T.C.
İnönü Üniversitesi
Devlet Konservatuvarı

Bilgisayarda Nota Yazım Teknikleri - I

finale
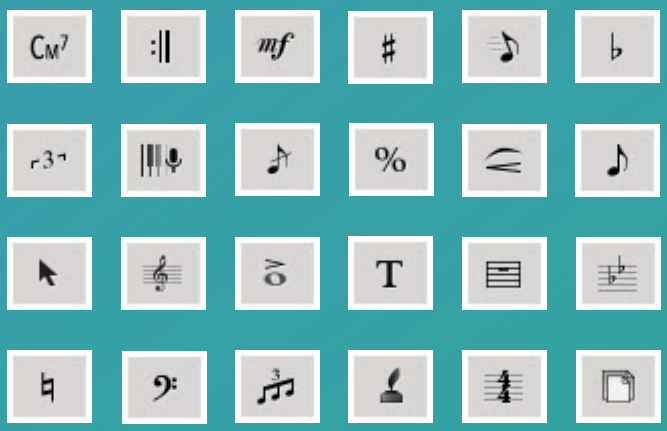
Ünsal DENİZ

Finale Yazım Klavuzu ders notlarına aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.
https://www.inonu.edu.tr/tr/cms/unsal.deniz

Hazırlamış olduğum Finale Nota Yazım Klavuzu'ndan herhangi bir maddi kazanç sağlamadan, ders notu şeklinde tüm müzik eğitimcileri ve öğrencileri ile paylaşmaktan mutluluk duyuyorum. Soru ve görüşlerinizi ya da önerilerinizi bana aşağıdaki mail adresimden ulaşarak bildirebilirsiniz.

unsal.deniz@yandex.com

Açıklama: Finale Yazım Klavuzu ders notunu bilgisayarınıza **PDF** formatında indiriniz. İndirdiğiniz belgede içindekiler kısmında bulunan başlıkların üzerine tıkladığınızda belgenin ilgili sayfası açılacaktır. Aynı zamanda kitabın sonunda **index** yardımı ile aradığınız konu ile ilgili sayfa numaralarını da görebilirsiniz.

Copyright © 2016 Ünsal DENİZ

finale

İçindekiler

1 Başlangıç 7

1.1 Launch Window 7
1.1.1 Setup Wizard 8
1.1.2 Default Document 10
1.1.3 Templates 10
1.1.4 Scanning 12
1.1.5 Exercise Wizard 13
1.1.6 Open 17
1.1.7 İmport Musicxml 18

1.2 Learning Center 19

2 Yeni Belge Oluşturma 21

2.1 Yeni Çalışma Sayfası Nasıl Açılır? 21
2.1.1 Yeni Çalışma Sayfası Açma 22
2.1.2 Sayfanın Boyutu Belirleme 23
2.1.3 Çalgı Seçimi 24
2.1.4 Başlık Oluşturma 26
2.1.5 Donanım Parametreleri 26
2.1.6 Çalışma Sayfasını Kaydetme 30
2.1.7 Potrtedeki Ölçü Sayısını Düzenleme 31

3 Nota ve Sus Yazımı 33

3.1 Mouse (Fare) İle Nota Yazımı 33
3.1.1 Eraser (Silgi) 33
3.1.2 Repitch 34
3.1.3 Double Whole Note 34
3.1.4 Notalar 34

3.1.5 Dot (Nokta) 34
3.1.6 Değiştirici İşaretler 35
3.1.7 Up a Half Step 35
3.1.8 Down a Half Step 35
3.1.9 Tie 35
3.1.10 Tuplet 35
3.1.11 Grace Note 36

3.2 Mouse (Fare) İle Sus Yazımı 39
3.2.1 Simple Entry Rest Palette 40

4 Ana Araç Çubuğu 43

4.1 Ana Araç Çubuğu 43
4.1.1 Selection Tool 43
4.1.2 Staf Tool 43
4.1.3 Key Signature Tool 46
4.1.4 Time Signature Tool 47
4.1.5 Clef Tool 48
4.1.6 Measure Tool 49
4.1.7 Simple Entry Tool 52
4.1.8 Speedy Entry Tool 52
4.1.9 HyperScribe Tool 54
4.1.10 Tuplet Tool 55
4.1.11 Smart Shape Tool 57
4.1.12 Articulation Tool 58
4.1.13 Expression Tool 58
4.1.14 Repeat Tool 59
4.1.15 Chord Tool 60
4.1.16 Lyrics Tool 62
4.1.17 Text Tool 63
4.1.18 Resize Tool 64
4.1.19 Page Layout Tool 64

5 Nasıl Yaparım? I 67

5.1 Başlık Değiştirme 67
5.2 Çalgı İsmini Değiştirme 69
5.3 Anahtar Değiştirme 70
5.4 Ölçü Rakamlarını Değiştirme 71
5.5 Ton Değiştirme 71
5.6 Gürlük terimleri 72
5.7 Tempo Değişikliği 73
5.8 Ölçü Çizgisi Değişiklikleri 76
5.9 Tekrar İşareti Ekleme 78

5.10 Dolap Ekleme **79**
5.11 Artikülasyon İşaretleri Ekleme **79**
5.11.1 *Çoklu Artikülasyon Ekleme* 81
5.12 Notaları Sağa-Sola Kaydırma **81**
5.13 Ölçü Ekleme **82**
5.13.1 *Araya Ölçü Ekleme* 84
5.14 Dizekteki Ölçü Sayısını Düzenleme **87**
5.15 Birleşik Notaları Ayırma **89**
5.16 Bağ İşareti Ekleme **90**
5.17 Üçleme Yapma **91**

6 Nasıl Yaparım? II 93
6.1 Tek Dizekte Çift Ses Yazma **93**
6.2 Akor Yazma **95**
6.3 Dizek Ekleme **96**
6.3.1 Dizekleri Parantezle Birleştirme 97

7 Nasıl Yaparım? III 99
7.1 Yazdığmız Notayı Dinleme **99**
7.2 PDF Olarak Kaydetme **101**
7.3 XML Olarak Kaydetme **102**
7.4 MIDI Olarak Kaydetme **103**
7.5 WAV Olarak Kaydetme **104**
7.6 EPUB Olarak Kaydetme **105**
7.7 Partileri Ayırma **106**
7.8 Yazıcıdan Çıktı Alma **107**

8 Nasıl Yaparım? IV 109
8.1 Resim Dosyası Olarak Kaydetme **109**
8.2 Ölçü Numaralarını Özelleştirme **113**

Index 117

Launch Window
Setup Wizard
Default Document
Templates
Scanning
Exercise Wizard
Open
İmport Musicxml
Learning Center

Launch Window

1 — Başlangıç

1.1 Launch Window

Finale yazılımında yeni bir çalışma sayfası açmak için önce yazılımın yanda gösterilen simgesine çift tıklayarak yazılımı açıyoruz.

Yazılım ilk açıldığında ön tanımlı olarak aşağıdaki resimde gösterilen ***Launch Window*** penceresi açılır.

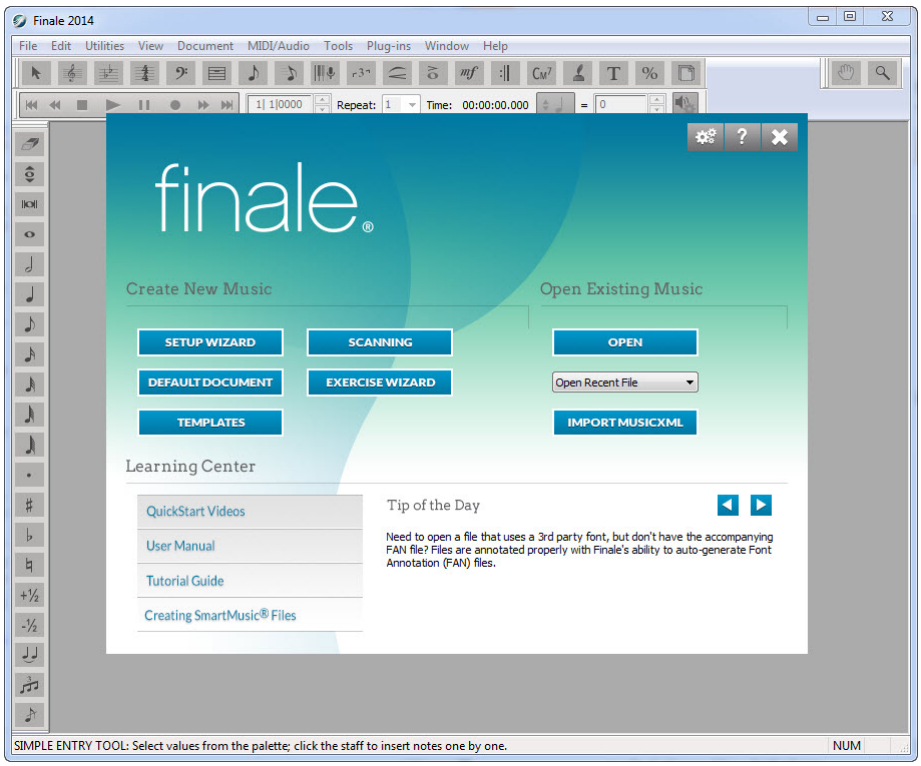

Launch Window penceresi ön tanımlı açılmadığında ya da sonradan açmak istediğinizde ***File - Launch Window*** yoluyla veya klavyeden ***Ctrl + Shift + N*** kısayolu ile de açabilirsiniz.

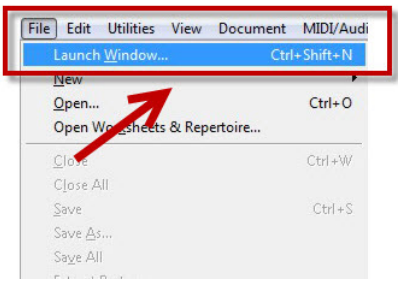

Launch Window penceresinde farklı işlevleri olan yedi tane buton ve bu butonların altında yazılımı nasıl kullanabileceğiniz hakkında ipuçları veren ***Learning Center*** bölümü bulunmaktadır.

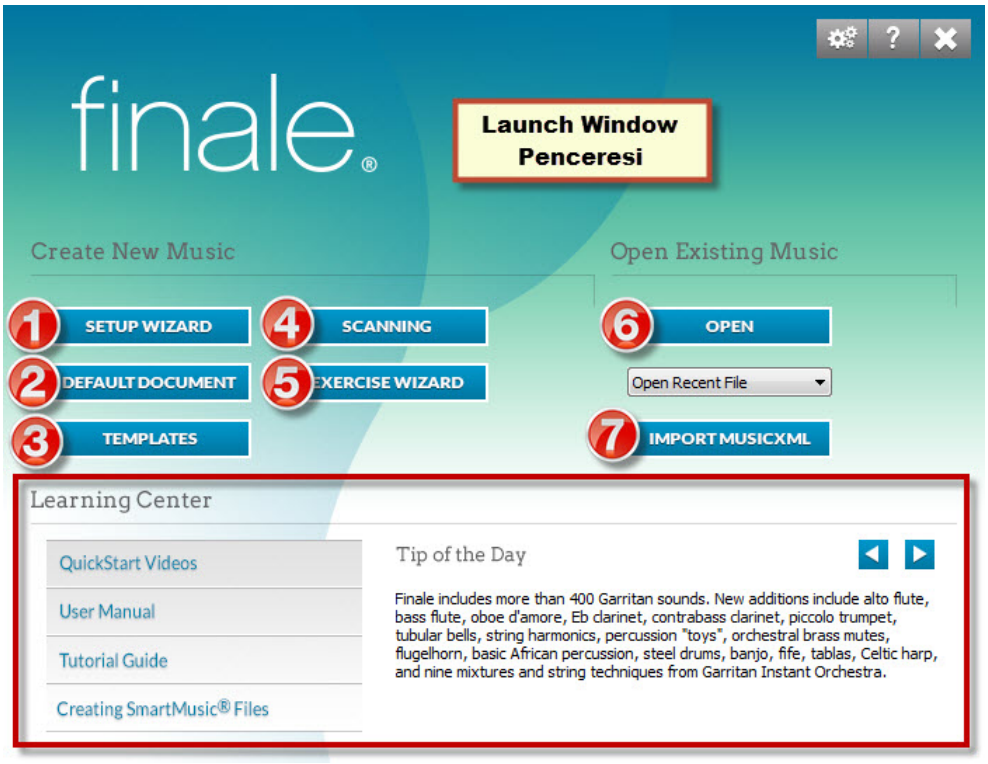

Şimdi kısaca bu butonların işlevlerini görelim.

1.1.1 Setup Wizard

Bu buton yeni bir çalışma sayfası oluştururken yapacağımız bütün seçim ve ayarların yapıldığı bölümdür. ***Setup Wizard*** butonuna tıkladığımızda üç temel seçim bölümü olan aşağıdaki pencere açılır.

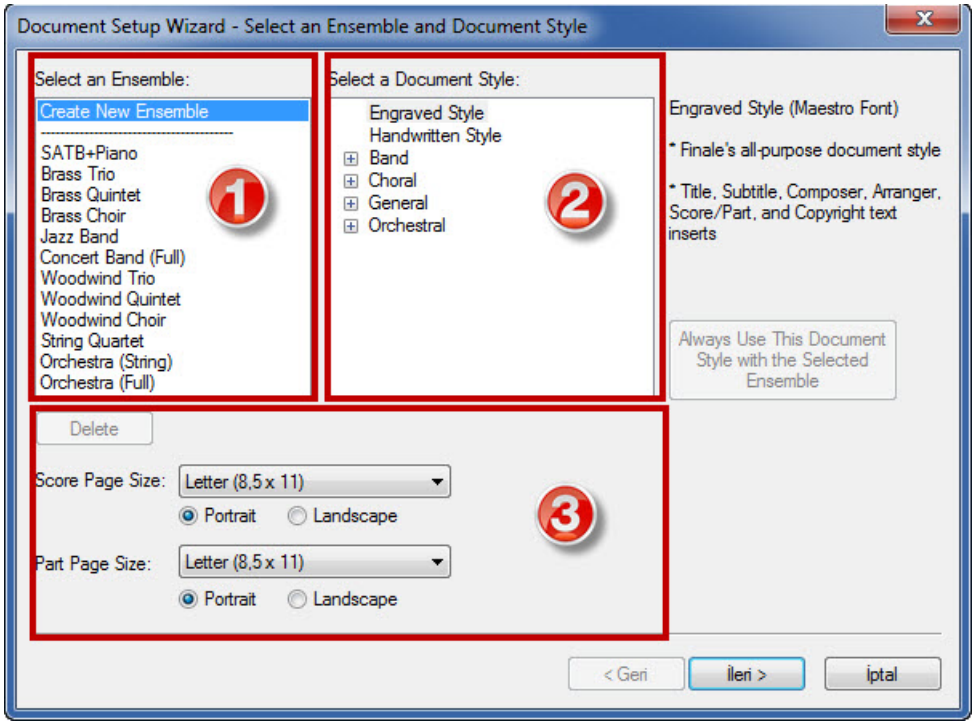

Birinci bölümde bulunan ***Select an Ensemble*** penceresi, yazılımın ön tanımlı olarak belirlediği çalgı gruplarını içerir. Bu gruplanmış partisyonlardan istediğimizi seçebilir ve istediğimiz şekilde özelleştirebiliriz.

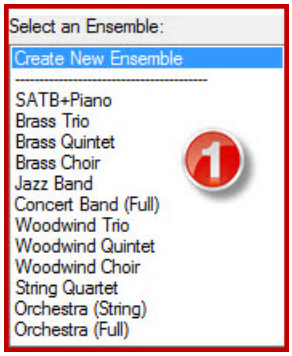

İkinci pencerde ise ***Select a Document Style*** bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde Belge türü ve font seçimi yaparak çalışma sayfanızı özelleştirebilirsiniz.

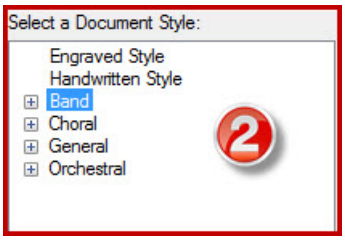

Üçüncü bölümde ise kağıt boyutunu ve yönünü ayarlayabileceğiniz pencere bulunmaktadır.

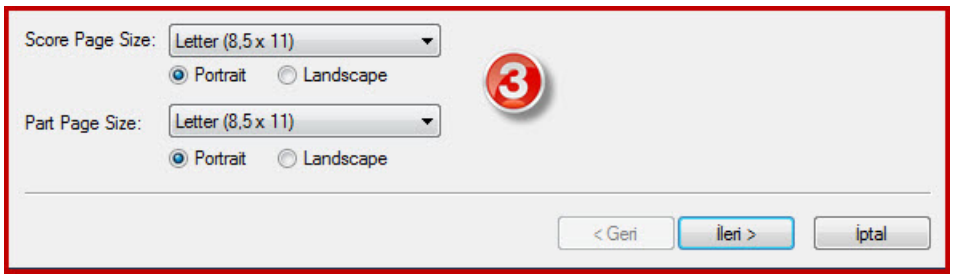

Score Page Size partitürün sayfa boyutunu, ***Part Page Size*** herbir partinin sayfa boyutunu ayarlamak için kullanılır. ***Portrait*** sayfanızın dikey olarak görüntüleneceğini, ***Landscape*** ise sayfanızın yatay olarak görüntüleneceğini gösterir. Partisyonu ve partileri farklı şekilde seçebilirsiniz.

1.1.2 Default Document

Default Document butonuna tıkladığınızda,Yazılımın ön tanımlı olarak belirlediği tek porteli çalışma sayfasını açılır. Açılan sayfada çalışmanıza başlayabilirsiniz.

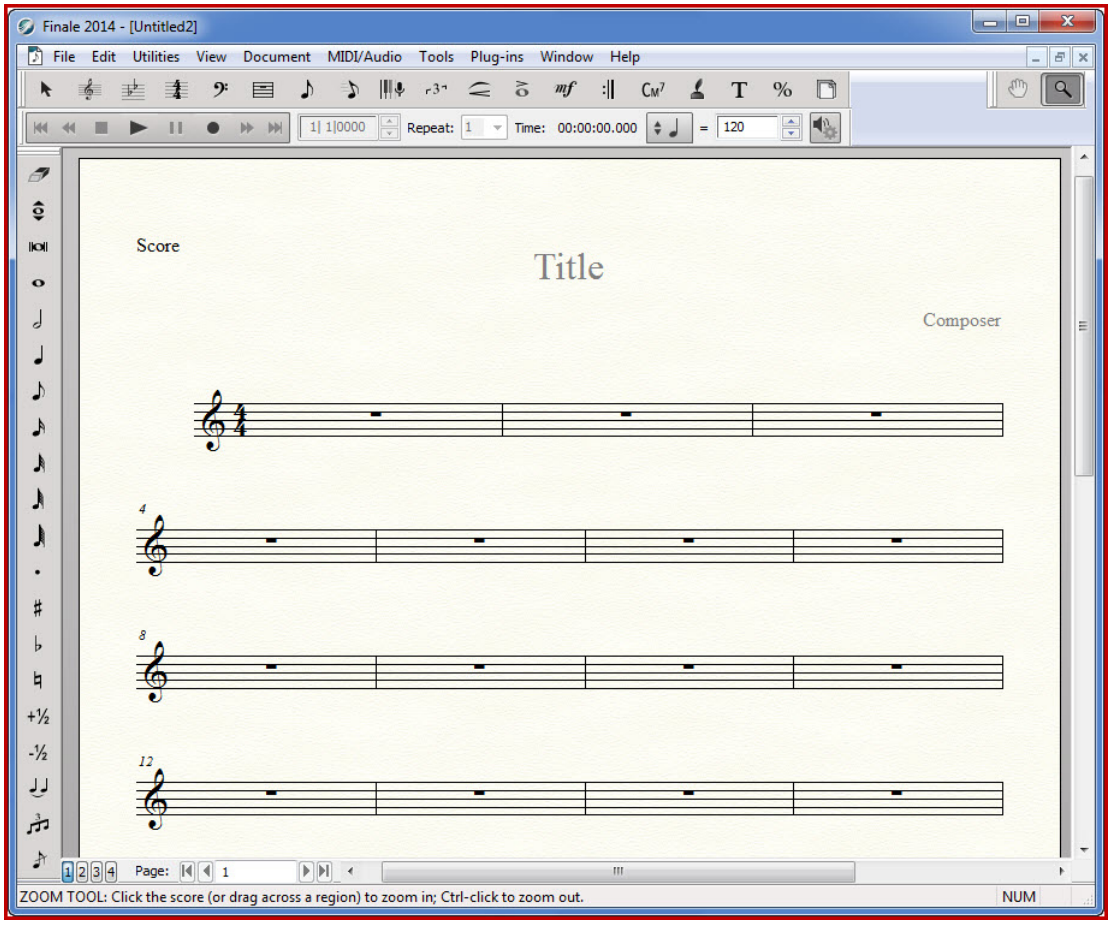

1.1.3 Templates

Templates butonuna tıkladığınızda yazılımın içinde tanımlı olan şablonlardan çalışmanıza uygun olan bir belge seçip çalışmanıza başlayabilirsiniz. Bu butona tıkladığınızda aşağıdaki pencere açılır.

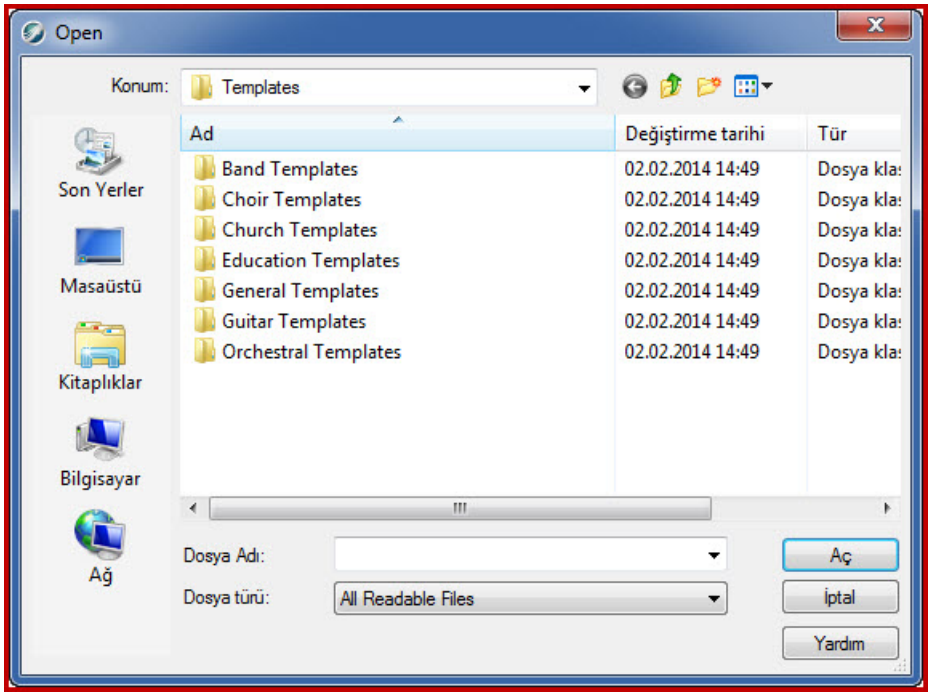

Açılan pencerede sınıflandırılmış olarak görülen dosyaların her birinin içinde hazır şablonlar bulunur. Örneğin ***Band Temlates*** dosyasını seçtiğimizde ekranda aşağıdaki pencere açılır. Buradan şablon olarak hazırlanmış orkestra partitürlerinden birini seçerek çalışmanıza başlayabilirsiniz.

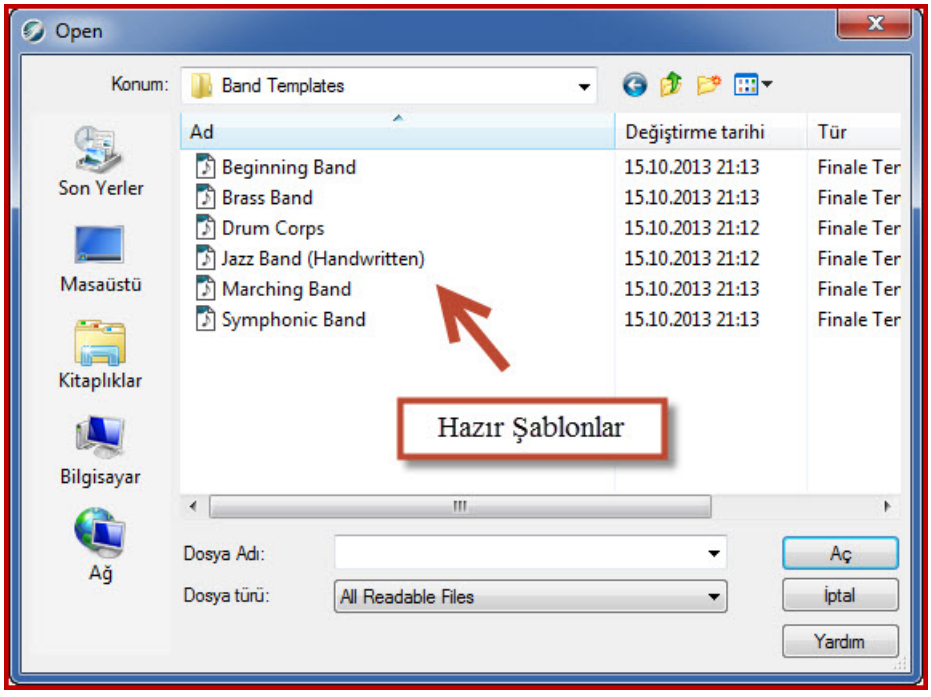

1.1.4 Scanning

Scanning butonu, eğer bilgisayarınıza bağlı bir scanner (tarayıcı) varsa, bu tarayıcı ile belgenizi tarayıp finale yazılımı ile düzenlemenize yardımcı olur. Butona tıkladığınızda ekrana ilk gelen pencere ***Smart Score*** eklentisinin tanıtım penceresidir. Bu demo eklenti ücretlidir. Bu eklentinin pro sürümünü aşağıdaki linke tıklıyarak resmi web sayfasından satın alabilirsiniz.
http://www.musitek.com/store/SSFinUp.html

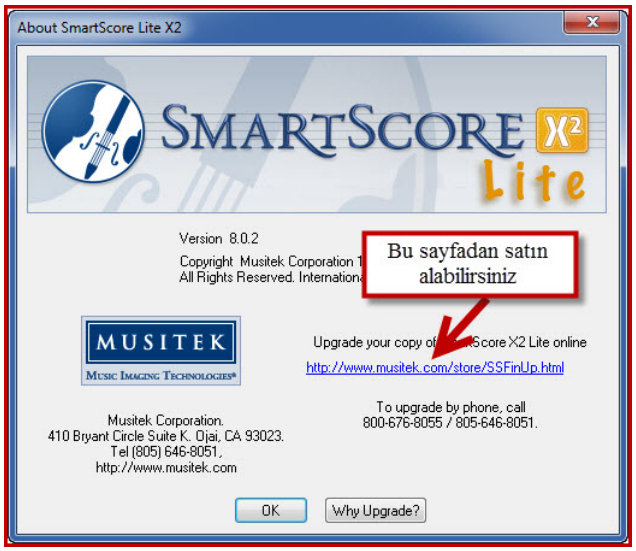

Eğer satın almadan demo sürümü ile devam etmek istiyorsanız ***OK*** butonuna basarak tarama ayarlarının yapıldığı pencereye geçebilirsiniz. ***OK*** butonuna tıkladığınızda ekranda aşağıdaki pencere açılır. Bu pencerede bilgisayarınıza bağlı olan tarayıcınızı seçebilir ve çözünürlük ayarlarınızı yapabilirsiniz.

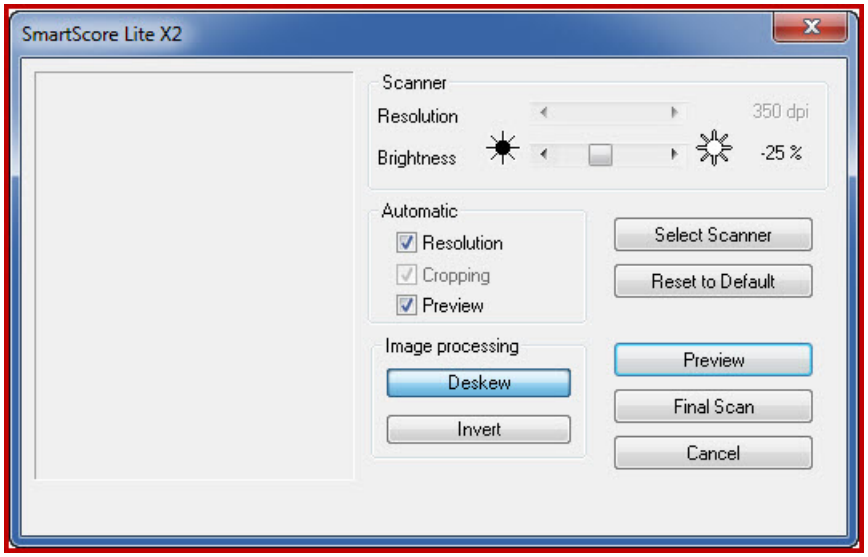

1.1.5 Exercise Wizard

Exercise Wizard butonu, daha çok öğrencilere egzersiz hazırlarken kullanılan bir bölümdür. Hazır egzersiz şablonlarından seçebileceğiniz gibi kendiniz de bir şablon oluşturup kaydedebilirsiniz. Bu butona tıkladığınızda aşağıdaki pencere açılır.

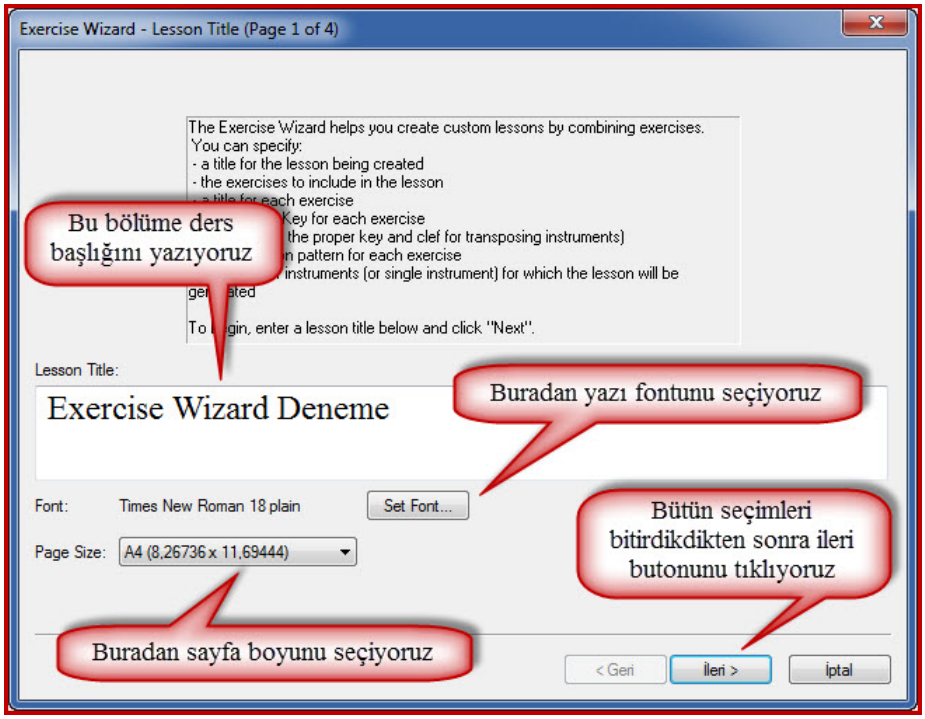

İleri butonuna tıkladıktan sonra aşağıdaki pencere açılır.

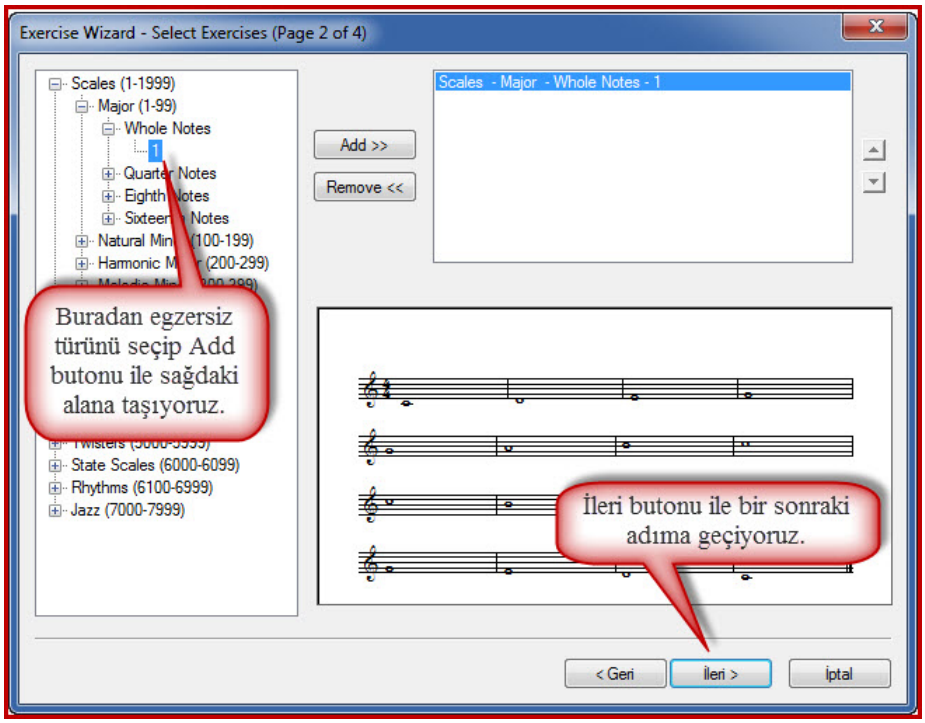

Bu adımdan sonra tekrar ileri butonu ile bir sonraki adıma geçiyoruz.

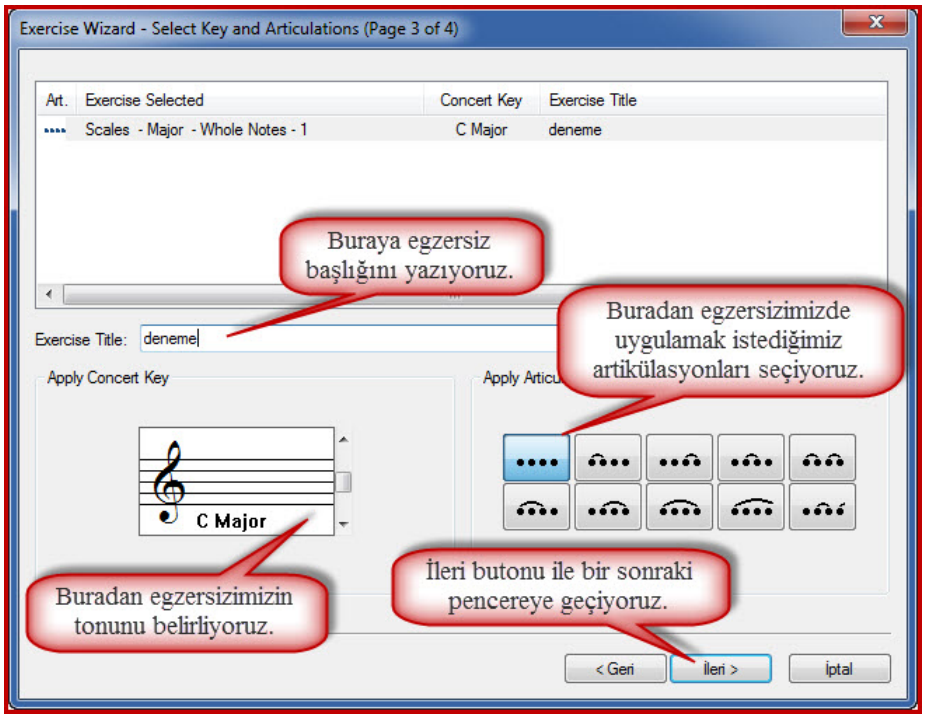

Açılan yeni pencere aşağıdaki gibidir.

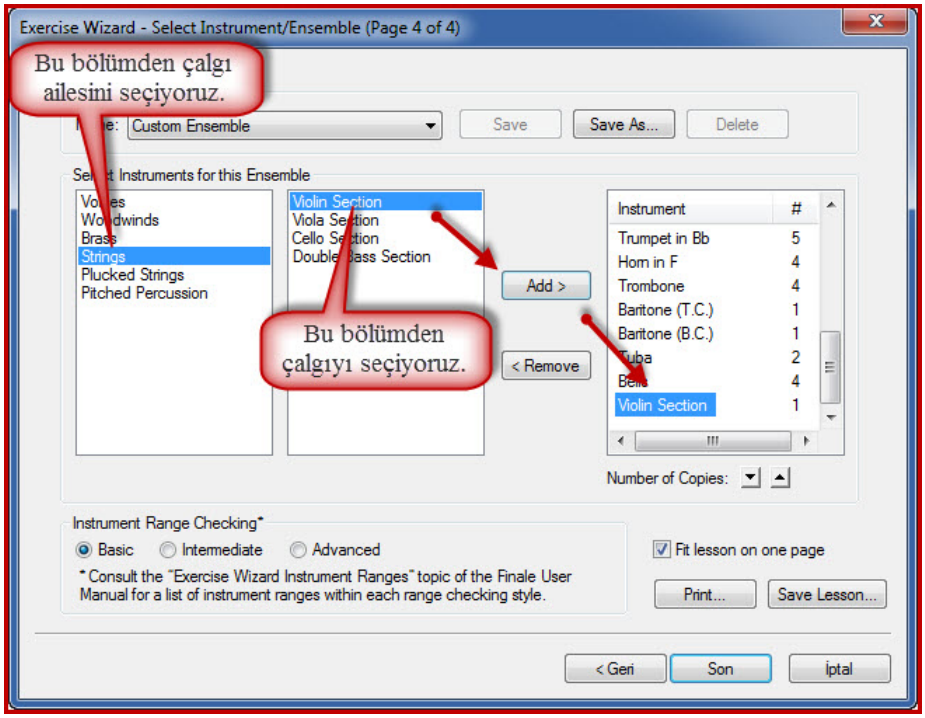

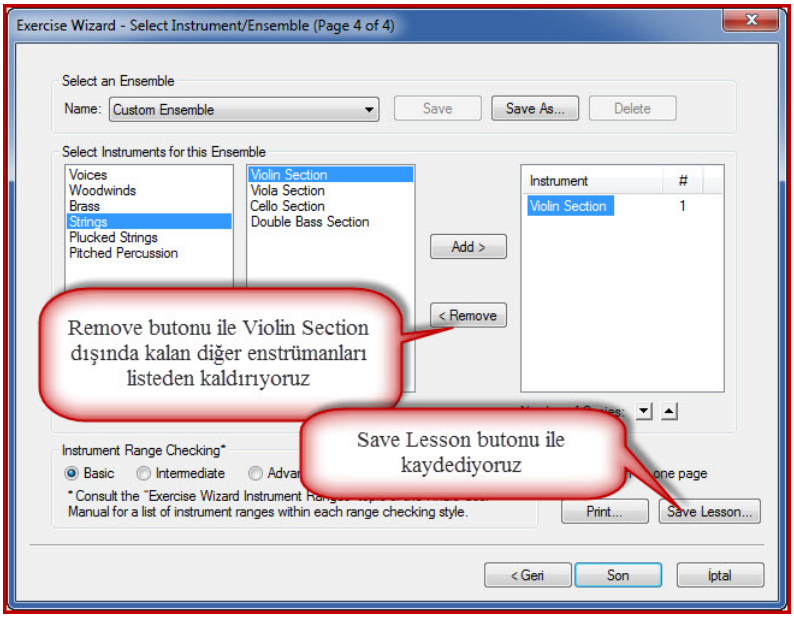

Save Lesson butonuna tıkladığımızda ekranda yandaki pencere açılır.

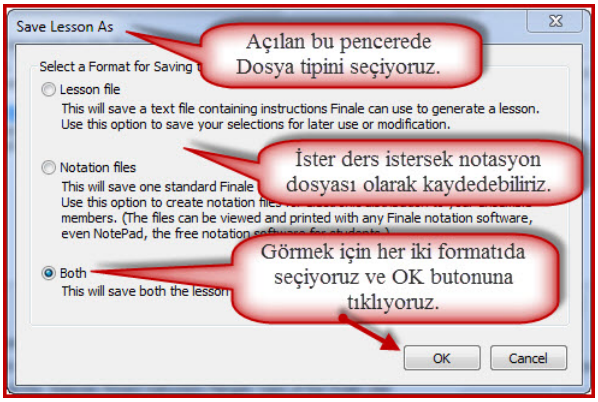

OK butonuna tıkladığımızda açılan pencerede çalışmamızı nereye kaydedeceğimiz belirlenir ve kaydet butonu ile kaydedilir.

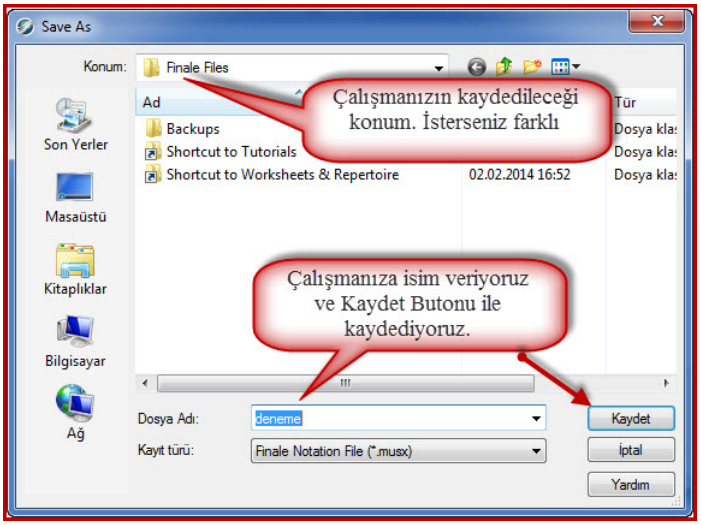

Kaydet butonuna tıkladıktan sonra ekranda ana pencere açık kalır ve ***Son*** butonu ile

işlem tamamlanır.

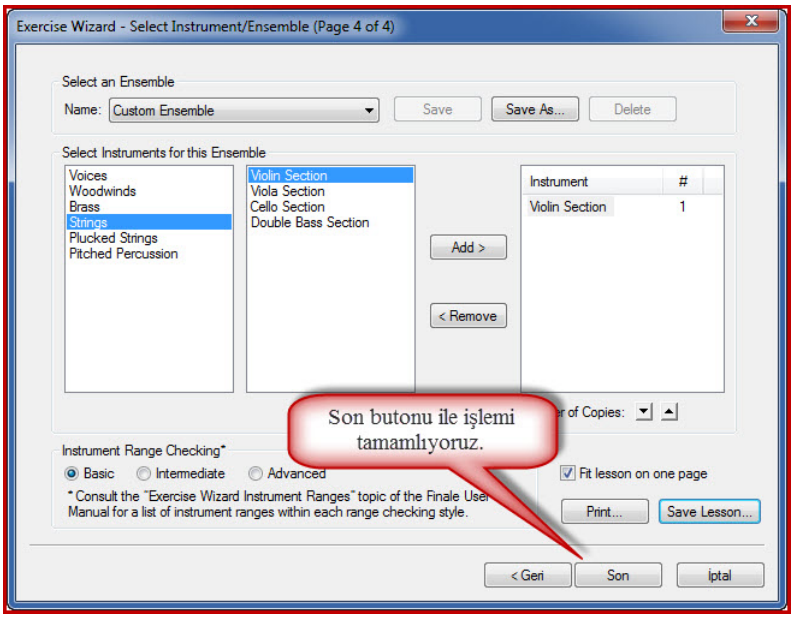

Kaydettiğimiz dosyaya ***File - Open*** ya da klavyeden ***Ctrl + O*** kısayolu ile ulaşabilirsiniz.

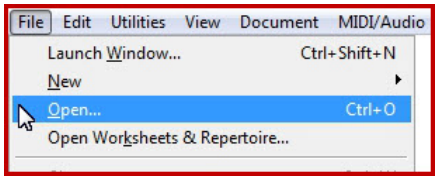

File - Open ya da klavyeden ***Ctrl + O*** kısayolu ile açtığımız pencere aşağıdaki gibidir.

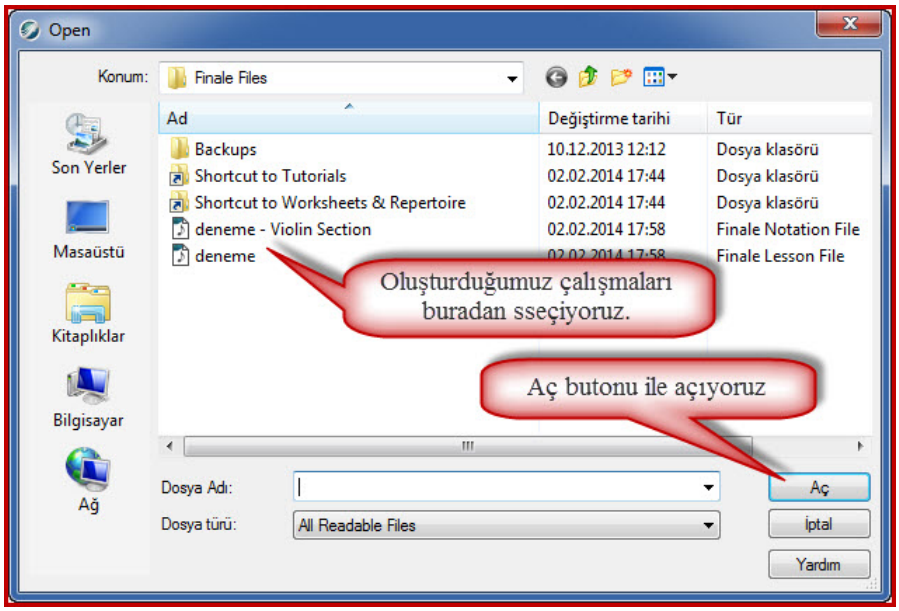

Buradan ***deneme - Violin Section*** dosyasını seçip ***Aç*** butonuna tıkladığımızda hazırladığımız belge son hali ile çalışmaya ve düzenlemeye hazır bir şekilde açılır.

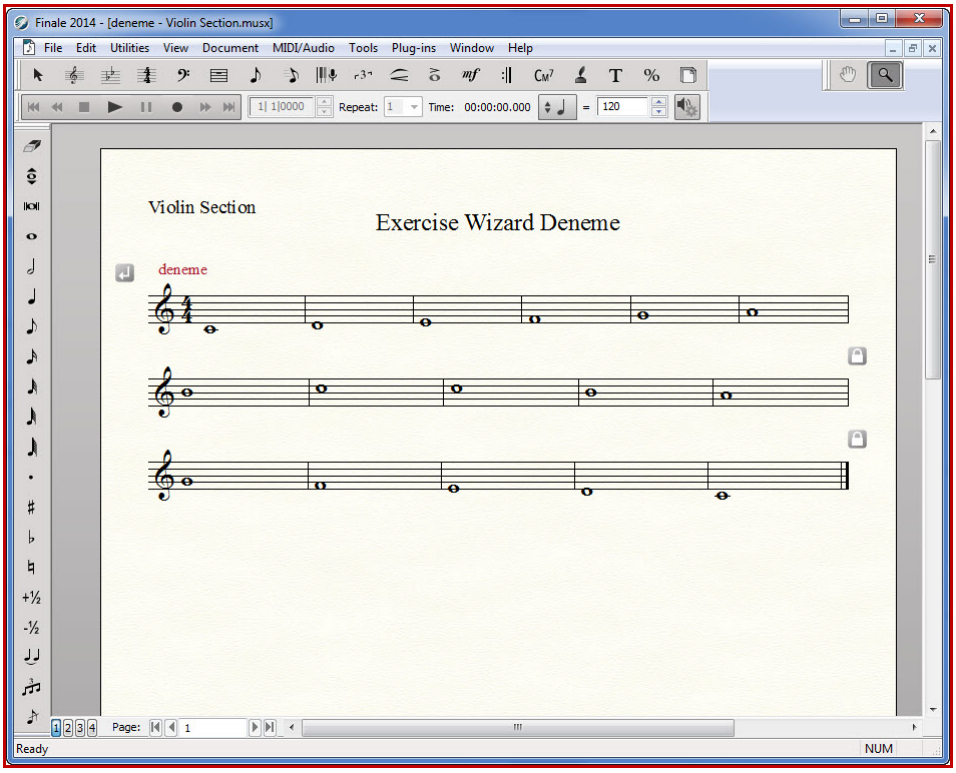

1.1.6 Open

Open butonuna tıkladığınızda ekranda aşağıdaki pencere açılır. Bu pencerede bilgisayarınıza daha önceden kaydettiğiniz çalışmalarınızı açabilir ya da alt menüsünde bulunan ***Open Recent File*** seçeneği ile son yaptığınız çalışmalara kolay bir şekilde ulaşabilirsiniz.

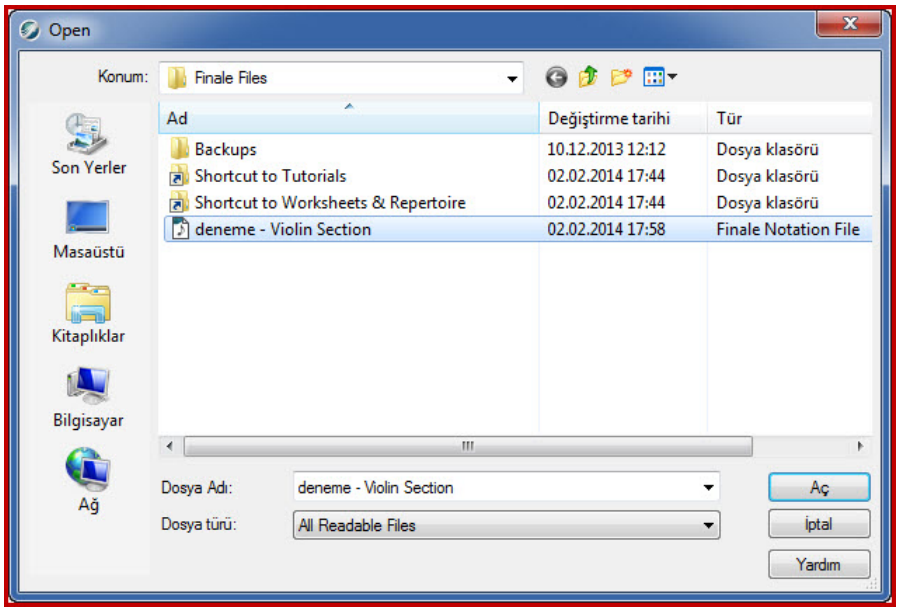

1.1.7 İmport Musicxml

XML (Extensible Markup Language – Genişletilebilir İşaretleme Dili), insanlar ve bilgi işletim sistemleri tarafından kolayca okunabilecek döküman formatıdır. ***MusicXML*** ise müzik bilgisinin ***XML*** dilinde yazılmış halidir. Bu format sayesinde farklı nota yazım programları birbirleriyle haberleşebilir. Örneğin Finale ile yazılmış bir nota ***MusicXML*** formatında kaydedildiğinde bu formatı destekleyen başka bir nota yazım programı tarafından açılabilir. Bazı programlarda ***MusicXML*** formatı ücretli bir eklenti olarak kurulabilir. Nota yazım programlarının kendi aralarında ***MusicXML*** dosyalarını import ve export etmelerini, birbirleri ile konuşabilmelerini kendisi de bir ***XML*** dosyası olan ***XSL*** (Extensible Style Sheet – Genişletilebilir Nota Stili) çeviricisi sağlamaktadır. Daha ayrıntılı bir bilgi için bu sayfayı ziyaret edebilirsiniz. http://www.musicxml.com

Launch Window penceresindeki ***İmport Musicxml*** butonuna tıkladığımızda ekranda aşağıdaki pencere açılır. Buradan MusicXML formatındaki belgelerinizi ***finale*** formatında açabilirsiniz.

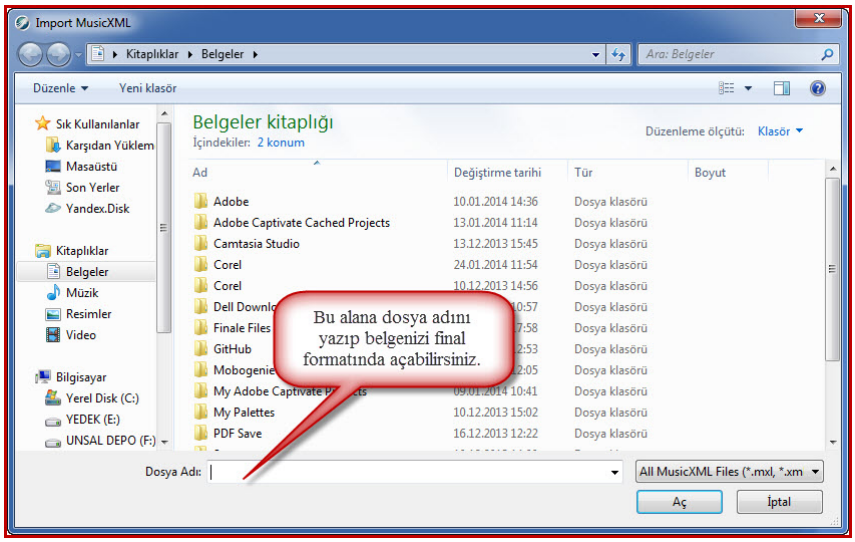

İmport Musicxml penceresini ***File - İmport - MusicXML*** yolu ile de açabilirsiniz.

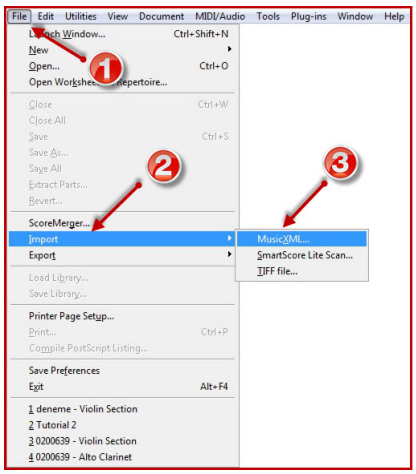

1.2 Learning Center

Launch Windoe penceresinin alt kısmında bulunan ***Learning Center***'ın sol tarafında yazılımın kullanımına yönelik klavuz sayfalar ve sol tarafında ise her açtığınızda yenilenen ***Tip of the Day*** (günün ipucu) bölümü bulunmaktadır.

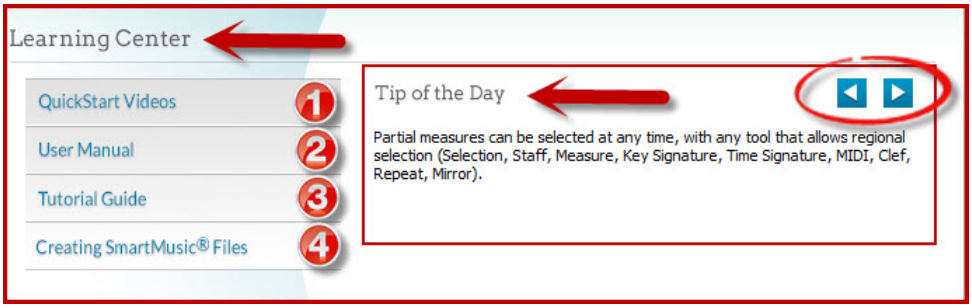

Bu penceredeki butonlara tıkladığınızda, bilgisayarınızda ön tanımlı olarak belirlenmiş web tarayıcınız otomatik olarak açılır ve www.finalemusic.com adresine bağlanır. Burada yazılım ile ilgili merak ettiğiniz kullanım klavuzlarına ulaşabilirsiniz. Aynı şekilde ***Tip of the Day*** bölümündeki sağ-sol ok butonlarını kullanarak yazılımın kullanımına yönelik ipuçlarını görebilirsiniz.

Yeni Çalışma Sayfası Nasıl Açılır?
Yeni Çalışma Sayfası Açma
Sayfanın Boyutu Belirleme
Çalgı Seçimi
Başlık Oluşturma
Donanım Parametreleri
Çalışma Sayfasını Kaydetme
Potrtedeki Ölçü Sayısını Düzenleme

Setup Wizard

2 — Yeni Belge Oluşturma

2.1 Yeni Çalışma Sayfası Nasıl Açılır?

Finale nota yazım programında yeni bir çalışma sayfası açmak için iki farklı yol izlenebilir. Birincisi kitabımızın ilk bölümünde anlattığımız *Launch Window* penceresindeki ***Setup Wizard*** butonunu kullanabilirsiniz. İkincisi ise ***File - New*** yolunu kullanarak yeni bir çalışma sayfası açabilirsiniz. ***File - New*** yolunu kullandığınızda ekrana aşağıdaki gibi bir pencere açılır.

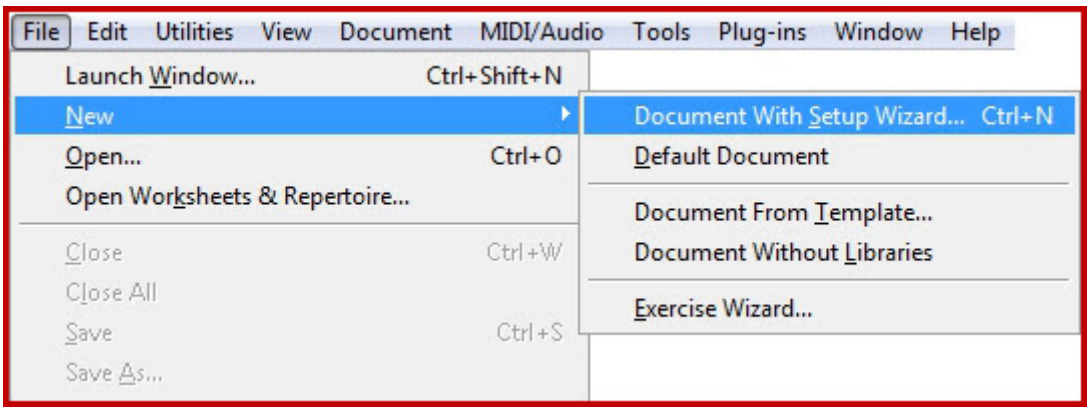

Yukarıdaki resimde de görüldüğü gibi ***File - New*** yolunu izlediğimizde sağ tarafta yeni açılan pencerede aşağıda açıkladığımız seçenekler bulunmaktadır;

- ***Document With Setup Wizard... Ctrl+N***: Bu seçenekte yeni çalışma sayfasını; ton, enstruman seçimi, ölçü sayısı, sayfa boyutu gibi kendinize özel hazırlayacağınız bir belge açmak için kullanabilirsiniz.
- ***Default Document***: Bu seçenek yazılımın ön tanımlı olarak belirlediği çalışma sayfası açılır.

- ***Document From Template***: Bu seçenekte şablonlardan seçtiğiniz bir çalışma sayfasını açabilirsiniz.
- ***Document Without Libraries***: Bu seçeneği tıkladığınızda tek ölçülük bir çalışma sayfası açılır.
- ***Exercise Wizard***: Bu seçenekle ise birinci bölümde anlattığımız egzersiz hazırlama penceresi açılır.

Bu bölümde daha iyi görülmesi bakımından ilk seçenek olan ***Document With Setup Wizard... Ctrl+N*** kısmını anlatacağız.

2.1.1 Yeni Çalışma Sayfası Açma

Yeni bir çalışma sayfası açmak için üç farklı yol kullanabilirsiniz. Birincisi ***Launch Window*** penceresindeki ***Setup Wizard*** butonu, ikincisi ***File - New - Document With Setup Wizard...*** yolu ve üçüncüsü de klavyeden ***Ctrl+N*** kısayoludur. Biz kitabımızda ***File - New - Document With Setup Wizard...*** yolunu kullanarak yeni çalışma sayfamızı oluşturacağız.

İlk olarak aşağıdaki resimde gösterildiği gibi yazılımın üst kısmında bulunan ana menü çubuğundan ***File - New*** yolunu seçip ***Document With Setup Wizard...*** sekmesine tıklıyoruz.

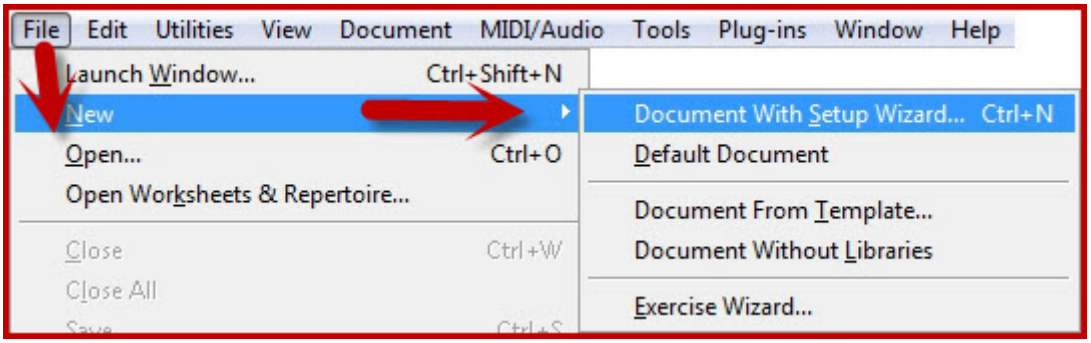

Document With Setup Wizard... sekmesine tıkladığınızda ekranda aşağıdaki pencere açılır. Bu pencerede 3 ana bölüm bulunmaktadır.

- ***Select New Ensemble***: Bu bölümden orkestra, koro, kuartet veya trio gibi hazır şablonları açabilirsiniz.
- ***Select a Document Style***: Bu bölümden açacağınız belgenin türünü ve görünüm şeklini seçebilirsiniz.
- Pencerenin alt kısmında bulunan üçüncü bölümde ise Partitür ve partilerin sayfa boyutlarını belirleyebilirsiniz.

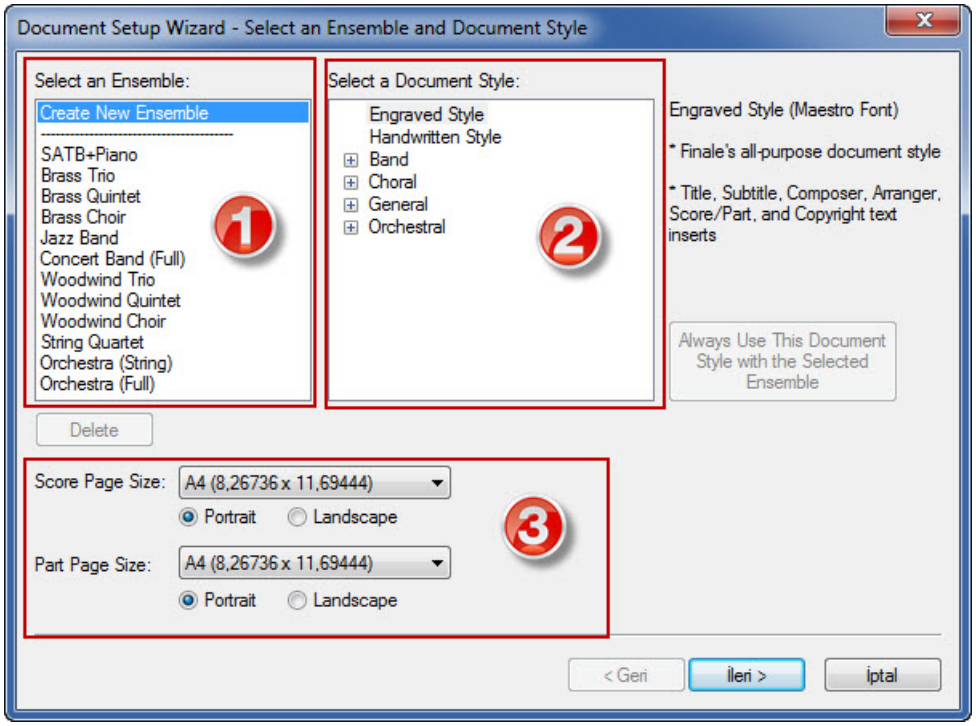

Yeni çalışma sayfamızdaki her ayrıntıyı kendimiz belirlemek için bu pencerede sadece sayfa boyutu ayarlarını yapıyoruz ve diğer bölümlerde bir işlem yapmıyoruz.

2.1.2 Sayfanın Boyutu Belirleme

Öncelikle ***Score Page Size*** sekmesinin sağındaki bölümden partitürün kağıt forma boyutunu seçiyoruz. Yaygın bir kullanımı olan A4 kağıdını seçiyoruz. Bu seçenek yazıcıdan alacağınız çıktı kalitesini ve görünümü etkileyeceğinden size uygun olan seçeneği tercih ediniz.

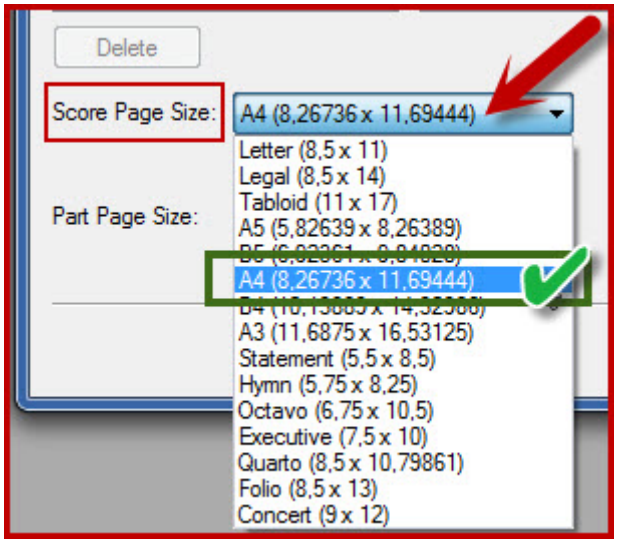

İkinci olarak kağıt boyutunu seçtiğimiz sekmenin hemen altında bulunan ***Portrait*** ve ***Landscape*** seçeneklerini görüyoruz. Eğer Sayfamızı dikey bir şekilde görmek istiyorsak ***Portrait*** kutucuğunu, sayfamızı yatay görmek istiyorsak ***Landscape*** kutucuğunu işaretliyoruz.

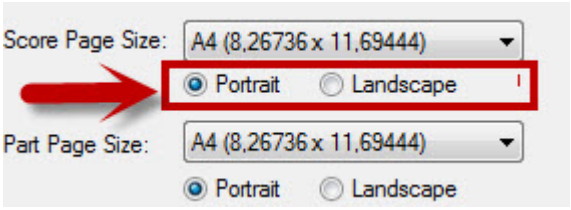

Aynı işlemleri En altta bulunan ***Part Page Size*** için de uyguluyoruz böylece hem partitürü hem de partileri ayrı ayrı yazdırdığınızda seçiminize göre çıktı elde edebilirsiniz.

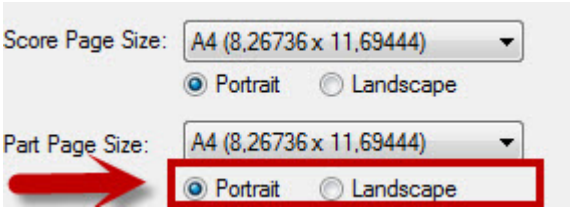

Kağıt boyutumuzu belirledikten sonra ***İleri*** butonuna tıklayarak kullanacağımız çalgı veya çalgıların seçimini yapacağımız bir sonraki adıma geçiyoruz.

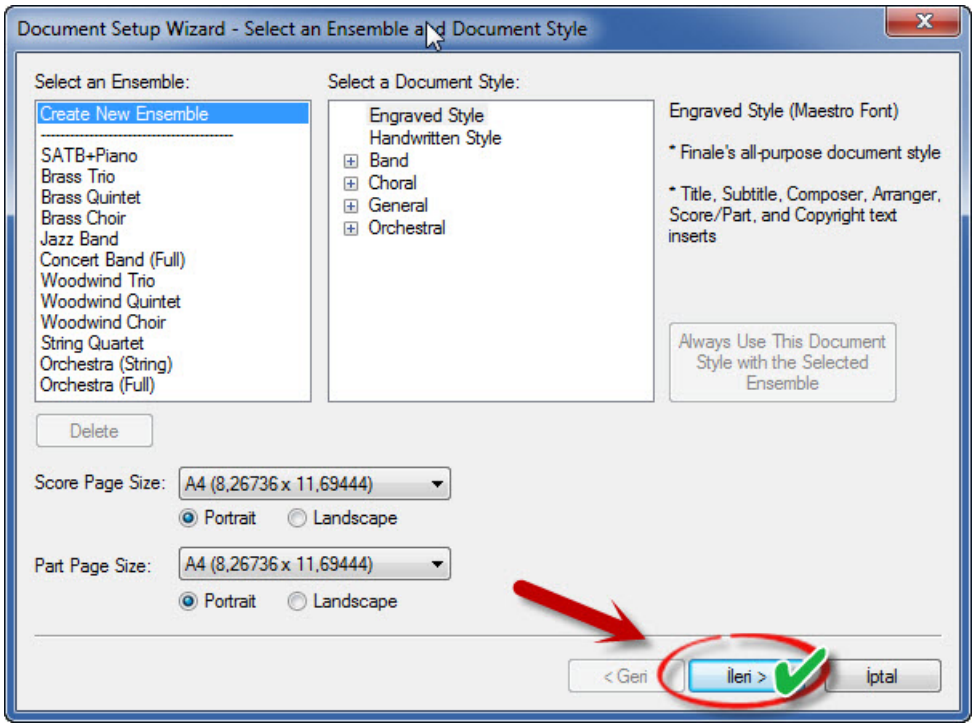

2.1.3 Çalgı Seçimi

Kağıt boyutunu belirleyip ***İleri*** butonuna tıkladığımızda ekrana çalgı seçimlerimizi yapacağımız aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır. Bu pencerde yanyana üç farklı bölüm bulunmaktadır.

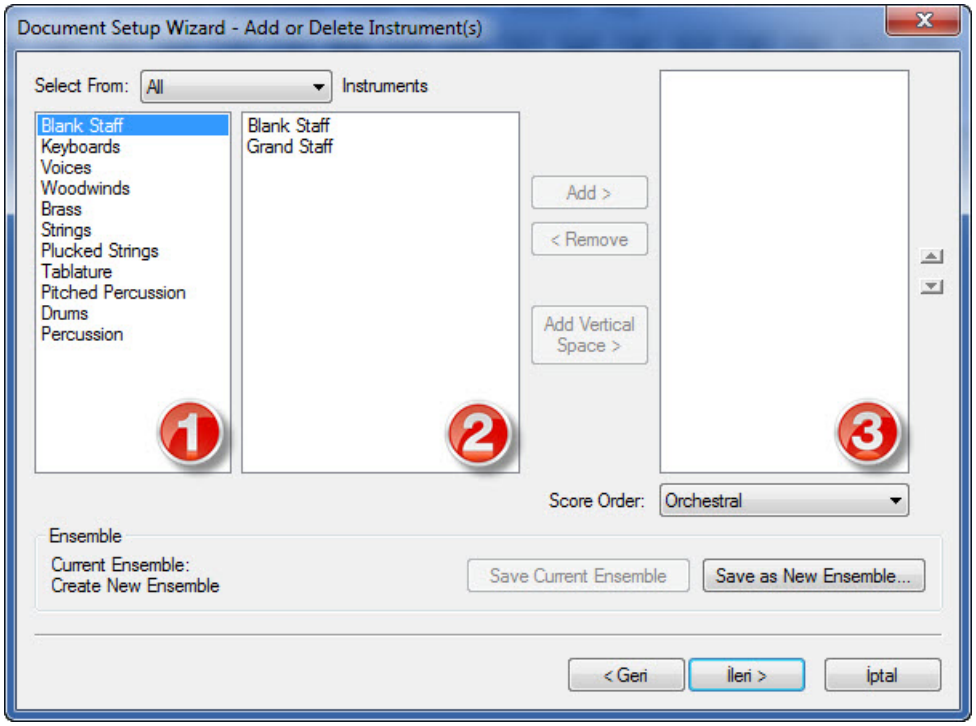

Yukarıdaki resimde açılan pencerenin birinci bölümünde çalgılar sınıflarına göre ayrılmıştır. Önce seçmek istediğimiz çalgının sınıfını buradan belirliyoruz. Bu bölümdeki hangi çalgı sınıfını tıklarsanız ortadaki bölümde o çalgı ailesine ait enstrümanlar sıralanır. Biz kitabımızda örnek olarak çalgı ailesi olarak ***Strings***(Yaylılar) çalgı olarak ***violin***(Keman) seçip ***Add*** butonua tıklayarak en sağdaki üçüncü bölüme ekliyoruz. Aynı yolu izleyerek birden fazla çalgı seçip ekleyebiliriz ya da ***Remove*** butonu ile eklediğimiz çalgıları tekrar listeden kaldırabiliriz. Birden fazla çalgı seçiminin nasıl yapılacağı daha sonraki bölümlerde anlatılacaktır.

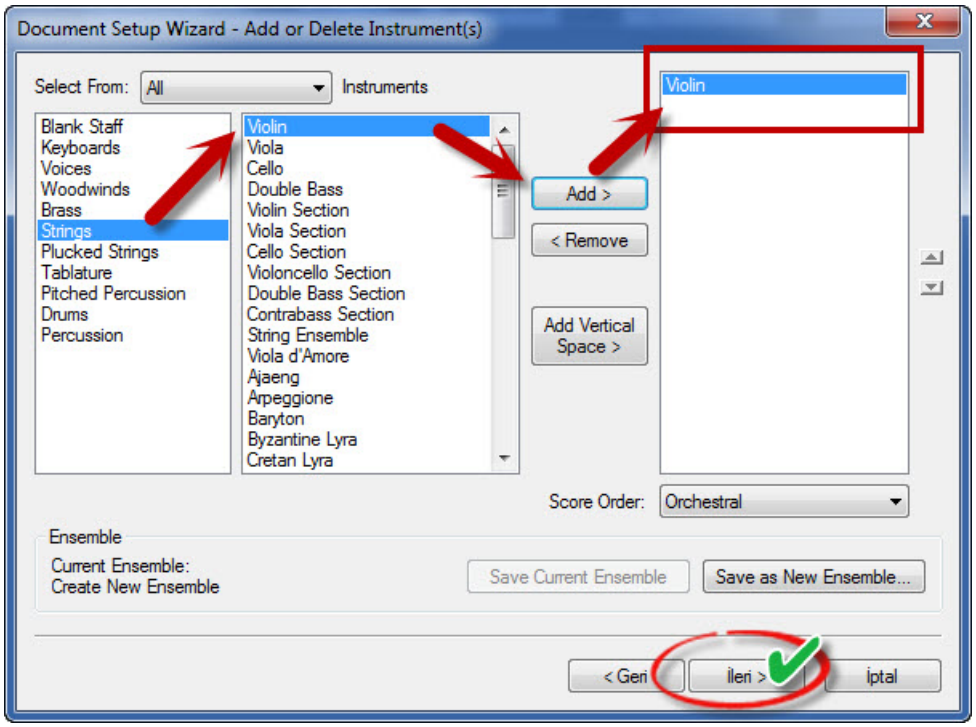

2.1.4 Başlık Oluşturma

Çalgı seçimini tamalayıp ***İleri*** butonuna tıkladığımızda ekrana hazırladığımız çalışma sayfasının başlık, altbaşlık, besteci, aranjör, söz yazarı ve kopya tarihini yazacağımız pencere açılır. Bu bölümdeki alanları doldurup ***İleri*** butonuna tıklıyoruz.

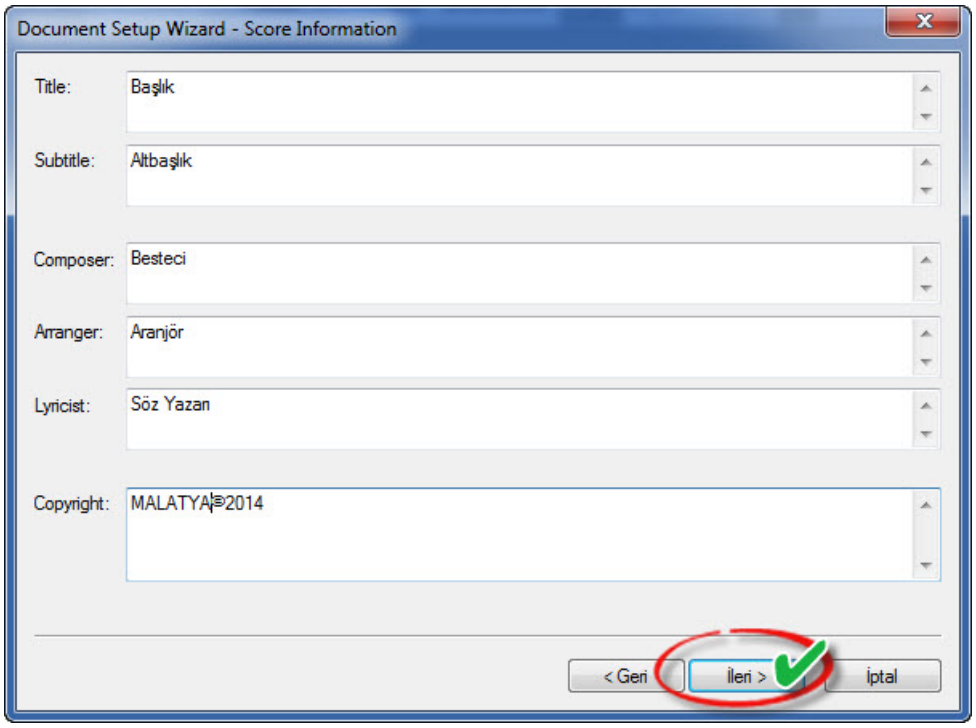

2.1.5 Donanım Parametreleri

Çalışma sayfamızın başlık kısmını tamamlayıp ***İleri*** butonuna tıkladığımızda ekrana gelen adımda çalışmamızın donanımında bulunmasını istediğimiz parametreleri belirleyeceğimiz beş bölmeden oluşan pencere açılır.

- Birinci bölüm çalışmamızın ölçü rakamını (usul rakamını) belirleyeceğimiz ***Select a Time Signature*** bölümü,
- İkinci bölüm çalışmamızın tonunu belirleyeceğimiz ***Select a Concert Key Signature*** bölümü,
- Üçüncü bölüm tempo ayarlarını yaptığımız ***Specify Initial Tempo Marking*** bölümü,
- Dördüncü bölüm eksik ölçü parametrelerini gireceğimiz ***Specify Pickup Measure*** bölümü,
- Beşincisi ise Çalışma sayfamızda kaç ölçü olacağını belirleyeceğimiz ***Number of Measure*** bölümü bulunmaktadır.

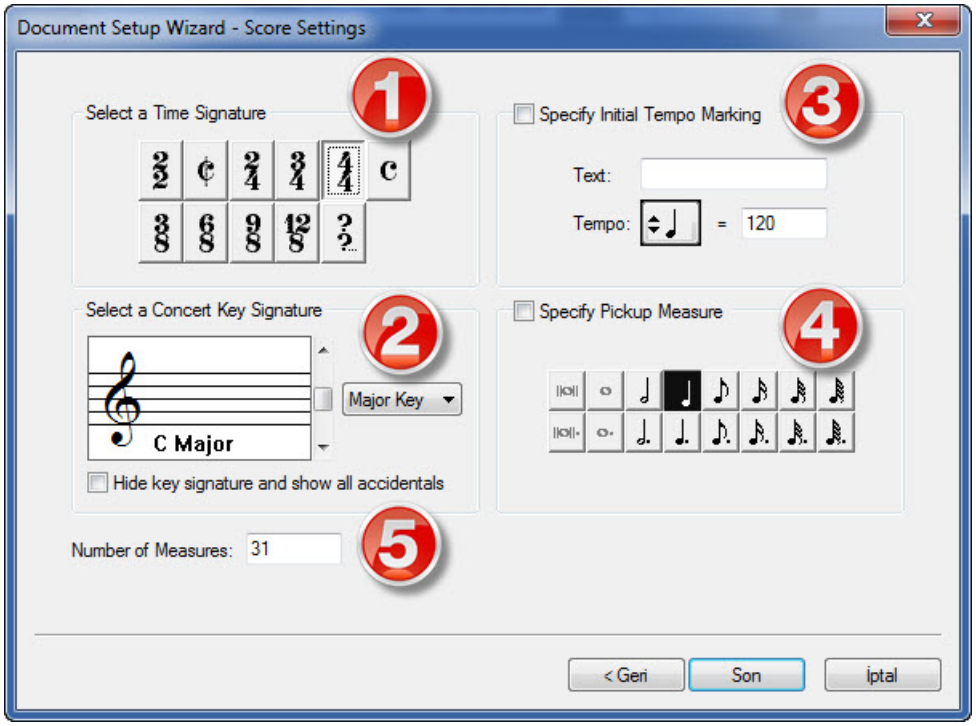

Ölçü Rakamı Belirleme

Çalışmamızın ölçü rakamını yandaki resimde gösterilen ***Select a Time Signature*** bölümünden sıralanmış olan seçeneklerden bize uygun olanı tıklayarak seçiyoruz.

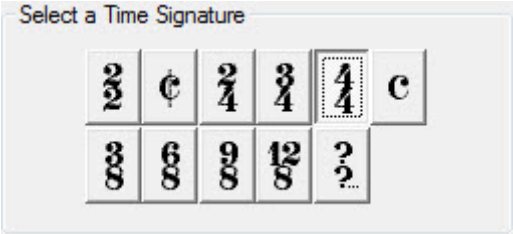

Eğer belirleyeceğimiz ölçü rakamı listede yoksa üst üste iki soru işaretinin olduğu butonu tıklayarak kendimiz belirliyoruz. Soru işaretli olan butona tıkladığımızda ekrana aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır.

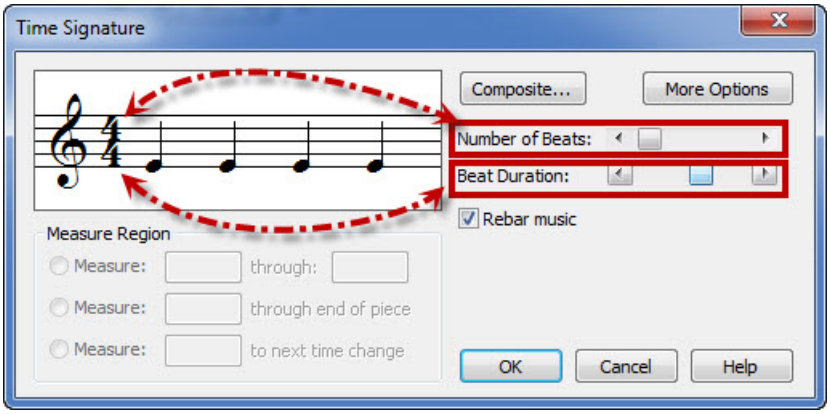

Time Signature penceresinin sağ tarafında bulunan ***Number of Beats*** sekmesinin sağ

ve sol yön tuşlarını kullanarak üstteki rakamı değiştirebilirsiniz. Bu sekmenin hemen altındaki ***Beat Duration*** sekmesinden ise ölçü birim değeri yani alttaki rakamı değiştirebilirsiniz. Seçiminizi yaptıktan sonra ***OK*** butonuna tıklayarak devam edebilirisiniz.

Ton Belirleme

Belgemizin ölçü rakamını belirledikten sonra tonu ***Select a Concert Key Signature*** bölümünü kullanarak belirliyoruz. Tonu belirlemek için önce ***Majör***, ***Minör*** ya da ***Keyless*** seçeneklerinden birini seçiyoruz.

- ***Majör Key***: Majör ton seçimini aktifleştirir.
- ***Minör Key***: Minör ton seçimini aktifleştirir.
- ***Keyless***: Herhangi bir ton seçimi yapılmayacağı anlamına gelir.

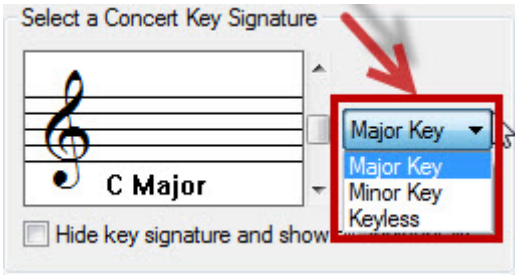

Bu üç seçenekten hangisini seçerseniz sol tarafındaki donanım penceresinde ilgili ton seçimleri aktif hale gelir.

Örnek olarak ***Majör Key*** seçeneğine tıklayıp sol taraftaki pencerinin sağında bulunan yukarı yön tuşlarıyla sol majör tonunu seçelim. Yukarı yön tuşunu kullandığımızda diyezli tonlar, aşağı yön tuşunu kullandığımızda bemollü tonlar görülecektir.

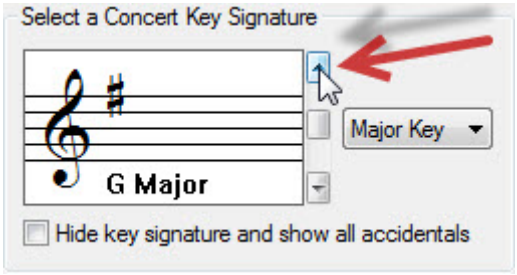

Donanım penceresinin altında bulunan ***Hide key signature and show all accidentals*** kutucuğunu işaretlerseniz donanımda değiştirici işaret görünmez fakat, notaları yazmaya başladığınızda donanıma uygun değiştirici işareti yazılım otomatik olarak kendisi koyar.

Metronom Belirleme

Çalışmamızın metronom hızını belirlemek için ***Specify Initial Tempo Marking*** kutucuğunu işaretleyip ***Text*** yazan kutucuğa ilgili hız terimini yazıyoruz.***Tempo*** yazan bölümden birim değerini ve hız göstergesini seçiyoruz.

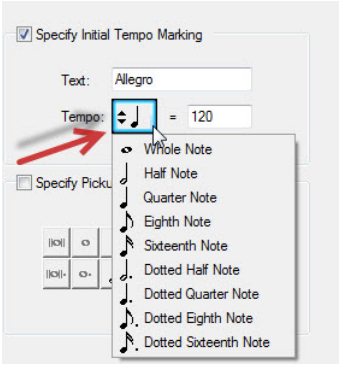

Eksik Ölçü Başlama

Çalışmamıza eksik ölü ile başlayabilmek için dördüncü adım olan ***Specify Pickup Measure*** kutucuğunu işaretliyoruz. Hangi değerde notayla eksik ölçü başlanacaksa altındaki listeden o değerdeki notayı seçiyoruz.
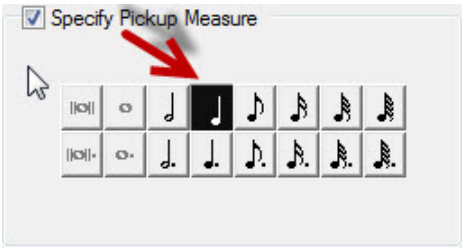
Ölçü Sayısı Belirleme

Çalışmamızın kaç ölçüden oluşmasını istiyorsak beşinci bölmedeki ***Number of Measure*** kutucuğuna çalışmanın ölçü sayısını giriyoruz.

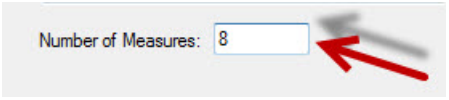

Son Adım

Ölçü sayısını da belirledikten sonra çalışma sayfamızı açmak ve çalışmamıza başlamak için ***Son*** butonuna tıklıyarak devam ediyoruz. İlk çalışmamızın eksik ölçü başlamasını istemediğimiz için ***Specify Pickup Measure*** kutucuğundaki işareti kaldırıyoruz.

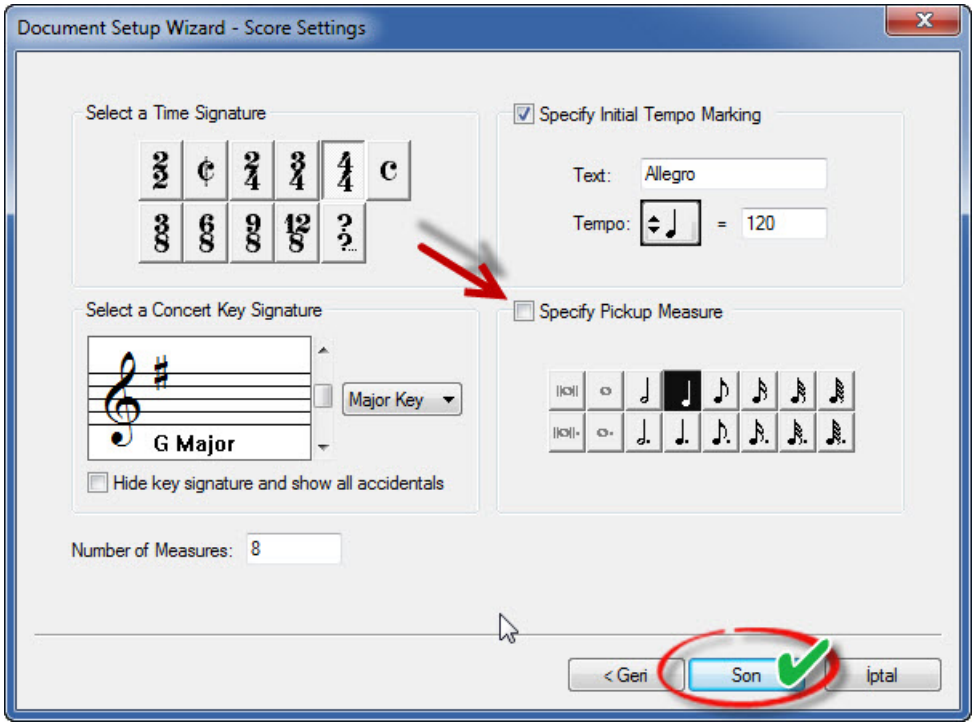

Son butonuna tıkladığınızda ekranda çalışma sayfası sizin belirlediğiniz parametrelere göre açılacaktır.

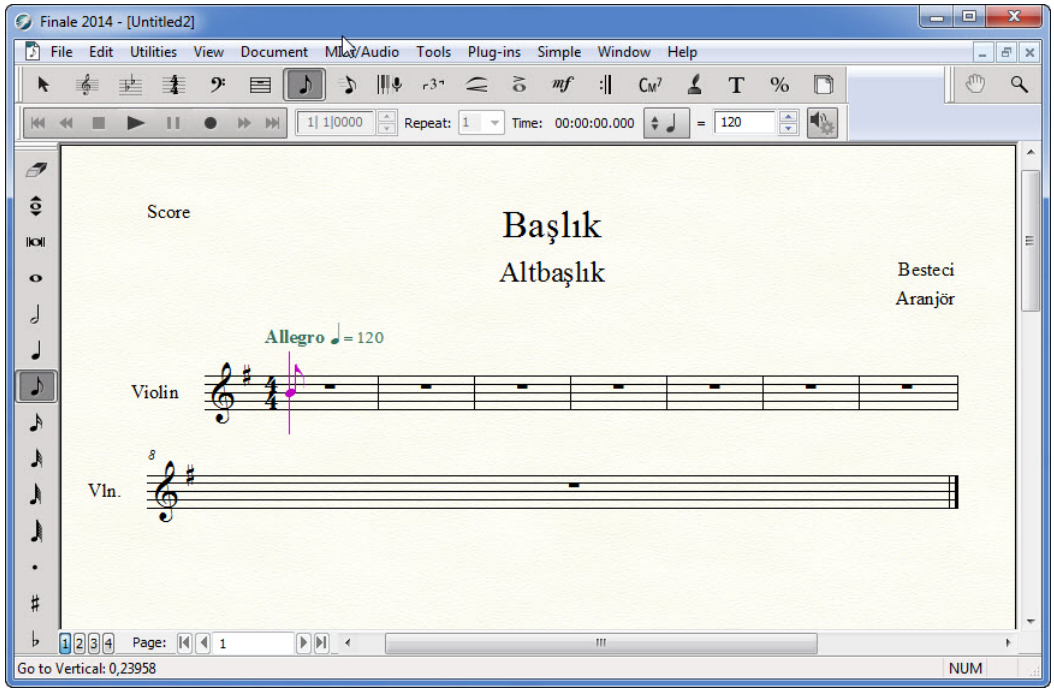

Yukarıdaki resimde de görüldüğü gibi çalışma sayfamız açıldı fakat ölçüler düzensiz olarak yerleşti. Çalışmamıza başlamadan önce belgemizi kaydedip bu düzensizliği giderdikten sonra çalışmamıza başlayalım.

2.1.6 Çalışma Sayfasını Kaydetme

Açtığımız çalışma sayfasını iki farklı yol ile kaydedebilirsiniz. Birinci yol yazılımın en üstünde yer alan ana menü çubuğundaki; ***File - Save*** yoludur.

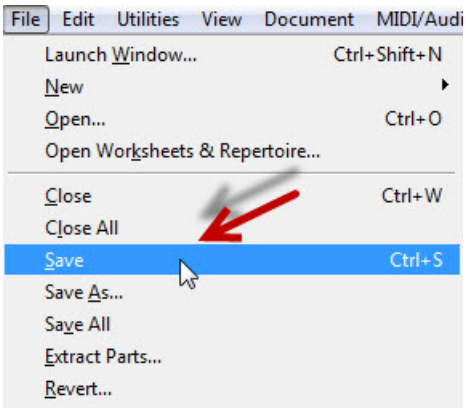

İkinci yol ise klavyeden ***Ctrl + S*** tuş kombinasyonundan oluşan kısa yoldur. Her iki yolu kullandığınızda da ekranda çalışmanızı nereye kaydedeceğinizi soran ve belgenize isim vereceğiniz pencere açılır. Biz örnek olarak belgemizi kaydedeceğimiz yer olarak ***Masaüstü***'nü, Belgemizin ismini de ***Örnek Çalışma*** olarak seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyoruz. ***Kaydet*** butonuna tıkladığımızda belgemizi bilgisayarımızın ***Masaüstü*** ekranında ***Örnek Çalışma*** ismi ile ***Finele 2014*** yazılımının dosya uzantısı olan ***.musx*** formatında kaydediyoruz. Bu işlemden sonra pencerenin en üst sol köşesinde sizin verdiğiniz ismin açıldığını görebilirsiniz.

2.1.7 Potrtedeki Ölçü Sayısını Düzenleme

Çalışma sayfamızda herbir portedeki ölçü sayısını isteğimize göre değitirebiliriz. Bu işlemi iki yolla yapabiliriz. Birincisi ana menü çubuğunun altında bulunan ***ana araç çubuğudur***.

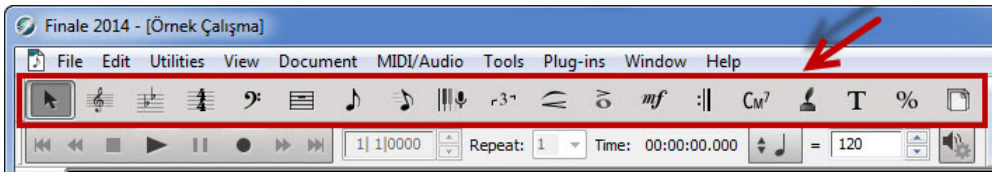

Bu ***ana araç çubuğu***'nun en başında bulunan ok işareti görünümlü olan ***Selection Tool*** butonuna tıklıyoruz. Bu butona tıkladığımızda ***mouse*** seçim için aktif hale gelecektir.

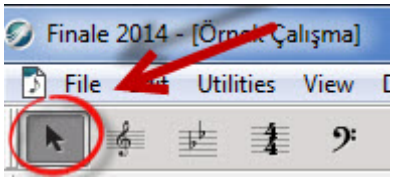

Eğer her portede 4 ölçü olmasını istiyorsak ***Selection Tool*** butonuna tıkladıktan sonra ilk portedeki beşinci ölçüye tıklayarak seçiyoruz. Ölçüye tıkladığınızda ölçü mavi renge dönüşür. Daha sonra klavyemizin sağ tarafında bulunan yön tuşlarını kullanarak ölçüleri taşıyoruz.

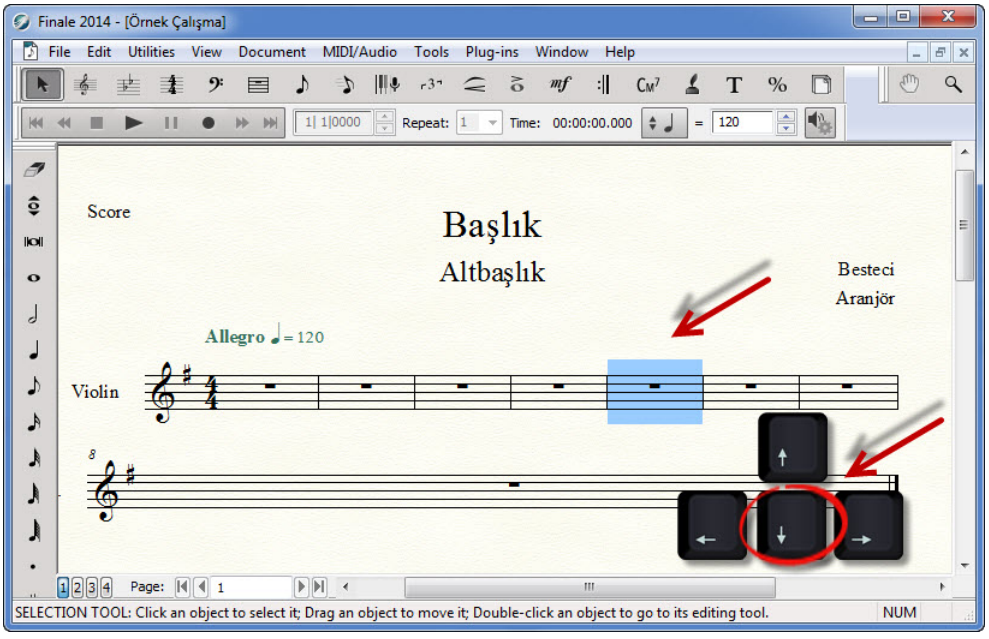

Bu örnekte beşinci ölçüden itibaren alt satıra taşımak istediğimiz için aşağı ok tuşunu kullanıyoruz. Aşağı ok tuşuna bastığımızda seçili olan ölçünün kendisinden sonraki bütün ölçülerle alt satıra taşındığını görüyoruz. Artık her dizekte eşit sayıda ölçü elde etmiş olduk.

Yeni oluşturduğumuz çalışma sayfası nota yazmaya hazır hale geldi artık notaları yazmaya başlayabilirsiniz.

Mouse (Fare) İle Nota Yazımı
Eraser (Silgi)
Repitch
Double Whole Note
Notalar
Dot (Nokta)
Değiştirici İşaretler
Up a Half Step
Down a Half Step
Tie
Tuplet
Grace Note
Mouse (Fare) İle Sus Yazımı
Simple Entry Rest Palette

3 — Nota ve Sus Yazımı

Finale nota yazım programı ile iki farklı yolla notalar ve suslar yazılabilir. Birincisi, ***Simple Entry Palette***'i kullanarak ***mouse(fare)*** ile , ikincisi ise *Ana Araç Çubuğu*'ndaki ***Speedy Entry Tool*** aracını kullanarak ***klavye*** ile notalar ve suslar yazılabilir. Kitabımızın bu bölümünde başlangıç aşaması için uygun olan ***Simple Entry Palette***'i kullanarak fare ile nota ve susları yazmayı anlatacağız. ***Speedy Entry Tool*** aracını kullanarak notalar ve susları yazmayı geniş kapsamlı olarak ***ana araç çubuğundaki*** araçları anlatacağımız *Ana Araç Çubuğu* bölümünde bulabilirsiniz.

3.1 Mouse (Fare) İle Nota Yazımı

Finale nota yazım programında ***fare*** ile nota yazabilmek için ana ekranın sol kenarında bulunan ***Simple Entry Palette*** üzerindeki butonlar kullanılır.

Şimdi bu palet üzerindeki butonları ve ne işe yaradıklarını inceleyelim.

3.1.1 Eraser (Silgi)

Eraser (Silgi) butonu ile çalışmamızda hatalı olduğunu düşündüğümüz ya da silmek istediğimiz nota ve susları silmemize yarar. Fare ile önce ***Eraser (Silgi)*** butonuna tıklıyoruz, daha sonra silmek istediğimiz nota ya da sus değerinin üzerine tıklıyarak siliyoruz.

3.1.2 Repitch

Repitch butonu yazdığımız nota değerininin dizek üzerinde yeniden konumlandırılabilmesini sağlar. Bu butona tıkladıktan sonra fare ile dizek üzerinde yerini değiştirmek istediğimiz notanın üzerine gelip istediğimiz çizgi veya aralığa tıklıyarak notanın yerini değiştiriyoruz. Bu buton aslında klavyemizin aşağı yukarı yön tuşlarının işlevini görür. Dolayısıyla fare ile yazdığımız notanın dizek üzerindeki konumunu aşağı-yukarı yön tuşları ile de değiştirebiliriz. bunun için notayı yazdıktan sonra hangi yön tuşuna basarsanız, notayı dizek üzerinde o yönde taşıyabilirsiniz.

3.1.3 Double Whole Note

Double Whole Note butonu ***Brevis Notası*** olarak adlandırılan ve birlik nota değerinin iki katı değerinde olan nota değerini yazmak için kullanılır.

3.1.4 Notalar

Nota değerlerinin herbiri ayrı bir butondur. Hangi değerde nota yazmak istiyorsak ona göre seçim yapıyoruz. Örnek olarak eğer dörtlük nota yazmak istiyorsak önce dörtlük nota değerinin üzerine tıklayıp daha sonra dizek üzerinde hangi çizgi ya da aralığa koymak iztiyorsak o çizgi yada aralığın üzerine tıklıyoruz böylece istediğimiz notayı yazmış oluyoruz.

3.1.5 Dot (Nokta)

Dot*(Nokta)* butonu noktalı nota değerlerini yazmak için kullanılır. Noktalı bir nota değeri yazmak için önce nota değeri seçilir daha sonra nokta seçilerek yazılır. Örnek olarak noktalı dörtlük nota yazmak için fare ile önce dörtlük nota değerine, sonra nokta butonuna tıklıyoruz. Her ikisine tıkladıktan sonra hangi çizgi veya aralığa yazacaksak fare ile oraya tıklıyoruz.

3.1.6 Değiştirici İşaretler

Herhangi bir notanın önüne ***diyez***, ***bemol*** ya da ***natürel*** işareti koymak için fare ile bu işaretlerden birine tıklıyoruz ve fare o işarete göre aktif hale geliyor. Daha sonra koymak istediğimiz notanın öne fare ile tıklayarak değiştirici işareti koyuyoruz.

R Aynı anda hem nota değeri, hem nokta hem de değiştirici işaret seçilebilir. Örneğin diyezli bir noktalı dörtlük yazmak için fare ile dörtlük nota-diyez ve nokta butonlarını seçip dizeğe yazabilirsiniz.

3.1.7 Up a Half Step

Up a Half Step butonu herhangi bir nota değerini yarım ses incelterek yazmak için kullanılır. Önce bir nota değeri seçiyoruz daha sonra ***Up a Half Step*** butonuna tıklıyoruz. Bu sayede yazılım, yazacağımız nota hangisi ise yarım ses ince halini ilgili değiştirici işareti de otomatik olarak koyacaktır.

3.1.8 Down a Half Step

Down a Half Step butonu herhangi bir nota değerini yarım ses kalınlaştırarak yazmak için kullanılır. Önce bir nota değeri seçiyoruz daha sonra ***Up a Half Step*** butonuna tıklıyoruz. Bu sayede yazılım, yazacağımız nota hangisi ise yarım ses kalın halini ilgili değiştirici işareti de otomatik olarak koyacaktır.

3.1.9 Tie

Tie butonu notalar arasında bağ işareti koymak için kullanılır.

3.1.10 Tuplet

Tuplet butonu üçleme nota guruplarını yazmak için kullanılır. Önce fare ile üçleme şeklinde guruplayacağımız nota değerini seçip sonra ***Tuplet*** butonuna tıklıyoruz. Yazdığımız notalar otomatik olarak üçleme şeklinde sıralanacaktır.

İkinci bir yol olarak önce üçleme yapmak istediğimiz değerde üç notaayı yan yana yazıp

sonra ***Tuplet*** butonuna tıklıyoruz. Fare ile yazdığımız üç notanın ilkine tıkladığımızda bu notalar yine üçleme olarak guruplanacaktır.

3.1.11 Grace Note

Grace Note butonu süsleme notaları yazmak için kullanılır. Önce yazmak istediğimiz süsleme nota değerini seçip, ***Grace Note*** butonuna tıklıyoruz. Sonra yazmak istediğimiz süsleme notalarını çizgi veya aralıklara tıklayarak yazıyoruz.

Şimdi aşağıdaki gibi bir ezgiyi fare ile nasıl yazacağımızı adım adım görelim.

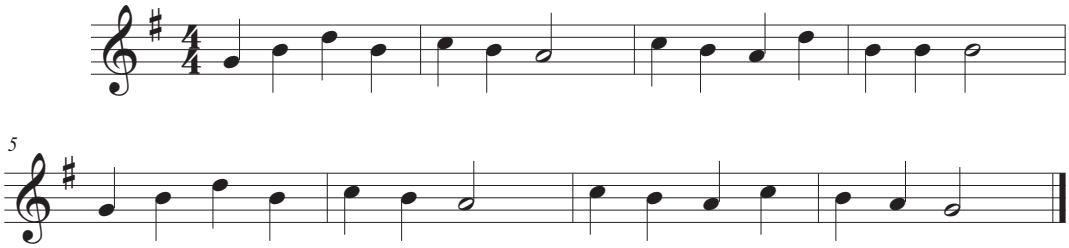

Daha önce hazırlayıp bilgisayarımıza kaydettiğimiz ***Örnek Çalışma*** belgemizi açarak başlayalım. ***Örnek Çalışma*** belgesini açmak için yazılımı ilk açtığımızda ekranda açılan ilk pencere olan ve daha önce anlattığımız ***Launch Window*** penceresinde ***Open*** butonunu kullanabiliriz.

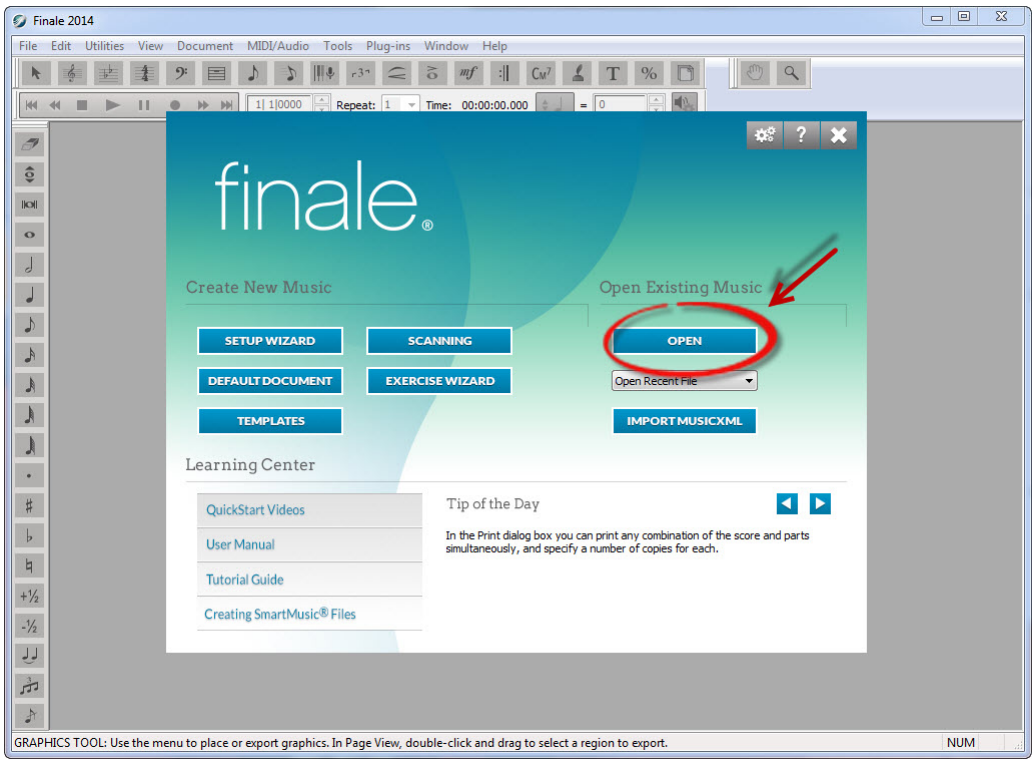

Open butonunu tıkladığımızda ekranda bilgisayarımızda mevcut olan dosyalarımızı seçebileceğimiz ekran açılır. Buradan ***Örnek Çalışma*** belgemizi nereye kaydetmişsek o bölümü açıyoruz ve belgemizi seçip ***Aç*** butonuna tıklıyoruz ve belgemizi açıyoruz.

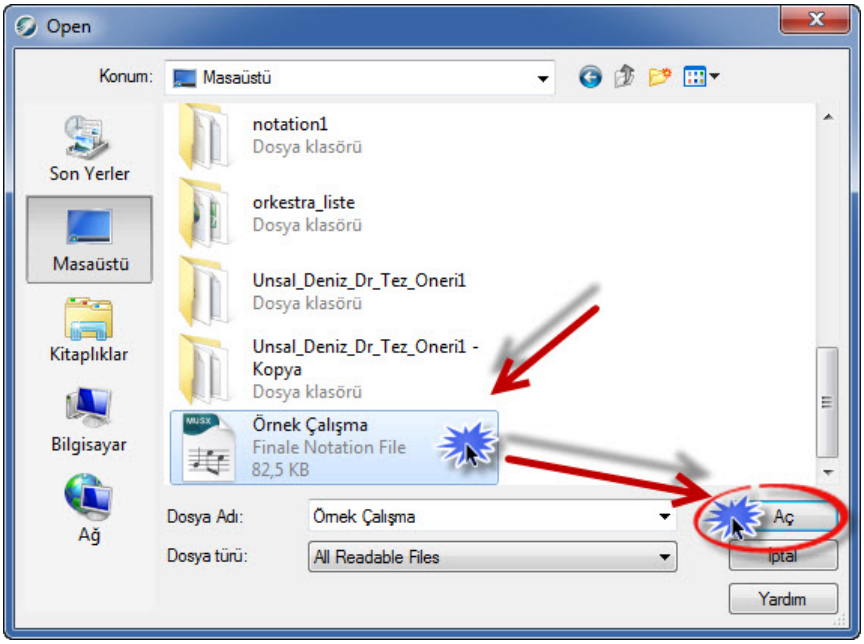

Aç butonuna tıkladığımızda aşağıdaki pencere açılır. Ekranın sol kenarında bulunan ***Simple Entry Palette*** çubuğunda bulunan dörtlük nota sembolünü fare ile tıklıyoruz. Bu sayede faremiz artık dörtlük nota yazmak için aktif hale gelir. Önce ezgimizdeki dörtlük notaları dizekte yerine yerleştiriyoruz.

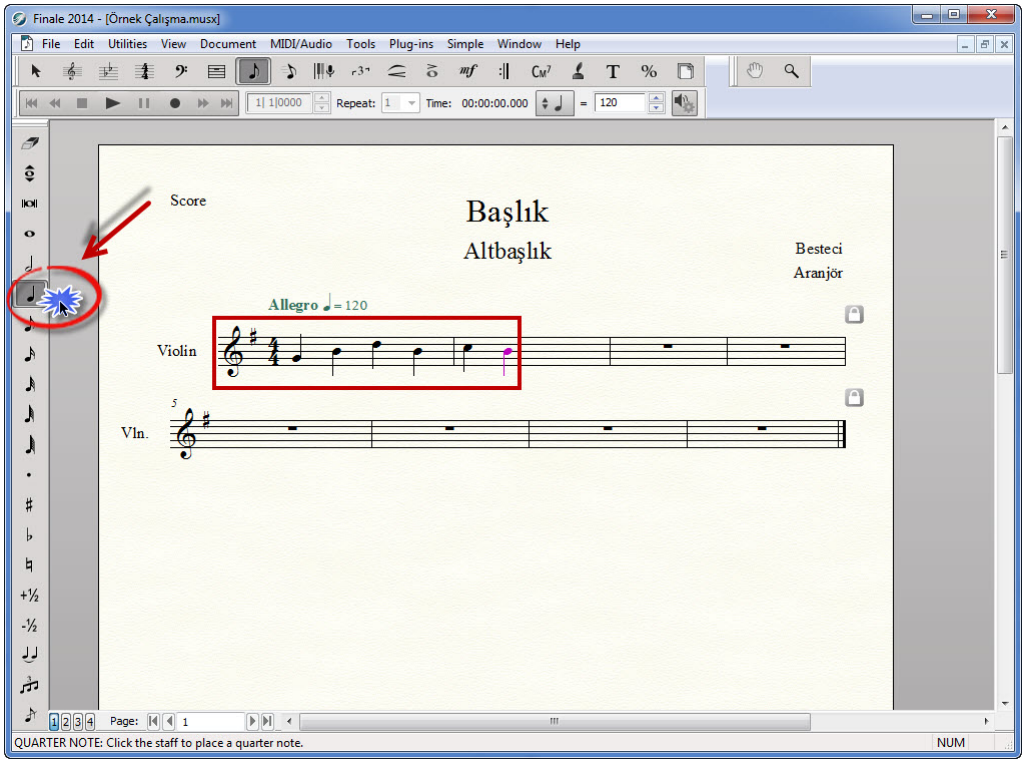

İkinci ölçüdeki ikilik notayı yazmak için ***Simple Entry Palette*** çubuğunda bulunan ikilik nota sembolünü fare ile tıklıyoruz ve dizekte yerine yerleştiriyoruz.

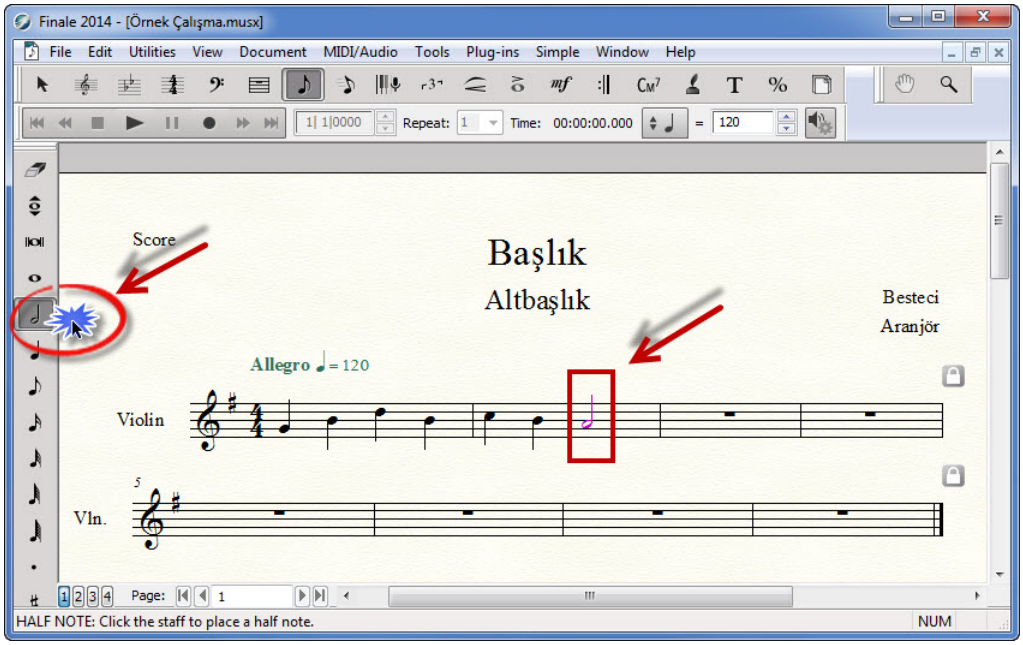

Yukarıda anlattğımız adımları tekrar ederek ezgimizi tamamlıyoruz. Çalışmamızı tamamlamak ve değişiklikleri kaydetmek için klavydeden ***Ctrl + S*** kombinasyonunu kullanıyoruz. Bu sayede yağtığımız bütün değişiklikler kaydedilmiş olacak ve yazılımı kapatıp açsak bile son hali saklanmış olacaktır.

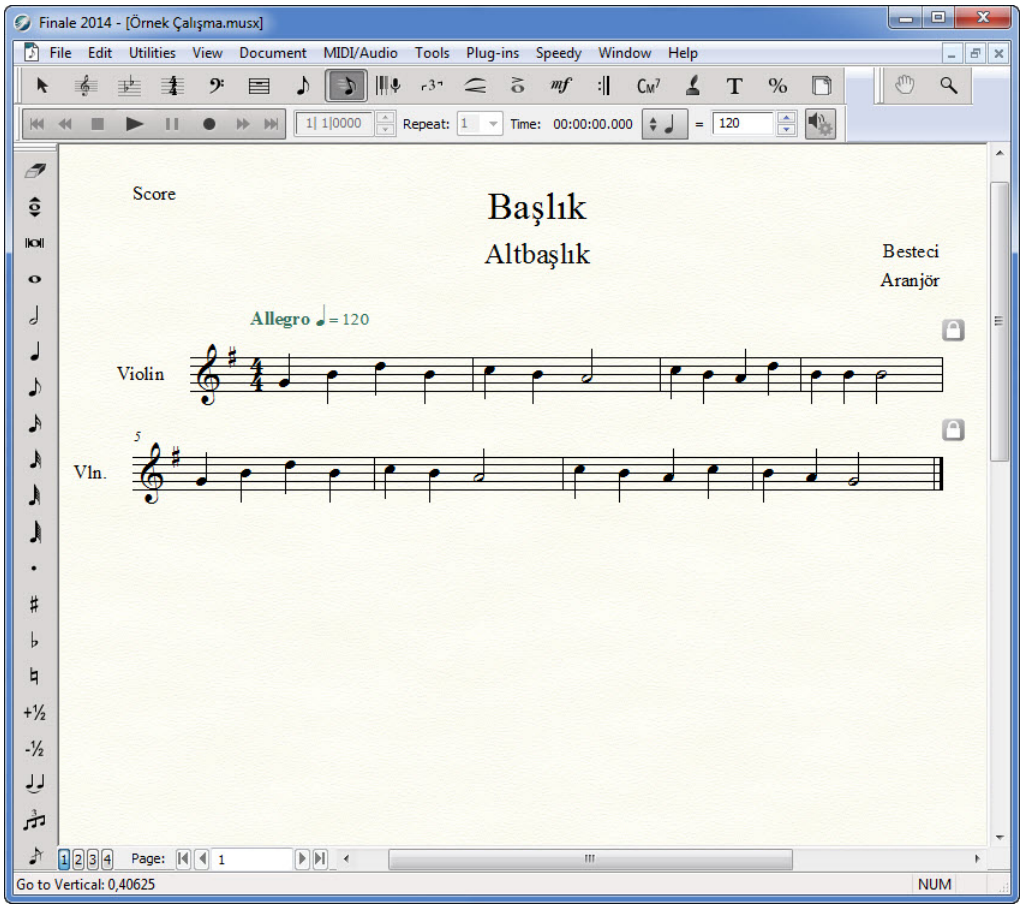

3.2 Mouse (Fare) İle Sus Yazımı

Bu bölümde yazdığımız ezgide aşağıdaki gibi sus işaretleri olduğunda nasıl bir yol izleyeceğimiz anlatılacaktır.

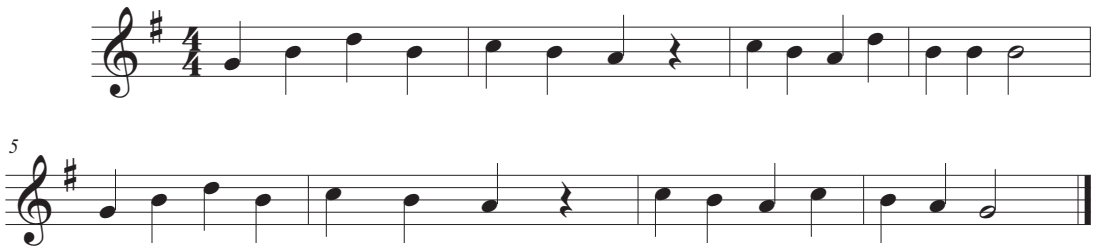

3.2.1 Simple Entry Rest Palette

Çalışmamızda fare ile sus yazabilmek için öncelikle ***ana menü çubuğu***'ndaki ***Window*** menüsünden ***Simple Entry Rest Palette*** çubuğunu ekranda açmamız gerekir.

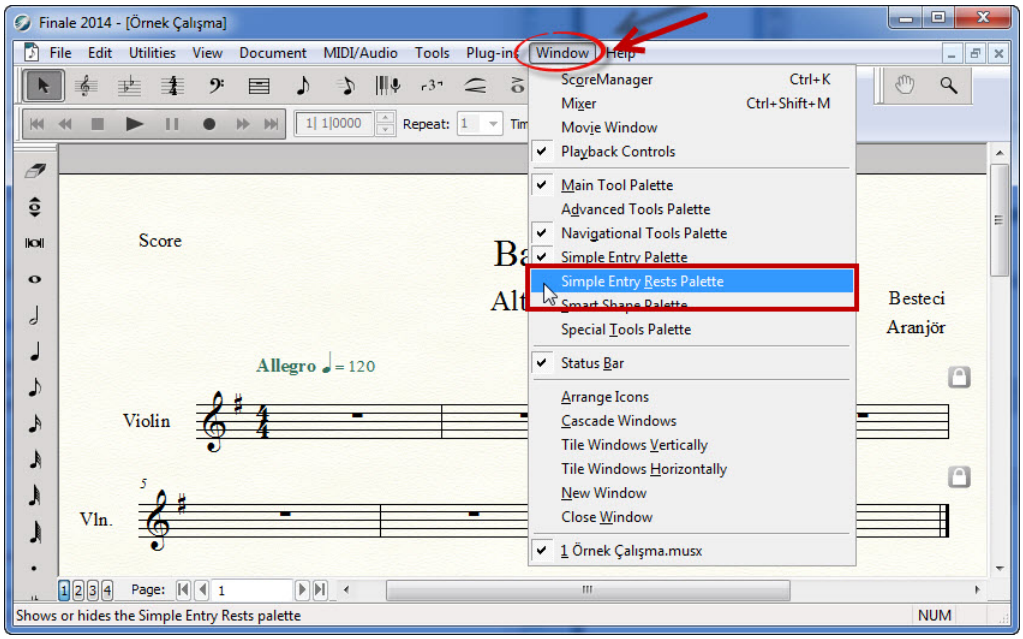

Ana menü çubuğu'ndaki ***Window*** - ***Simple Entry Rest Palette*** sekmesine tıkladığımızda ekranın sol tarafında üzerinde susların bulunduğu palet açılır.
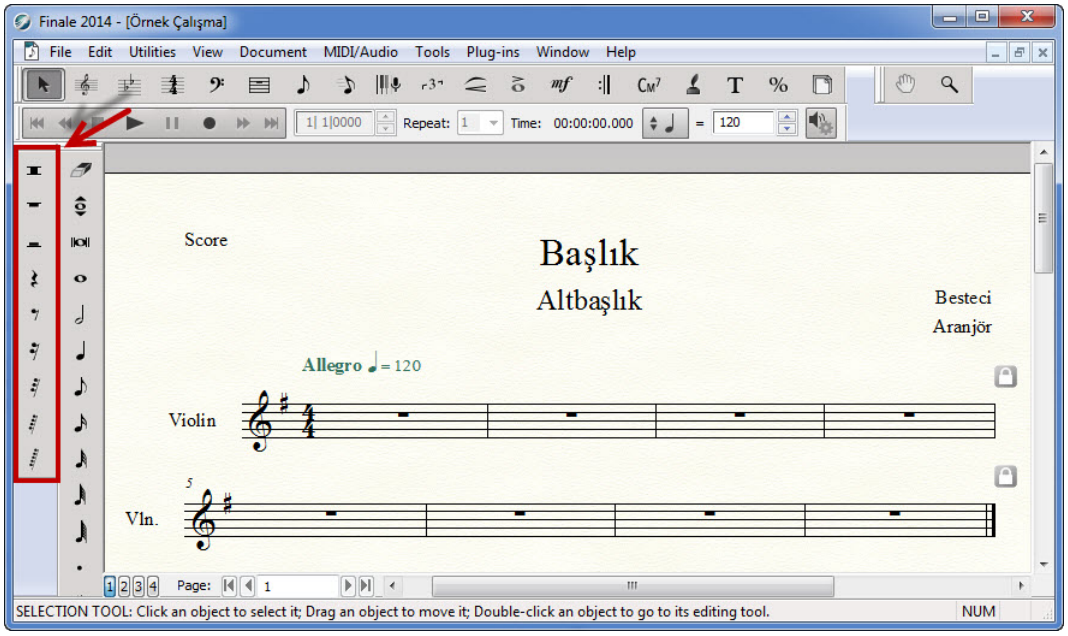
Simple Entry Rest Palette çubuğu açıldıktan sonra fare ile dörtlük nota sembolune

tıklıyarak susa kadar olan bölümü yazıyoruz. Daha sonra dörtlük sus yazabilmek için ***Simple Entry Rest Palette*** çubuğundan seçip yerine yerleştiriyoruz.

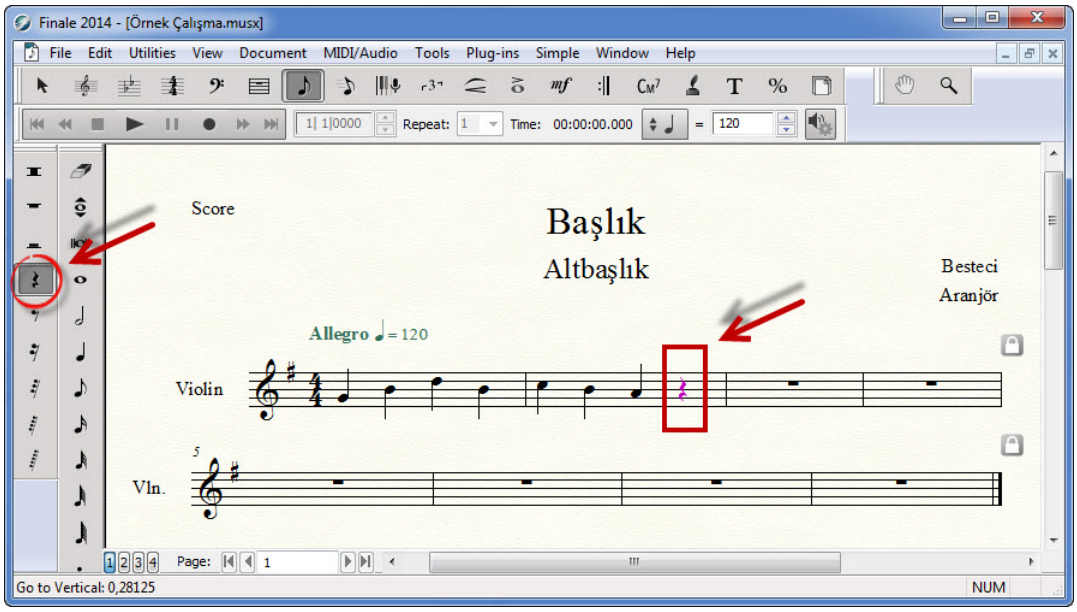

Daha sonra aynı adımları izleyerek çalışmamızı tamamlayıp klavyeden ***Ctrl + S*** kombinasyonu ile kaydediyoruz.

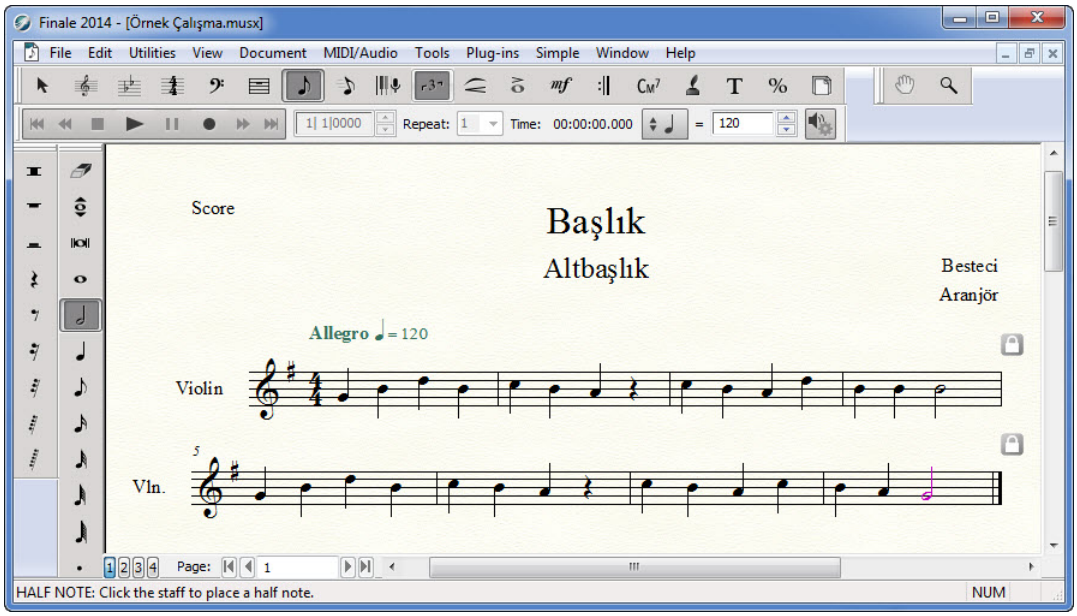

Ana Araç Çubuğu
- Selection Tool
- Staf Tool
- Key Signature Tool
- Time Signature Tool
- Clef Tool
- Measure Tool
- Simple Entry Tool
- Speedy Entry Tool
- HyperScribe Tool
- Tuplet Tool
- Smart Shape Tool
- Articulation Tool
- Expression Tool
- Repeat Tool
- Chord Tool
- Lyrics Tool
- Text Tool
- Resize Tool
- Page Layout Tool

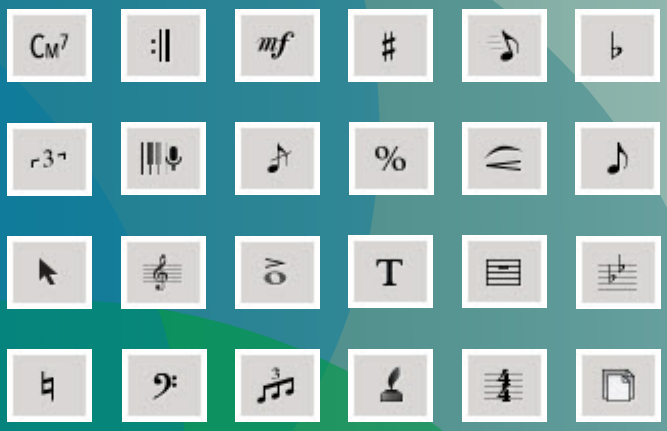

4 — Ana Araç Çubuğu

4.1 Ana Araç Çubuğu

Kitabımızın bu bölümünde ***Örnek Çalışma*** sayfasında yapmak istediğimiz tüm değişiklikleri ***ana araç çubuğu***'nu kullanarak nasıl yapacağımızı anlatacağız. Aşağıdaki resimde gösterilen ***ana araç çubuğu*** üzerindeki butonların ne işe yaradığını ve nasıl kullanıldığını adım adım görelim.

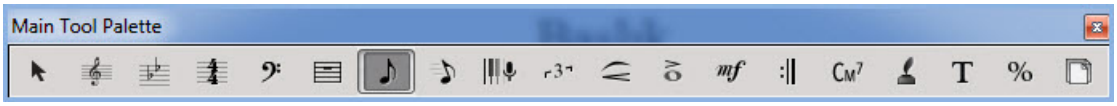

4.1.1 Selection Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki ilk buton ***Selection Tool*** butonudur. Bu butona tıkladaığınızda çalışma sayfasındaki yazı, anahtar, başlık, ölçu rakamı gibi parametreleri seçmek ve değişiklik yapmak için fareyi aktif hale getirir. Bir anlamda ***ana araç çubuğu*** üzerindeki diğer butonların görevini görür.

4.1.2 Staf Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki ikinci buton ***Staf Tool*** butonudur. Bu butona tıkladaığınızda sadece dizek ile ilgili değişiklikleri yapmanız çalgı ismi ve dizeğin başlangıcında bir kutucuk açılır..

Açılan bu kutucukların işlevleri ve nasıl kullanılacağı aşağıda sıralanmıştır.

- ***Staf Tool*** butonuna tıkladığınızda dizeğin sol tarafında bulunan çalgı isminin sağ üst köşesinde bir kutucuk açılır. Bu kutucuğun üstüne Fare ile bir kez tıkladığınızda kutucuğun rengi değişir. Rengi değişen kutucuğa farenin sol tuşu ile bir kez tıklayıp parmağınızı kaldırmadan sürükleyerek sayfanın istediğiniz yerine taşıyabilirsiniz.

- Dizeğin başlangıcında açılan kutucuğu da fareyle sol tıklayıp parmağınızı kaldırmadan dizeği istediğiniz kadar aşağı ve yukarı kaydırabilirsiniz.

- Dizekteki herhengi bir ölçüye içine tıkladığınızda ölçü mavi renge dönüşür. Mavi renge dönüşen ölçüyü kopyalayıp başka bir ölçüye yapıştırabilir, silebilir veya kesebilirsiniz.

- Dizeğin başlangıcında açılan kutucuğa birkez tıkladığınızda o dizeğin tamamının rengi değişir ve kopyalama, taşıma, kesme, silme ve yapıştırma işlemini dizeğin tamamı için yapabilirsiniz.

- İlk dizeğin başlangıcında açılan kutucuğa çift tıkladığınızda çalışmanın tamamının rengi değişir ve kopyalama, taşıma, kesme, silme ve yapıştırma işlemini çalışmanın tamamı için yapabilirsiniz.

- Çalgı isminin sağ üt köşesindeki kutucuğa çift tıkladığınızda dizeklerdeki bütün parametreleri değiştirebileceğiniz ***Staff Attributes*** penceresi açılır.

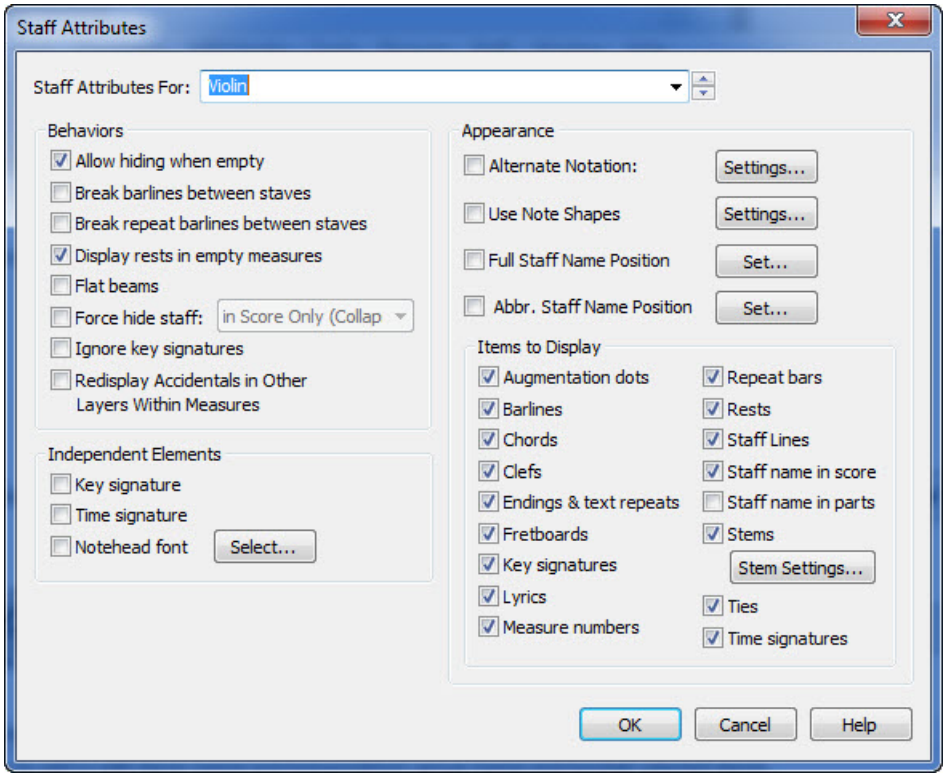

Açılan bu penceredeki parametrelerin nasıl değiştirileceğini kitabımızın ***Nasıl Yaparım?*** bölümünde ayrıntılı olarak bahsedeceğiz.

- Dizeğin sol tarafında bulunan çalgı isminin sağ üst köşesindeki kutucuğa sağ tıkladığınızda aşağıdaki resimde gösterilen parametrelerde değişiklik yapabilirsiniz.

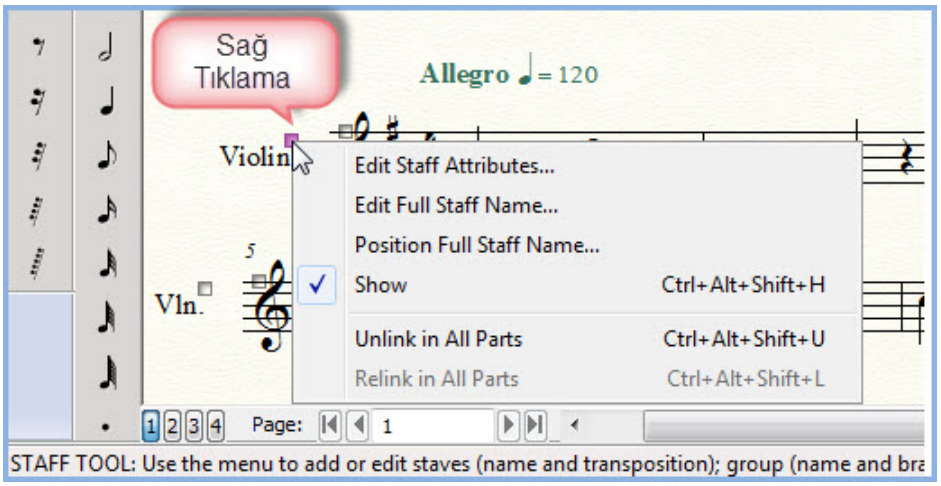

- Dizeğin başlangıcında açılan kutucuğa sağ tıkladığınızda aşağıdaki resimde gösterilen parametrelerde değişiklik yapabilirsiniz.

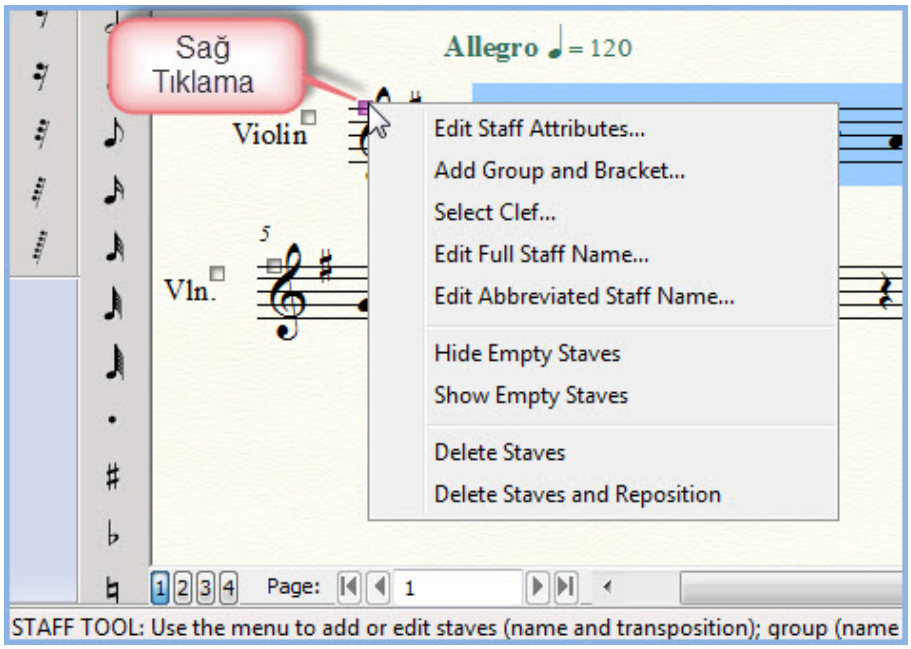

- Herhangi bir öçlüde dizek üzerindeki bir alana sağ tıkladığınızda ise aşağıdaki pencere açılır.

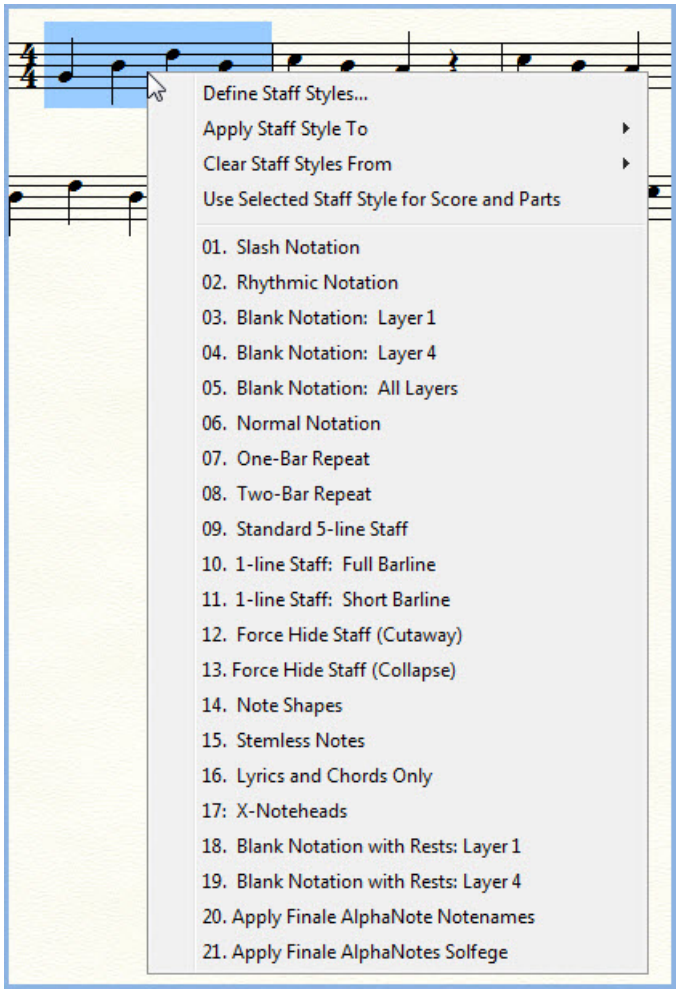

Staf Tool butonuna tıkladığınızda önemli diğer bir ayrıntı ***ana menü çubuğu***'nda ***Staf*** adında yeni bir menü sekmesi açılmasıdır.

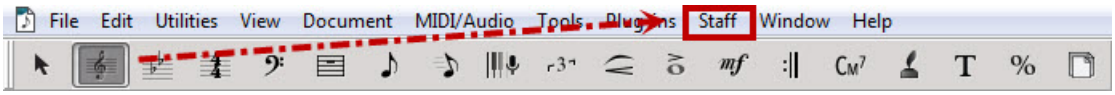

Açılan bu yeni menüye tıkladığınızda ekranda aşağıdaki sekmeleri içeren pencere açılır. Bu menü sekmesi altında; dizek ekleme-silme, dizek ismi değişikliği, dizek boyutunu değiştirme gibi işlemleri gerçekleştirebilirsiniz. Bu sekmeleri kitabımızın ***Nasıl Yaparım?*** bölümünde ayrıntılı olarak anlatacağız.

4.1.3 Key Signature Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki üçüncü buton ***Key Signature Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladaığınızda çalışmanızın ton değişikliklerini yapabilirsiniz. Bunun için

iki farklı yol izlenebilir. Birincisi fare ile ilk ölçüde boş bir alana çift tıkladığınızda ton değişikliğini yapabileceğiniz aşağıdaki pencere açılır. Açılan bu pencerede donanımı gosteren bölümün sağ tarafındaki hareketli aşağı-yukarı yön tuşlarını kullanarak tonu değiştirebilirsiniz. Yukarı yön tuşlarına tıkladığınızda diyezli tonlar, aşağı yön tuşuna tıkladığınızda bemollü tonlar görülecektir. Bu işlemi ilk ölçüde yaptığınızda çalışmanızın tamamı için ton değişikliği gerçekleşecektir. Eğer sonraki ölçülerden herhangi biri üzerinde bu işlemi gerçekleştirirseniz, o ölçü de dahil olmak üzere kendisinden sonraki bütün ölçüler ton değişikliğinden etkilenir fakat o ölçüye kadar olan ölçüler ilk belirlenen tona göre devam eder.

Bu bölümün hemen sağ tarafından ise majör ya da minör ton seçiminizi yapabilirsiniz.

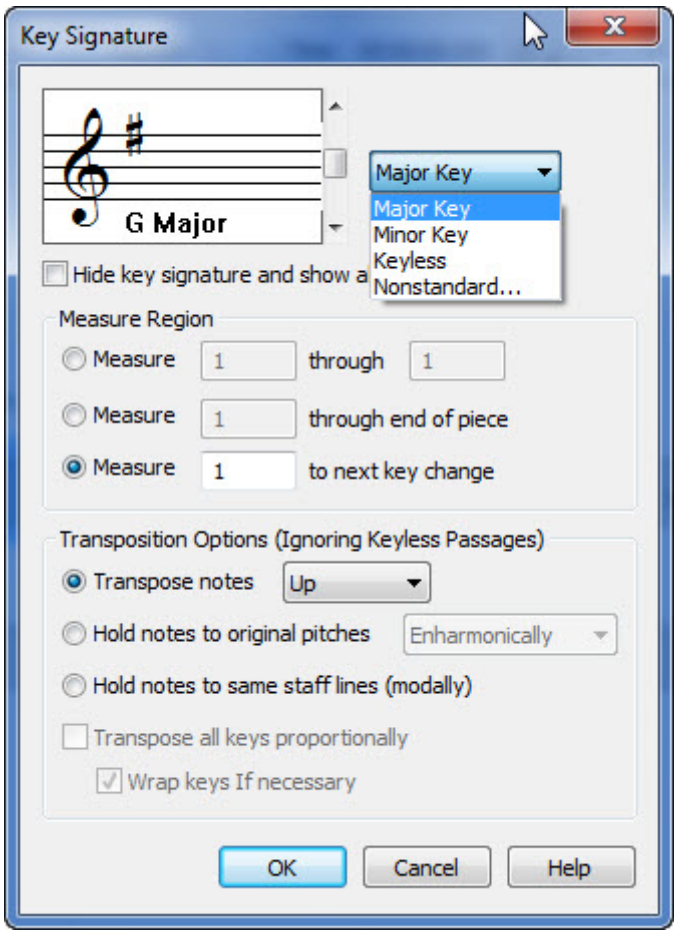

İkinci yol ise değişiklik yapmak istediğiniz ölçü içinde boş bir alan sağ tıkladığınızda açılan listeden istediğiniz tonu seçerek de ton değişikliğini yapabilrsiniz.

4.1.4 Time Signature Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki dördüncü buton ***Time Signature Tool*** butonudur. Bu buton ölçü rakamlarını (usul rakamı) değiştirmek için kullanılır.

Time Signature Tool butonuna tıkladıktan sonra değişiklik yapmak istediğimiz ölçü üzerinde boş bir alana çift tıklıyoruz ve ekranda ***Time Signature*** penceresi açılıyor. Buradan istediğimiz değişikliği yapabiliriz.

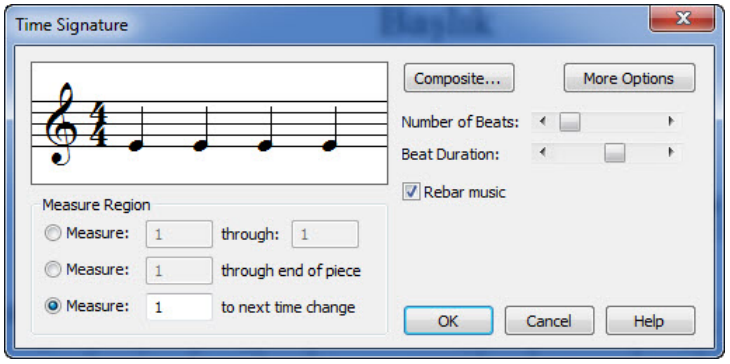

İkinci yol olarak ölçü içine sağ tıklıyarak da açılan listeden seçiminizi yapabilirsiniz.

4.1.5 Clef Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki beşinci buton ***Clef Tool*** butonudur. Bu buton anahtar değişiklikleri için kullanılır.

Clef Tool butonuna tıkladıktan sonra anahtar değişikliği yapmak istediğiniz ölçü üzerinde çift tıkladığınızda ***Change Clef*** penceresi açılır buran istediğiniz anahtarı seçebilirsiniz.

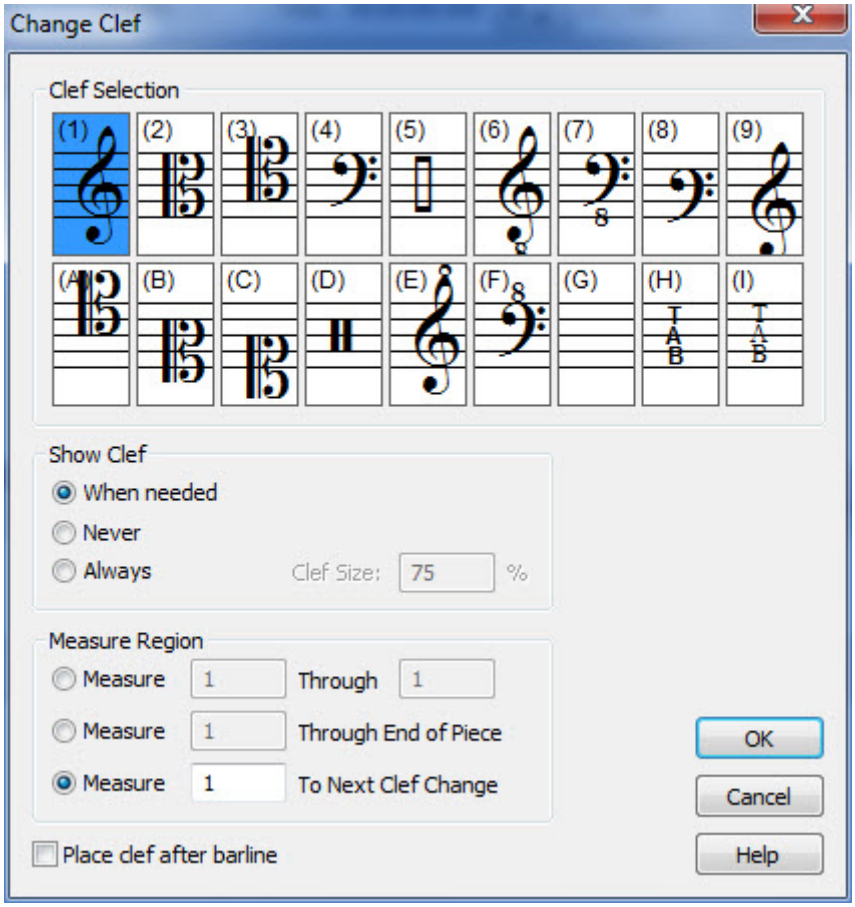

İkinci yol olarak da ölçü içine sağ tıklıyarak da açılan listeden seçiminizi yapabilirsiniz. Ölçüye sağ tıkladığınızda ekranda ***Select Clef*** sekmesi açılır.
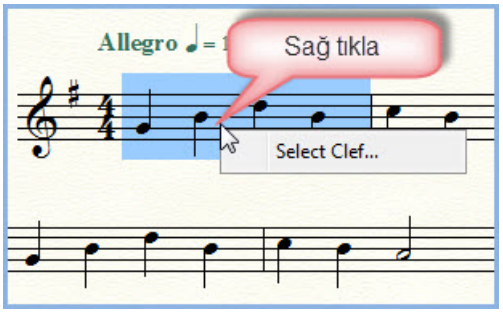
Select Clef sekmesine tıkladığımızda da ***Change Clef*** penceresi açılır ve seçimimizi yapabiliriz.

4.1.6 Measure Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki altıncı buton ***Measure Tool*** butonudur. Bu butona tıkladığınızda ölçü numaraları ve ölçü çizgilerinin üzerinde kutucuklar açılır.

Açılan bu kutucuklara çift tıklıyarak ya da sağ tıklıyarak gerekli değişikliklerin tümünü yapabiliriz. Üçüncü olarak kutucuklara sol tıklayıp parmağımızı basılı tutarak sağa-sola ve aşağı-yukarı sürükleyebiliriz.

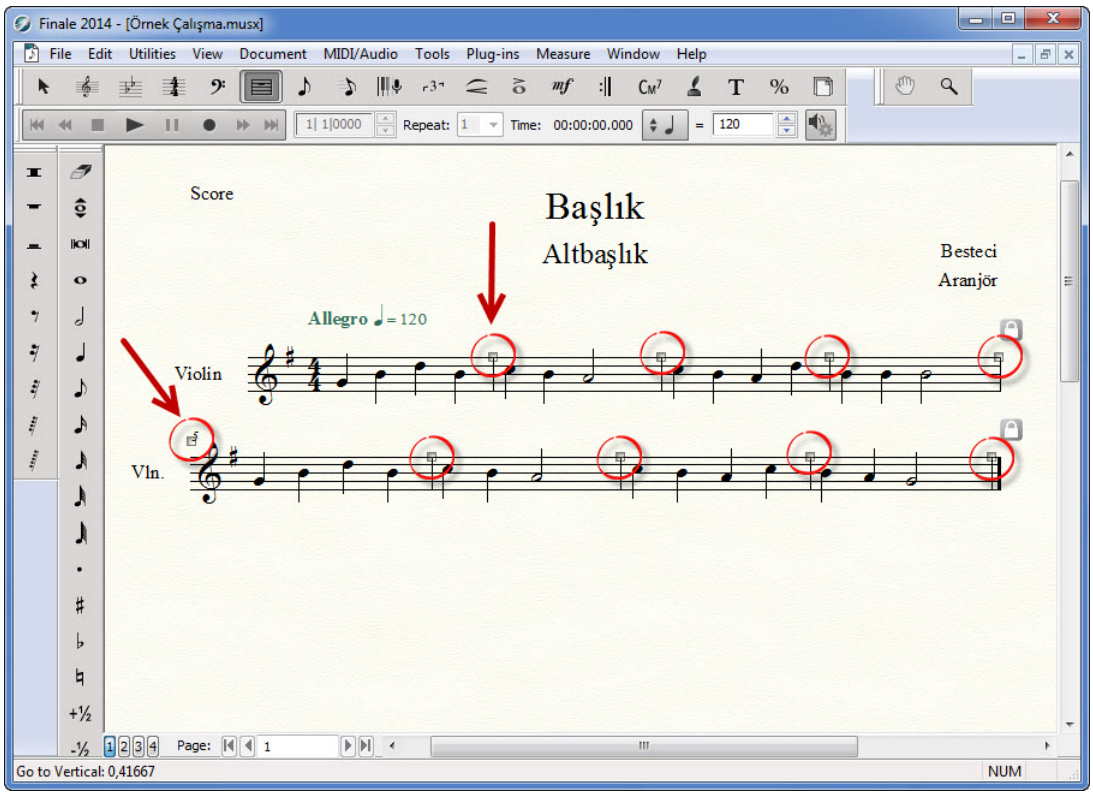

Ölçü numarasının üzerinde açılan kutucuğa çift tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Enclosure Desinger*** penceresi açılır.

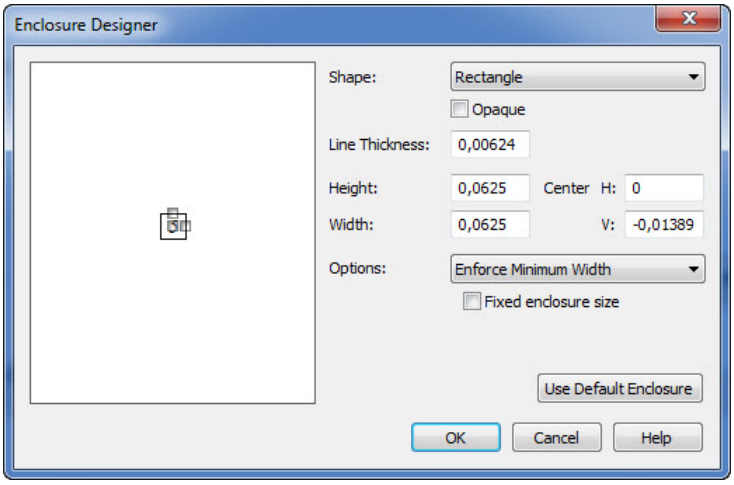

Bu pencerede ölçü numaralarını çevreleyen çizginin şeklini değiştirebilir, boyutunu ayarlayabilir, opaklık ayarlamalarınızı yapabilir ve soldaki pencerede bulunan kutucuk ve çizgileri kullanarak ölçü numarasının dizeğe olan konumunu değiştirebilirsiniz.

Aynı şekilde ölçü numarasının üzerinde açılan kutucuğa sağ tıkladığınızda ekranda ölçü numaraları ile ilgili ayarlamaları yapabileceğiniz pencere açılacaktır.

Ölçü çizgilerinin üzerinde açılan kutucuğa ya da herhangi bir ölçü içinde boş bir alana çift tıkladığınızda ise ekranda ***Measure Attributes*** penceresi açılır. Bu pencereden ölçü zigisi stili ile ilgili bütün ayarlamaları yapabilirsiniz.

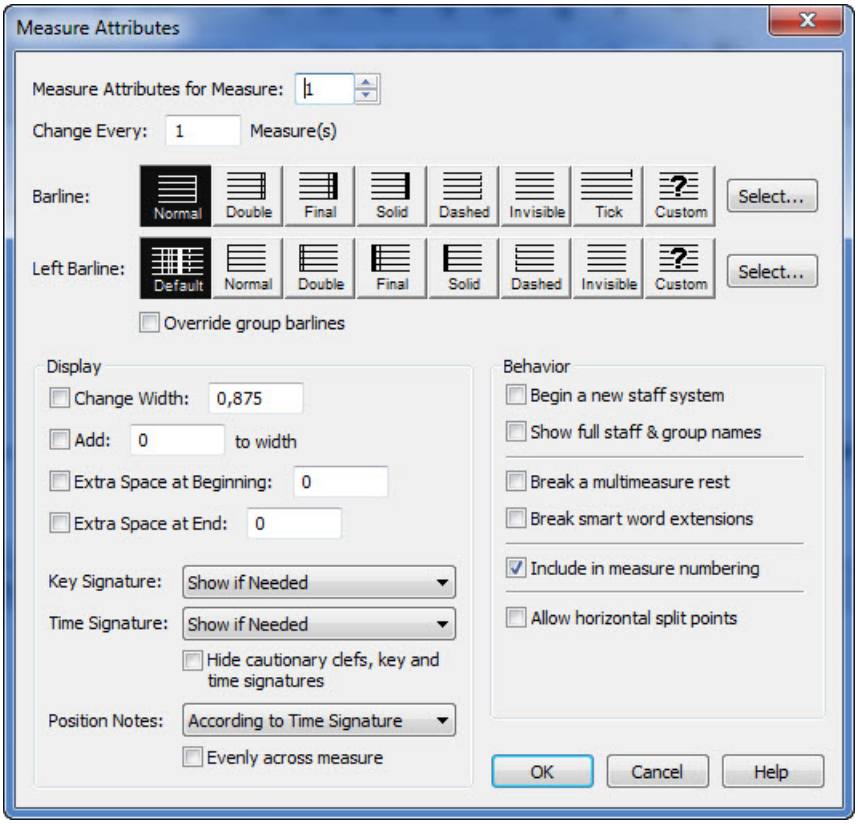

Ölçü çizgilerinin üzerinde açılan kutucuklara sağ tıkladığınızda ise ekranda üç farklı ayar sekmesi bulunan yandaki pencere açılır. Bu penceredeki sekmelerin işlevleri şunlardır.

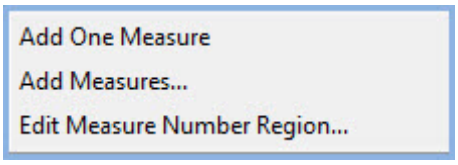

Add One Measure sekmesine tıkladığınızda belgenin en sonuna bir ölçü ekler.

Add Measures... sekmesine tıkladığınızda ekranda ***Add Measures*** penceresi açılır belgenin sonuna istediğiniz sayıda ölçü eklemenizi sağlar.

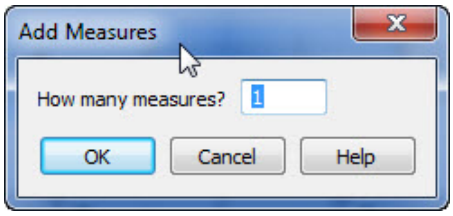

Edit Measure Number Region... sekmesine tıkladığınızda ise ekranda ***ölçü numaraları*** ile ilgili detaylı ayarlamaları yapabileceğiniz ***Measure Number*** penceresi açılır.

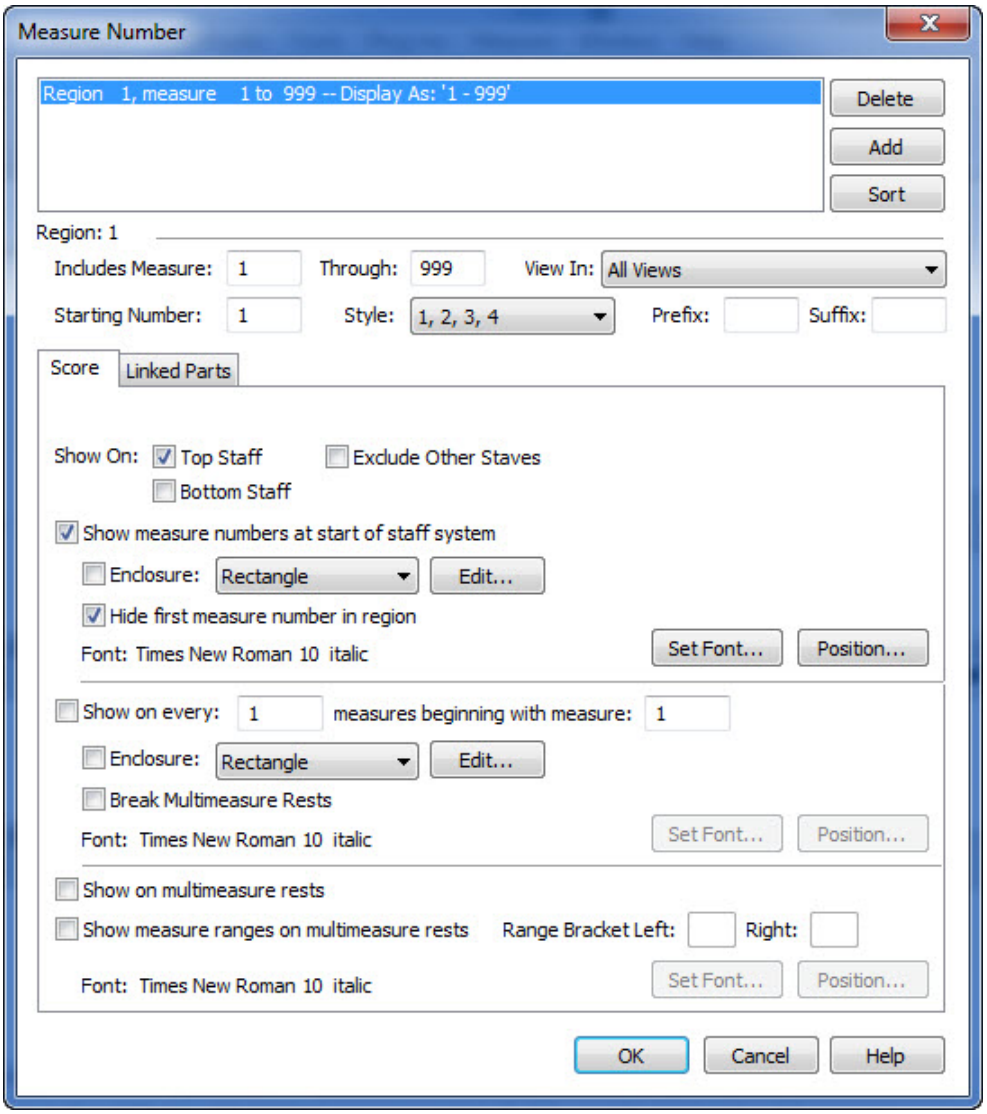

Measure Tool butonuna tıkladığınızda ***ana menü çubuğunda Mesure*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır.

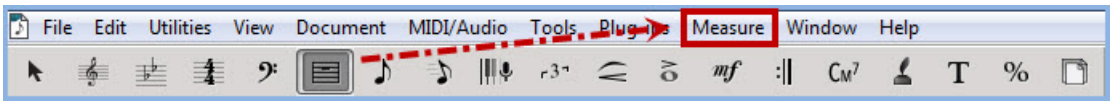

Mesure sekmesine tıkladığınızda ise ölçü numaraları ile ilgili ayarlamaları yapabileceğiniz pencere açılır.

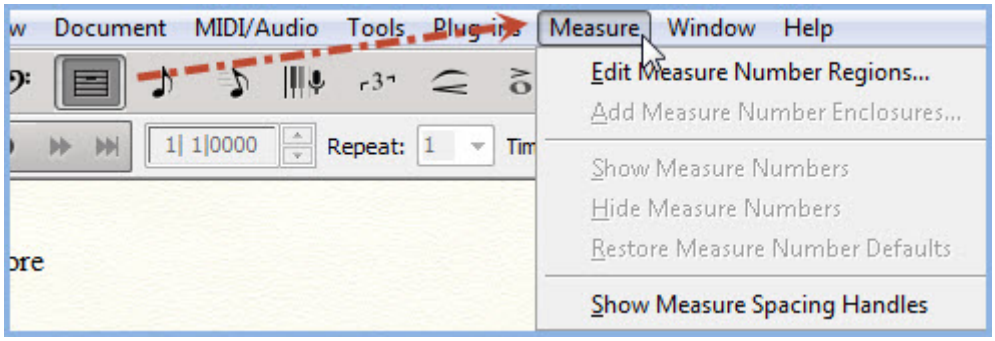

4.1.7 Simple Entry Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki yedinci buton ***Simple Entry Tool*** butonudur. Bu buton fare ile nota yazımı için fareyi aktif hale getirir. Bu konunun geniş anlatımı için kitabımızın üçüncu bölümündeki ***Mouse (Fare) İle Nota Yazımı*** bölümüne bakabilirsiniz.

4.1.8 Speedy Entry Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki sekizinci buton ***Speedy Entry Tool*** butonudur. Bu buton nota ve susları fare ile yazıma göre daha hızlı ve pratik bir şekilde yazmamızı sağlayan butondur.

Klavye ile nota, sus, değiştirici işaret ve diğer sembolleri yazabilmek için öncelikleri klavyeyi yazıma hazır ve aktif hale getirmemiz gerekir. Bunun için ilk adım ***ana araç çubuğu***'ndaki ***Speedy Entry Toll*** butonuna tıklamaktır. Bu butona tıkladığımızda ***ana menü çubuğu***'nda ***Speedy*** başlıklı yeni bir sekme açılır.

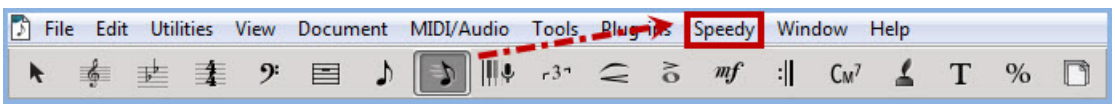

Speedy sekmesine tıkladığımızda ekranda yandaki resimde gösterilen pencere açılır. Bu pencerede **Use MIDI Device for Imput** alt sekmesinin önündeki kutucuktan seçim işaretini kaldırmamız gerekir. Aksi takdirde nota yerine klavyemiz sus yazacaktır. Kutucuktaki işareti fare ile tıklayarık kaldırdığımızda pencere kapanır ve klavye nota yazmaya hazır hale gelir.

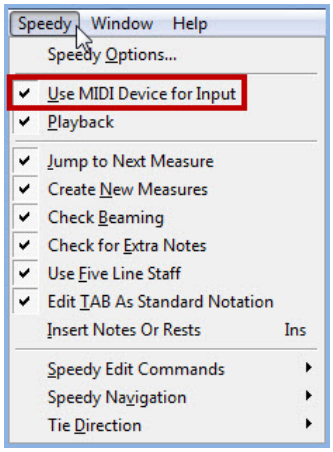

Klavyeyi hızlı yazım için aktifleştirdikten sonra, fare ile nota yazmak istediğimiz ölçüye tıklıyoruz. Ölçüye tıklayınca hızlı yazım özelliğinin aktif hale geldiğini gösteren ve ölçüyü çevreleyen bir çerçeve açılır. Bu çerçevenin içinde dizeğin çizgileri ve boşluklarına nota yazmak için bir imleç " - " açılır. Bu imleç klavyenin aşağı-yukarı yön tuşları ile dizeğin üzerinde hareket eder, sağa-sola yön tuşları ile de ölçüler arasında hareket eder.
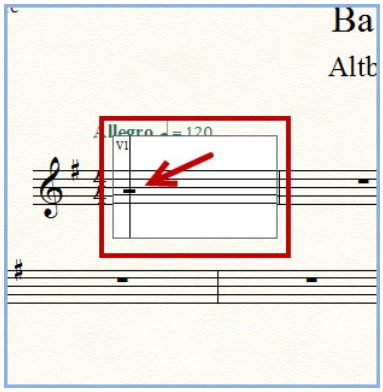
Klavye ile nota yazımı için klavyenin sağ tarafında bulunan ve ***Numpad*** diye adlandırılan rakamların olduğu bölüm kullanılır. ***Numpad*** üzerinde bulunan her tuşun hızlı yazımda bir işlevi vardır. Bu işlevlerin neler olduğu aşağıda sıralanmıştır.

- 1: 64'lük nota
- 2: 32'lik nota
- 3: 16'lık nota
- 4: 8'lik nota
- 5: 4'lük nota
- 6: 2'lik nota
- 7: 1'lik nota
- 8: Brevis notası
- 9: Anarmonik yazım
- 0: Shift ile insert modu
- +: Diyez
- -: Bemol
- /: Birleşik notaları ayırır
- *: Değiştirici işaretleri gizle-göster

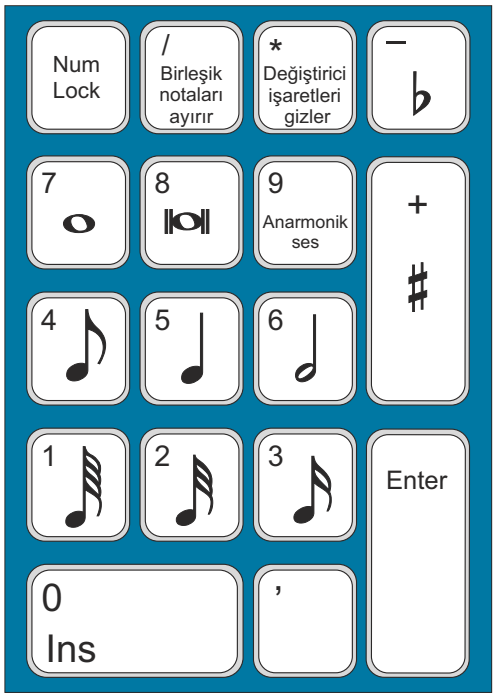

Numpad'in dışında klavyenizin üst kısmında bulunan numara tuşlarını da nota yazarken kullanabilirsiniz.

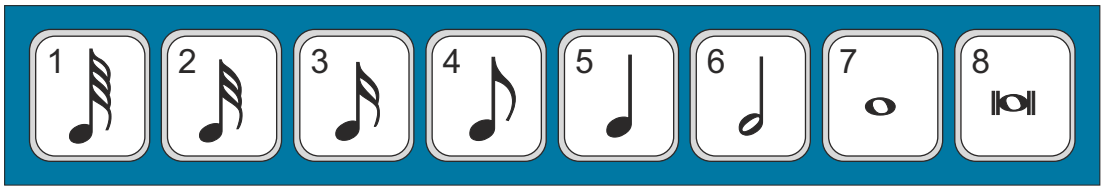

Eğer herhangi bir notanın yanına ***uzatma noktası*** koymak istiyorsak klavyeden nokta tuşuna basmamız yeterli.

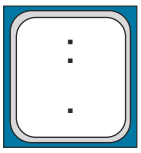

Eğer klavye ile sus yazmak istiyorsak; önce ***Numpad***'i kullanarak notayı yazıyoruz sonra klavyenin ***Backspace*** tuşuna basıyoruz. Hangi değerde nota yazdıysak o değerde sus işaretine dönüşecektir.

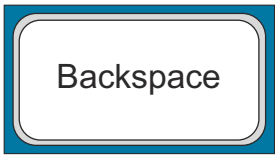

Dizek üzerindeki mota imlecini klavyenin aşağı-yukarı yön tuşları ile, ölçüler arasında gezinmek için ya da herhangi bir susun/notanın üzerine gelmek için ise sağa-sola yön tuşlarını kullanabilirsiniz.

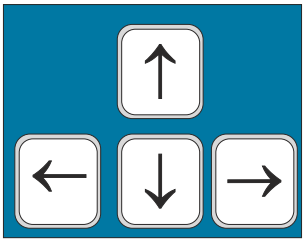

ÖNEMLİ UYARI!

Hızlı yazım için ***Numpad*** aktif olmalıdır. Bu yüzden mutlaka ***Num Lock*** açık durumda olmalıdır.

4.1.9 HyperScribe Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki dokuzuncu buton ***HyperScribe Tool*** butonudur. Bu buton midi klavye ile çaldığınız notayı ekranda görmenize ve yazmanıza imkan verir.

Ayrıca ***ana menü çubuğu***'nda ***HyperScribe*** adıyla bir menü sekmesi açılır. Bu sekmeden bilgisayarınıza bağlı olan midi klavye ayarlarını yapabilirsiniz.

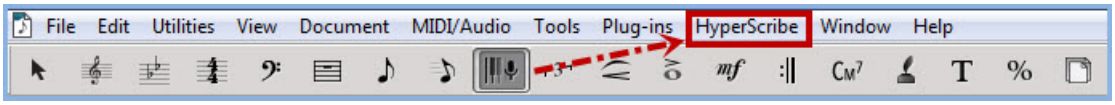

HyperScribe Tool sekmesine tıkladığınızda ise ekranda yandaki resimde gösterilen pencere açılır. Bu penceredeki sekmeleri kullanarak midi klavyenizle ilgili ayarları yapabilirsiniz.

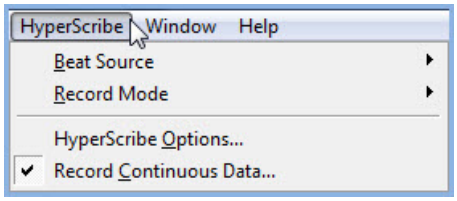

4.1.10 Tuplet Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onuncu buton ***Tuplet Tool*** butonudur. Bu buton üçleme, altılama ve bunun gibi nota gruplarını yazabilmek için kullanacağımız butondur.

Örnek olarak üçleme yazabilmek için aşağıda anlatacağımız adımları izlemeniz yeterli olacaktır.

Tuplet Tool butonuna tıkladıtan sonra üçleme yapmak istediğimiz nota gurubunun birincisinin üzerine fare ile tıklıyoruz. Ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Tuplet Definition*** penceresi açılır. Bu pencere dört bölümden oluşmaktadır.

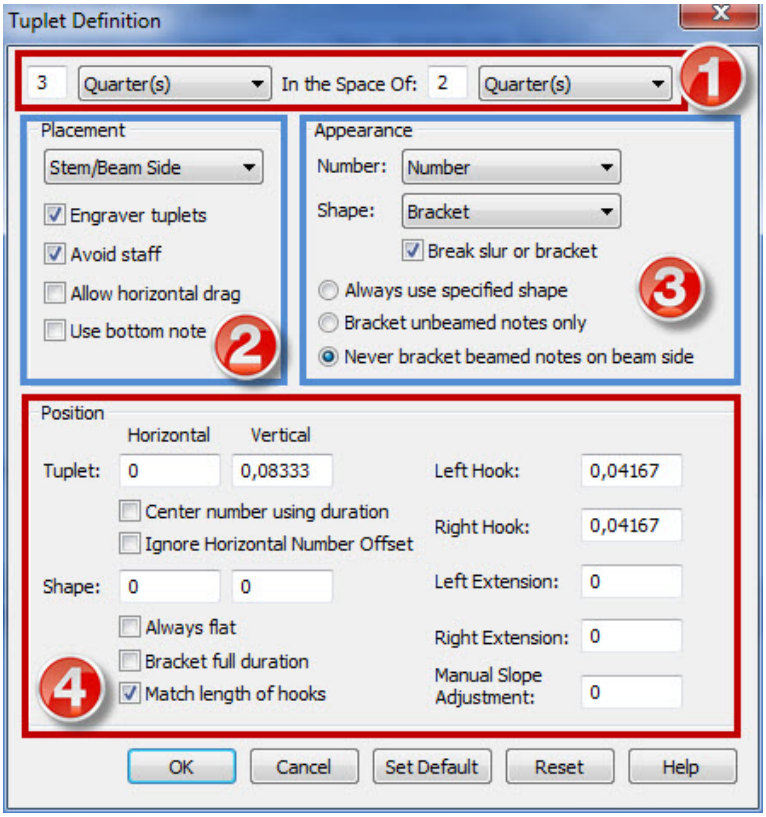

Birinci bölümün sağdaki kutucuğa klavyeyi kullanarak “3” rakamını yazıyoruz. Eğer altılama olsaydı “6” yazacaktık. Bu kutucuğun sağındaki sekme ise nota değerini belirleyeceğiniz sekmedir. Kutucuğa rakamla “3” yazıp yanındaki sekmedende ***Eighth(s)*** dğerini seçiyoruz. Bu değer üçleme gurubumuzun sekizlik notalardan oluşacağını gösterir.

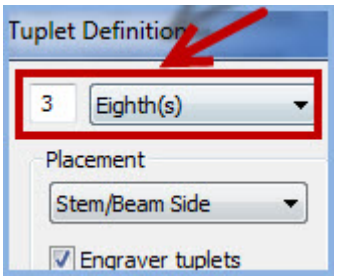

OK butonuna bastıktan sonra dizektekte seçtiğiniz nota ve kendisinden sonraki iki nota ile birlikte üçleme olarak guruplanacaktır.

İkinci bölümde üçleme işaretinin nasıl konumlandıracağının yapıldığı bölümdür. ***Placement*** bölümündeki sekmeye tıkladığımızda ekranda yandaki resimde gösterilen altsekme gurubu açılır.

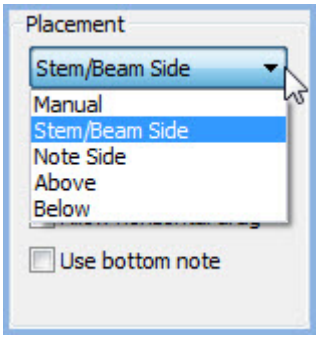

Stem/Beam Side sekmesini seçerseniz üçleme işareti yandaki resimde gösterildiği gibi konumlanır. Altındaki kutucuğu fare ile sol tıklayıp parmağınızı kaldırmadan “3” rakamını sadece aşağı ve yukarıya doğru sürükleyebilirsiniz.
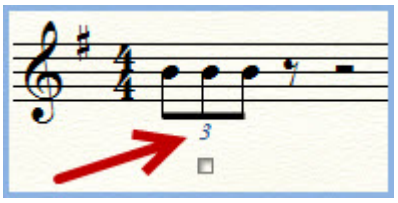
Above sekmesini seçtiğinizde üçleme işareti yandaki resimde gösterildiği gibi konumlanır.
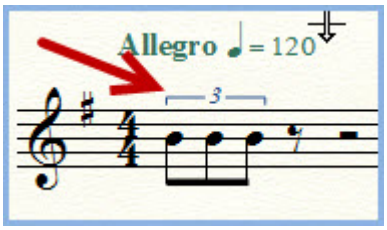
Below sekmesini seçtiğinizde üçleme işareti yandaki resimde gösterildiği gibi konumlanır.
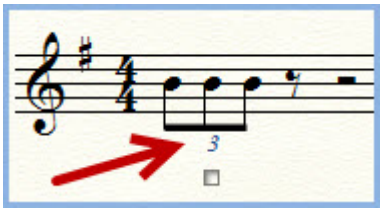
Note Side sekmesini seçtiğinizde üçleme işareti yandaki resimde gösterildiği gibi konumlanır.
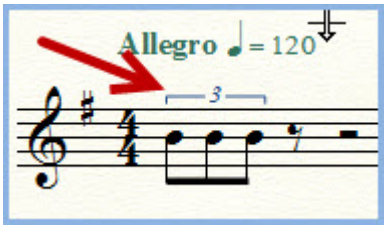
Manuel sekmesini seçtiğinizde ise üçleme işaretini el ile kendiniz konumlandırabilirsiniz.

Üçüncü bölümde rakamlın ve parantezin şeklinin seçimini yapacağımız ***Appearance*** bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde iki sekme bulunmaktadır. Bu sekmeleri kullanarak görünüm ve numaralandırma parametrelerini özelleştirebilirsiniz.

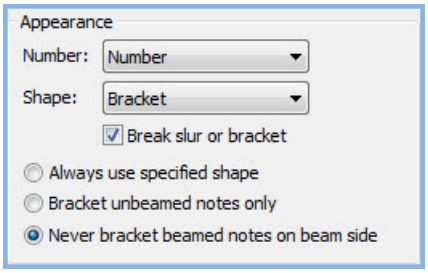

Dördüncü bölümde ise üçleme işaretinin ölçüleri ve pozisyonu gibi parametrelerin ayarlamalarını yapmanıza imkan veren ***Position*** bölümü bulunmaktadır.

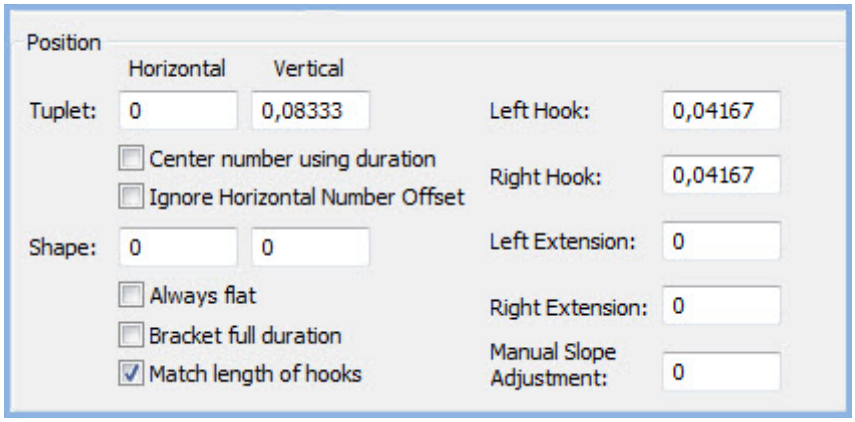

4.1.11 Smart Shape Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onbirinci buton ***Smart Shape Tool*** butonudur. Bu butona tıkladığınızda ekranın sağ tarafında ***Smart Shape Palette*** çubuğu açılır.

Smart Shape Palette çubuğu üzerinde; bağ işareti, crescendo, decrescendo, tril, oktav ve glisando gibi nüans işaretleri butonları bulunur seçiminize uygun olanı tıklayıp dizekte yerine yerleştirebilir ve konumunu manuel olarak değiştirebilirsiniz.

Smart Shape Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda aşağdaki resimde gösterdiğimiz ***SmartShape*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu menü sekmesinden de kullandığınız nüans işaretleri ile ilgili ayarlarınızı yapabilirsiniz.

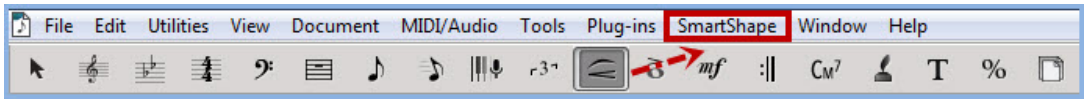

4.1.12 Articulation Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onikinci buton ***artikülasyon işaretleri***'ni seçeceğimiz ***Articulation Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra artikülasyon işaretini koymak istediğimiz notanın üzerine çift tıkladığımızda ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Articulation Selection*** penceresi açılır. Seçimimizi yapıp ***Select*** butonuna tıkladığımızda ise seçtiğimiz işaret dizekte yerini alacaktır.

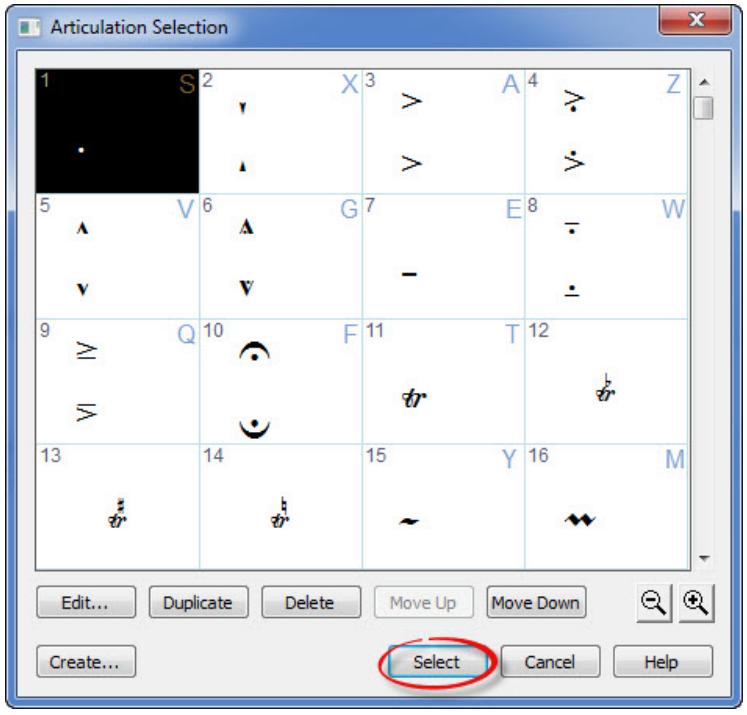

4.1.13 Expression Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onüçüncü buton gürlük ve ifade terimlerinin bulunduğu ***Expression Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra ifade terimini koymak istediğimiz notanın üzerine çift tıklıyoruz ve ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılıyor. Bu pencere iki bölümden oluşur. Pencerenin sağ tarafındaki bölmede ifade terimleri sınıflandırılmış olarak listelenmiştir.

Bu listeden hangi terim sınıfını tıklarsanız sağ taraftaki bölümde o sınıfla ilgili sembol

ve işaretler açılır. Sağ taraftaki işaretlerden habgisini koymak istiyorsak fare ile tıklayıp ***Assign*** butonuna tıklıyoruz. Böylece seçtiğimiz işaret dizeğe yerleşecektir.

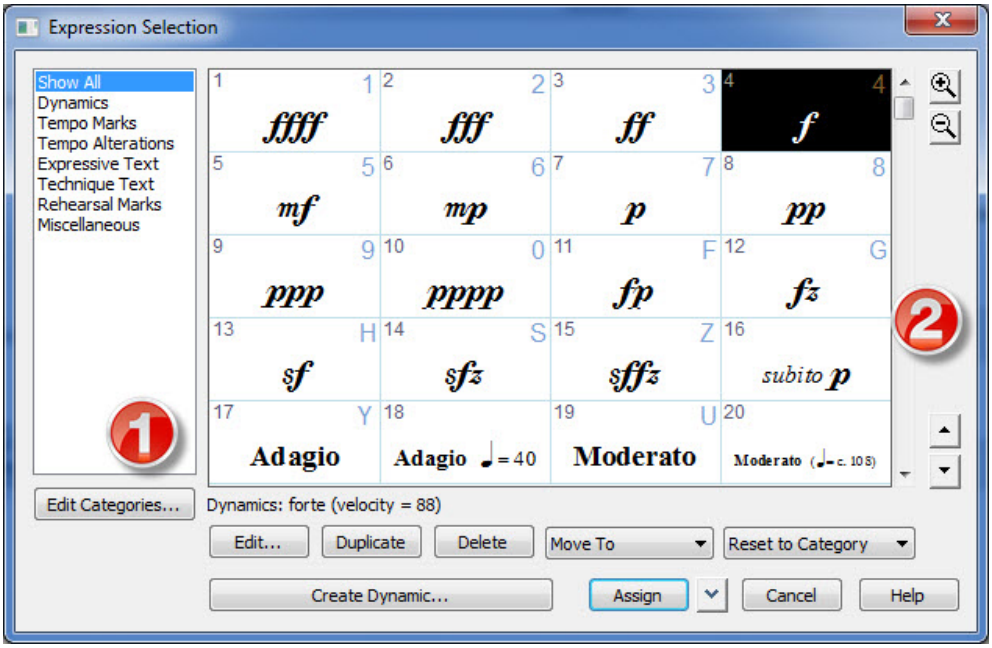

Expression Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Expression*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu sekme altında ifade terimleri ile ilgili kişisel ayarlamalarınızı yapabilirsiniz.

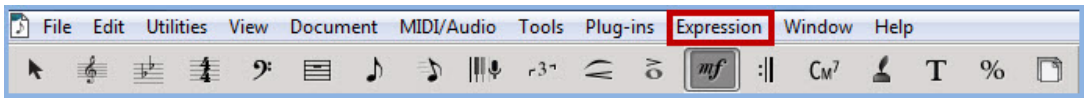

4.1.14 Repeat Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki ondördüncü buton tekrar işaretlerinin bulunduğu ***Repeat Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra tekrar işaretini koymak istediğimiz ölçünün içine çift tıklıyoruz ve ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılıyor. Seçimimizi bu pencereden yapıp ***Select*** butonuna tıkladığımızda seçtiğimiz tekrar işareti dizekte yerine yerleşecektir.

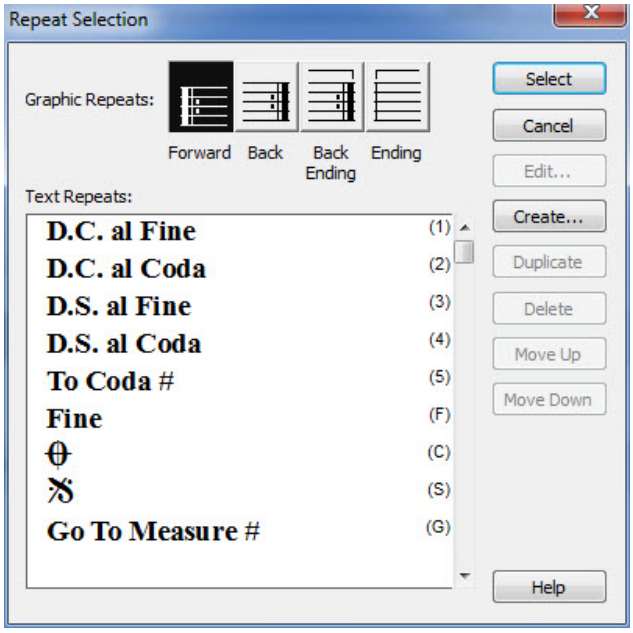

Repeat Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Repeat*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu sekme altında tekrar işaretleri ile ilgili kişisel ayarlamalarınızı yapabilirsiniz.

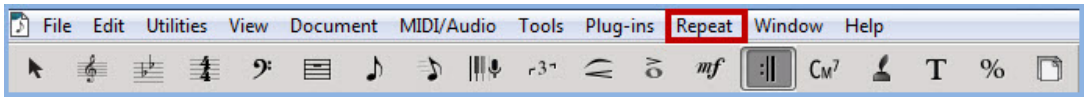

4.1.15 Chord Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onbeşinci buton akor sembollerini yazmamıza yarayan ***Chord Tool*** butonudur.

Chord Tool butonuna tıkladıktan sonra akor sembolünu yazmak istediğimiz nota üzerine çift tıklıyoruz ve ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Chord Definition*** penceresi açılıyor.

Açılan bu pencerenin sol üst köşesinde bulunan ***Chord Symbol*** kutucuğuna koymak istediğiniz akorun şifresini harf olarak yazıyoruz. Örnek olarak sol majör için ***"G"***, re majör için ***"D"***, sol minör için ***"Gm"***, re minör için ***"Dm"*** gibi. Bu şekilde akoru yazdıktan sonra ***"OK"*** butonuna basarak seçimimizi tamamlıyoruz.

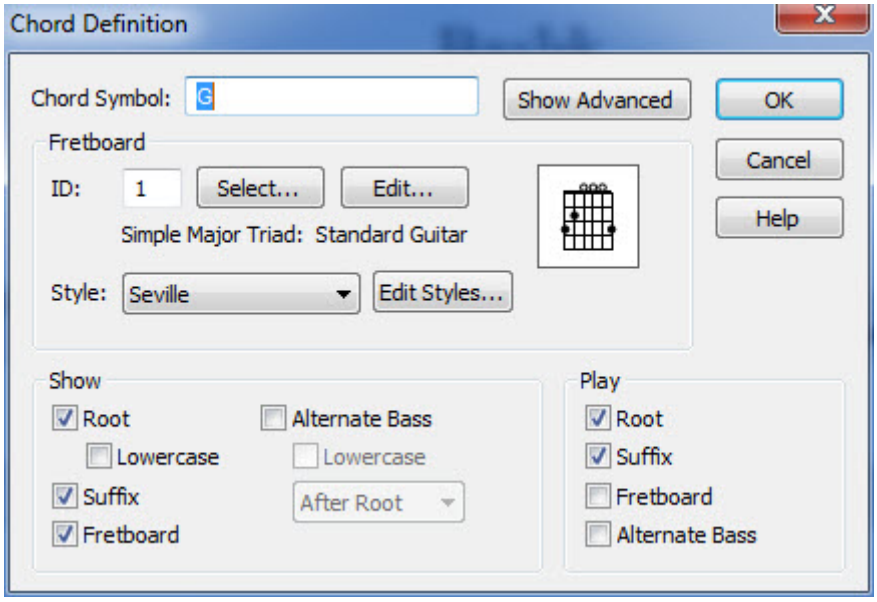

Chord Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Chord*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu sekme altında akorlar ile ilgili ayarlamalarınızı yapabilirsiniz.

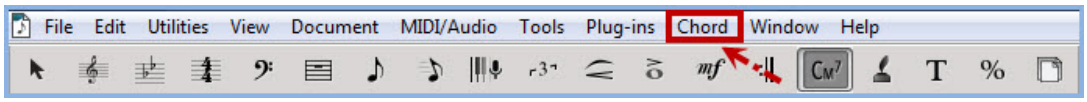

Örnek olarak akor şifresinin altına gitar için kullanılan ve akorların gitar üzerinde basılışını gösteren ***fret*** koyabilirsiniz. Bumunun için ***ana menü çubuğu***'nda açılan ***Chord*** menüsüne tıklıyoruz ve buradan ***Show Fretboards*** sekmesinin yanına tıklayarak seçim işareti koyuyoruz.

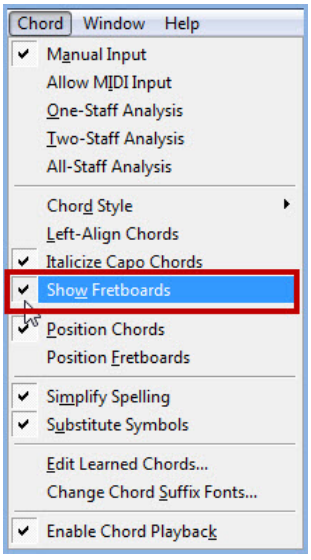

Bu seçimi yaptıktan sonra dizekte akor şifresinin altında yandaki resimde gösterdiğimiz gibi ***Fretboard*** açılır.

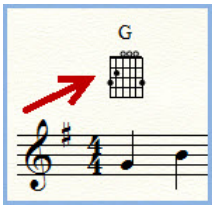

4.1.16 Lyrics Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onaltıncı buton şarkı sözü yazmamıza yarayan ***Lyrics Tool*** butonudur.

Lyrics Tool butonuna tıkladığınızda dizeğin sol tarafında yandaki resimde gösterdeiğimiz gibi bir imleç penceresi açılır. Bu imleç söz yazımının aktif hale geldiğini gösterir. Hangi dizeğe tıklarsanız bu imleç o dizeğin yanına taşınır.
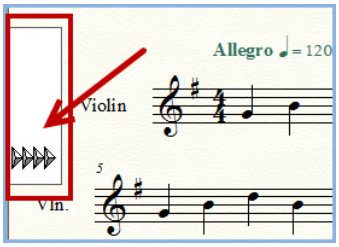
Sözleri yazmaya başlamak için notanın altına fare ile tıklıyoruz. Tıklayınca notanın altında bir imleç yanıp sönmeye başlayacaktır. Klavyemizi kullanarak sözleri yazıyoruz. her hecede klavyenin ***Space (Boşluk)*** tuşunu kullanıyoruz. ***Space (Boşluk)*** tuşuna her bastığımızda imleç bir sonraki notanın altına gidecektir.

Lyrics Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Lyrics*** ve ***Text*** adlarıyla yeni iki menü sekmesi açılır.

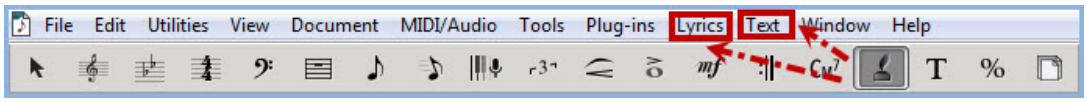

Lyrics menü sekmesine tıkladığınızda şarkı sözü ile ilgili ayarlamaları yapabileceğiniz aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır.

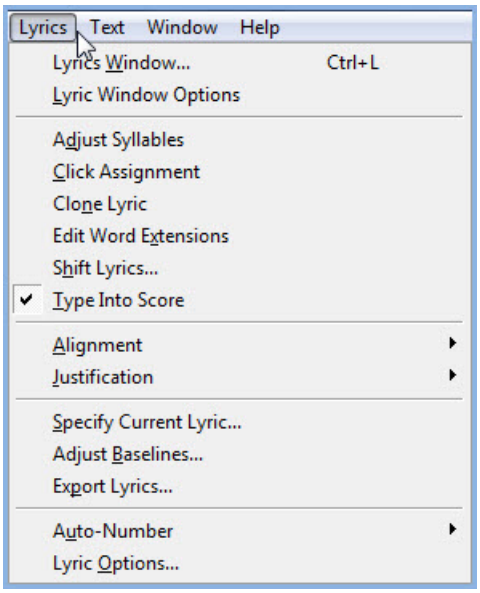

Text menü sekmesine tıkladığınızda ise font seçimi, font büyüklüğü ve font stili ile ilgili değişiklikleri yapabileceğiniz aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır.

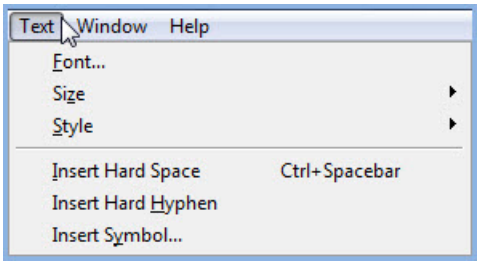

4.1.17 Text Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onyedinci buton çalışma sayfamızın herhangi bir alanına yazı yazmamızı ve yazılmış olanlar üzerinde değişiklik yapmamızı sağlayan ***Text Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra çalışma sayfamızın yazı yazmak istediğimiz bölümüne fare ile çift tıklıyoruz ve yazıyı yazacağımız alanda bir metin kutusu ile bu kutunun içinde yanıp sönen bir imleç açılıyor. İmlecin olduğu yere klavye ile yazımızı yazıyoruz. Metnimizi oluşturduktan sonra sayfa üzerinde boş bir alana tıklıyarak metni tamamlıyoruz.

Lyrics Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Text*** adlıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu sekmeye tıkladığınızda ise ekranda yazı fontu ayarları ile ilgili aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır. Buradan seçiminize göre istediğiniz ayarlamaları yapabilirsiniz.

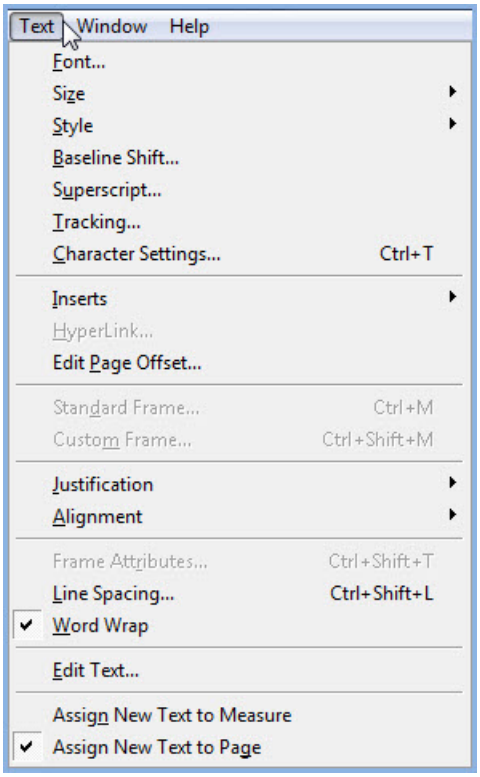

4.1.18 Resize Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki onsekizinci buton çalışma sayfanızın görünüm boyutunu değiştirmeye yarayan ***Resize Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra çalışma sayfanızdaki herhangi bir boş alana tıklarsanız aşağıdaki resimde gösterilen ***Resize Note*** penceresi açılır.

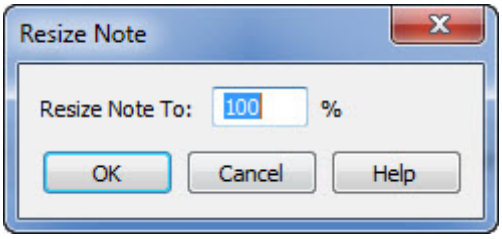

Bu penceredeki yüzdelik değerde yapacağınız değişiklik sayfanın tamamını etkiler. Yüzdelik değeri düşürürseniz sayfa içindeki bütün objelerle birlikte küçülür, büyütürseniz sayfa içindeki bütün objelerle birlikte büyür.

Bu butona tıkladıktan sonra çalışma sayfanızdaki herhangi bir dizek üzerine tıklarsanız aşağıdaki resimde gösterilen ***Resize Staff*** penceresi açılır. Bu penceredeki yüzdelik değerde yapacağınız değişiklik ise sadece dizekleri etkiler diğer objeler eski boyutunda kalır.

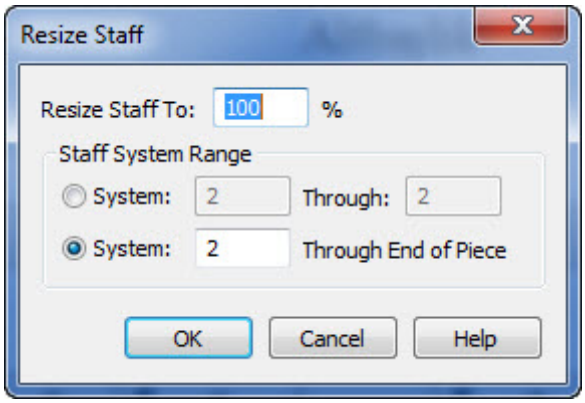

4.1.19 Page Layout Tool

Ana araç çubuğu üzerindeki ondokuzuncu ve son buton çalışma sayfanızın görünüm marjin (sağ-sol, alt-üst) ayarlarını yapmaya ve değiştirmeye yarayan ***Page Layout Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladığınızda Çalışma sayfanızın kenarlarında cetvel niteliği taşıyan çizgiler ve kutucuklar açılır. Fare ile kutucukları tıklayıp parmağınızı kaldırmadan dizekleri sağ-sol ve aşağı-yukarı sürükleyebilirsiniz.
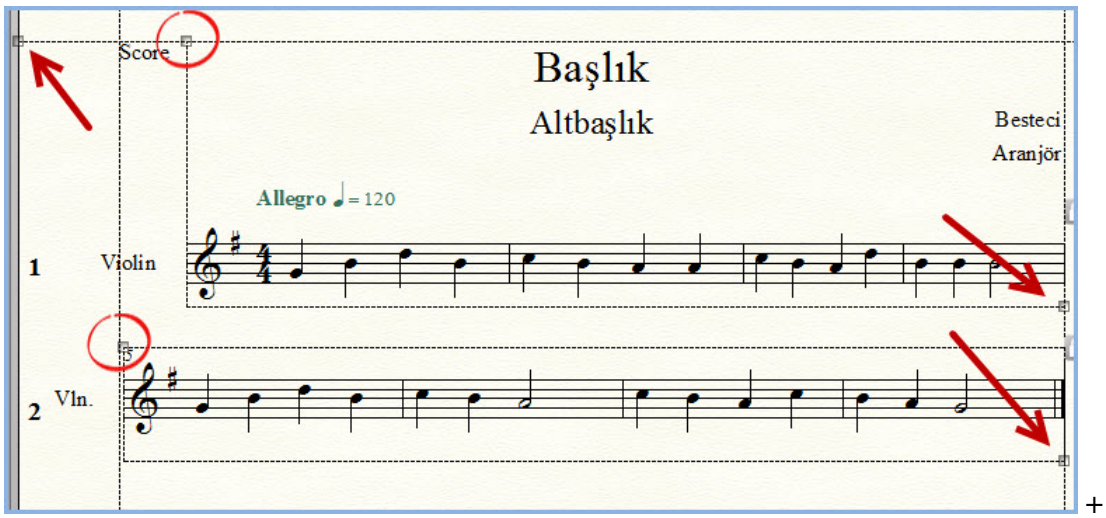
Page Layout Tool butonuna tıkladığınızda ***Ana menü çubuğu***'nda ***Page Layout*** adıyla yeni bir menü sekmesi açılır. Bu sekmeye tıkladığınızda ise ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır. Buradan; boş sayfa ekleme, sayfa silme, dizekler arasındaki boşluk, marjin ayarları, sayfa boyutu ve dizekleri yeniden boyutlandırma gibi görünümü etkileyen bütün ayarlamaları yapabilirsiniz.

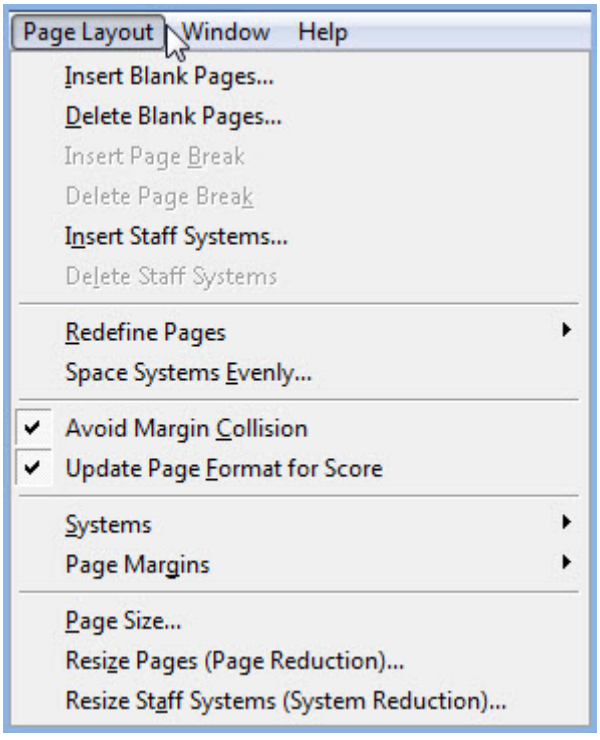

Başlık Değiştirme
Çalgı İsmini Değiştirme
Anahtar Değiştirme
Ölçü Rakamlarını Değiştirme
Ton Değiştirme
Gürlük terimleri
Tempo Değişikliği
Ölçü Çizgisi Değişiklikleri
Tekrar İşareti Ekleme
Dolap Ekleme
Artikülasyon İşaretleri Ekleme
Çoklu Artikülasyon Ekleme
Notaları Sağa-Sola Kaydırma
Ölçü Ekleme
Araya Ölçü Ekleme
Dizekteki Ölçü Sayısını Düzenleme
Birleşik Notaları Ayırma
Bağ İşareti Ekleme
Üçleme Yapma

5 — Nasıl Yaparım? I

Bu bölümde *finale* yazılımında en çok karşılaşılan güçlüklerin ve en çok sorulan ***"Nasıl Yaparım?"*** sorularının cevapları verilmeye çalışılacaktır. Kitabımızda anlattığımız ***"Nasıl Yaparım?"*** bölümünündeki her başlık için görsel eğitim videoları hazırlanmıştır. Video anlatımlarını aşağıdaki resimde gösterdiğimiz video butonlarına tıklıyarak izliyebilirsiniz.

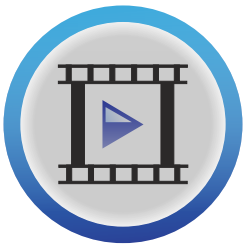

5.1 Başlık Değiştirme

Finale yazılımında başlangıçta oluşturduğunuz başlığı, altbaşlığı, besteci ismini, aranjör ismini ve söz yazarı ismini sonradan değiştirebilir ya da herhangi birini silebilirsiniz.

Bunun için kullanacağımız araç, ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Text Tool*** aracıdır. Bu butona tıkladığınızda çalışma sayfanızda başlık kısmını oluşturan metinlerin üstünde bir kutucuk açılır.
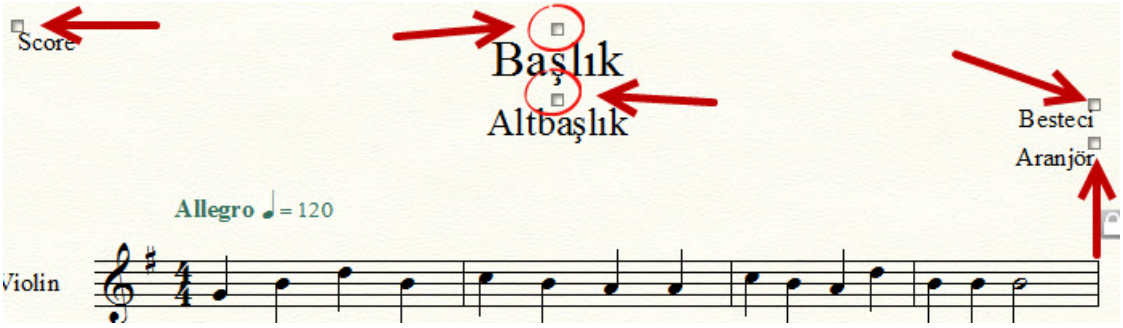
Açılan bu kutucuklardan herhangi birine tek tıkladığınızda rengi değişir. Rengi değiştikten sonra klavyenizden ***Delete*** tuşuna basarak seçtiğiniz metni tamamen silebilirsiniz. Metni silmeyip değişiklik yapmak istiyorsak kutucuğa çift tıklıyoruz. Kutucuğa çift tıklayınca metni çerçeveleyen bir metin kutusu açılır. Açılan metin kutusunun içinde isterseniz fare ile isterseniz klavyenin yön tuşlarıyla silmek ya da değiştirmek istediğiniz bölüme gelip değiştirebilirsiniz.

Metindeki font, stil ve font boyutunda değişiklik yapmak istiyorsak izleyeceğimiz yol şu şekilde olacak.

- ***Ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Text Tool*** butonuna tıklıyoruz.
- Metnin üzerinde açılan kutucuğa tek tıklayıp rengini değiştiriyoruz.
- ***Ana menü çubuğu*** üzerinde ***Text*** menünüsünün altından ***Font*** sekmesini tıklıyoruz.

Font sekmesine tıklayınca ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Font*** penceresi açılır buradan font, stil ve punto ayarlarınızı yapabilirsiniz.

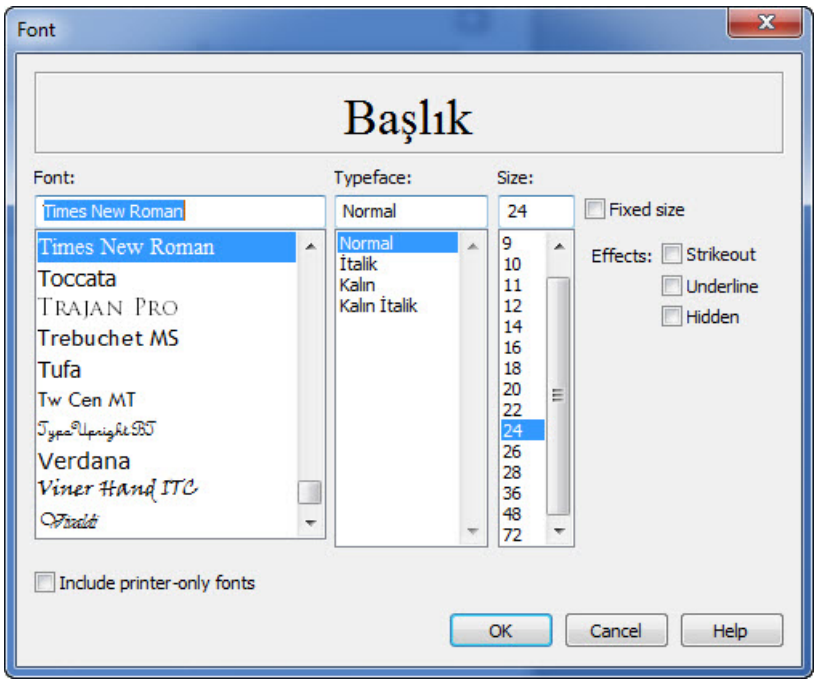

5.2 Çalgı İsmini Değiştirme

Bunun için kullanacağımız araç, ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Staff Tool*** aracıdır. Bu butona tıkladığınızda çalışma sayfanızda ilk dizeğin yanında bulunan çalgı isimi üstünde bir kutucuk açılır.

Bu kutucuğa sağ tıkladığınızda ise ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır.

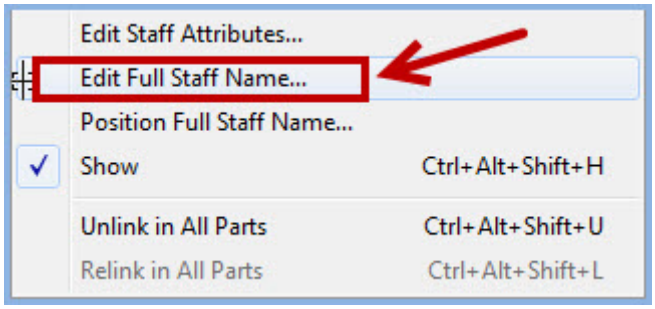

Bu pencereden ***Edit Full Staff Name...*** sekmesine tıkladığımızda ekranda aşağdaki resimde gösterilen ***Edit Text*** penceresi açılır.

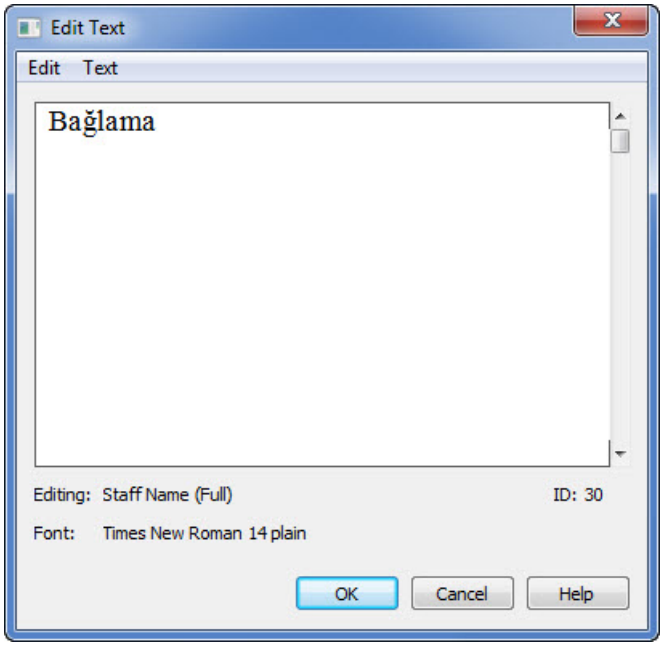

Bu pencereden çalgı ismini fare ile seçip siliyoruz ve yeni ismi klavyeden yazıyoruz. ***Edit Text*** penceresinin üst kısmında bulunan ***Edit Text*** menülerinden de font ayarlarınızı yapabilirsiniz.

İkinci dizekten itibaren ise çalgı ismi kısaltma şeklinde bulunur. Aynı yöntemle bu kısaltma isminide değiştirebilirsiniz. Bu işlemdeki tek fark kutucuğa sağ tıkladığınızda

açılan pencerede seçeceğiniz sekmenin ismidir. Burada ***Edit Abbreviated Staff Name...*** sekmesini seçiyoruz. Diğer adımlar yukarıda anlattığımız gibidir.

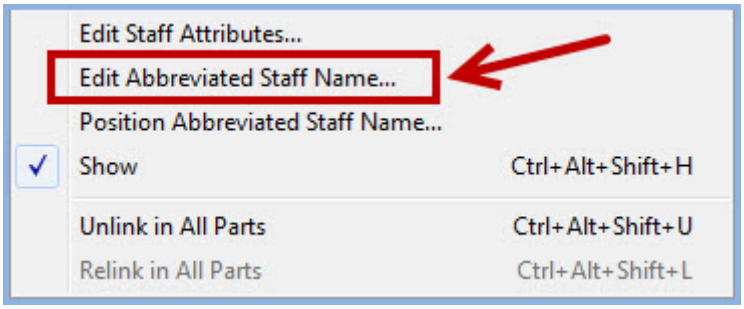

5.3 Anahtar Değiştirme

Bunun için kullanacağınız araç, ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Clef Tool*** aracıdır.

Clef Tool butonuna tıkladıktan sonra fare ile ilk ölçünün üzerinde bir yere tıklıyoruz ve ekranda ***Change Clef*** penceresi açılıyor. Bu pencereden istediğiniz bir anahtarı seçtikten sonra ***OK*** butonuna tıklayarak işlemi tamamlıyoruz.

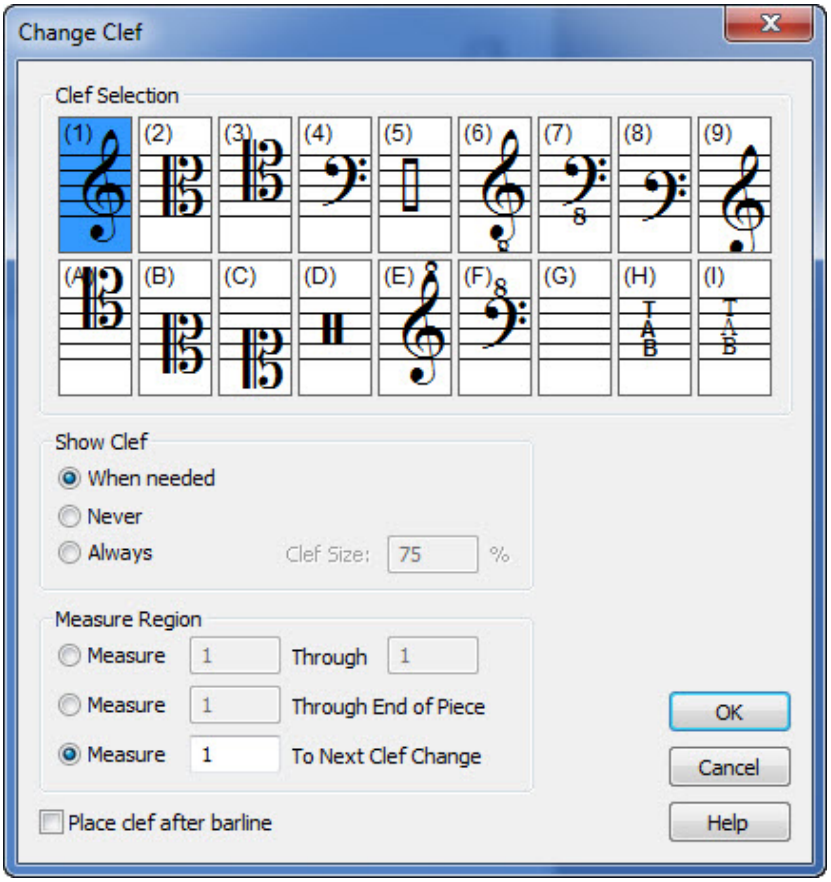

Bu işlemi istedeğiniz herhangi bir ölçüde ya da birden fazla yerde uygulayabilirsiniz. Yaptığınız anahtar değişikliği seçtiğiniz ölçü ve ondan sonraki ölçüleri etkileyecektir.

5.4 Ölçü Rakamlarını Değiştirme

Çalışma sayfanızda başlangıçta belirlediğiniz ölçü rakamlarını sonradan değiştirmek için kullanacağınız araç, ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Time Signature Tool*** butonudur.

Time Signature Tool butonuna tıkladıktan sonra ölçü rakamlarını değiştirmek istediğimiz ölçüye çift tıklıyoruz ve ekranda ***Time Signature*** pencersi açılıyor.

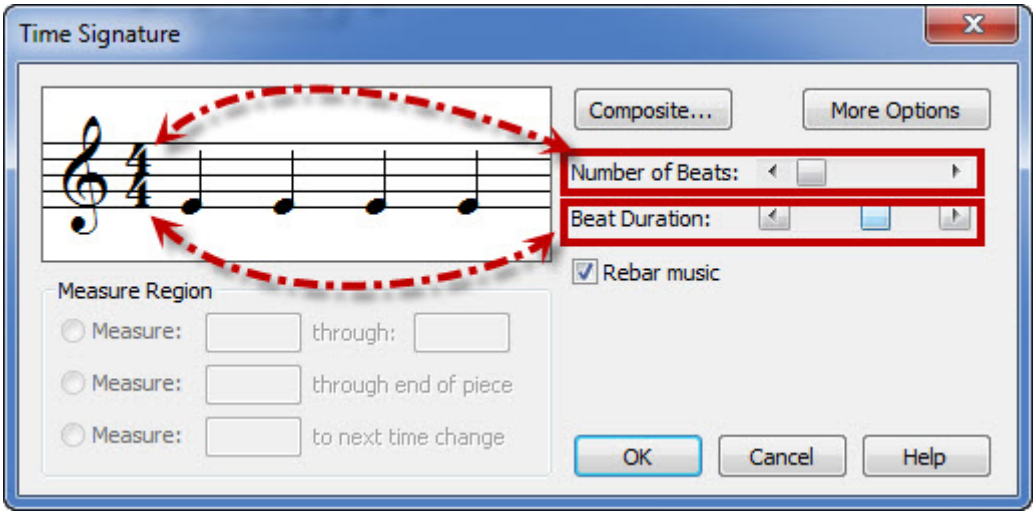

Time Signature penceresinin sağ tarafında bulunan ***Number of Beats*** sekmesinin sağ ve sol yön tuşlarını kullanarak üstteki rakamı değiştirebilirsiniz. Bu sekmenin hemen altındaki ***Beat Duration*** sekmesinden ise ölçü birim değeri yani alttaki rakamı değiştirebilirsiniz. Seçiminizi yaptıktan sonra ***OK*** butonuna tıklayarak devam edebilirisiniz. Bu işlemi istediğiniz herhangi bir ölçüye uygulayabilir isterseniz birden fazla ölçüde istediğiniz herhangi bir ölçü rakamı belirleyebilirsiniz.

5.5 Ton Değiştirme

Çalışma sayfanızda başlangıçta belirlediğiniz tonu sonradan değiştirmek için kullanacağınız araç, ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Key Signature Tool*** butonudur.

Bu aracı başlangıçta belirlediğiniz tonu değiştirmek için kullanabileceğiniz gibi herhangi bir ölçüden itibaren de ton değişikliği yapabilirsiniz. Örnek olarak örnek çalışmamızın

tonunu beşinci ölçüsünden itibaren değiştirelim. Bunun için önce ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Key Signature Tool*** butonuna tıklıyoruz.

Sonra, tonu değiştirmek için seçtiğimiz ölçünün üzerine çift tıklıyoruz ve ekranda açılan ***Key Signature*** penceresinden yeni tonu belirliyoruz. İşlemi tamamlamak için pencerenin alt kısmındaki ***OK*** butonuna tıklıyoruz.

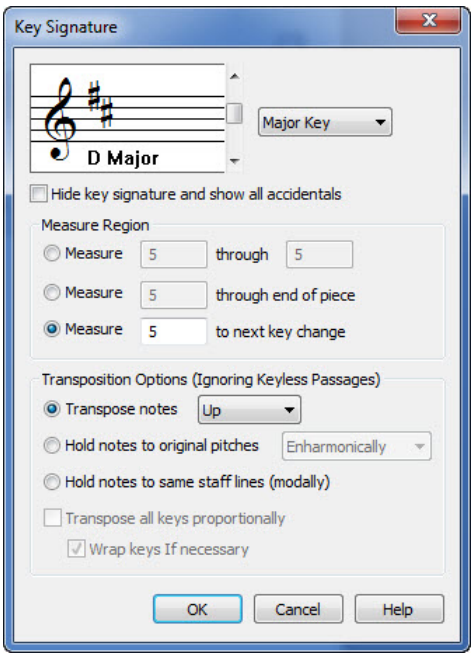

OK butonuna tıkladıktan sonra don değişikliği gerçekleşir.
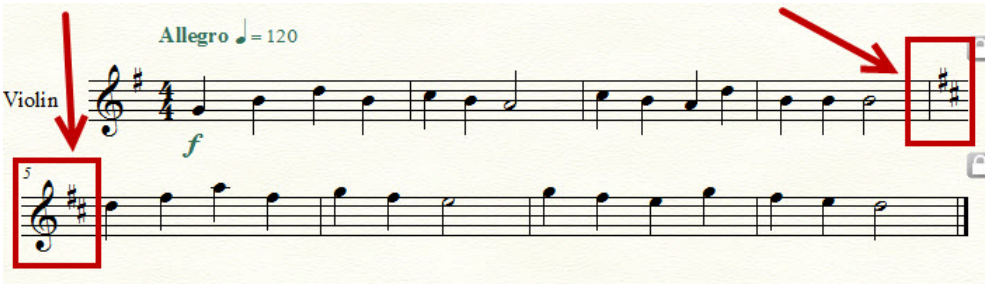
5.6 Gürlük terimleri

Çalışmanızda notaların altına ***forte***, ***piano*** veya ***mezzoforte*** gibi gürlük terimlerini koymak için kullanacağımız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Expression Tool*** butonudur.

Expression Tool butonuna tıkladıktan sonra gürlük terimini koymak istediğimiz notanın altına veya üstüne fare ile çift tıklıyoruzve ekranda ***Expressin Selection*** penceresi

açılıyor. Bu pencerenin sağ tarafındaki listelenmiş sekmelerden ***Dynamics*** sekmesini seçiyoruz. Bu sekmeyi tıklayınca pencerede gürlük terimleri açılacaktır. Seçiminizi yapıp ***Assign*** butonuna tıklıyarak gürlük terimini notanın altına yerleştiriyoruz.

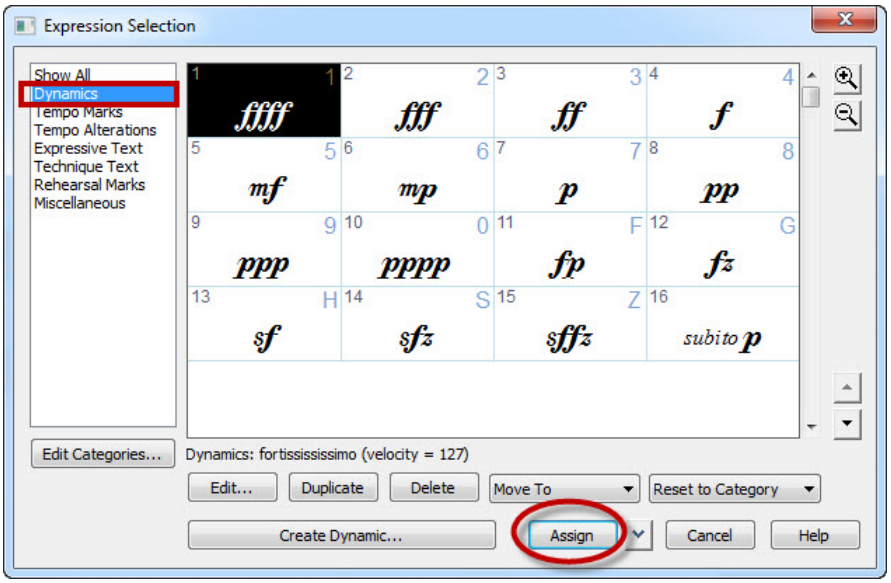

Koyduğunuz gürlük terimini üzerinde açılan kutucuğa fare ile tıklayıp parmağınızı kaldırmadan sayfa üzerinde istediğiniz bir alana sürükleyebilirsiniz.
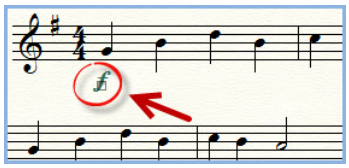
5.7 Tempo Değişikliği

Çalışmanızda tempoyu değiştirmek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Expression Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra tempo belirten terimin yanında bir kutucuk açılır.
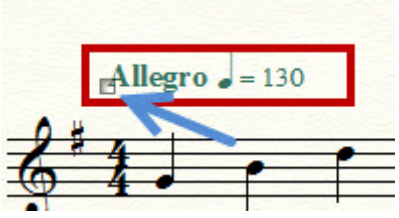
Açılan bu kutucuğa çift tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz ***Expression Selection*** penceresi açılır. Açılan pencerenin sol tarafındaki listeden ***Tempo Marks*** sekmesini seçiyoruz. Bu sekmeye tıkladığımızda tempo değişikliğini yapacağımız liste açılır. Buradan seçimimizi yapıp pencerenin al tarafında bulunan ***Edit*** butonuna tıklıyoruz.

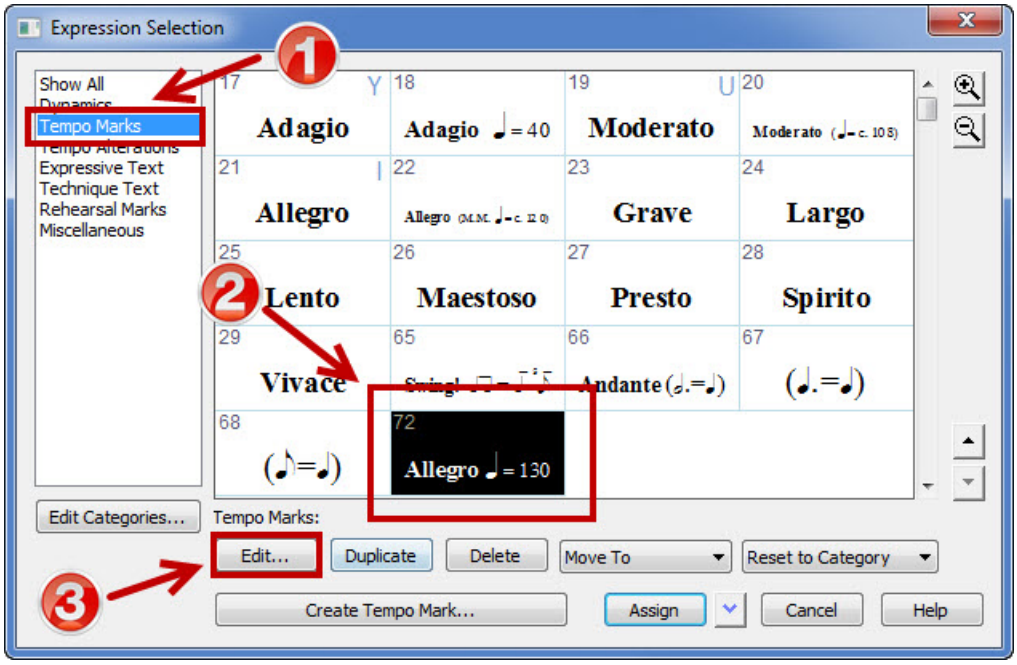

Edit butonuna tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Expression Deigner*** penceresi açılır. Bu penceredeki yanında ***Text*** yazan kutucuğu seçip sağ taraftan hız teriminin metnini fare ile seçip silebililir ya da değiştirebilirsiniz.

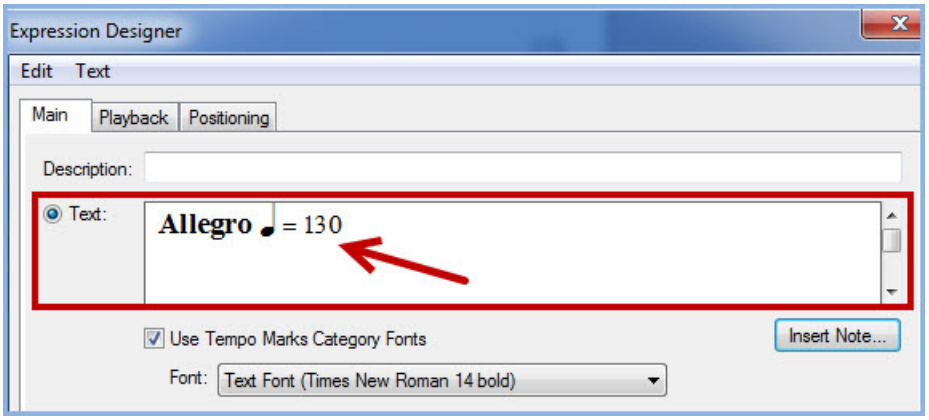

Hız teriminin yanındaki birim vuruşu değerini ifade eden notayı ise pencerenin sağ tarafında bulunan ***Insert Note...*** butonunu kullanarak değiştirebilirsiniz. Bu butona tıkladığınızda nota değerleri liste halinde açılır. Seçiminizi nota değerinin üzerine tıklıyarak yapabilirsiniz.

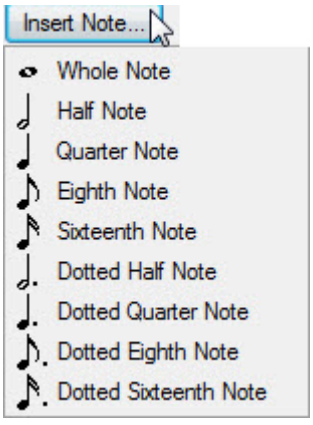

Eğer isterseniz hız terimini çevreleyen geometrik bir çerçeve de ekleyebilirsiniz. Bunun için ***Expression Deigner*** penceresindeki ***Enclosure Shape*** sekmesini kullanabilirsiniz. Bu sekmenin yanındaki butona tıkladığınızda geometrik şekillerin listesi açılır. örnek olarak bu listeden ***Rectangle (Dikdörtgen)*** sekmesine tıklıyoruz.

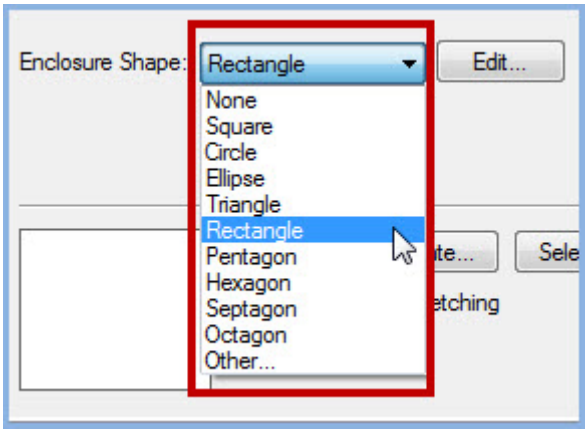

Seçimimizin ön izlemesini yapmak ve konumunu değiştirebilmek için ***Edit*** butonuna tıklıyoruz. Bu butona tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Enclosure Designer*** penceresi açılır.

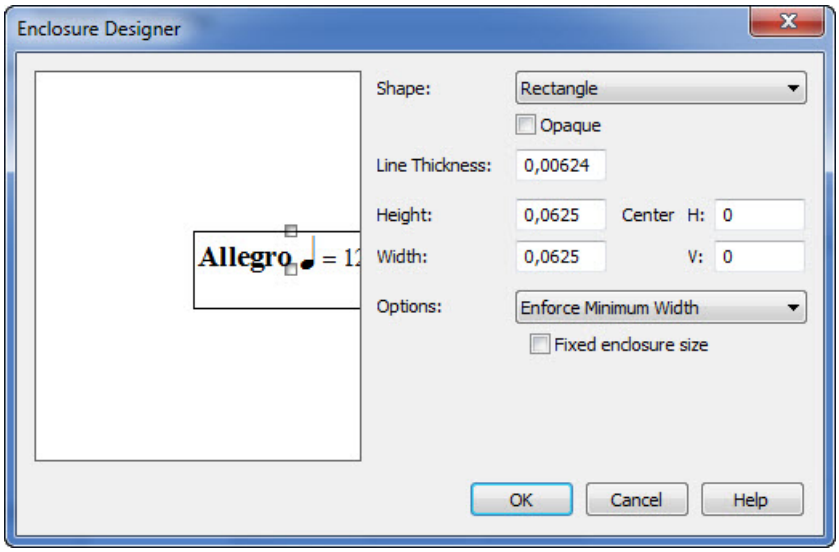

Bu pencereden istediğiniz değişiklikleri yaptıktan sonra ***OK*** butonuna tıklıyarak seçimimizi tamamlıyoruz.

Daha sonra ekranda ***Expression Deigner*** penceresi kalıyor. Bu pencerede de ***Tamam*** butonuna tıklıyoruz. En son ekranda ***Expression Selection*** penceresi kalır buradan da pencerenin en alt kısmında bulunan ***Assign*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.
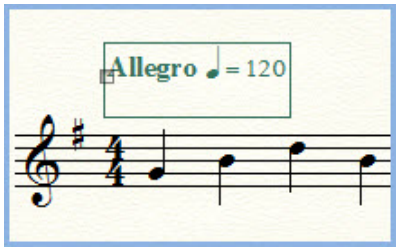
Ritardando, rubato, a tempo gibi hız değişikliklerini de yine ***Expression Selection*** penceresinden yapabilirsiniz. Bunun için önce ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Expression Tool*** butonuna tıklıyoruz. Hangi notadan itibaren değişiklik olacaksa o notanın üzerine çift tıklıyoruz ve ***Expression Selection*** penceresini açıyoruz. Bu pencerenin sol tarafındaki listeden ***Tempo Alterations*** sekmesine tıklıyoruz ve buradaki terimlerden birini seçiyoruz.

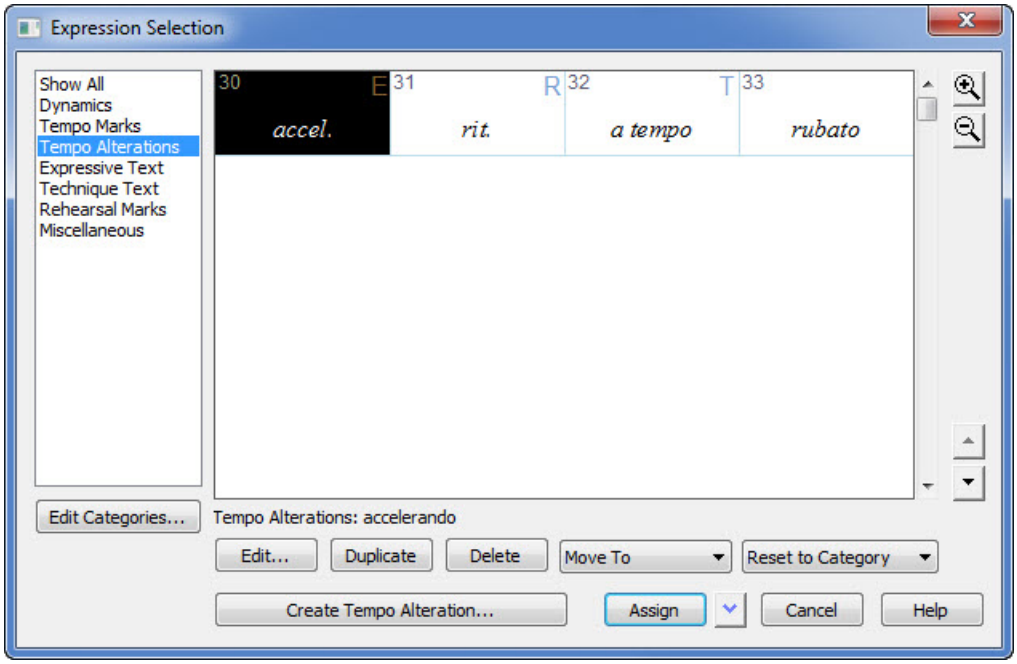

Buradan seçiminizi yapıp ***Assign*** butonu ile tempo değişimi terimini seçtiğiniz notanın üstüne yerleştiriyoruz. Yerleştirdiğimiz terimin konumunu yanındaki kutucuğa fare ile tıklayıp parmağınızı kaldırmadan sürükleyerek değiştirebilirsiniz.

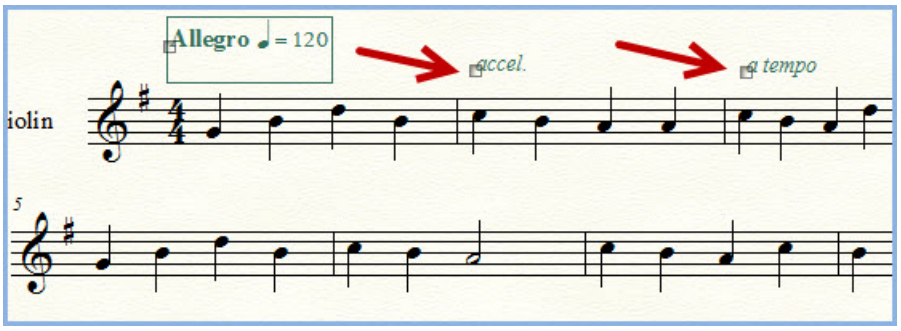

5.8 Ölçü Çizgisi Değişiklikleri

Çalışmanızda ölçü çizgilerinin görünümünü değiştirmek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Measure Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladığınızda ölçü çizgilerinin üzerinde iki tane kutucuk açılır. Üstteki kutucuğa çift tıkladığınızda ekranda ***Measure Attributes*** penceresi açılır. Buradaki listeden istediğiniz ölçü çizgisi tipini seçip ***OK*** butonuna tıklıyarak seçiminizi tamamlayabilirsiniz.

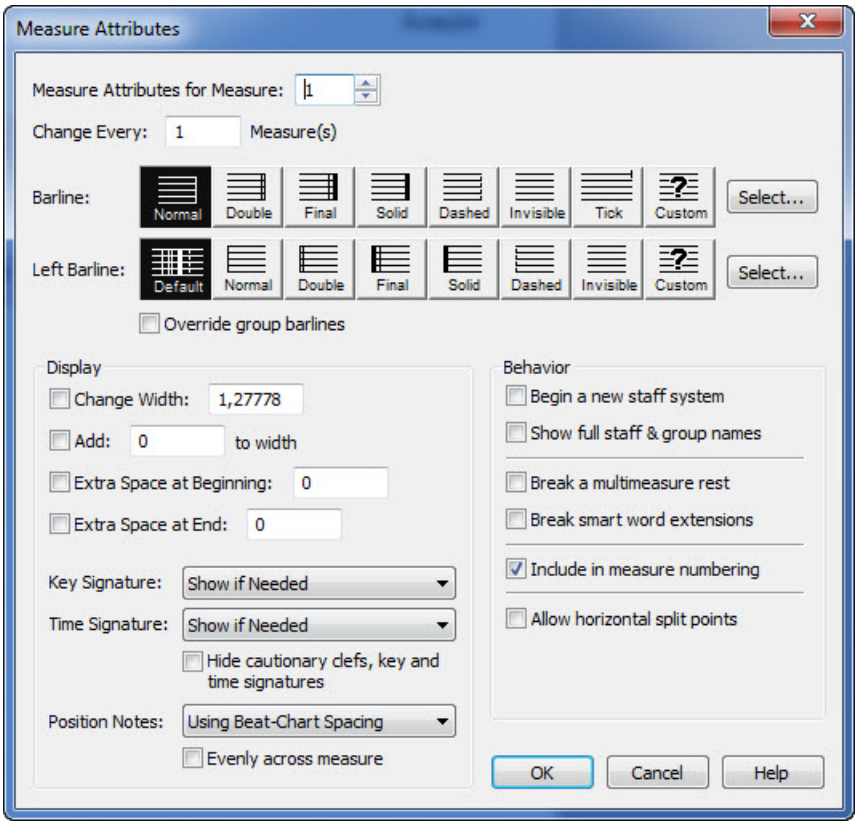

Aynı işlemi ölçü çizgisinin üstündeki kutucuğa sağ tıklıyarak da yapabilirsiniz. Kutucuğa sağ tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılır buradan ***Barline*** sekmesi yoluyla ölçü çizgisi tipini değiştirebilirsiniz.

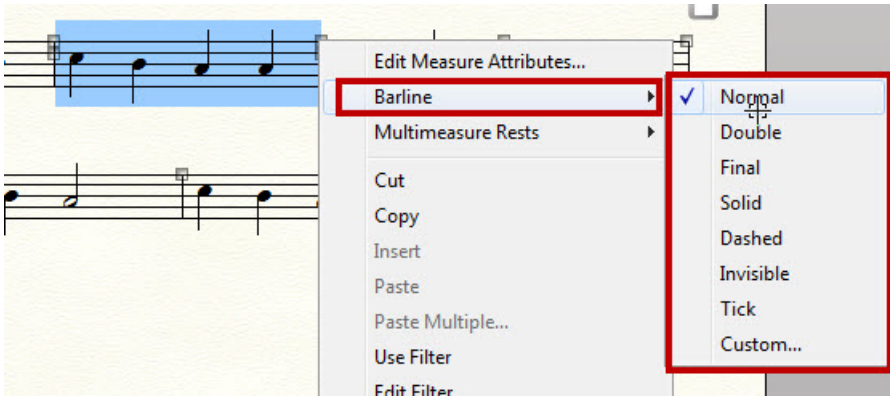

5.9 Tekrar İşareti Ekleme

Çalışmanızda herhangi bir ölçüye tekrar işareti eklemek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Repeat Tool*** butonudur.

Repeat Tool butonuna tıkladıktan sonra tekrar işareti eklemek istediğimiz ölçü çizgisinin üstüne çift tıklıyarak ekranda ***Repeat Selection*** penceresini açıyoruz. Buradan seçiminizi yapıp ***Select*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyabilirsiniz.

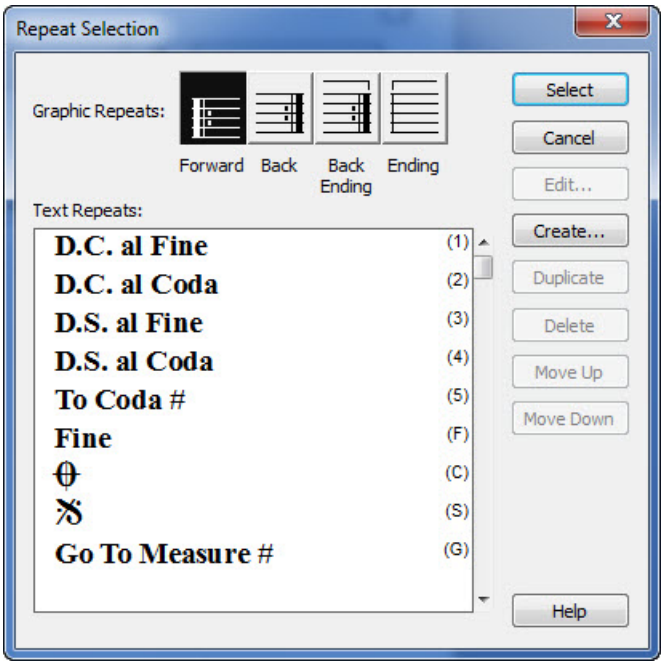

Ayrıca bu pencereden;

- D.C. al Fine
- D.C. al Coda
- D.S. al Fine
- D.S. al Coda
- D.C. al Fine
- To Coda
- Fine
- Koda işareti
- Senyö işareti
- Go To Measure

gibi tekrar ifadelendirmelerini de yazabilirsiniz.

5.10 Dolap Ekleme

Çalışmanızda herhangi bir ölçüye dolap eklemek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Repeat Tool*** butonudur.

Repeat Tool butonuna tıkladıktan sonra dolap eklemek istediğimiz ölçü çizgisinin üstüne çift tıklıyarak ekranda ***Repeat Selection*** penceresini açıyoruz. Buradan ***Ending*** butonuna seçip ***Select*** butonuna tıklıyoruz. Ekranda açılan ***Create Ending*** penceresinde ***Ending Number(s)*** bölümüne dolap numarası, ***Alternate Text in Ending*** bölümüne bir yazı metni ekleyebilirsiniz.

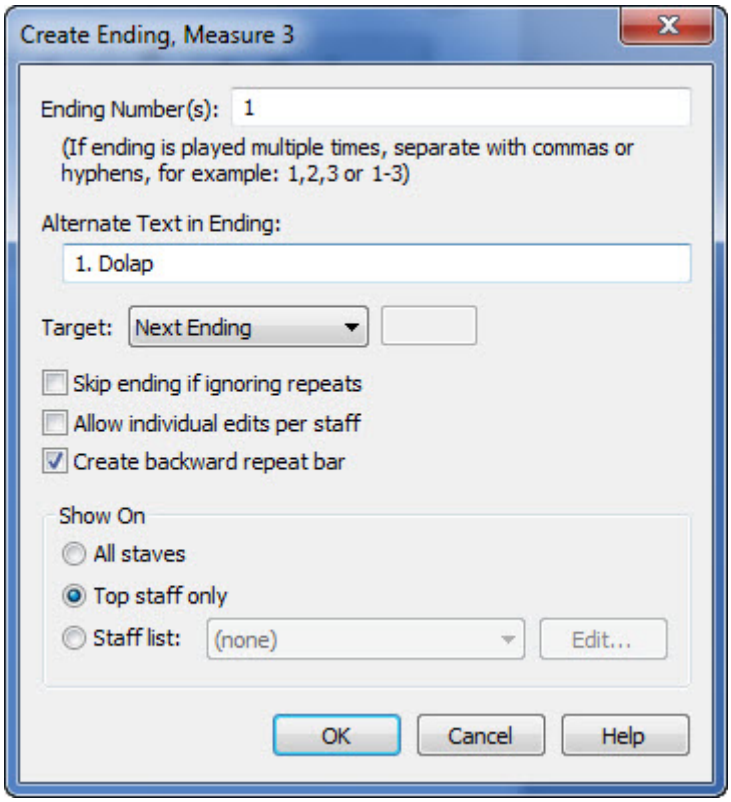

Bu işlemi yaptıktan sonra dolap işaretleri seçtiğiniz ölçüye eklenecektir.
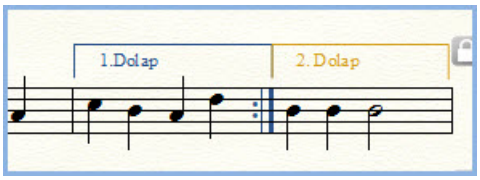
5.11 Artikülasyon İşaretleri Ekleme

Çalışmanızda herhangi bir notaya arikülasyon işareti eklemek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Articulation Tool*** butonudur.

Articulation Tool butonuna tıkladıktan sonra artikülasyon işareti koymak istediğimiz notanın üzerine çiftt tıklıyoruz. Açılan ***Articulation Selection*** penceresinden seçiminizi yapıp ***Select*** butonu ile artikülasyon işaretini ekleyebilirsiniz.

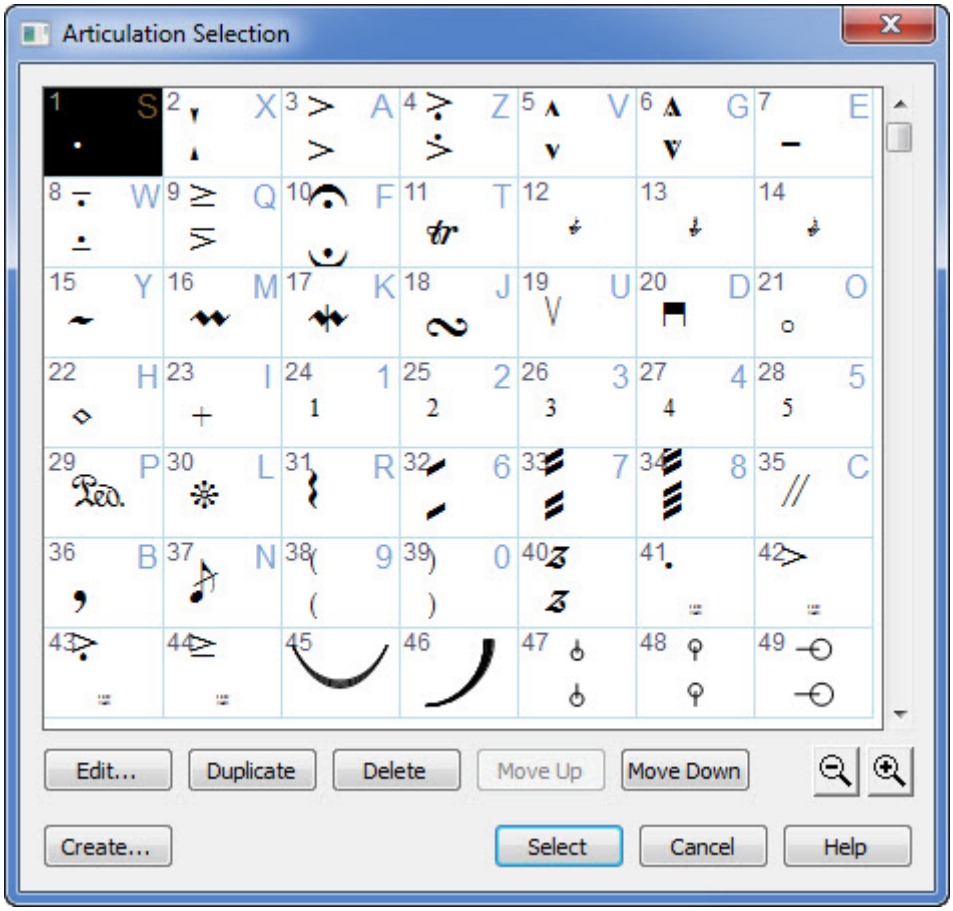

Articulation Selection penceresinden;

- Staccato
- Puandorg
- Trill
- Mordan
- Grubetto
- Yay işaretleri
- Nefes işareti
- Grace (Çarpma) notası
- Pedal
- Parmak numaraları
- Vurgu işaretleri

gibi birçok artikülasyon işaretini ekleyebilirsiniz.

5.11.1 *Çoklu Artikülasyon Ekleme*

Artikülasyon işaretlerini aynı anda birden fazla notaya da ekleyebilirsiniz. Bunun için ***Articulation Tool*** butonuna tıkladıktan sonra fare ile tıklayıp parmağımızı kaldırmadan istediğimiz sayıda notayı seçiyoruz. Fareyi bıraktığımızda ekranda ***Apply Articulation*** penceresi açılır. Bu pencerede ***Select...*** butonuna tıklıyarak ***Articulation Selection*** penceresini açıyoruz buradan seçimimizi yapıp ***Select*** butonuna tıklıyoruz.

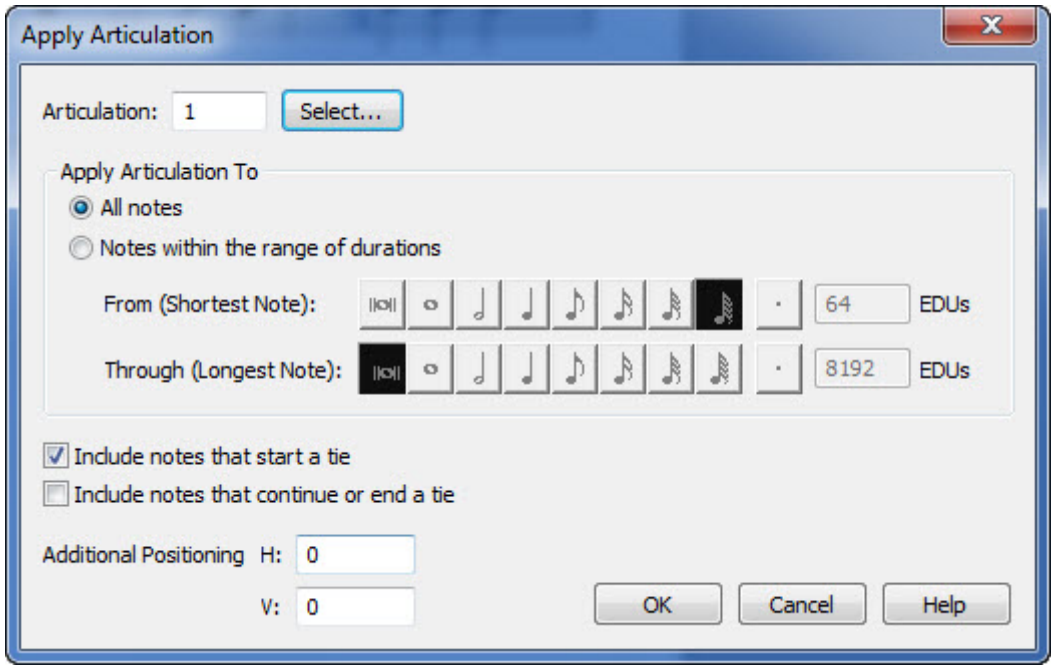

Daha sonra ***Apply Articulation*** penceresinin alt kısmında bulunan ***OK*** butonu tıklıyarak artikülasyon işaretini ekliyoruz.

5.12 Notaları Sağa-Sola Kaydırma

Çalışmanızda ölçü içindeki notaların birbirlerine olan uzaklıklarını değiştirebiliriz. Örnek olarak aşağıdaki resimde ölçü içindeki notaların birbirine olan uzaklığı dağınık bir şekilde görünmektedir.
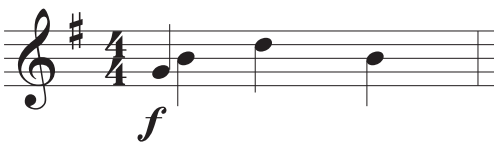
Notalar arasındaki bu dağınıklığı gidermek mümkündür. Bunun için kullanacağımız araç ***Measure Tool*** butonudur.

Measure Tool butonuna tıkladığımızda ölçü çizgilerinin üzerinde iki tane kutucuk açılır.

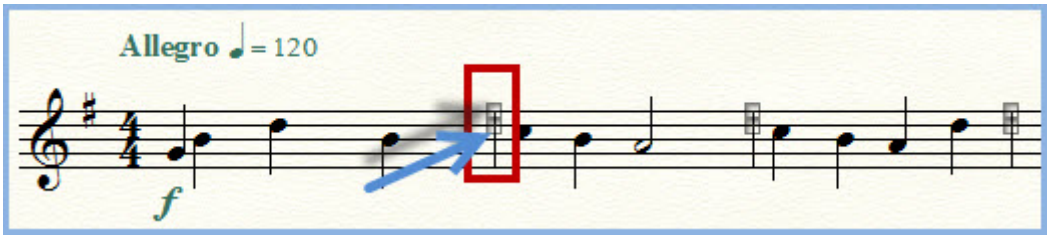

Alttaki kutucuğa fare ile tıkladığımızda ise dizeğin üst tarafında notaların yerini değiştirmemize yarayan bir çerçeve ve içinde kutucuklar açılır. Çerçevenin alt kısmındaki kutucuklara fare ile tıklayıp parmağımızı kaldırmadan sağa-sola kaydırdığımızda, notalar da hareket edecektir.

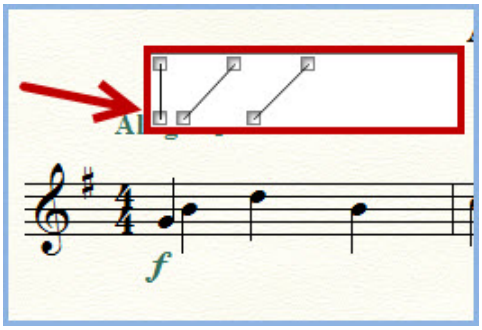

Alttaki ve üstteki kutucukları birbirine bağlayan çizgileri dikey konuma getirdiğinizde notalrın arasındaki uzaklıklar eşit hale gelecektir. Bu yöntemle notalar arasındaki mesafeyi istediğiniz gibi ayarlıyabilirsiniz.

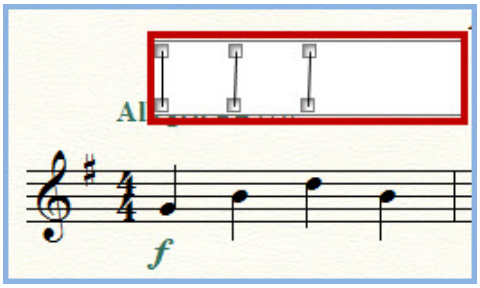

5.13 Ölçü Ekleme

Çlışmalarımızda baştan belirlediğimiz ölçü sayısı yeterli olmayablilir. ***finale*** yazılımında çalışmamıza sonradan istediğimiz sayıda ölçü ekleyebiliriz. Bunun için izleyebileciğimiz üç faklı yol bulunmaktadır.

Birincisi araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Selection Tool*** butonuna tıkladıktan sonra ölçü içine sağ tıklamak.

İkincisi araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Measure Tool*** butonuna tıkladıktan sonra ölçü içine sağ tıklamaktır.

Selection Tool veya ***Measure Tool*** butonuna tıkladıktan sonra herhangi bir ölçü üzerinde fare ile sağ tıklıyoruz. Ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılıyor.

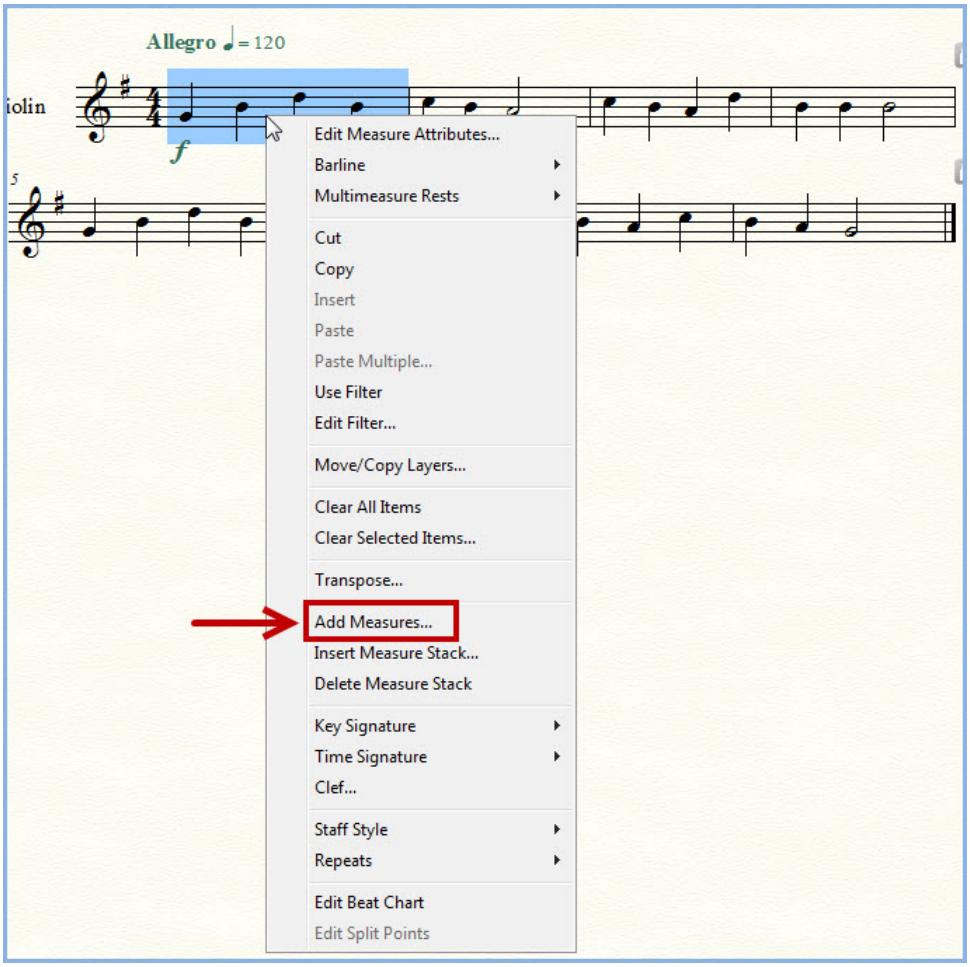

Açılan bu pencereden ***Add Measures...*** sekmesini tıkladığımızda ise kaç ölçü eklemek istediğimizi soran ***Add Measures*** pencersi açılır.

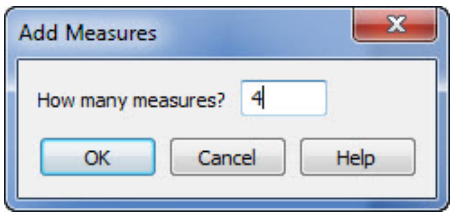

Kaç ölçü eklemek istiyorsak bu alana yazıyoruz ve ***OK*** butonuna tıklıyoruz. Aşağıdaki resimde gösterdiğimiz gibi sayfanın sonuna belirlediğimiz sayıda ölçüyü ekleniyor.
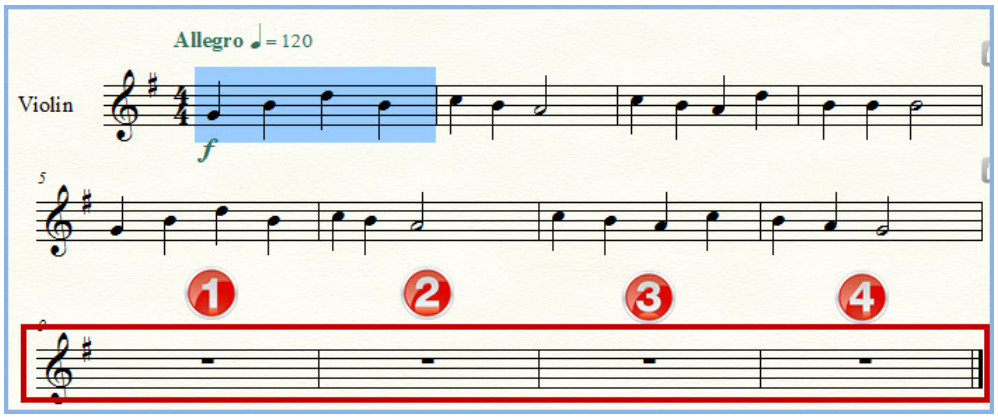
Sayfanın sonuna ölçü eklemek için kullanacamız üçüncü yol ise ***ana menü çubuğu***'daki ***Edit*** sekmesidir. ***Edit*** sekmesine tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz pencere açılır.

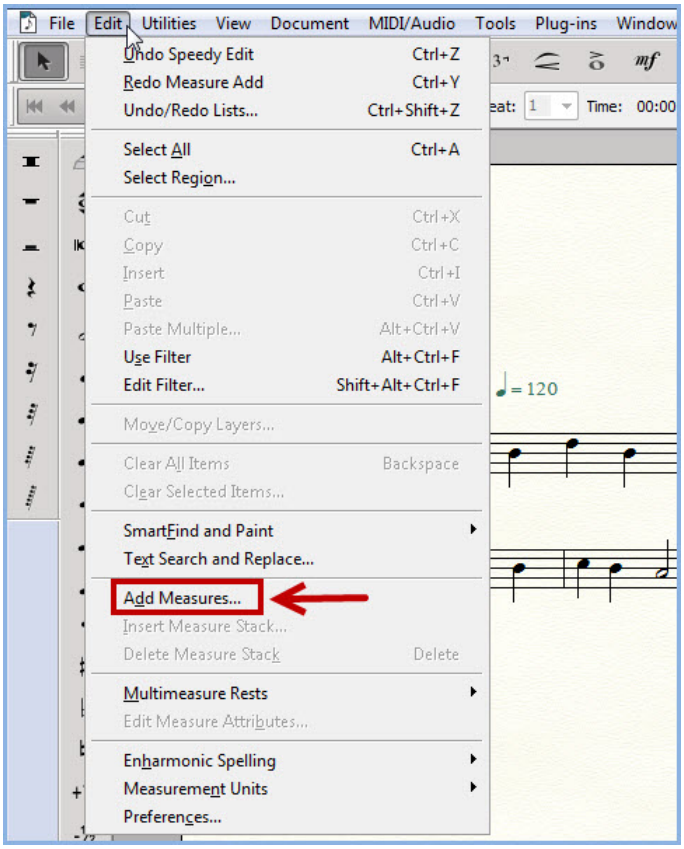

Açılan bu pencereden ***Add Measures...*** sekmesini tıkladığımızda ise kaç ölçü eklemek istediğimizi soran ***Add Measures*** pencersi açılır.

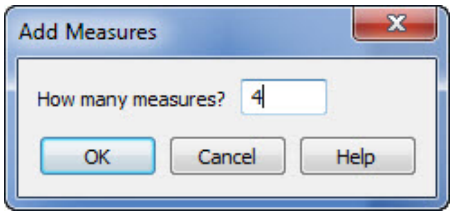

Kaç ölçü eklemek istiyorsak bu alana yazıyoruz ve ***OK*** butonuna tıklıyoruz ve sayfanın sonuna belirlediğimiz sayıda ölçüyü ekleniyor.

5.13.1 *Araya Ölçü Ekleme*

Finale yazılımında çalışırken dizeğin herhangi bir yerinde araya ölçü eklemek istediğimizde de izleyeceğimiz üç farklı yol bulunmaktadır.

Birincisi araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Selection Tool*** butonuna tıkladıktan sonra ölçü içine sağ tıklamak.

İkincisi araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Measure Tool*** butonuna tıkladıktan sonra ölçü içine sağ tıklamaktır.

Selection Tool veya ***Measure Tool*** butonuna tıkladıktan sonra herhangi bir ölçü üzerinde fare ile sağ tıklıyoruz. Ekranda aşağıdaki resimde gösterilen pencere açılıyor.

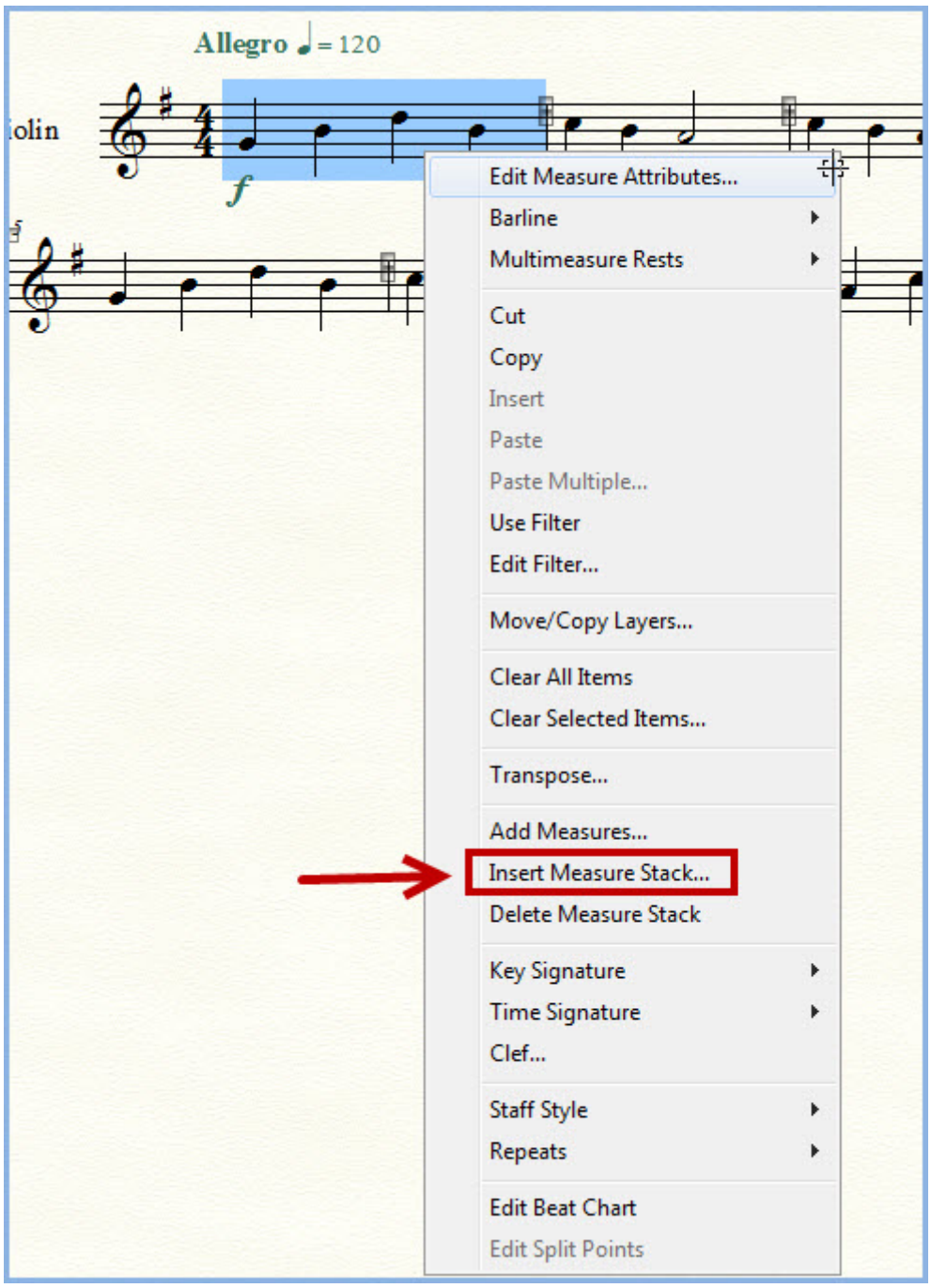

Açılan bu pencereden ***Insert Measures Stack...*** sekmesini tıkladığımızda ise kaç ölçü eklemek istediğimizi soran ***Add Measures*** pencersi açılır.

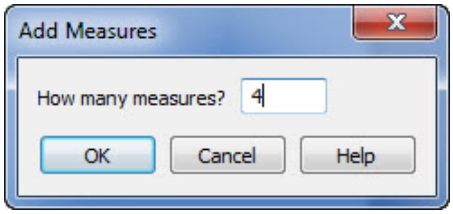

Kaç ölçü eklemek istiyorsak bu alana yazıyoruz ve ***OK*** butonuna tıklıyoruz ve üzerinde sağ tıkladığımız ölçüden önce istediğimiz sayıda ölçü ekleniyor.

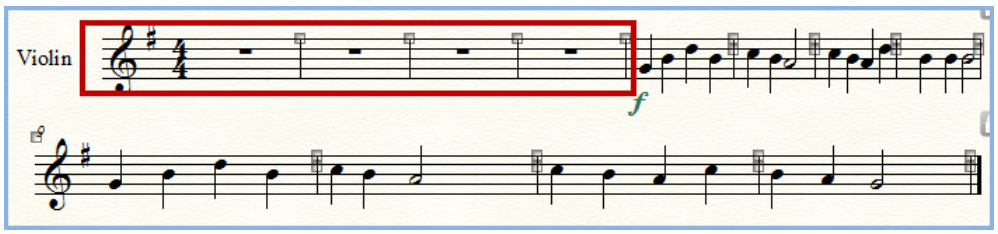

Dizeğin herhangi bir yerinde araya ölçü eklemek istediğimizde izleyeceğimiz üçüncü yol ise ***ana menü çubuğu***'daki ***Edit*** sekmesidir. . Bunun için önce ölçü eklemek istediğimiz yere fare ile tıklayıp seçiyoruz. Daha sonra ***Edit*** sekmesine tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz pencere açılır.

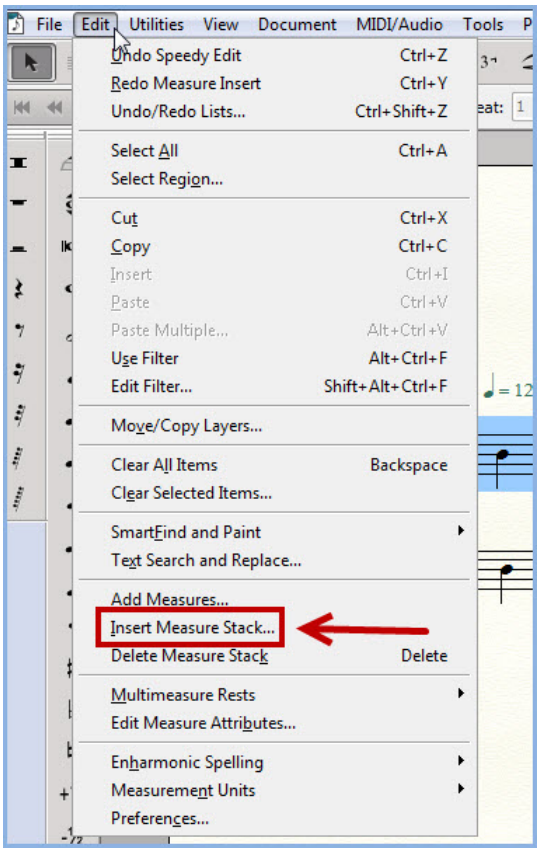

Açılan bu pencereden ***Insert Measures Stack...*** sekmesini tıkladığımızda ise kaç ölçü eklemek istediğimizi soran ***Add Measures*** pencersi açılır.

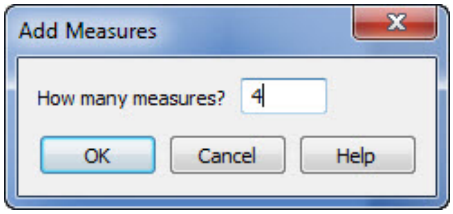

Kaç ölçü eklemek istiyorsak bu alana yazıyoruz ve ***OK*** butonuna tıklıyoruz ve fare ile seçtiğimiz ölçüden önce istediğimiz sayıda ölçü ekleniyor. Fakat aşağıdaki resimde de görüldüğü gibi ilk dizekteki ölçü sayısı sekiz oldu ve ölçüler sıkışık bir görünüm aldı bu sıkışıklığı giderebilirsiniz. Bir sonraki başlık altında bu konu anlatılacaktır.

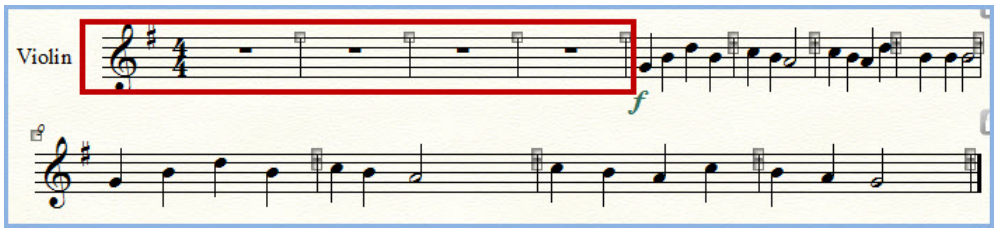

5.14 Dizekteki Ölçü Sayısını Düzenleme

Çalışma sayfanızda dizeklerin sayısını düzenlemek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Selection Tool*** butonudur.

Bu butonu kullanarak istediğiniz sayıda ölçüyü alt satıra ya da üst satıra taşıyabilirsiniz. Bunun için ***Selection Tool*** butonuna tıkladıktan sonra taşımak istediğiniz ölçü veya ölçüleri fare ile seçiyoruz.

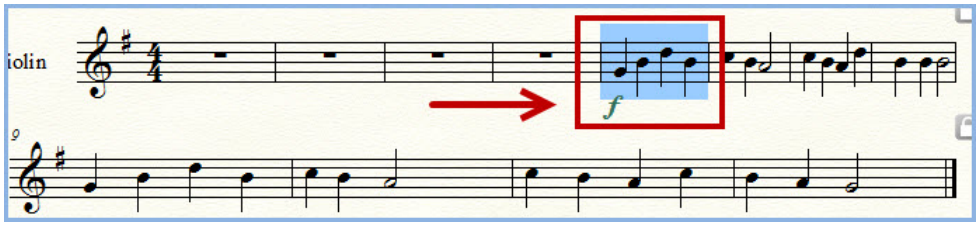

Seçim işlemini yaptıktan sonra klavyeden aşağı yön tuşuna basarak seçtiğimiz ölçüyü alt satıra taşıyoruz.
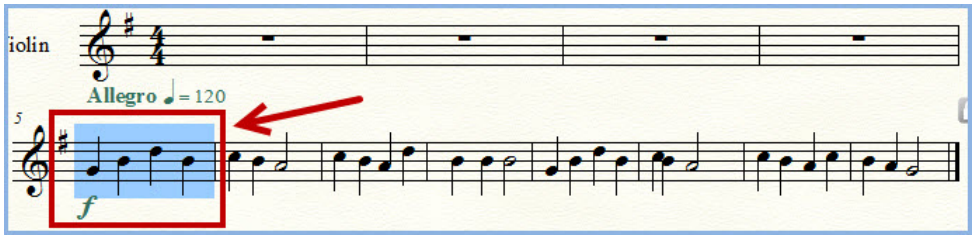
Aynı işlemi alt satırda da uygulayıp her dizekteki ölçü sayısını dört olarak düzenliyoruz.
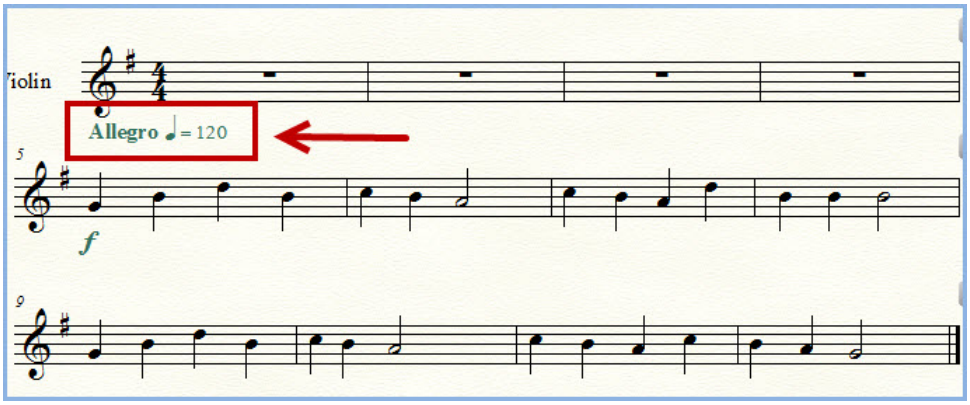
Fakat yukarıdaki resimde de görüldüğü gibi istemediğimiz bir durum gerçekleşti. Hız terimi parçanın başında olması gerekirken ikinci satıra geldi. Bunun sebebi yazılımda bir ölçüyü taşıdığımızda bütün ekleriyle birlikte taşınmasıdır.

Hız terimini eski konumuna taşımak için kullanacağınız iki araç bulunmaktadır bunlar; ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Selection Tool*** ve ***Expression Tool*** butonlarıdır. Her ikisini de kullanarak hız terimini yerine taşıyabilirsiniz. Biz kitabımızda örnek olarak ***Selection Tool*** butonu ile taşıyacağız.

Selection Tool butonuna tıkladıktan sonra hız terimini fare ile tıklayıp parmağımızı kaldırmadan ilk dizeğin üstüne sürüklüyerek taşıyoruz.
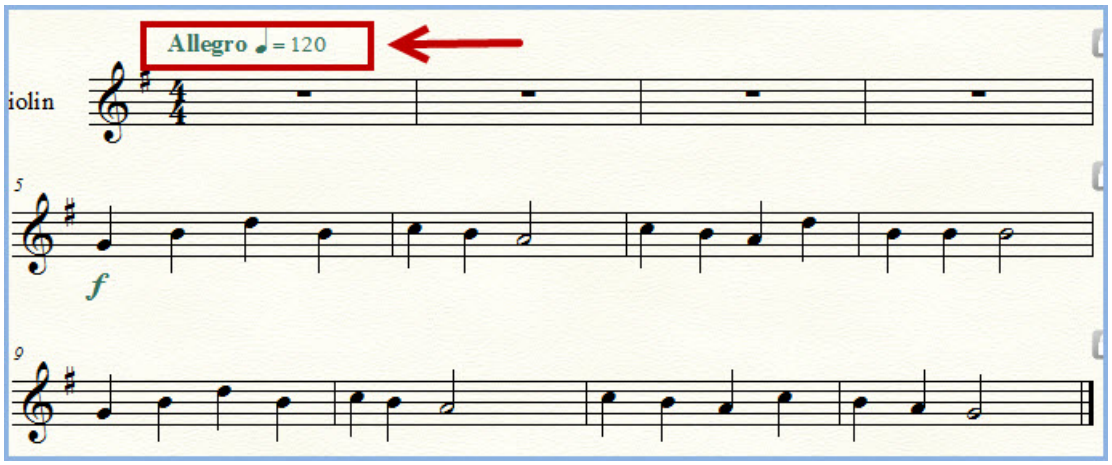
Bu işlemi de tamamladıktan sonra çalışma sayfamız bizim istediğimiz görünüme dönüşecektir.

5.15 Birleşik Notaları Ayırma

Çalışmalarımızda sekizlik ve onaltılık gibi küçük değerdeki notaları ard arda yazdığımızda yazılım bu notaları kendisi gruplayarak üst çizgi ile birleştirir. Bu çizgiyi kendi istediğimiz şekilde bölebilir ya da ayrı olanları birleştirebiliriz.

Örnek olarak aşağıdaki resimde gösterdiğimiz birbirine bağlı dört sekizlik notayı ikişerli olarak ayıralım.

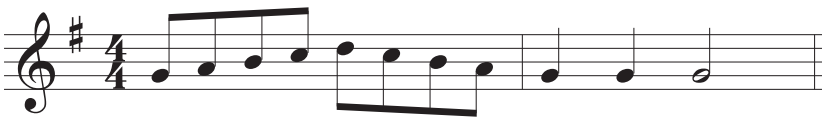

Bunu yapabilmek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Speedy Entry Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladıktan sonra ayırmak istediğimiz notaların bulunduğu ölçüye fare ile tıklıyoruz.
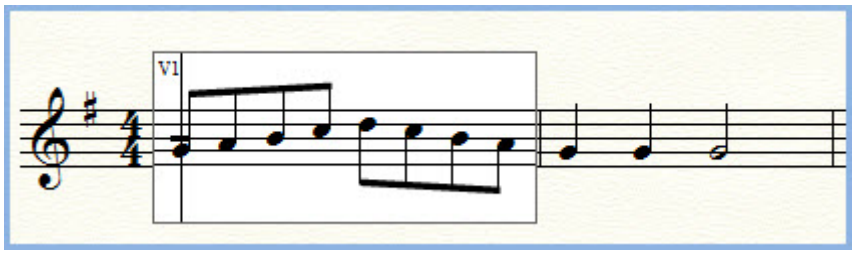
Açılan imleci klavyenin sağ yön tuşunu kullanarak ayırmak istediğimiz notanın üzerine getiriyoruz.

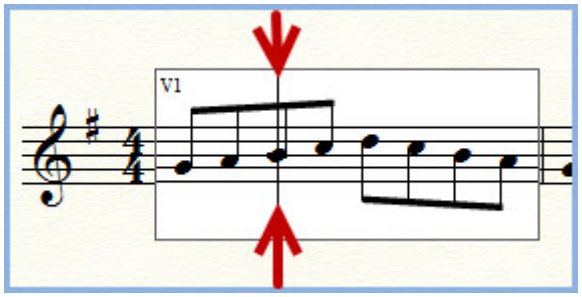

Daha sonra klavyemizin sağ tarafında bulunan yandaki resimde gösterdiğimiz düz bölü işareti için kullandığımız tuşa basıyoruz.

Bu yolla sekizlik notalar birbirinden ayrılır. İsterseniz hepsini tek tek ayırabilir aynı yöntemle tekrar birleştirebilirsiniz.
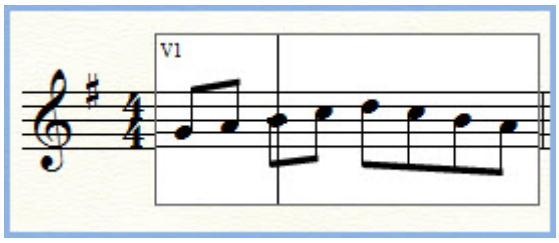
5.16 Bağ İşareti Ekleme

Notalar arasında bağ işareti eklemek için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Smart Shape Tool*** butonudur.

Bu butona tıkladığınızda ekranın sağ kenarında ***Smart Shape Palette*** araç çubuğu açılır. Buradan ilk sıradaki ***Slur Tool*** butonuna tıklıyoruz. Bu sayede fare bağ işareti eklemek için aktif hale geliyor.

Eğer yan yana iki nota arasında bağ işareti eklemek istiyorsak ilk notanın üzerine çift tıklamamız yeterli.
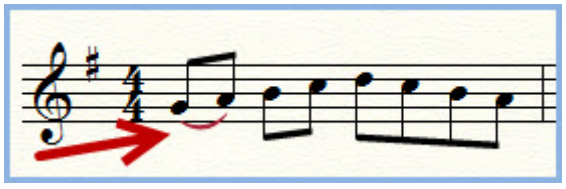
Eğer ikiden fazla nota arasında bağ işareti eklemek istiyorsak ilk notanın üzerine çift tıklayıp parmağımızı kaldırmadan son notaya kadar fareyi sürüklüyoruz.
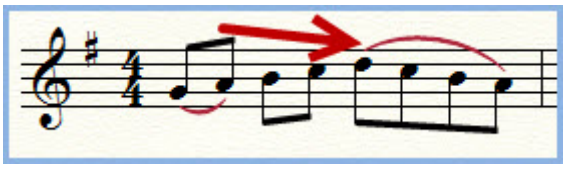
5.17 Üçleme Yapma

Üçleme yapmak için kullanacağınız araç ***ana araç çubuğu*** üzerindeki ***Tuplet Tool*** butonudur. Bu buton üçleme, altılama ve bunun gibi nota guruplarını yazabilmek için kullanılır.

Örnek olarak üçleme yazabilmek için aşağıda anlatacağımız adımları izlemeniz yeterli olacaktır.
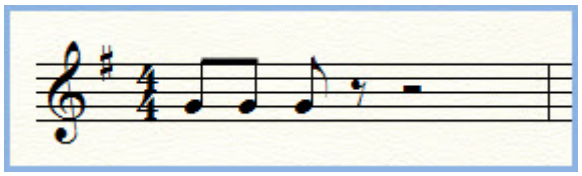
Tuplet Tool butonuna tıkladıtan sonra üçleme yapmak istediğimiz nota gurubunun birincisinin üzerine fare ile tıklıyoruz. Ekranda aşağıdaki resimde gösterilen ***Tuplet Definition*** penceresi açılır. Açılan bu pencerenin sol üst köşesinde bulunan kutucuğa klavye ile "3" değerini girip ***OK*** butonuna tıklıyoruz.

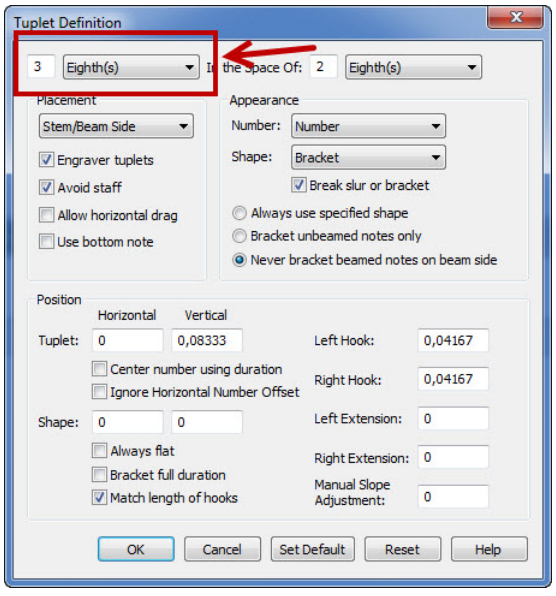

OK butonuna tıkladıktan sonra seçtiğimiz notalar üçleme şeklinde gruplanacaktır.
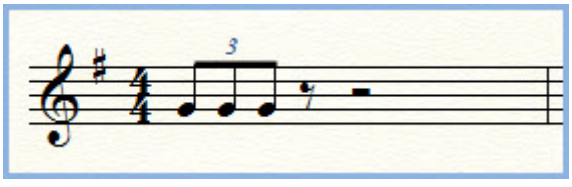
6 — Nasıl Yaparım? II

Bu bölümde ***çoksesli*** nota yazımı ve ***dizek ekleme*** konuları anlatılacaktır.

6.1 Tek Dizekte Çift Ses Yazma

Tek dizekte çift sesli notasyon yazımını yapabilmek için *Ana Ekran*'ın sol alt köşesinde bulunan ***layer*** adı verilen katman butonlarını kullanıyoruz.

Yukarıdaki resimde verdiğimiz çift sesli nota örneğini yazabilmek için önce 1 numaralı

layer butonuna tıklıyoruz ve üstteki birinci sesi yazıyoruz.

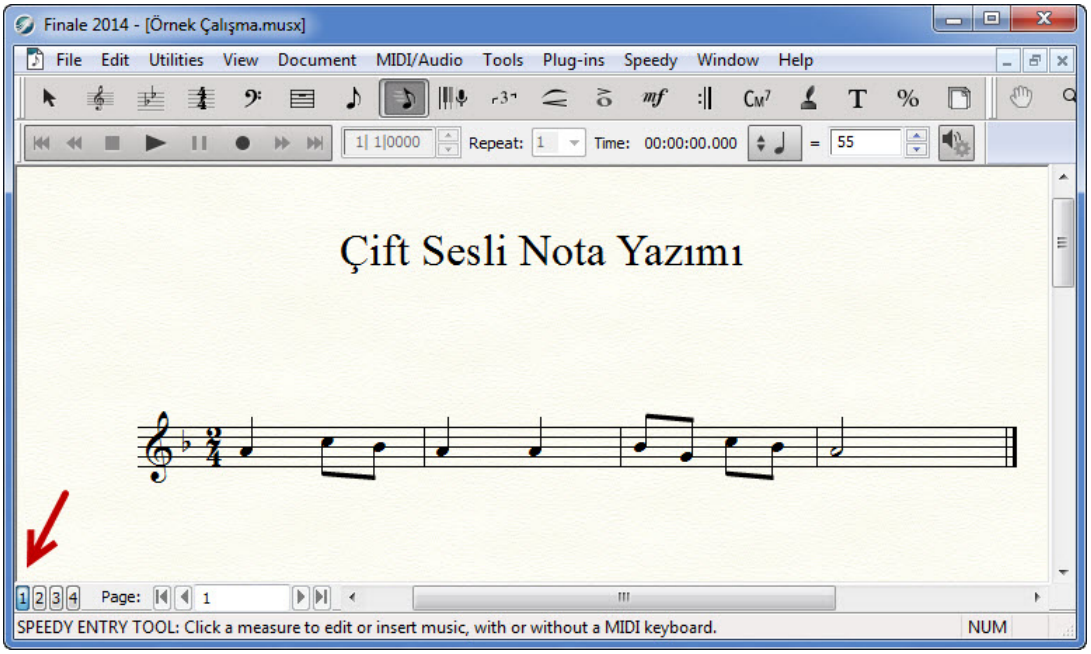

Birinci sesi yazdıktan sonra 2 numaralı ***layer*** butonuna tıklıyoruz ve alttaki ikinci sesi yazıyoruz. 2 numaralı ***layer*** butonuna tıkladığınızda birinci katmana yazdığınız notalar deaktif olur ve herhangi bir değişiklik yapamazsınız.

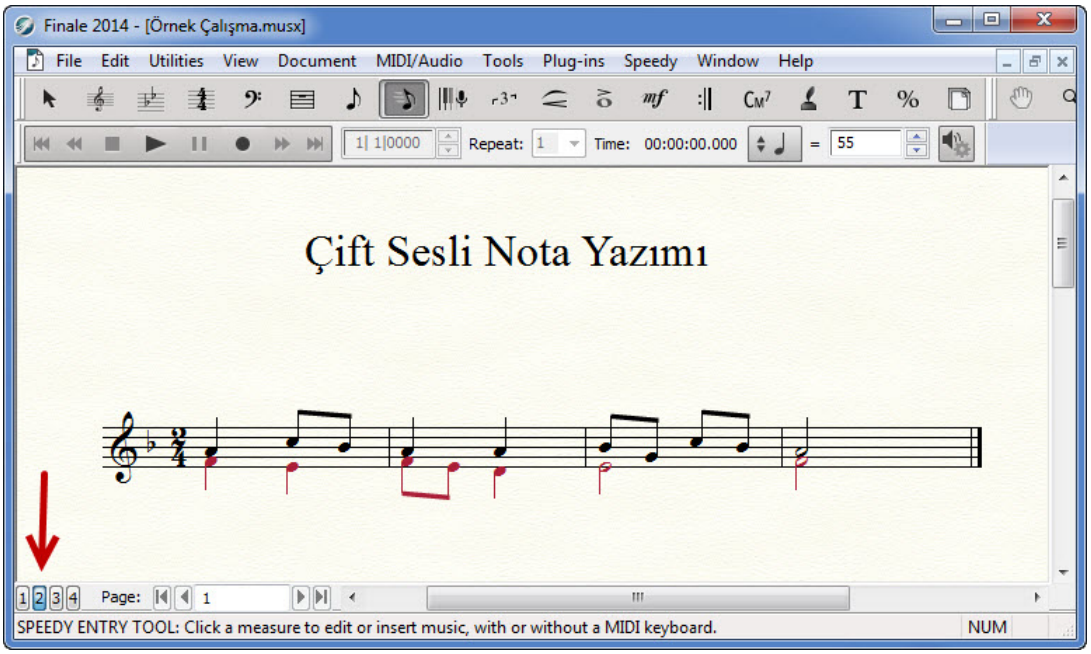

Yukarıdaki resimde görüldüğü gibi birinci sesin nota sapları yukarı doğru, ikinci sesin nota sapları ise aşağı doğru yerleşti.

Yazacağınız her ses partisi için farklı ***layer*** kullanmanız gerekir. Farklı ***layer*** kullanmadığınızda farklı nota değerlerini üst üste getiremezsiniz.

6.2 Akor Yazma

Finale yazılımı ile üç veya daha fazla sesten oluşan akorlar yazmak için iki yol izliyebilirsiniz. Birincisi Fare ile nota yazmak için kullandığımız ***Simple Entry Tool***, ikincisi ise ***Speedy Entry Tool*** butonlarıdır. ***Simple Entry Tool*** butonunu kullandığınızda yazacağınız nota değerine tıkladıktan sonra dizekte sesleri üst üste yerleştiriyoruz. Biz bu başlık altında ***Speedy Entry Tool*** aracı ile yazımı anlatacağız.

Elimizde aşağıdaki resimde gösterdiğimiz akorları yazmak için ilk adım ***Speedy Entry Tool*** butonuna tıklamaktır.

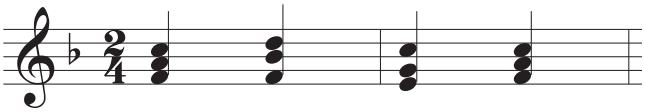

Speedy Entry Tool butonuna tıkladıktan sonra notayı ilk ölçüde klavyenin yön tuşları ile ilk notamız olan fa notasını yazıyoruz. Yandaki resimde de görüldüğü gibi hızlı yazım imleci notanın sağ tarafına geçti.

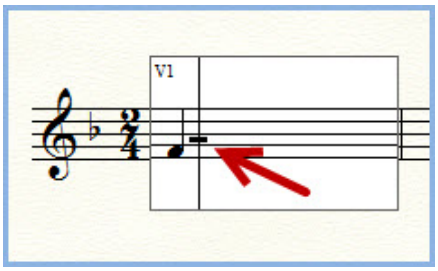

Klavyenin yön tuşlarını kullanarak imleci yazacağımız ikinci notanın üzerine getiriyoruz ve ikinci notamız olan la notasını yazıyoruz. Hızlı yazım imleci otomatik olarak yine bir sonraki notayı yazmak için notanın sağına geçti.

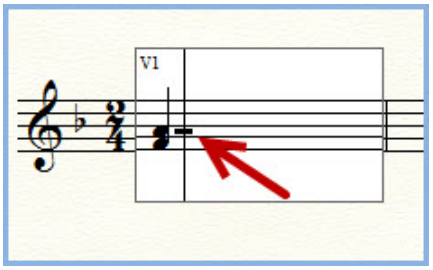

Aynı şekilde klavyenin yukarı-yön tuşunu kullanarak imleci do notasını yazacağımız yere getirip sol-yön tuşu ile diğer iki sesin üzerine getiriyoruz. Daha sonra ***Numpad***'de 5 tuşuna basarak üçüncü sesimiz olan dörtlük do notasını yazıyoruz.

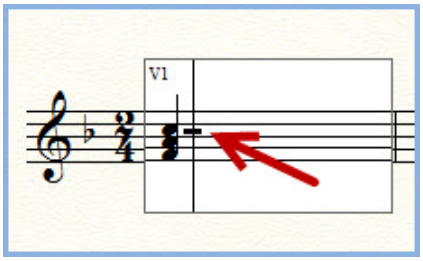

Aynı adımları takip ederek diğer akorlarımızı da oluşturup yazımı tamamlıyoruz.
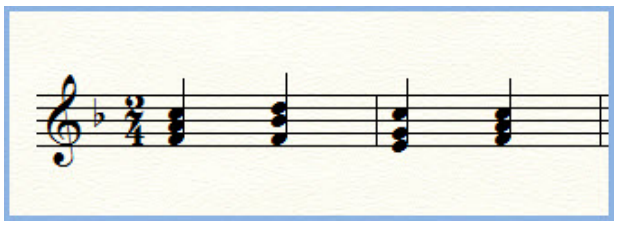
6.3 Dizek Ekleme

Çoksesli nota yazımında, iki dizek üzerinde nota yazmamız gerekebilir. Çalışma sayfamızı tek dizekli olarak açmışsak sonradan istediğimiz sayıda dizek ekleyebilir ve bunları çizgi ya da parantez ile birleştirebiliriz.

Bunun için kullanacağımız araç ***ana araç çubuğu***'daki ***Staff Tool*** butonudur.

Staff Tool butonuna tıkladıktan sonra ***ana menü çubuğu***'nda ***Staff*** adıyla yeni bir menü sekmesi açıldığını daha önce anlatmıştık.

Staff menü sekmesine tıkladığınızda ekranda yan taraftaki resimde gösterdiğimiz pencere açılır. Buradan ***New Blank Staves...*** alt sekmesine tıklıyoruz.

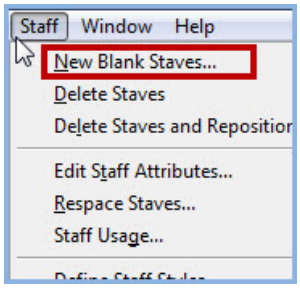

New Blank Staves... alt sekmesine tıkladığımızda ise ekranda ***New Staves...*** penceresi açılır. Bu pencerenin üst tarafındaki ***Number of Staves*** kutucuğuna eklemek istediğimiz dizek sayısını giriyoruz.

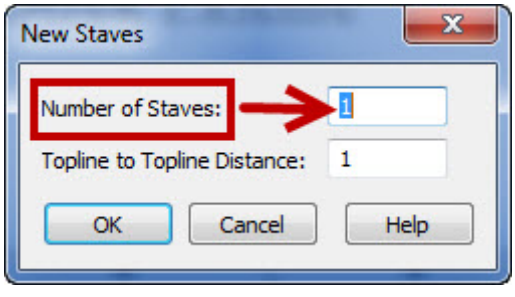

OK butonuna tıkladığınızda çalışma sayfanıza yeni bir dizek daha eklenmiş oluyor.

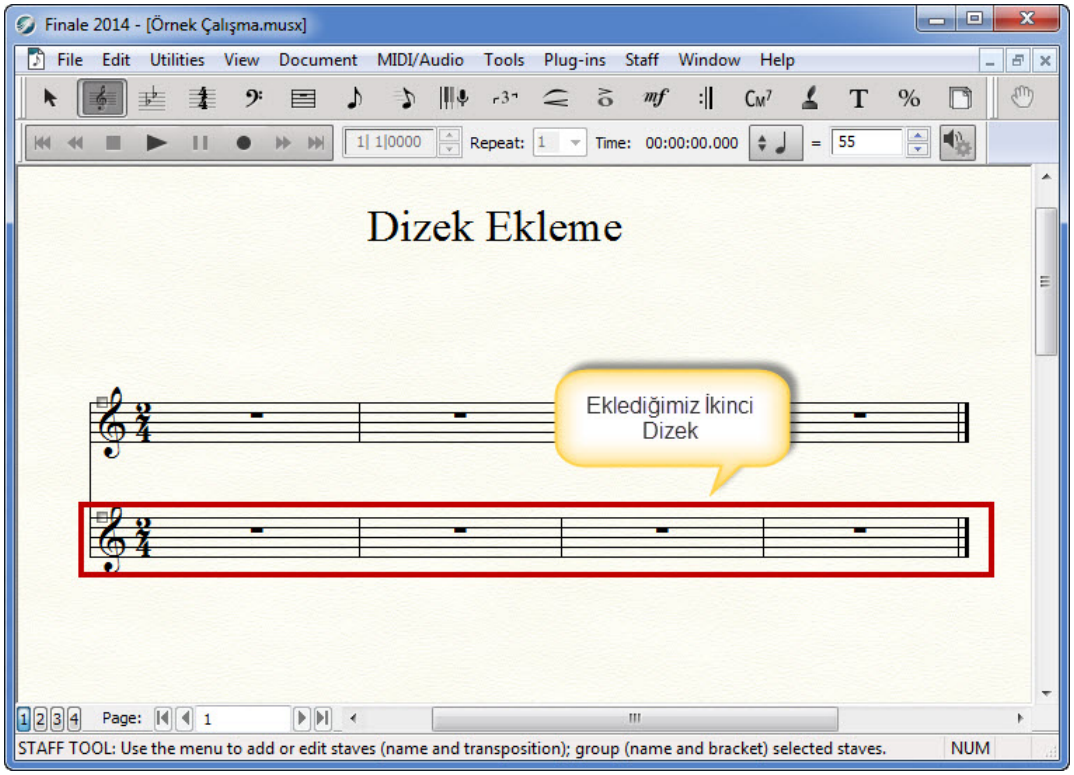

6.3.1 Dizekleri Parantezle Birleştirme

Eklediğimiz dizekleri bir parantez ile birleştirebiliriz. Bunun için ***Staff*** menü sekmesi altındaki ***Group and Bracket*** - ***Add...*** yolunu kullanıyoruz.

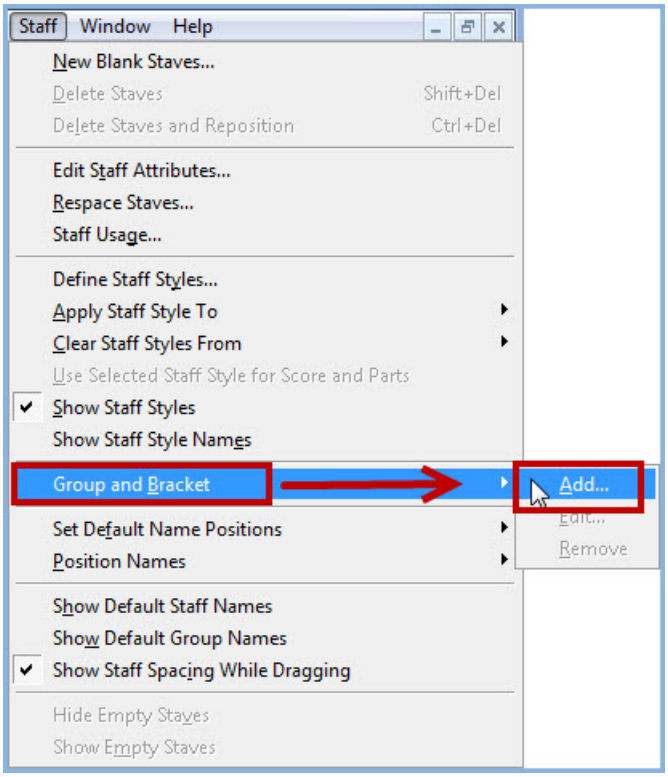

Add... sekmesine tıkladığımızda ise ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz ***Group Attributes*** penceresi açılır. Bu pencerenin alt kısmında bulunan ***Bracket Options*** bölümünden parantez seçimini yapıp ***OK*** butonuna tıklıyoruz.

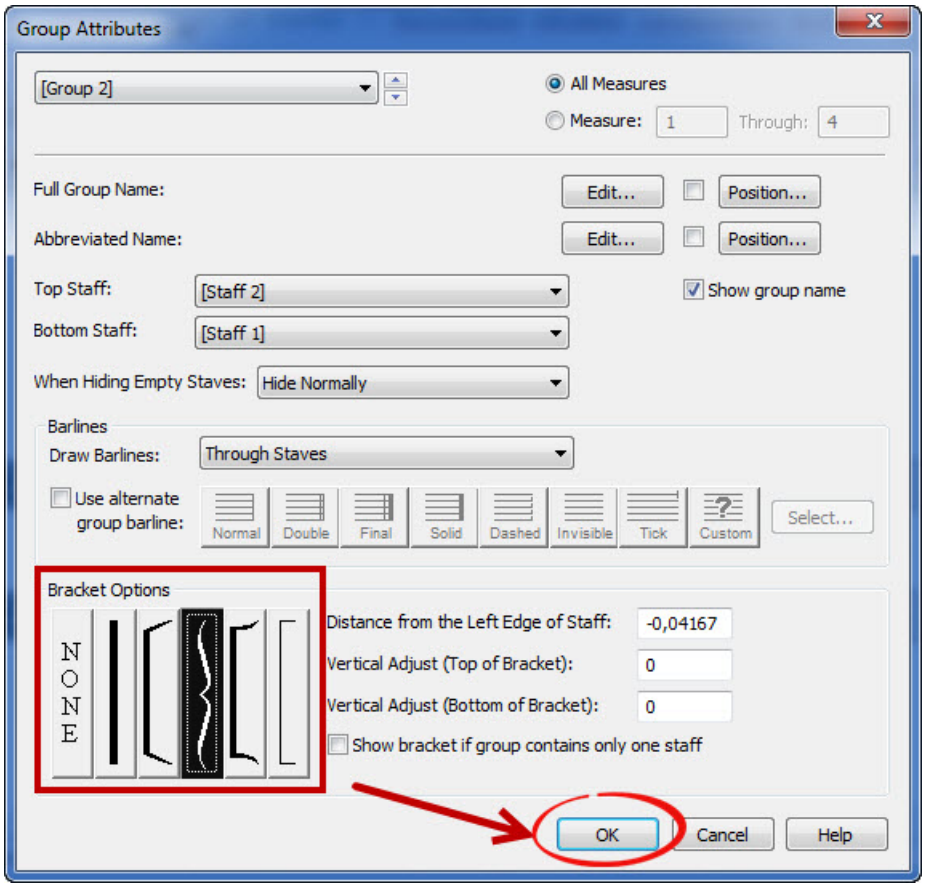

OK butonuna tıkladığımızda seçtiğimiz parantez işareti dizeğe eklenir.

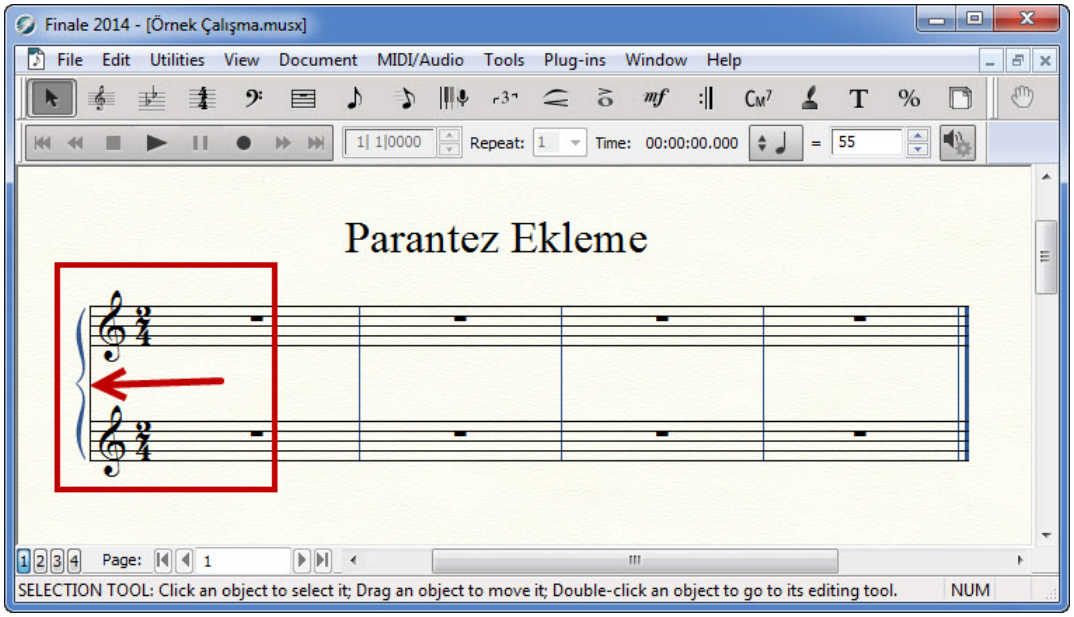

Yazdığımız Notayı Dinleme
PDF Olarak Kaydetme
XML Olarak Kaydetme
MIDI Olarak Kaydetme
WAV Olarak Kaydetme
EPUB Olarak Kaydetme
Partileri Ayırma
Yazıcıdan Çıktı Alma

7 — Nasıl Yaparım? III

Kitabımızın bu son bölümünde yazdığımız notaları nasıl dinleyeceğimizi, nasıl yazdıracağımızı, nasıl pdf formatına dönüştüreceğimizi, çok partili çalışmalarda herbir partiyi nasıl ayrı ayrı görebileceğimizi, çalışmamızı midi ve wav formatında nasıl kaydedeceğimizi, epub formatında nasıl kaydedeceğimizi, kes-kopyala yapıştır işlemlerini nasıl yapacağımızı ve xml formatına nasıl dönüştüreceğimizi anlatacağız.

7.1 Yazdığmız Notayı Dinleme

Finale yazılımında yazdığımız notaları dinlemek için kullanacağımız araç ***ana araç çubuğu***'nun hemen altında bulunan ***Playback Controls*** aracıdır.

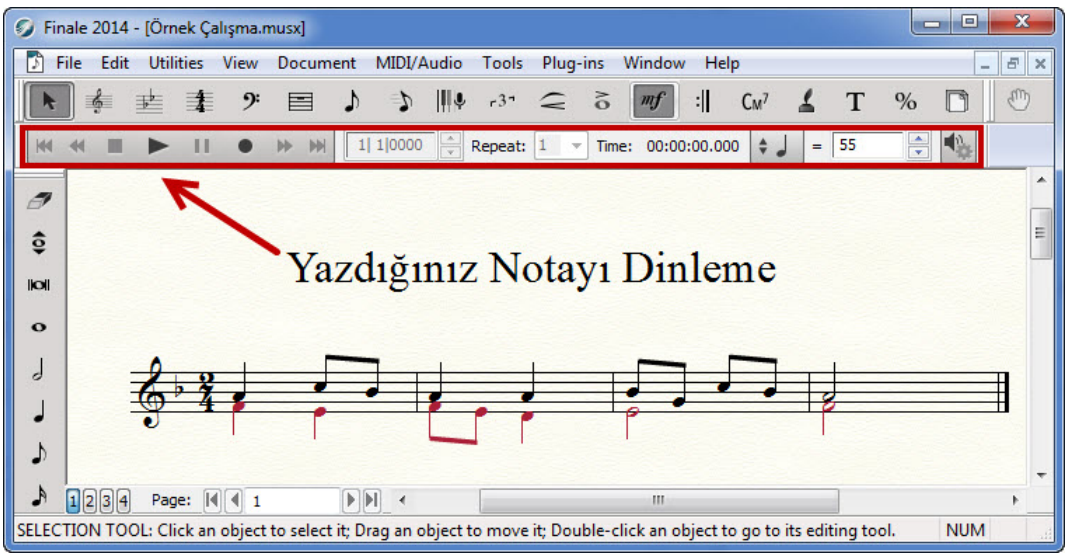

Playback Controls aracının üzerinde yazdığınız notaları çaldırmak için ayarlama yapabileceğiniz 4 bölme bulunmaktadır.

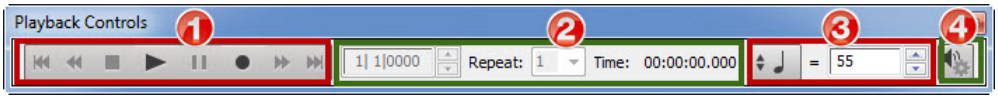

Birinci bölme çalışmanızı çaldırma, ileri-geri sarma durdurma ve bitirme işlemlerinizi yapacağınız bölmedir.

İkinci bölme çalışmanızı çaldırırken hangi ölçünde olduğunuzu ve zamanlamayı görmenizi sağlayan bölmedir.

Üçüncü bölme çalışmanızı çaldırırken metronomun birim vuruşunu ve metronom hızını ayarlıyacağın bölmedir.

Dördüncü bölme ise yürütme ayarlarınızı kişiselleştirebileceğiniz ***Playback Settings*** butonudur. Bu butona tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz ***Playback Settings*** penceresi açılır. Buradan kişisel ayarlarınızı yapabilirsiniz.

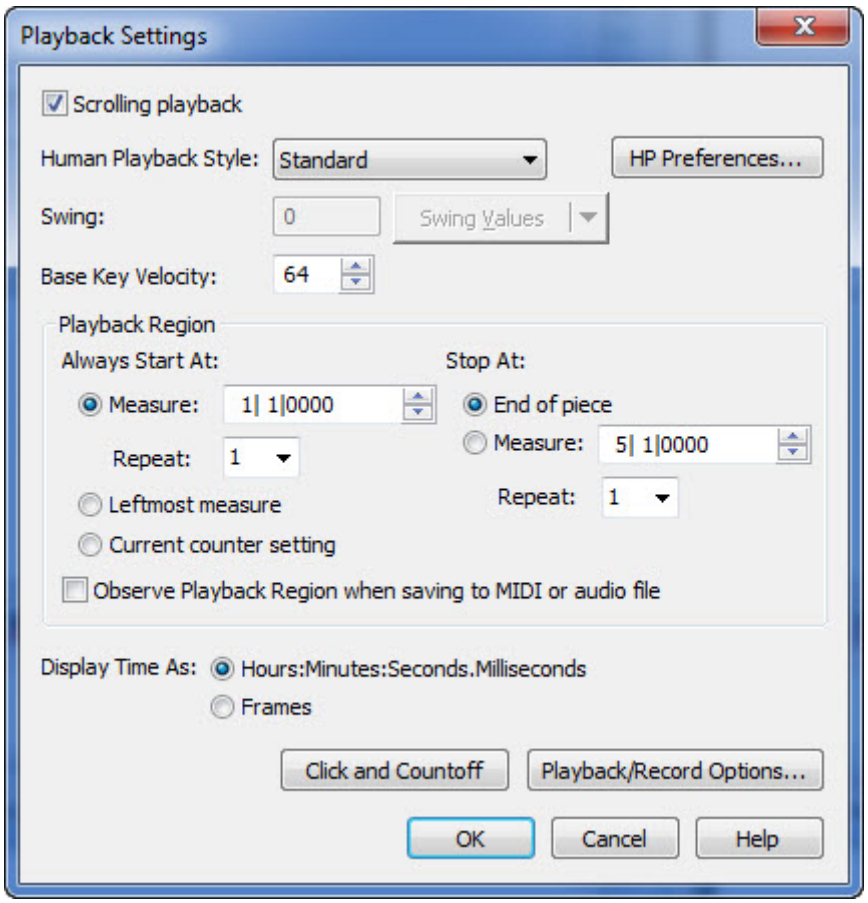

7.2 PDF Olarak Kaydetme

Çalışmanızı ***pdf*** olarak kaydetmek için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - PDF...*** yolunu kullanıyoruz.

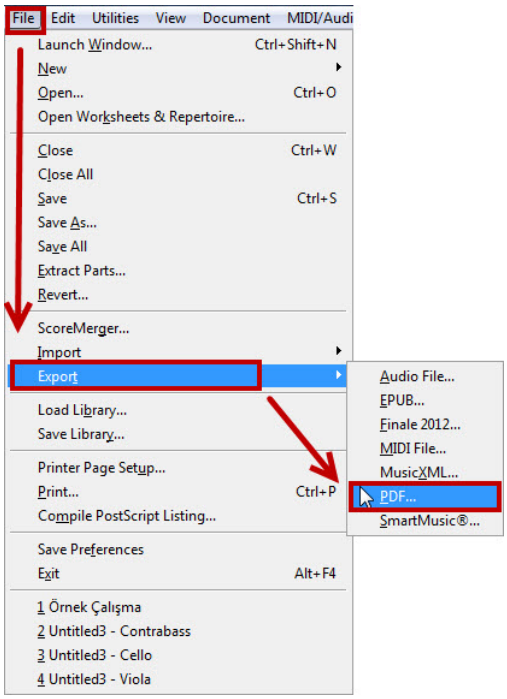

PDF... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı ***pdf*** olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Farklı Kaydet*** penceresi açılır. Buradan ***PDF*** formatını seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

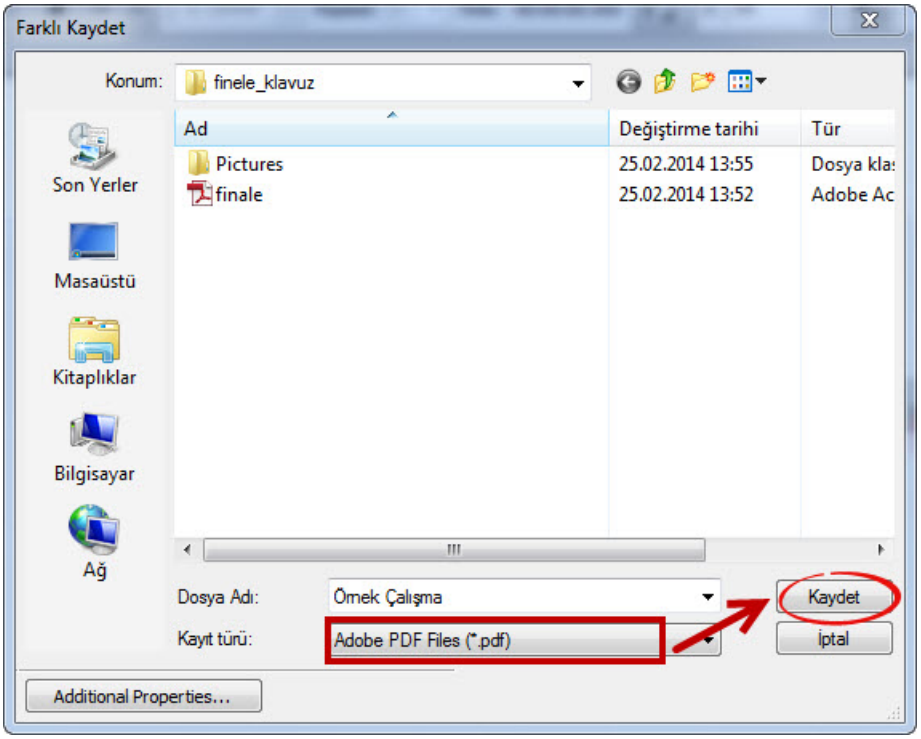

7.3 XML Olarak Kaydetme

Çalışmanızı ***xml*** olarak kaydetmek için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - Export - MusicXML...*** yolunu kullanıyoruz.

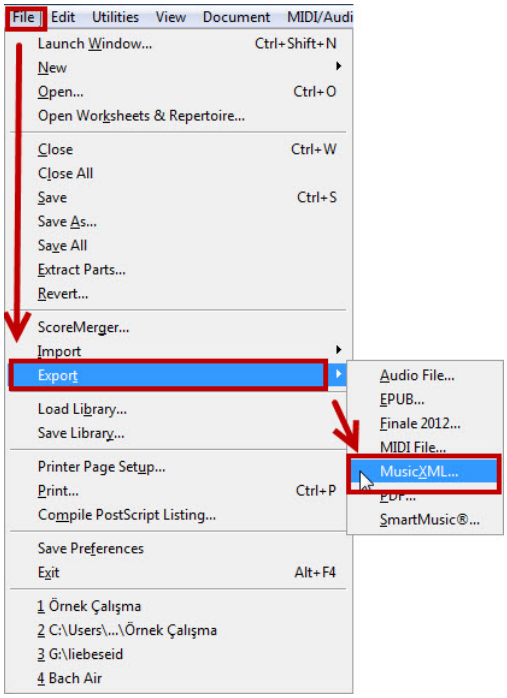

MusicXML... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı ***MusicXML*** olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Export MusicXML*** penceresi açılır. Buradan ***MusicXML*** formatını seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

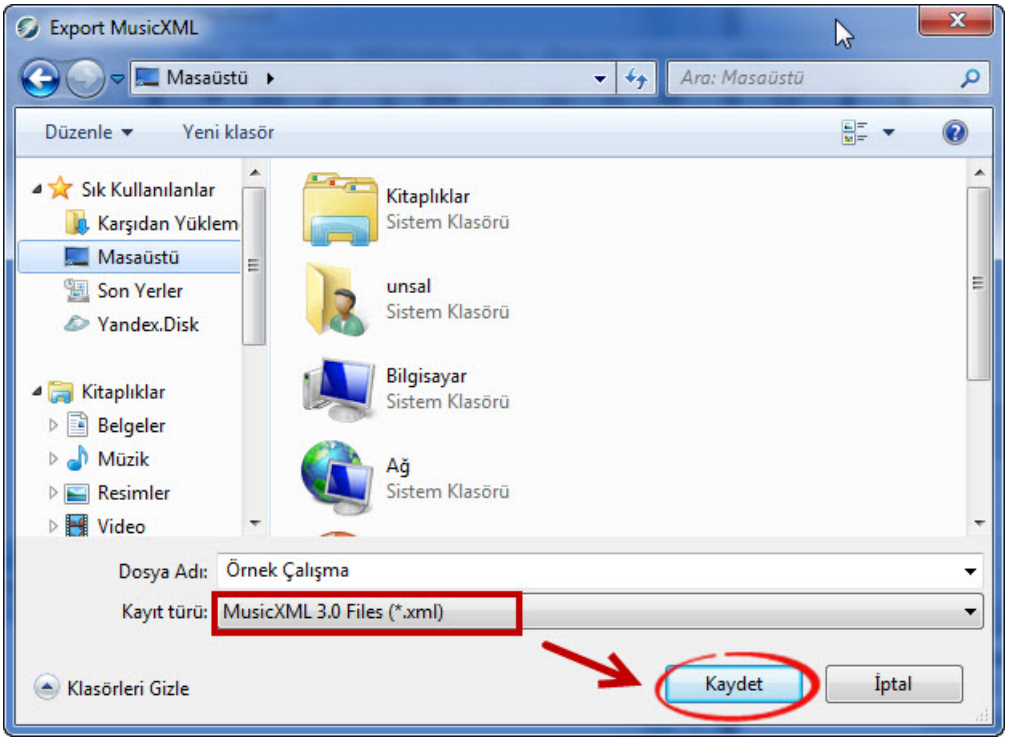

7.4 MIDI Olarak Kaydetme

Çalışmanızı ***Midi*** olarak kaydetmek için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - Export - MIDI File...*** yolunu kullanıyoruz.

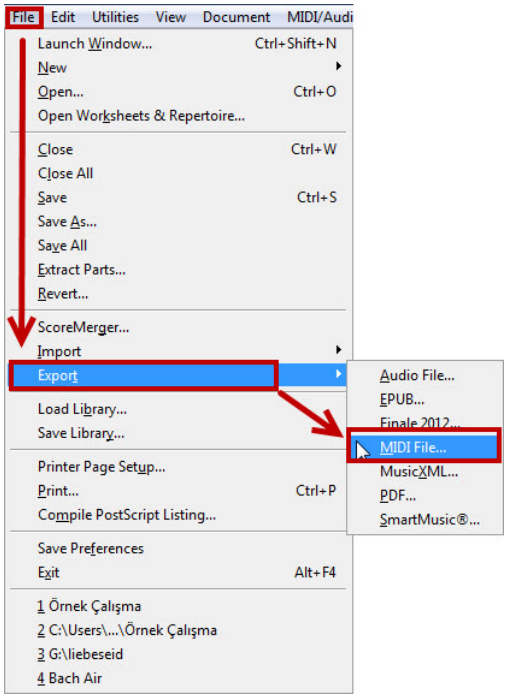

MIDI File... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı ***Midi*** olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Save MIDI*** penceresi açılır. Buradan ***MIDI File*** formatını seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

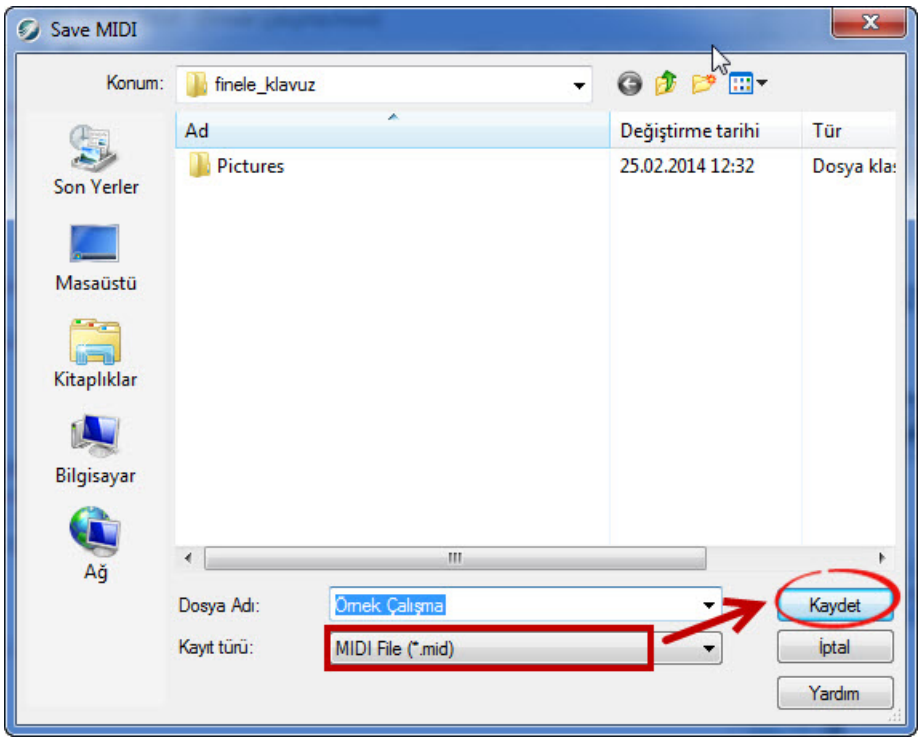

7.5 WAV Olarak Kaydetme

Çalışmanızı ***WAV*** olarak kaydetmek için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - Export - Audio File...*** yolunu kullanıyoruz.

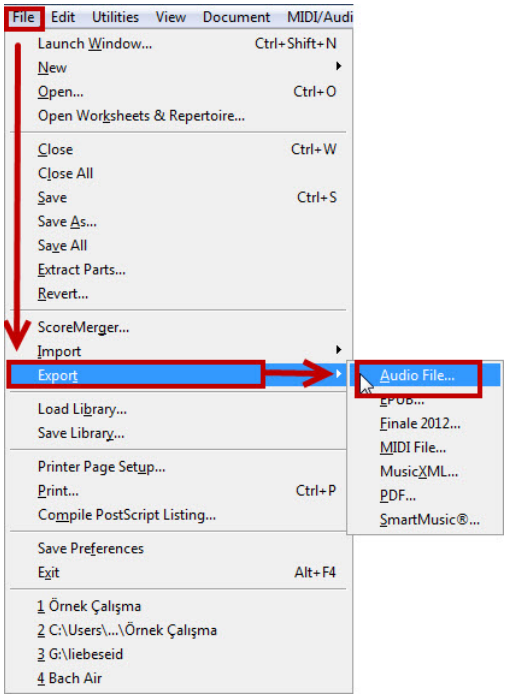

Audio File... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı ***WAV*** olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Save Audio File As*** penceresi açılır. Buradan ***Wav Format Audio File*** formatını seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

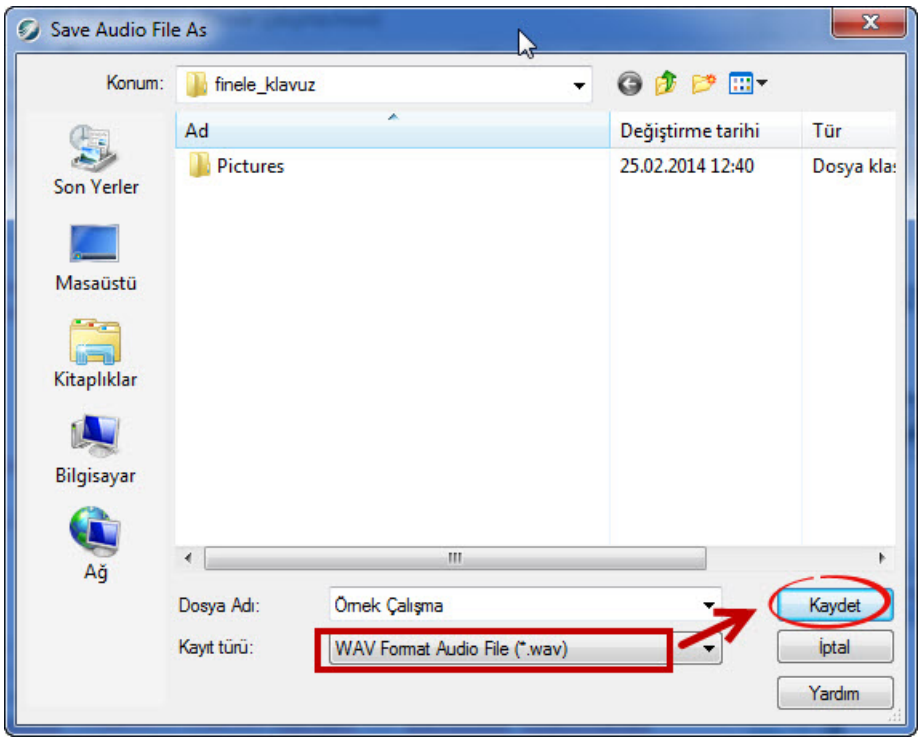

7.6 EPUB Olarak Kaydetme

EPUB formatı son yıllarda tablet ve akıllı telefonların yaygınlaşması ile birlikte geliştirilen dosya formatıdır. Çalışmanızı bu formatta kaydettiğinizde tablet ve akıllı telefonlarla da görüntüleyebilirsiniz.

Çalışmanızı ***EPUB*** olarak kaydetmek için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - Export - EPUB...*** yolunu kullanıyoruz.

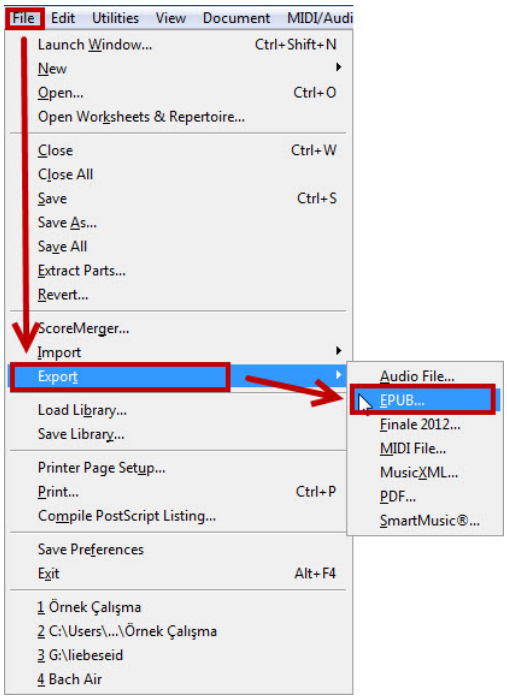

EPUB... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı ***Epub*** olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Save EPUB*** penceresi açılır. Buradan ***EPUB File*** formatını seçip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

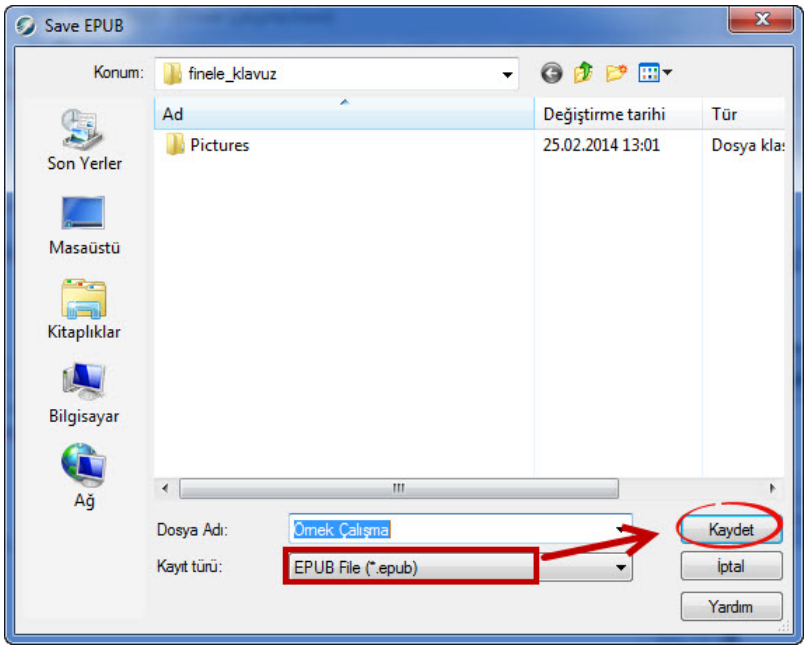

7.7 Partileri Ayırma

Quartet, Trio, Duo ve senfonik çalışmalar gibi birden fazla parti yazdığınız çalışmalarda herbir partiyi yeniden yazmak yerine ***finale*** yazılımının en büyük kolaylıklarından biri olan partileri ayırma işlemini birkaç adımda yapabilirsiniz.

Çalışmanızın partisyonlarını ayırmak için ***ana menü çubuğu***'ndan ***Extract Parts...*** yolunu kullanıyoruz.

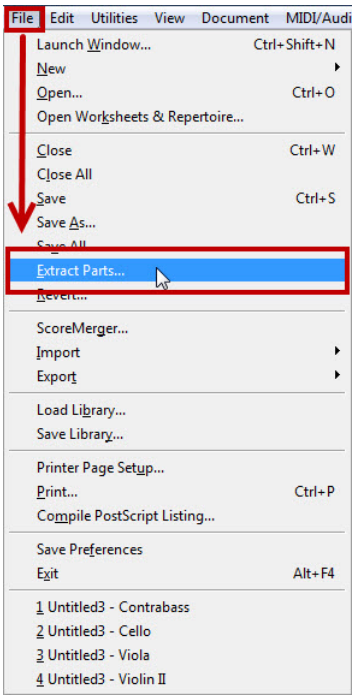

Extract Parts... sekmesine tıkladığınızda ekranda çalışmanızı partilere ayıracağınız ***Extract Parts*** penceresi açılır. Buradan ayırmak istediğiniz partilerin yanındaki kutucuğu işaretleyip ***OK*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz. Bu sayede partitürde birarada yazdığınız partileri tek tek ayırma imkanınız olacaktır. Bu partileri istediğiniz formata dönüştürebilir ya da yazdırabilirsiniz.

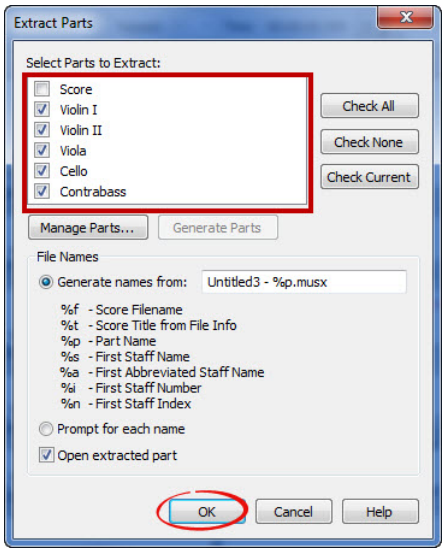

7.8 Yazıcıdan Çıktı Alma

Çalışmanızın yazıcıdan çıktısını almak için ***ana menü çubuğu***'ndan ***File - Print...*** yolunu veya ***Ctrl + P*** klavye kısayolunu kullanabilirsiniz.

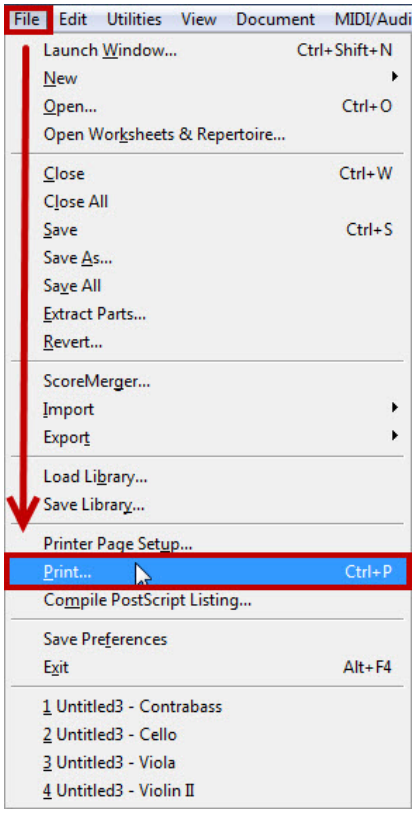

Her iki yolu kullandığınızda da ekranda aşağıdaki resimde gösterdiğimiz yazıcı ayarlarınızı yapabileceğiniz ***Print*** penceresi açılır. Bu pencerede ***OK*** butonuna tıkladığınızda bilgisayarınıza bağlı olan yazıcıdan çıktınızı alabilirsiniz.

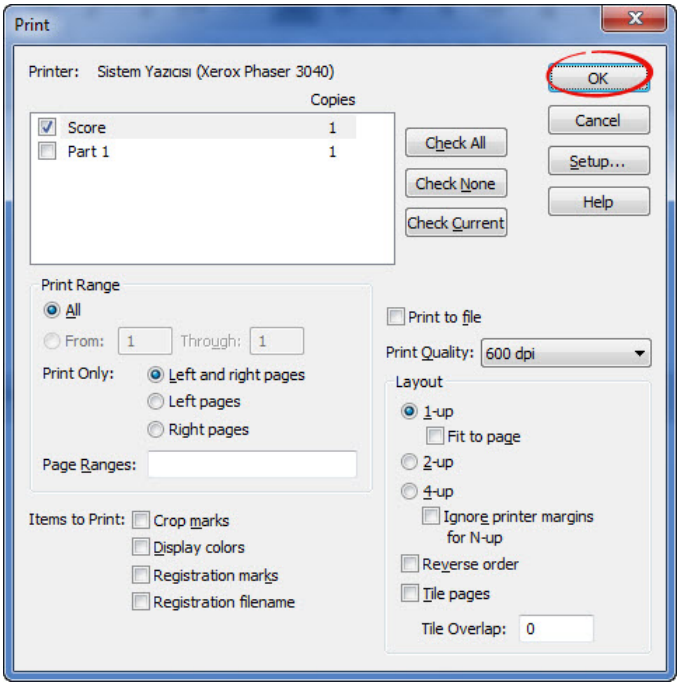

Graphics

8 — Nasıl Yaparım? IV

8.1 Resim Dosyası Olarak Kaydetme

Finale nota yazım programı ile isterseniz sayfanın tamamını ya da bir seçeceğiniz bir bölümünü resim dosyası olarak dışarıya aktarabilirsiniz.

Resim dosyası olarak kaydetmek için kullanacağımız yol ***ana menü çubuğu***'ndan ***Tool - Advanced Tools - Graphics*** yoludur.

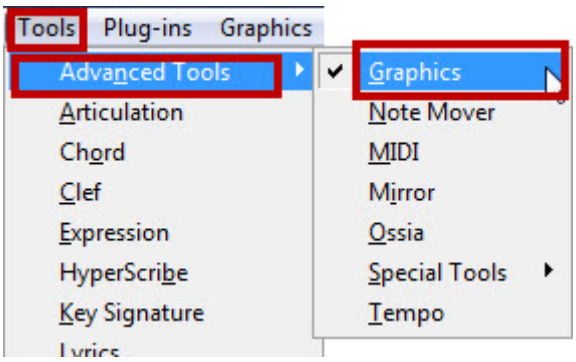

Graphics sekmesine tıkladığınızda ***ana menü çubuğu***'nda ***Graphics*** adıyla yeni bir sekme açılır.

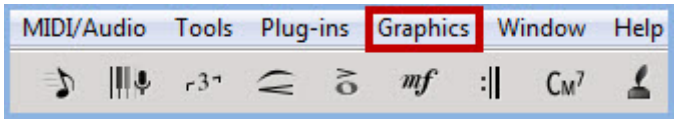

Eğer sayfanın tamamını resim dosyası olarak dışarıya aktaracksanız. ***Graphics*** sekmesi altından ***Export Pages...*** sekmesini seçmeniz gerekir.

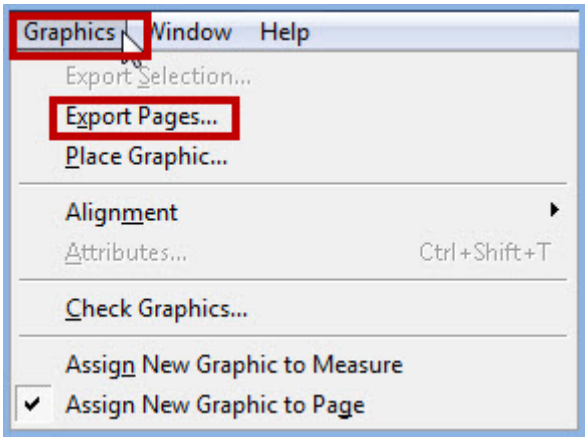

Export Pages... sekmesini tıkladığınızda ise ekranda resim formatını belirleyeceğiniz ***Export Pages*** penceresi açılır. Bu pencerede ***Type*** alt sekmesi altında; eps, jpeg, pdf, png, svg ve tiff formatlarından birini seçebilirsiniz.

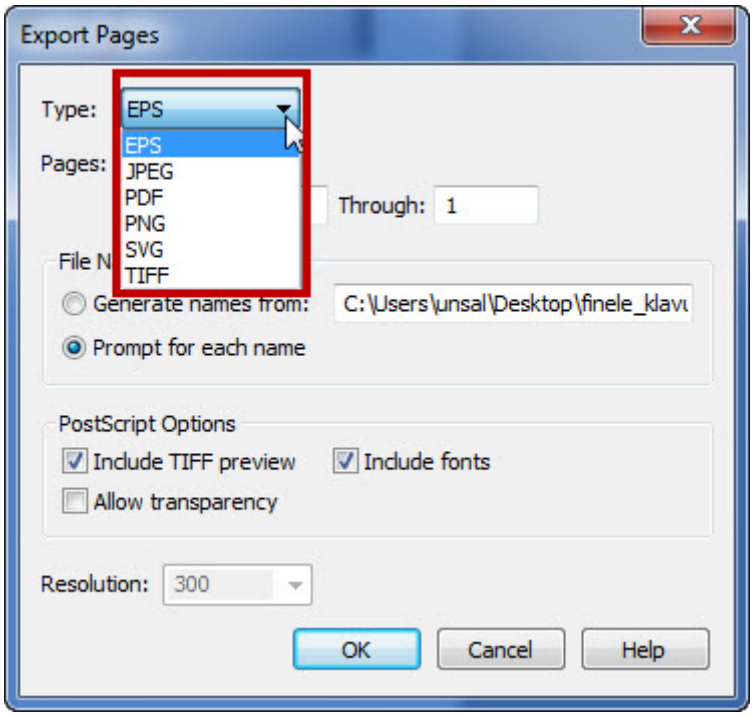

Seçiminizi yaptıktan sonra ***OK*** butonunu tıkladığınızda ekranda seçiminizi resim dosyası olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Compile*** penceresi açılır. Bu pencereden dosyanızı nereye kaydedeceğinizi belirleyip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

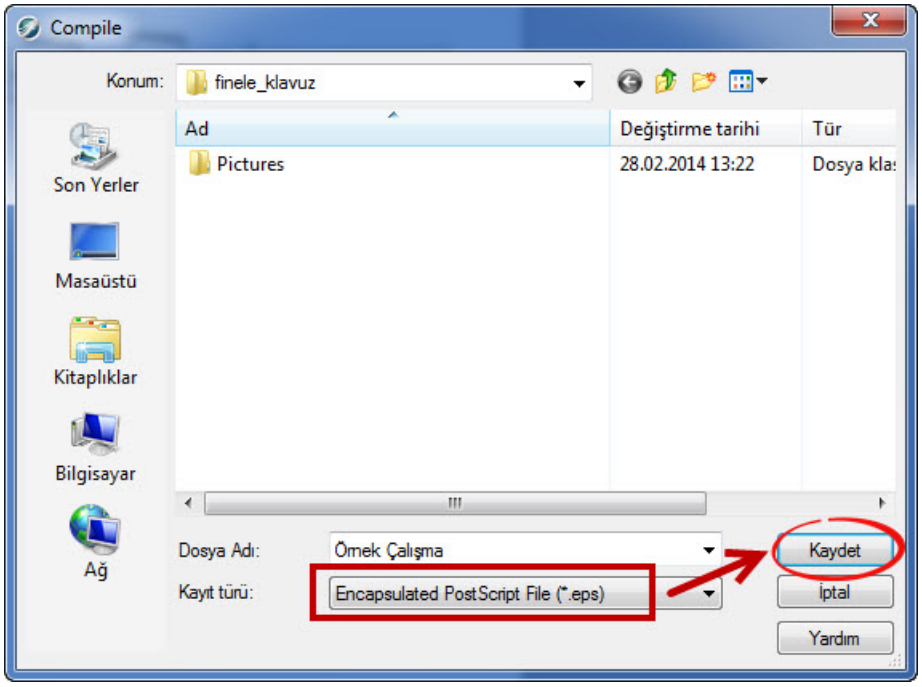

Çalıişma sayfamızın herhangi bir bölümünü resim dosyası olarak kaydetmek istiyorsak önce ***ana menü çubuğu***'ndan ***Tool - Advanced Tools - Graphics*** yolunu kullanarak fareyi seçim için aktif hale getiriyoruz. Sonra seçmek istediğimiz bölümü fare ile çift tıklayıp parmağımızı kaldırmadan sürükleyip seçiyoruz. Fareyi bıraktığımızda seçtiğimiz bölgenin etrafında seçim çerçevesi açılır. Bu çerçevedeki kutucuklardan fare ile sağa-sola-aşağı-yukarı sürükleyerek seçiminizi istediğiniz ölçüde ayarlıyabilirsiniz.

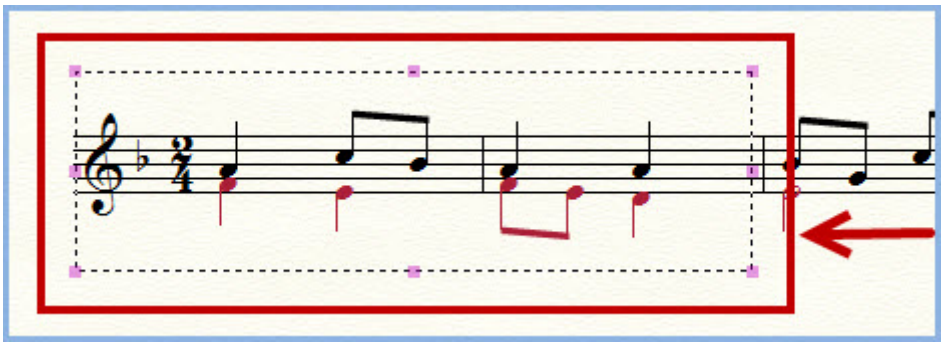

bütün ayarlarınızı yaptıktan sonra resim dosyası olarak aktarmak için; ***ana menü çubuğu***'ndaki ***Graphics*** sekmesi altından ***Export Selection*** alt sekmesini seçiyoruz.

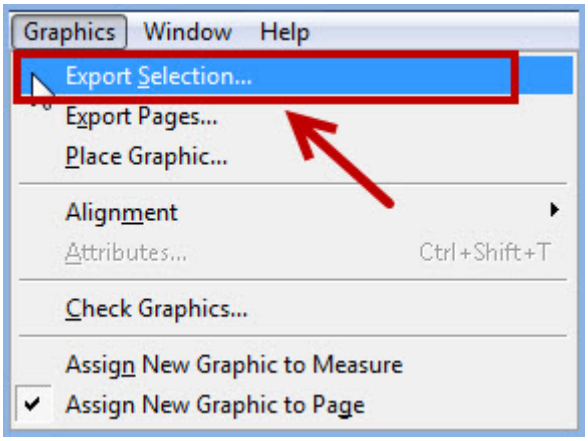

Export Selection alt sekmesini tıkladığınızda ise resim formatını belirleyeceğiniz ***Export Selection*** penceresi açılır.

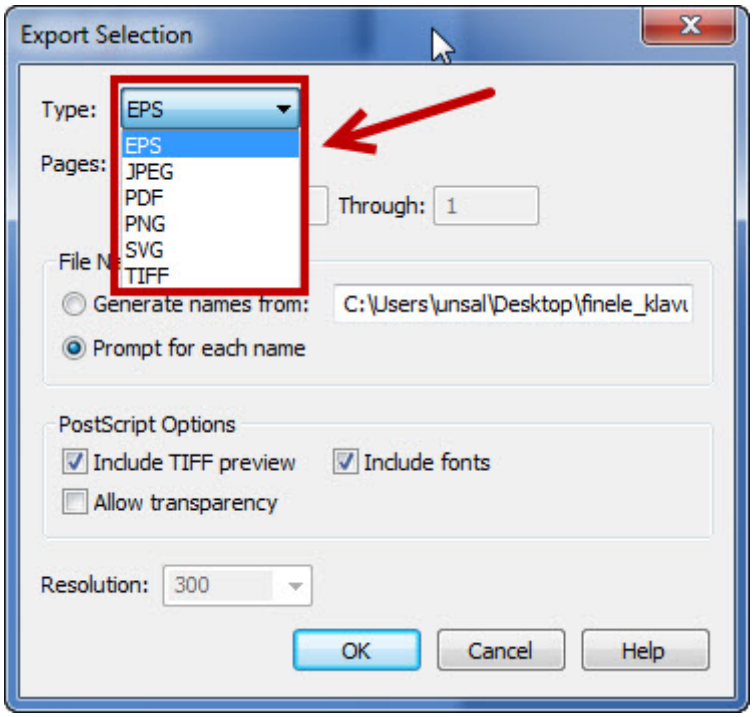

Seçiminizi yaptıktan sonra ***OK*** butonunu tıkladığınızda ekranda seçiminizi resim dosyası olarak nereye kaydedeceğinizi soran ***Compile*** penceresi açılır. Bu pencereden dosyanızı nereye kaydedeceğinizi belirleyip ***Kaydet*** butonuna tıklıyarak işlemi tamamlıyoruz.

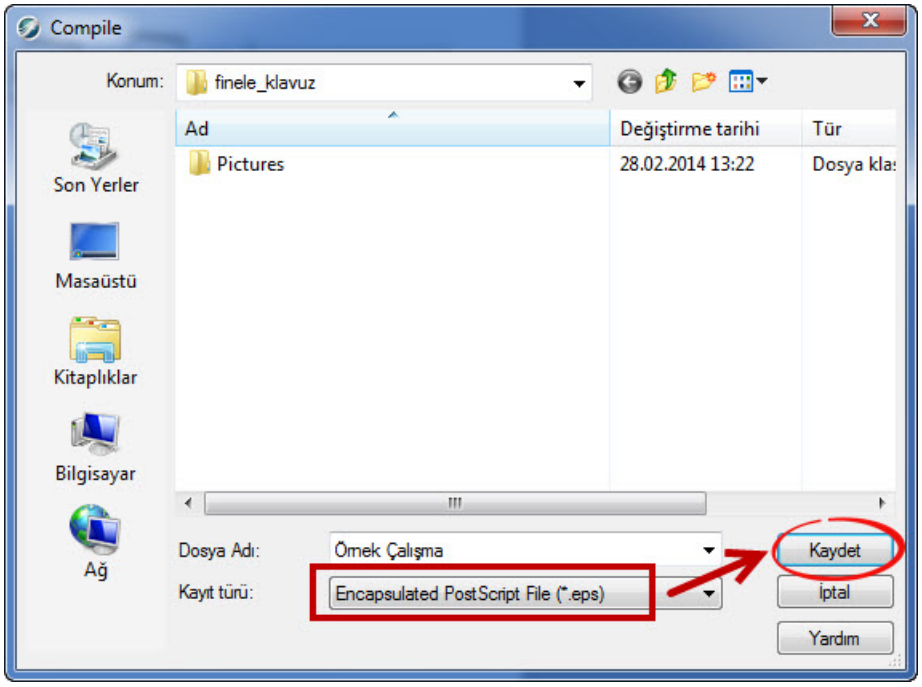

8.2 Ölçü Numaralarını Özelleştirme

Çalışmamızda istersek herbir ölçü üzerinde ölçü numarası açabilir ya da istediğimiz sayıda atlayarak ölçü numarası verebilir veya ölçü numaralarını tamamen kaldırabiliriz. Bunun için ***ana menü çubuğu***'ndaki ***Document*** sekmesi altından alt sekmesini seçiyoruz.

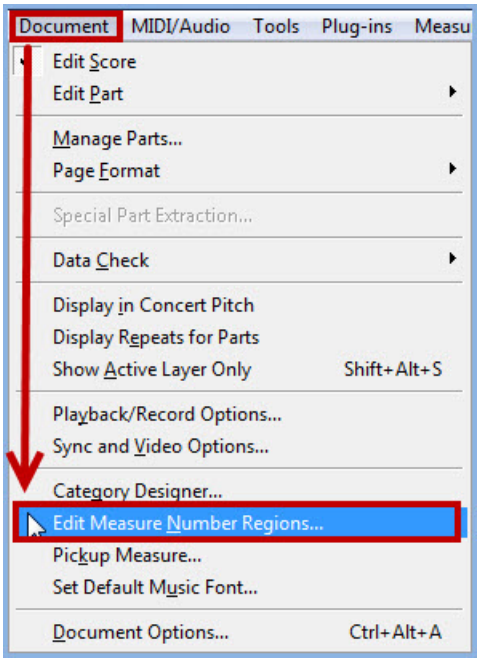

Edit Measure Number Regions... sekmesine tıkladığınızda ekranda aşağıdaki resimde

gösterdiğimiz ***Measure Numbers*** penceresi açılır.

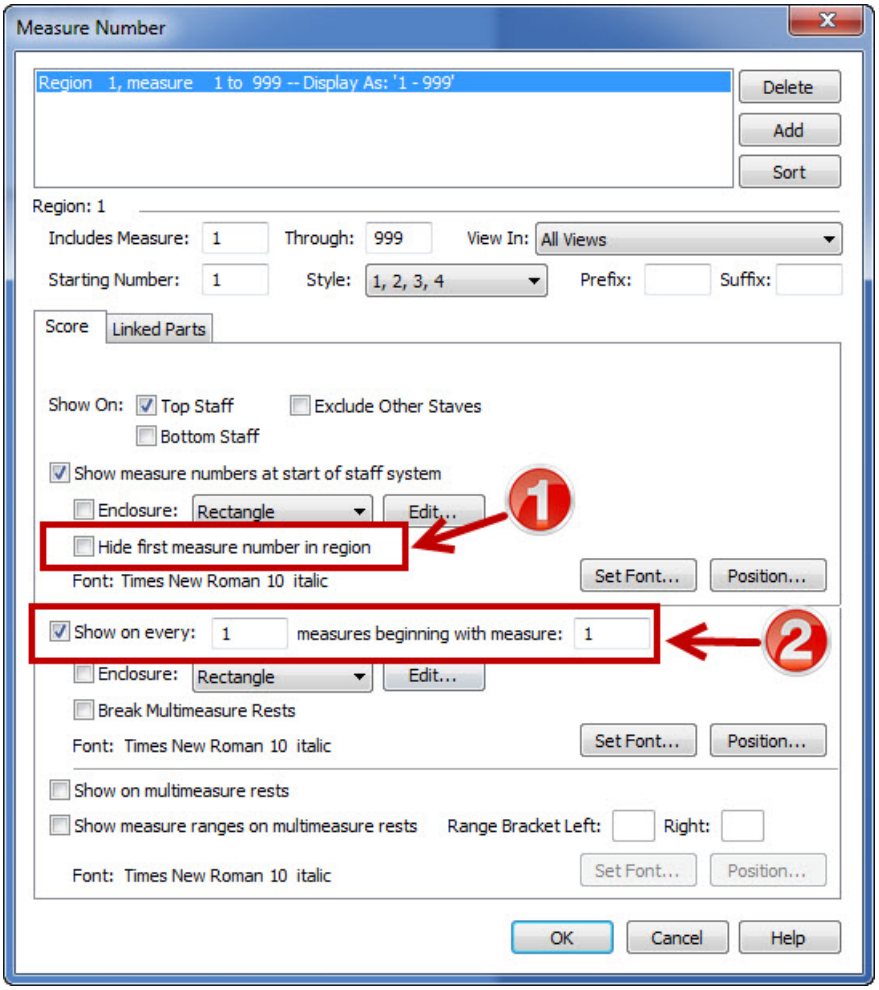

İlk ölçü de dahil olmak üzere her ölçüyü numaralandırmak için 1. adım ***Hide first measure number in region*** kutucuğundaki seçim işaretini kaldırmak olacaktır. Bu kutucuk işaretlendiğinde ilk ölçüde ölçü numarası görünmez. 2. adım yanında ***Show on every:*** yazan kutucuğu fare ile tıklıyarak seçmek ve sağ tarafındaki kutucuklara 1 rakamını girmek olacaktır. Bu ayarları yapıp ***OK*** butonuna tıkladığınızda işlem tamamlanır ve her ölçüye bir numara açılır.
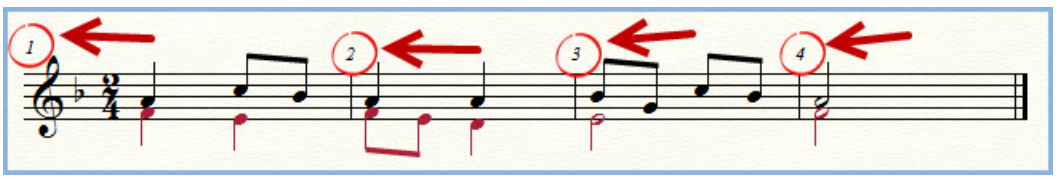
Eğer ölçü atlıyarak numaralandırmak istiyorsak ***Measure Numbers*** penceresinde 1. adım olarak ***Show measure numbers at start of staff system*** kutucuğundaki seçim

işaretini kaldırmamız gerekiyor. Seçim işaretini kaldırdığınızda her dizeğin ilk ölçüsündeki ölçü numarasını kaldırmış olacaksınız. 2. adımda ise ***Show on every:*** sekmesinin sağındaki kutucuğa dizek sayısını, ***measures beginning with measure:*** sekmesinin sağındaki kutucuğa da başlangıçtan itibaren kaç ölçüde bir numara vereceğimizi yazıyoruz.

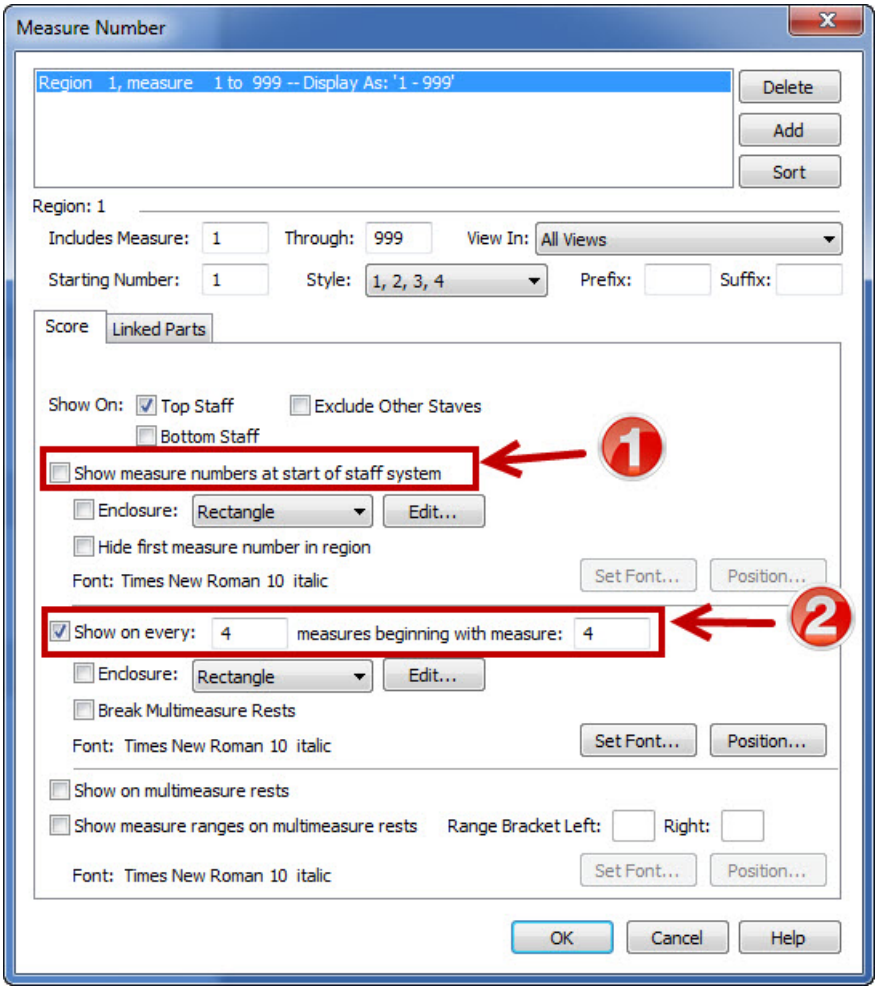

Bu ayarları yapıp ***OK*** butonuna tıkladığınızda işlem tamamlanır ve her dört ölçüde bir ölçü numarası görünür.
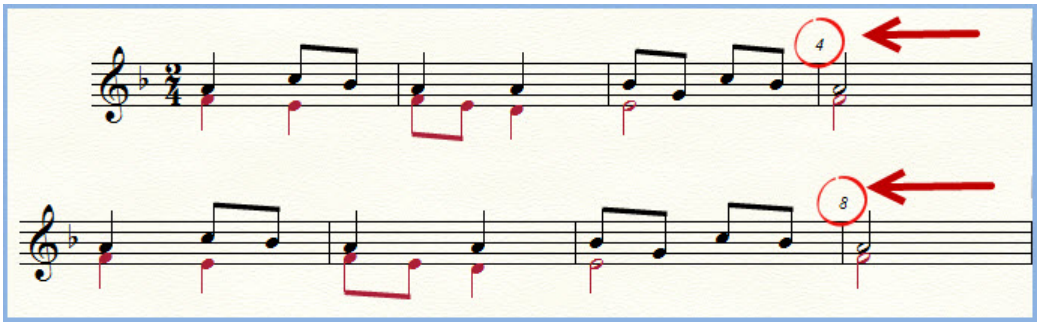
Ölçü numaralarını ***Selection Tool*** veya ***Measure Tool*** aracına tıklayıp farenin sol tuşuna basılı tutarak istediğimiz yere taşıyabiliriz.

Ölçü numaralarını çalışma sayfanızda görünmesini fakat çıktı aldığınızda ya da pdf formatına dönüştürdüğünüzde görünmesini istemiyorsanız ***Selection Tool*** veya ***Measure Tool*** aracına tıkladıktan sonra ölçü numaralarının üzerinde açılan kutucuğa fare ile sağ tıklıyoruz ve açılan menü sekmesinden ***Always Hide Number*** seçeneğini tıklıyoruz. Böylece ölçü numarası çalışma sayfanızda silik bir şekilde görünecek fakat çıktı aldığınızda yada herhangi bir resim formatında dışarı aktardığınızda görünmeyecektir.

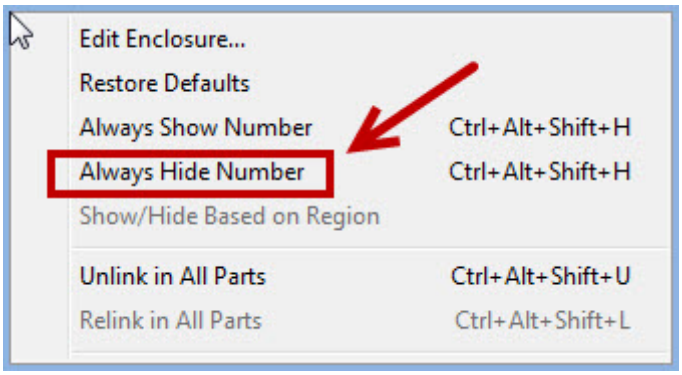

Aynı işlemi ***Selection Tool*** veya ***Measure Tool*** aracına tıkladıktan sonra farenin sol tuşu ile kutucuğu tek tıklıyarak seçip klavyeden ***Delete*** tuşuna basarak da yapabilirsiniz.

finale

Index

A

Add Measure (Ölçü Ekleme) 82
Akor Yazma 95
Ana Araç Çubuğu 43
Anahtar Değiştirme 70
Araya Ölçü Ekleme 84
Articulation Tool 58
Artikülasyon İşaretleri Ekleme 79

B

Başlık Değiştirme 67
Başlık OLuşturma 26
Bağ İşareti Ekleme 90
Birleşik Notaları Ayırma 89

C

Chord Tool 60
Clef Tool 48

D

D.C. al Coda 78
D.C. al Fine 78
D.S. al Coda 78
D.S. al Fine 78
Değiştirici İşaretler 35
Default Document 10
Dizek Ekleme 96
Dizekleri Parantezle Birleştirme 97
Dizekteki Ölçü Sayısını Düzenleme . . 87
Dolap Ekleme 79
Donanım parametreleri 26
Dot (Nokta) 34
Double Whole Note 34
Down a Half Step 35

E

Eksik Ölçü Başlama 29
Enstrüman İsmini Değiştirme 68
Enstrüman Seçimi 24
eps 110
EPUB Olarak Kaydetme 105
Exercise Wizard 13
Expression Tool 58

F

Fine 78

G

Gürlük Terimleri 72
Go To Measure 78
Grace (Çarpma) notası 80

Grace Note 36
Grubetto 80

H

HyperScribe Tool 54

I

Import Musicxml 18

J

jpeg 110

K

Key Signature Tool 46
Koda işareti 78

L

Launch Window 7, 21
Learning Center 19
Lyrics Tool 62

M

Measure (Ölçü) Sayısı Belirleme 29
Measure Line (Ölçü Çizgisi) Değişiklikleri 76
Measure Tool 49
Metronom Belirleme 28
MIDI Olarak Kaydetme 103
Mordan 80
Mouse (Fare) İle Sus Yazımı 39
Mouse (Fare) ile nota silme 33
Mouse (Fare) ile nota yazımı 33

N

Nefes işareti 80
Notaları Sağa-Sola Kaydırma 81

O

Open 17

P

Page Layout Tool 64
Parmak numaraları 80
Partileri Ayırma 106
pdf 110
PDF Olarak Kaydetme 101
Pedal 80
png 110
Potrtedeki Ölçü Sayısını Düzenleme . . 31
Puandorg 80

R

Repeat Tool 59
Repitch 34
Resim Dosyası Olarak Kaydetme . . . 109
Resize Tool 64

S

Sayfanın Boyutu Belirleme 23
Sayfayı Kaydetme 30
Scanning 12
Selection Tool 43
Senyö işareti 78
Setup Wizard 8
Simple Entry Rest Palette 40
Simple Entry Tool 52
Smart Shape Tool 57
Speedy Entry Tool 52
Staccato 80
Staf Tool 43
svg 110

T

Tek Dizekte İki Ses yazma 93
Tekrar İşareti Ekleme 78
Templates 10

Tempo Değişikliği 73
Text Tool 63
Tie 35
tiff 110
Time Signature Tool 47
To Coda 78
Ton Belirleme 28
Ton Değiştirme 71
Trill 80
Triole (Üçleme) Yapma 91
Tuplet 35
Tuplet Tool 55

U

Up a Half Step 35
Usul Rakamı Belirleme 27
Usul Rakamlarını Değiştirme 71

V

Vurgu işaretleri 80

W

WAV Olarak Kaydetme 104

X

XML Olarak Kaydetme 102

Y

Yay işaretleri 80
Yazıcıdan Çıktı Alma 107
Yazdığmız Notayı Dinleme 99
Yeni Çalışma Sayfası Açma 22

FİNALE
NOTA YAZIM PROGRAMI
DERS NOTLARI

Doç.Dr. Süleyman Tarman

Hazırlayan

Kadir Özal

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müzik Eğitimi Anasanat Dalı

Samsun
2007

MÜZİK EĞİTİMİ YAYINLARI

BİLGİSAYARDA NOTA YAZIMI

FİNALE 2005'İN BOYUTLARI

1. Nota Yazımı
2. Yazılan Notanın Seslendirilmesi
3. Yazılan Notanın Sayfa Düzeni
4. Yazılan Notanın CD'ye aktarılması

I. FILE MENU (DOSYA MENÜSÜ)

A. LAUNCH WINDOW: Başlatma penceresi

B. NEW: Yeni

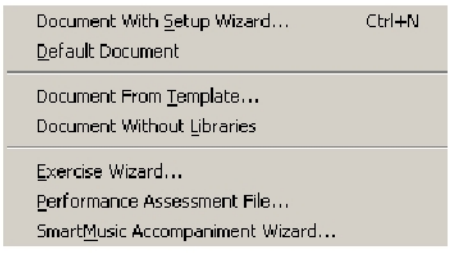

a) Document With Setup Wizard: Düzenleme sihirbazıyla birlikte açılan yeni belge

- File>New>Document with setup wizard (ctrl+N)
- Title : Başlık
- Composer : Besteci
- Portrait : Dikey
- Landscape : Yatay

Sayfa düzeni

- Page Size : Kâğıt Boyutu (A4)

a-1) Select Instrument: Çalgı seçim sayfası

I. Sütun	**II. Sütun**	**III. Sütun**
Çalgı Ailesi	O Aileye Ait Çalgılar	Seçilen Aletler Yer Alır

a-2) Key&Time Signatures: Ölçü sayısı ve ton seçimi

- Key :Ton
- Time : Ölçü Sayısı

a-3) Final Settings: Son düzenlemeler

- Tempo Marking: Metronom
- Pickup measure: Eksik Ölçü

b) Default Document: Varsayılan belge

c) Document From Template: Şablonda yer alan belge

Programın belleğinde hazır olan çalgı grupları için sayfa buradan seçilir (orkestra, oda orkestrası vs.).

C. OPEN (ctrl+O): Aç

Önceden hazırlamış ve kaydetmiş olduğunuz herhangi bir dosyayı açmak için kullanılır.

D. SAVE (ctrl+S): Kaydet

Bir dosyayı ilk kez kaydetmekte kullanılır. Bu komutu verdiğimizde dosya adını sorar. Dosya adı boşluğu kısmına dosyaya vereceğiniz ad yazılır. Dosyanın kaydedileceği klasör seçilir.

Dosya Adı Vermenin Kuralları 1- 8
karakterden uzun olmamalı
2- Türkçe karakter kullanılmamalı
3- Büyük harfler kullanılmamalı ya da tamamı büyük harf olmalı.
4- /, *, boşluk karakterleri kullanılmamalı 5- "-,
ve "_, işaretleri kullanılabilir.

E. SAVE AS: Faklı Kaydet

Daha önce var olan dosyayı farklı bir isimde kaydetmek için kullanılır.

F. SAVE SPACIAL: CD hazırlamak için kullanılır

- **Save As Audio File:** Ses dosyası olarak kaydet.

Kayıt seçenekleri Wav ve Mp3 dosyası olarak kaydetmek üzere iki farklı dosya seçeneği sunulmuştur. Wav dosyası standart müzik aletlerinde kullanılan formattır. Mp3 dosyası da sıkıştırılmış dosyadır.

G. IMPORT: Başka programlarda yazılmış dosyaları Finale'de açmak için kullanılır.

- Bir dosyanın sonunda ".MUS" uzantısı varsa bu, söz konusu dosyanın bir Finale dosyası olduğunu gösterir
- Bir dosyanın sonunda ".MID" uzantısı varsa bu, söz konusu dosyanın bir midi dosyası olduğunu gösterir.

H. SCANNING: Tarama

- **Acquire:** Tarama demektir.
- **Tiff import:** Notaları tarayıcıdan geçirip finale dosyası haline getirmeye yarar. Bunun için öncelikle notalar tarayıcıdan geçirilerek "tiff" formatında kaydedilir. Daha sonra "TIFF IMPORT" komutuyla Finale (mus) dosyası haline getirilir.

İ. EXTRACT PARTS: Partileri ayır

Neyi seçtiyseniz onu ayrı partilere böler. Açılacak pencerede ayrılacak partiler ve gruplar "STAVES" ve "GROUPS" başlıkları altında sıralanmıştır. Bu penceredeki "DEFAULT" (varsayılan) ayarlarla oynamadan "OK" tuşuna basıldığında, program otomatik olarak bütün parti ve gruplara ayrılır. Eğer her bir partiye kendimiz isim vermek istersek "FILE NAMES" kısmındaki "PROMPT FOR EACH NAME" seçilir. "OPEN EXTRACTED" tıklanırsa ayrılan parçaları açar.

J. FILE INFO: Dosya bilgisi

- **Title** : Başlık, Eser Adı
- **Composer** : Besteci
- **Copyright** : Telif Hakkı
- **Description** : Tanım
- **Created** • **Modified** : Dosyanın oluşturulma tarihi : Dosyada (en son) değişiklik yapılan tarih

K. PRINT: Yazdır

Açılan pencerede "PRINT RANGE" (yazdırma alanı) "ALL" seçeneği işaretliyse bütün doküman yazılır. Ancak, "Pages From:… Through:…" seçeneği işaretliyse belirtilen sayfalar yazdırılır.

- **Print Quality:** Yazdırma Kalitesi (Buradaki değer yükseldikçe baskı kalitesi artar.)

L. PAGE SETUP: Sayfa düzeni (A4 seçilmelidir)

M. PRINT PARTS: Partileri ayırmadan (partitür) direkt olarak yazıcıya göndermemizi sağlar.

N. COMPILE POSTSCRIPT LISTING: Matbaalarla ilgilidir. (Notaların ters yazımı)

II. MAIN TOOL PALETTE

1. **STAFF TOOL** (Yeni Parti Yaratma Aracı): Tıklayınca sayfanın yukarısında "STAFF" menüsü açılır.

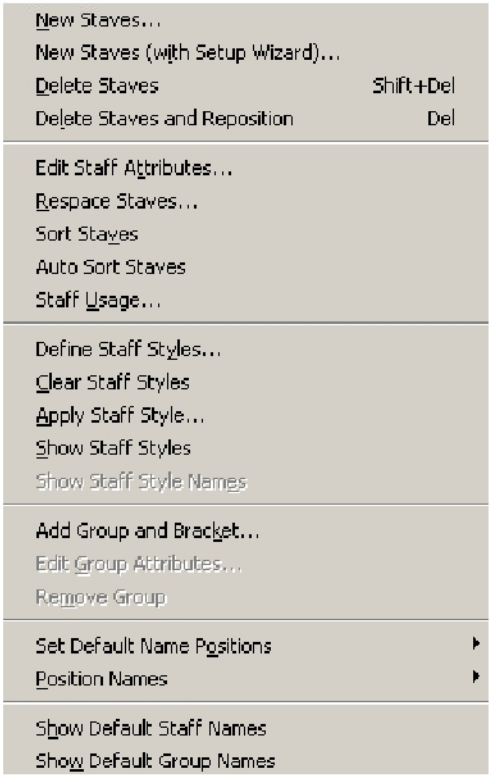

- **New Staves:** Yeni parti yaratır.
- **New Staves (with setup wizard):** Anahtar ve ses yaparak yeni parti ekler. Yeni parti nereye eklenilmek isteniyorsa onun altındaki partinin anahtarının üzerindeki kutucuk seçilir. Eğer parti silinmek isteniyorsa silinecek partinin kutucuğu seçilir ve "DELETE" tuşuna basılır.
- **Delete Staff:** Seçilen partiyi siler.
- **Delete Staff and Reposition:** Seçilen partiyi siler ver kalan partileri yeniden düzenler.
- **Edit Staff Attributes:** Partinin niteliklerini değiştirir.
- **Respace Staves:** Dizeklerin aralığını yeniden ayarlar, dizek aralıklarını standart hale getirir.
- **Sort Staves:** Dizekleri otomatik ayarlar, sıralar.
- **Add group and bracket:** Dizekler arasında grup yapar.

- **Set Default Name Positions:** Parti ve gruplara isim verme

Full Staff Name: Partiye isim verir.
Abbr. Staff name: Partinin kısaltmasını verir.

- **Define Staff Styles:** Parti biçimlerini tanımlama

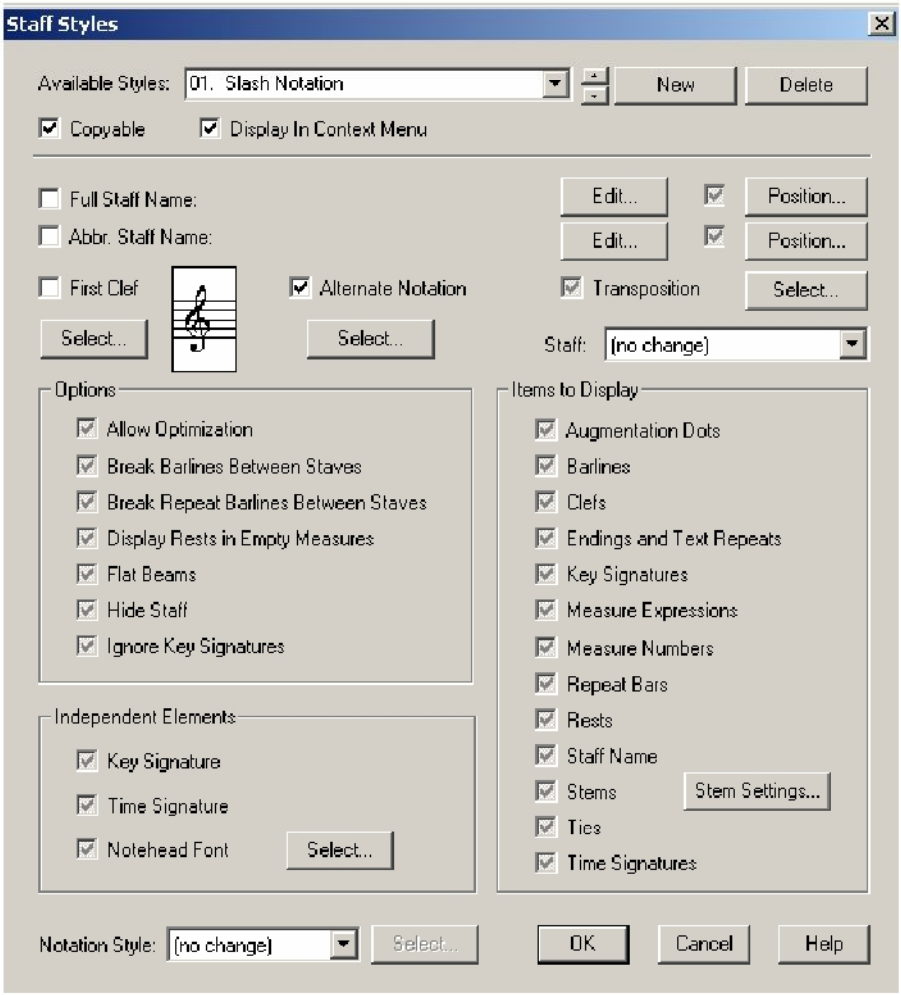

Dislay Rests in Empty Measures: Baştaki boş ölçülerdeki susları kaldırır.
Rest: Sus
Staff: Parti
Items to Display: Dizek üzerindeki maddeler.
Augmentation Dots: Uzatma noktası.
Barline: Ölçü çizgileri. **Clefs:**
Anahtarlar.
Endings and Text Repeats: Bitiş çizgileri ve dolaplar.

2. **KEY SIGNATURE TOOL:** Ton belirleme aracı.

"TOOLS" menüsünden "KEY SIGNATURE TOOL" seçildikten sonra imleçle istenilen ölçü ya da dizekler seçilip üzerlerine çift tıklandığında aşağıdaki pencere açılır:

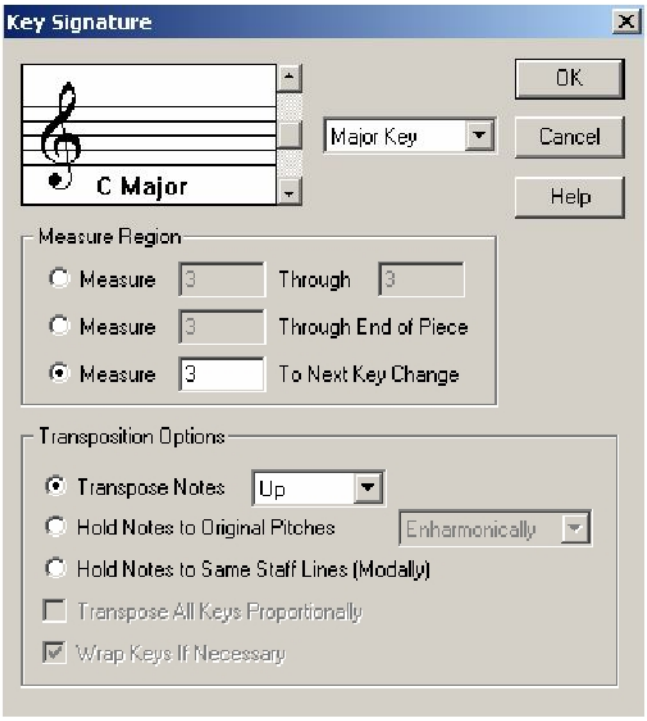

- **Mesure Region:** Ölçülerin transpozeleri
- **Measure … through … :** Ölçü …den ölçü … ye kadar
- **Measure … through End of Piece:** Ölçü …den parçanın sonuna kadar
- **Measure … to Next Key Change:** Ölçü …den bir sonraki anahtar değişikliğine kadar
- **Transpose Notes Up:** Tonu ince bir tona aktarma
- **Transpose Notes Down:** Tonu kalın bir tona aktarma
- **Hold notes to original pitches:** Notaların yerini değiştirmeyip sadece başına değiştirici işaret koyar.

Modal Arızalar (Modal Diziler İçin):

- Standart olmayan arızalar için "KEY SIGNATURE TOOL" butonuna tıklanır ve "NONSTANDART" seçilir.
- Açılan pencerede "NONLINEAR KEY SIGNATURE" seçilir:

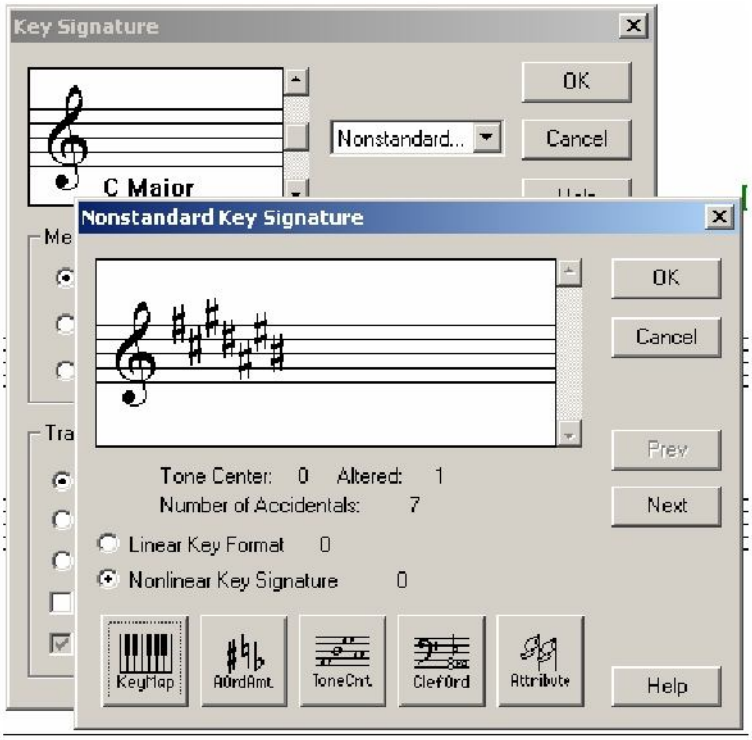

- Daha sonra "KeyMap"butonu tıklanır ve açılan pencerede "Total steps 3, Diatonic steps 2" seçilir.
- "A0rdAmt" butonuna tıklanır Fa# için "Step level 8" atanır.
- Mi bemol için "Next-Step level 7 Amount -1" atanır.

3. **TIME SIGNATURE TOOL:** Ölçü sayısı atama

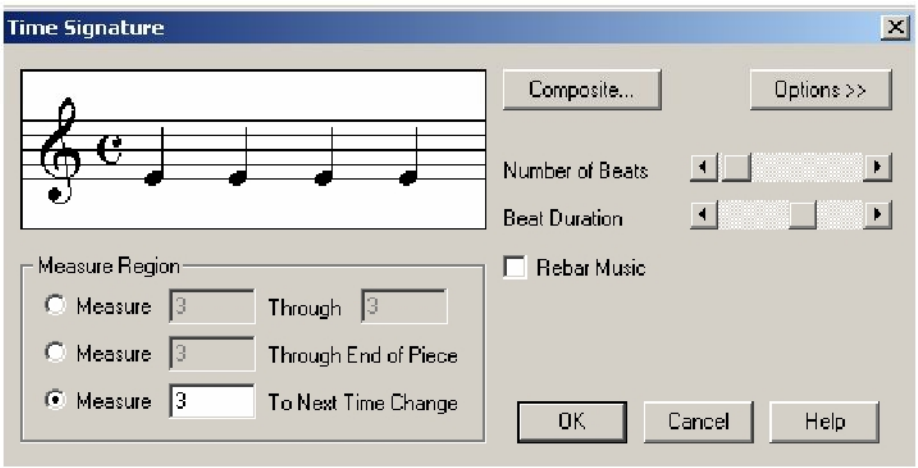

- **Number of Beats:** Vuruş Sayısı
- **Beat Duration:** Vuruş Süresi

Number of Beat üstteki değeri**, Beat Duration** alttaki değeri değiştirir

Finale içinde standart olarak bulunan ölçü sayılarından farklı ölçü sayıları elde etmek için önce "OPTIONS" tuşuna basılır ve çıkan penceredeki "COMPOSITE" tuşuna basılır. Açılan pencerede "NUMBER OF BEAT"ten vuruş sayısı "BEAT DURATION"dan vuruş süresi ayarlanarak istenilen ölçü sayısı elde edilir.

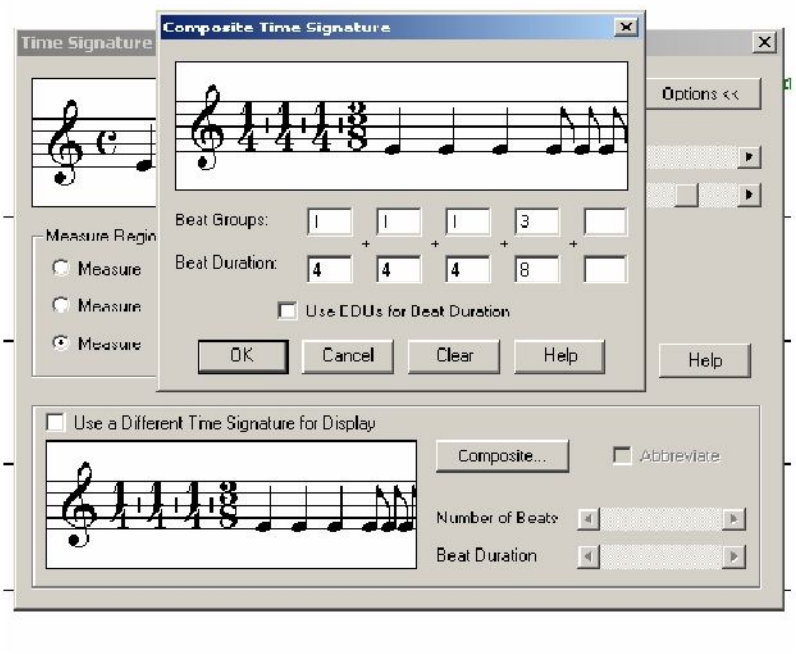

4. **CLEF TOOL:** Anahtar atama aracı

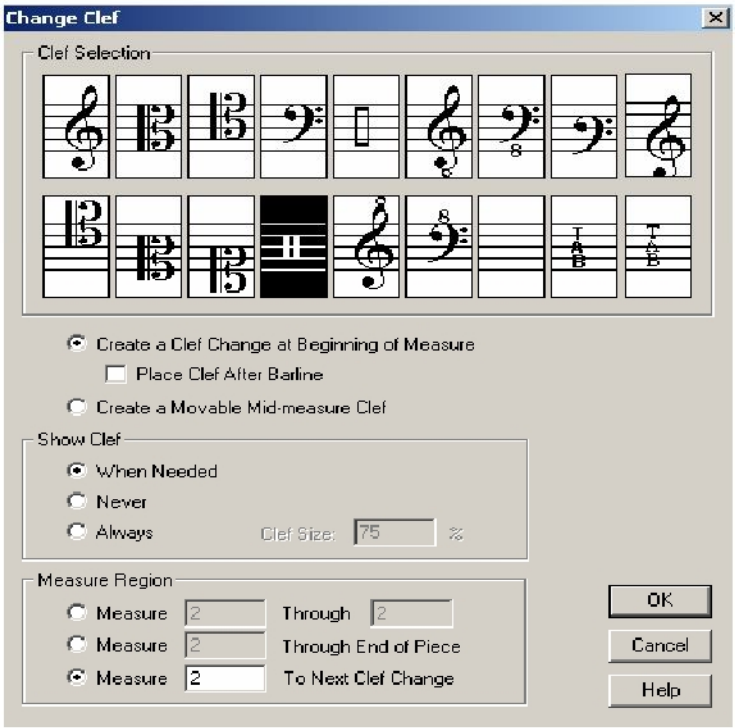

- **Measure region**: Seçilecek ölçü ya da ölçüler
- **Measure … through End of Piece:** Ölçü… den parçanın sonuna kadar (baştan sona atama)
- **To Next clef Change:** Seçilen bölgeye anahtar atama
- **Create a Movable Clef:** Ölçü içindeki geçici anahtar değişikliği için.

5. **MEASURE TOOL:** Tıklayınca sayfanın yukarısında "MEASURE" menüsü açılır.

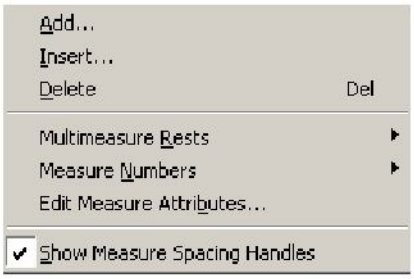

- **Add:** Sona ölçü ekler.
- **Insert:** Seçilen ölçünün önüne ölçü ekler.
- **Delete:** Seçilen yeri siler.
- **Multimeasure Rest**: Çoklu ölçü sus
- **Measure Numbers:** Ölçü numaraları

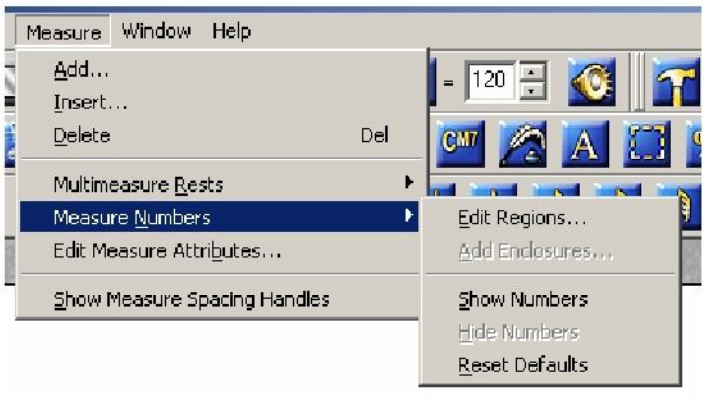

- **Show Numbers:** Ölçü numaralarını göster
- **Hide Numbers:** Ölçü numaralarını gizle
- **Reset Defaults:** Varsayılan ayarlara geri dön
- **Edit region:** Bölgenin düzenlenmesi

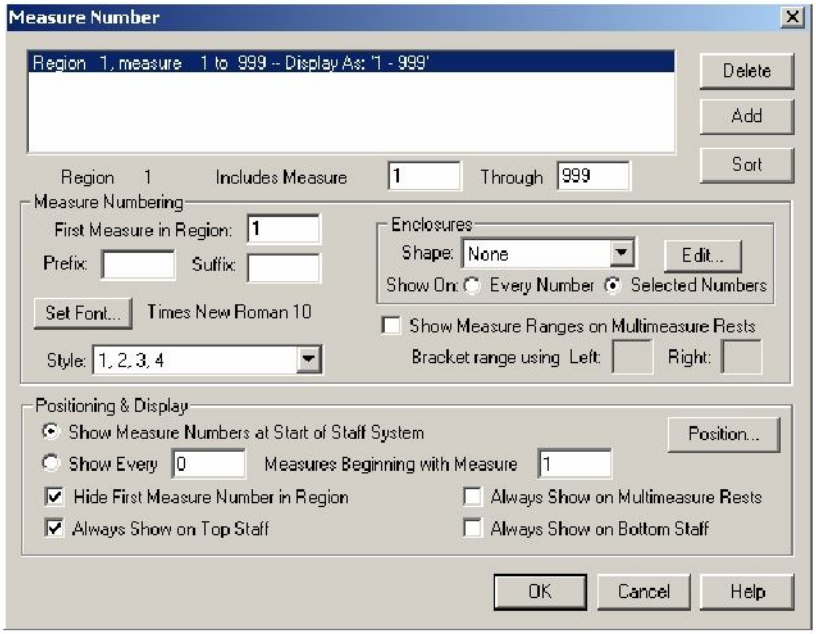

- **Positioning Display:** Ölçü sayılarının yeri ayarlanır.
- **Show Measure Numbers at Start of Staff System:** Dizek başında ölçü numaralarının gösterilip gösterilmeyeceği belirlenir.
- **Hide First Measure Number in Region:** İlk ölçü numarasının gösterilmesine veya saklanmasına karar verilir.
- **Always Show on Top Staff:** "Her zaman başında göster".
- **Set Font:** Yazı karakteri ve büyüklüğü ayarlanır.
- **Edit Measure Attributes:** Ölçülerin üzerine çift tıklanarak ya da "MEASURE TOOL" ikonuna basılıp "MEASURE" menüsü açılarak bulunur.

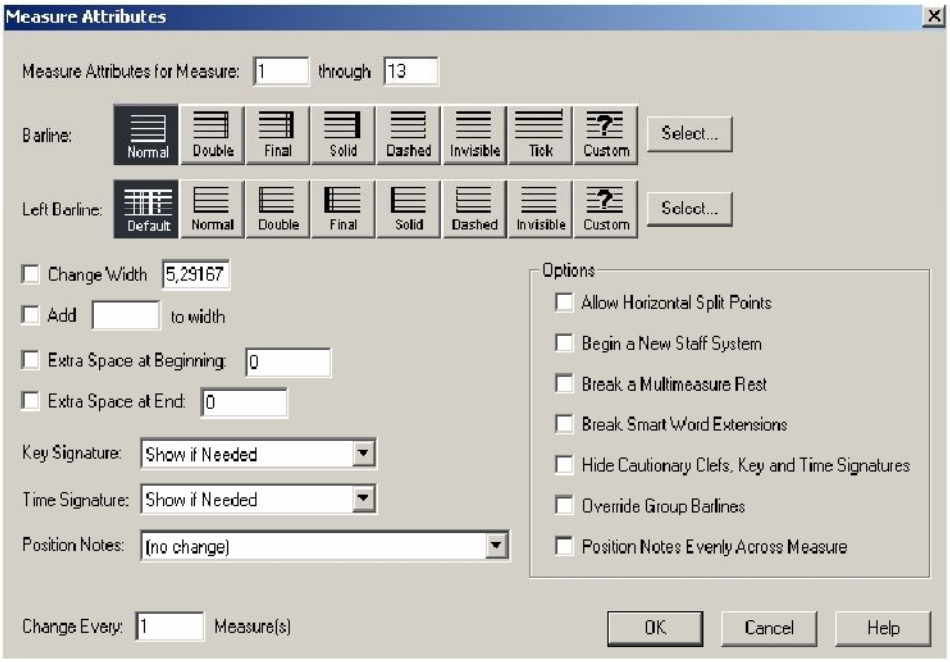

- **Change Width:** Ölçünün genişliği ayarlanır (**cm** cinsinden).
- **Key signature:** Ton belirleme
- **Time Signature:** Ölçü sayısı

} Show if needed (gerekliyse göster)
Always show (daima göster)
Always hide (daima gizle)
No change (değişiklik yok)

- **Position Notes:** Notaları yerleştir
  According to time signature (ölçü işaretine göre)
  Manually by dragging (elle sürükleyerek)
  Using beat-chart spacing (vuruş çizelgelerini kullanarak)

6. SIMPLE ENTRY TOOL

Basit nota değişikliği yapmada kullanılır (düzeltme unsuru). "MAIN TOOL PALETTE" üzerinde bu araç üzerine tıklandığında, imleçle dizekler üzerinde istenilen yere gidilerek istenilen işlemler yapılır.

7. SPEEDY ENTRY TOOL

Hızlı nota yazımı için kullanılır. "MAIN TOOL PALETTE" üzerinde bu araç üzerine tıklandığında ya da "TOOLS" menüsünden seçildiğinde pencerenin üst kısmında bu menü açılır:

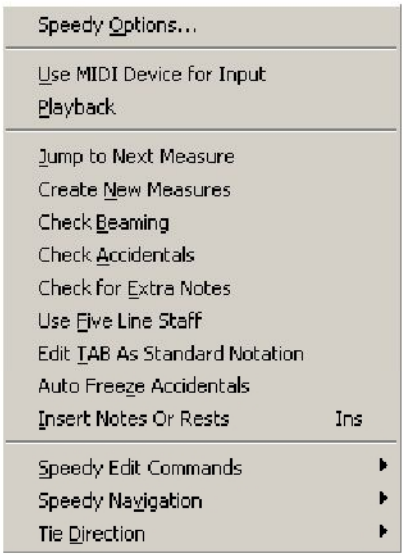

- **Speedy Options:** Hızlı nota yazım seçenekleri

⇒ Üçleme yapmak için "Ctrl + 1"e basılarak notalar yazılır.
⇒ Akor yazmak için, yön tuşuyla akor seslerinin yazılmak istendiği yere gelinir ve "Enter" tuşuna basılır.
⇒ Aynı dizek üzerinde 2-3-4 sesli yazmak için "layer" kullanılır.

- **Use MIDI Device for Input:** Nota yazımı için bilgisayara bağlı MIDI enstrümanını kullan
- **Playback:** Yazılan notayı dinlemek için kullanılır.
- **Jump to Next Measure:** Bir sonraki ölçüye atla
- **Create New Measures:** Yeni ölçüler oluştur
- **Check Beaming:** Nota çengellerinin birleştirilmesini kontrol et
- **Check Accidentals:** Arızaları kontrol et
- **Check for Extra Notes:** Ekstra notaları kontrol et
- **Use Five Line Staff:** Dizek kullan
- **Edit TAB As Standart Notation:** İmleçle üzerine gidilip tıklanan bir TAB yazımının standart nota yazımı olarak görülmesini ve o biçimde düzenlenmesini sağlar.
- **Auto Freeze Accidentals:** Arızaları otomatik olarak dondur
- **Insert Notes or Rests:** Araya ölçüler ya da notalar ekle

Yukarıdaki şekilde görülen menüdeki "SPEEDY EDIT COMMANDS" (hızlı yazım komutları) ile istenilen işlemler yapılır.

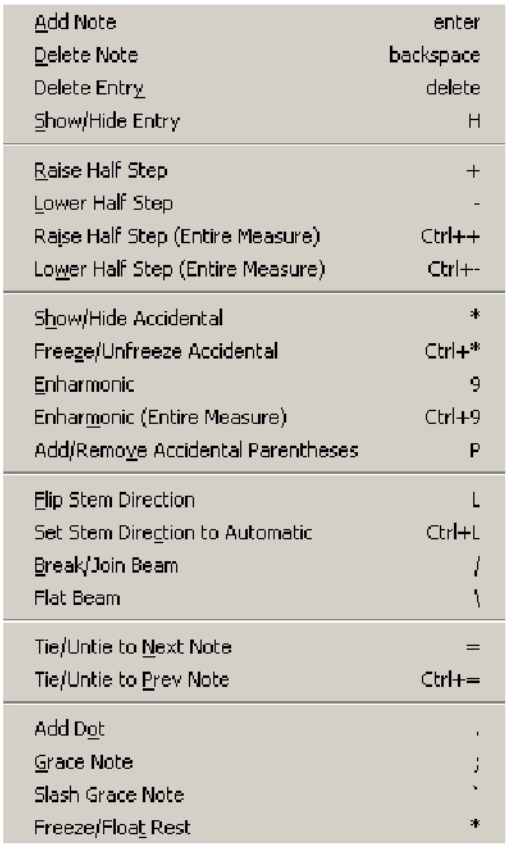

- **Add Note:** Nota ekle (Akor yazımında kullanılır. Önceden yazılan notanın üstüne gelinir, "Enter" tuşuna basılır).
- **Delete Note:** Nota sil. (Önceden yazılan notanın üstüne gelinir, "Backspace" tuşuna basılır).
    ⇒ **Sus**: Backspace ile yapılır.

- **Delete Entry:** Ölçünün içindeki notaları sil (İmleç istenilen ölçü üzerine getirilir ve tıklanır, "Delete" tuşuna basılarak notalar tek tek silinir).
- **Show/Hide Entry:** Notayı gizle veya göster (Klavyede H).
- **Raise Half Step:** Diyez ekle.(Klavyede +).
- **Lower half Step:** Bemol Ekle (Klavyede —).
- **Raise Half Step (Entire Measure)** : Ölçüdeki aynı isimdeki notaların hepsini yarım ses tizleştirir (Klavyede Ctrl + +).
- **Lower half Step(Entre Step):** Ölçüdeki aynı isimdeki notaların hepsini yarım ses pesleştirir (Klavyede Ctrl + —).
- **Show/Hide Accidental:** Arızaları gizle ya da göster (Klavyede *).

  ⇒ İ**kinci Arıza işareti**: İkinci arıza işaretini (aynı ölçüdeki) gizlemek ya da göstermek için "*" işaretine basılır.

- **Freeze/Unfreeze Accidental:** Arızaları dondur (Klavyede Ctrl +*).
- **Add/Remove Accidental Parentheses:** Arızaları parantez içine al (Klavyede P).
- **Flip Stem Direction:** Nota sapının yönünü aşağı ya da yukarı ayarlar (Klavyede L).
- **Break/Join Beam:** Çengeli bağla ya da bağlama (Klavyede /).
- **Flat Beam:** Nota sapının bağlı olduğu çizgiyi düzelt (Klavyede \).
- **Tie/Untie to Next Note:** Bir sonraki notaya uzatma bağı ekle ya da kaldır (Klavyede =).
- **Tie/Untie to Prev Note:** Bir önceki notaya bağla (Klavyede Ctrl + =).
- **Add Dot:** Uzatma noktası ekle (Klavyede .).
- **Grace Note:** Süsleme Notası (Klavyede ;).
- **Slash Grace Note:** Çarpma işareti (Klavyede ').
- **Freeze/Flout Rest:** Susların yerini değiştirmede kullanılır, ya da iki sesli yazımda susları birleştirmede kullanılır.

"SPEEDY ENTRY TOOL" menüsü seçildiğinde kullanılabilecek diğer klavye kısa yolları şöyledir:

⇒ **7:** 1 lik nota
⇒ **6:** 2 lik nota
⇒ **5:** 4 lük nota
⇒ **4:** 8 lik nota
⇒ **3:** 16 lık nota
⇒ **2:** 32 lik nota
⇒ **1:** 64 lük nota
⇒ Yan ve alt - üst ölçülere hızlı geçmek için shift+yön tuşuna basılır.

- **Speedy Navigation:** Bir önceki ya da sonraki notalara, ölçülere ve suslara; ölçü başına ya da sonuna; bir alt ya da üst dizeğe gitmeyi sağlar.

- **Tie Direction:** Hece bağlarının yönünü ayarlar.
  ⇒ Over (Üstten bağ)
  ⇒ Under (Alttan bağ)

8. HYPERSCRIBE TOOL

Klavyede MIDI bağlantısı yaparak nota yazmak için kullanılır.

9. TUPLET TOOL: Üçleme butonu

Üçleme butonu tıklanır, "TUPLET DEFINITION" açılır.

- **Number ve Shapes:** Rakam ve üçlemenin çizgileri ayarlanır.
- **Placement Beamside:** Kulp'u sağ tarafından yap.
- **Avoid Staff:** Bağları dizek dışında tut.

10. SMART SHAPE TOOL: Bağ

- **Slur Tool:** Hece bağı. Notanın üzerine çift tıklanırsa bir sonraki notaya hece bağı koyar.
- **Dashed Curve Tool:** Bağı uzatmak için ilk notaya çift tıklandıktan sonra en son notaya kadar fareye (mouse) basılı tutularak çekilir.
  - ⇒ Bağın yönünü değiştirmek için küçük kutucuğa sağ tıklanır. "DIRECTION" menüsünden "OVER/UNDER" komutu verilir.
  - ⇒ Bütün bağların yönünü değiştirmek için fareyle tıklanarak alan seçilir. Silmek için "Delete" tuşuna basılır (Diğer ikonlarda aynı şekilde işler).

11. ARTICULATION TOOL: Aksan

- Aksan eklenecek notaya tıklanır. Açılan pencereden istenilen işaret seçilir ve onaylanır.

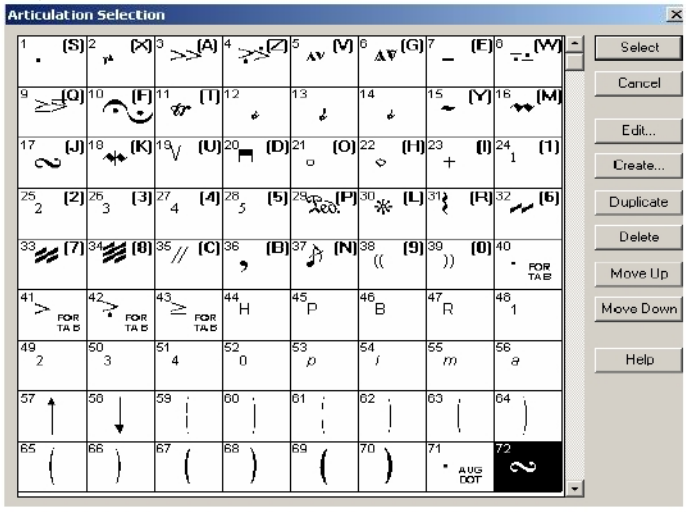

- Eğer aranılan sembol yoksa "Create" butonuna tıklanır.

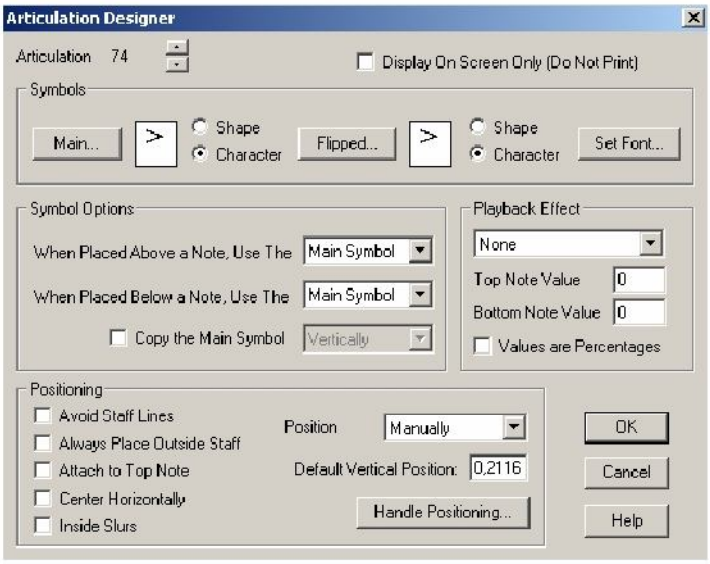

- "Main" butonuna tıklanır ve açılan pencereden istenilen sembol seçilirek "Select"butonuna tıklanır (onaylanır).

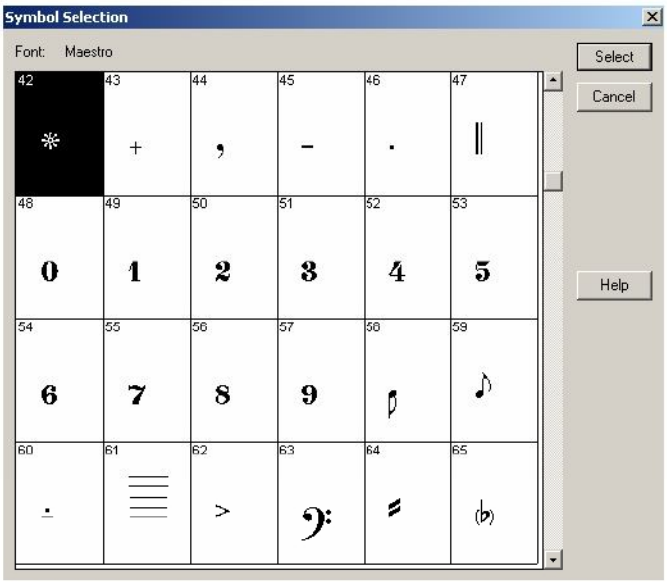

- Sonra "OK" tuşuna basılır.
- "Articulation Select" penceresine çıkan bu işaret notaya eklenir.
- Kullanılacak sembol birden fazla ölçüye uygulanacaksa fareye basılı tutularak o ölçüler seçilir.
- Açılan pencereden "Select"e tıklanır ve sembol seçilir, "OK" denilir. Böylece seçilen tüm ölçülere işaret konulmuş olur.

12. EXPRESSION TOOL: Nüans

Nüans eklenecek notaya çift tıklanır çıkan pencerede (Measure Expression Assignment= Nüans Atama Penceresi)

- **All Staves:** Bütün partiler
- **This Staff Only:** Sadece seçilen parti •

Staff List: Yeni guruplar eklemek için

13. REPEAT TOOL: Tekrar

- **Play Section:** Tekrar sayısı.
- **Target Nearest Forward Repeat:** En yakındaki tekrar işaretine dön (Yoksa başa döner).
- **Measure # :** Gidilmek, dönülmek istenen ölçünün sayısı (Coda, Senyo gibi işaretlerde…)
- **Backward:** X ölçü kadar geri dön.
- **Repeat Selection (Dolap) :** Seçilen ölçüye çift tıklanır, "ending" seçilir ve dolap sayısı belirlenir (Ending number[s]).
- **Target - Forward:** Dolap yaptıktan sonra atlamak için kullanılır (Create Ending).
- **D.C. All Fine:** "Target"tan dönülecek ölçüyü seç.
- **A Stop on Pass:** Döndükten sonra duracağı ölçüyü belirler.

14. CHORD TOOL: Akor yazma aracı

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Chord Tool" seçilir ve açılan menüde "Type Into Score" seçilir:

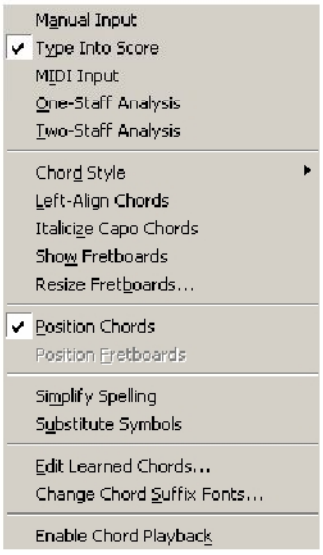

Akor yazmak istediğimiz ölçü seçildikten sonra akorların şifreleri yazılır ve klavyedeki "Backspace" tuşu ile ilerlenerek işlem tamamlanır.

15. LYRICS TOOL: Şarkı sözü yazma aracı

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Lyrics Tool" ikonu seçilir ve ana menüde "Lyrics" menüsü açılır:

- **Edit Lyrics:** Şarkı sözleri buraya yazılır. Heceler arasına mutlaka tire konulur. Yazım işi bittikten sonra "LYRICS TOOL" menüsündeki "Click Assigment" seçilir ve notaların üzerine tıklanarak heceler ilgili notaların altına yerleştirilir.

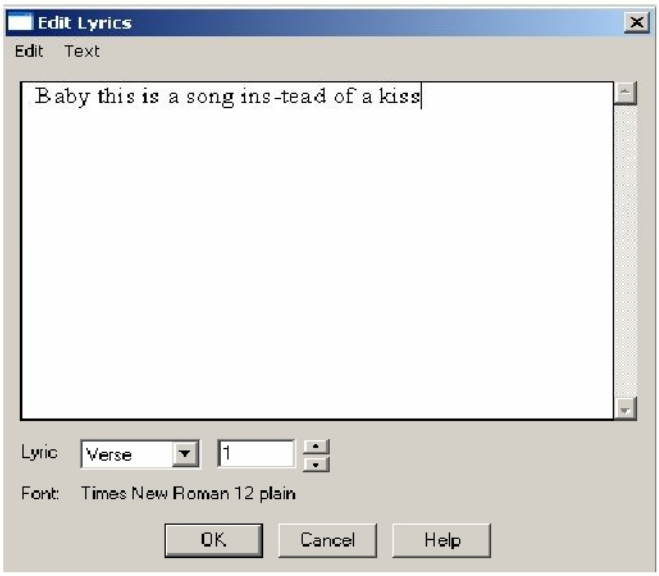

⇒ **Lyric Verse 1:** 1. Söz için kullanılır.
⇒ **Lyric Verse 2:** 2. Söz için kullanılır.
⇒ Üstteki şekilde gösterilen aşağı-yukarı oklarıyla söz sayısı isteğe göre ayarlanır.

⇒ Yazı karakteri ve boyut değişiklikleri üstteki şekilde gösterilen "Text" menüsünden yapılır. Türkçe karakter sorunları için "Font" menüsünden "Script" başlığından "Türkçe" seçilir:

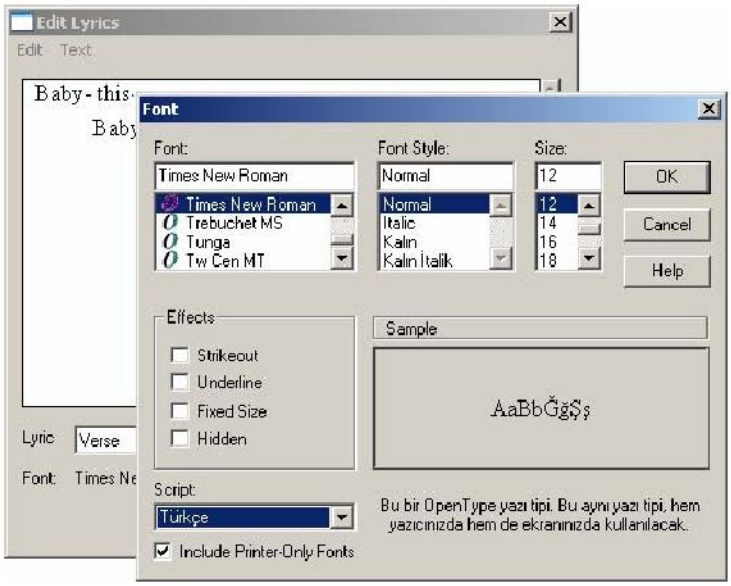

- **Type Into Score:** Notanın üzerine söz yazmak için kullanılır. Hece araları tire ile geçilir, kelime aralarında ise "Space" tuşu kullanılır.
- **Adjust Syllables:** Hecelerin istenilen yere getirilebilmesi için ayarlamalar yapmada kullanılır. Notaların altındaki hecelerin bağımsız olarak sağa sola, yukarı aşağı taşınması mümkündür. Bunun için notanın üzerine tıklanır.

16. TEXT TOOL

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Text Tool" ikonu seçilir ve ana menüde "Text" menüsü açılır:

- **Font:** Yazı tipi, stili ve büyüklüğünü düzenler. Yazı karakterini Türkçe yapmak için "Font" penceresindeki "Script"ten "Türkçe" seçilir.
- **Size:** Yazı tipi büyüklüğünü düzenler.
- **Style:** Yazı stilini (kalın, italik, altı çizili vb.) düzenler.
- **Baseline Shift:** Bu diyalog kutusu, satırlar arasındaki boşluğu değiştirmeden bir metnin dikey düzlemdeki konumunu ayarlama olanağı sağlar. "Amount" kısmına yazılacak pozitif bir değer metni yukarı doğru, negatif bir ise aşağı doğru konumlandırır.
- **Superscript:** Bu diyalog kutusu, satırlar arasındaki boşluğu da aynı ölçüde değiştirerek bir metnin dikey düzlemdeki konumunu ayarlama olanağı sağlar. "Amount" kısmına yazılacak pozitif bir değer metni yukarı doğru, negatif bir ise aşağı doğru konumlandırır.
- **Tracking:** Bu diyalog kutusu seçilen bir metnin harf karakterleri arasındaki boşluğu yatay düzlemde değiştirme olanağı sağlar.
- **Character Settings:** Yazı tipi, stili ve büyüklüğünü düzenler.
- **Inserts:** Sayfalara tarih, zaman, sayfa sayısı, sayfa numarası vb. eklemeye olanak sağlar.
    - ⇒ **Inserts- Page Number:** Sayfa numarası. Birden fazla sayfaya otomatik olarak numara vermek için "ALL PAGE" seçilir. İlk sayfaya konulan numaranın üstüne sağ tıklanır. "Edit Frame Altributes" seçilir. Daha sonra "Attach to" butonundan "All pages" seçilir. Numaranın yeri için "Alignment and Positioning" kısmında yatay-dikey ve sağ- sol-orta durumu ayarlanır.

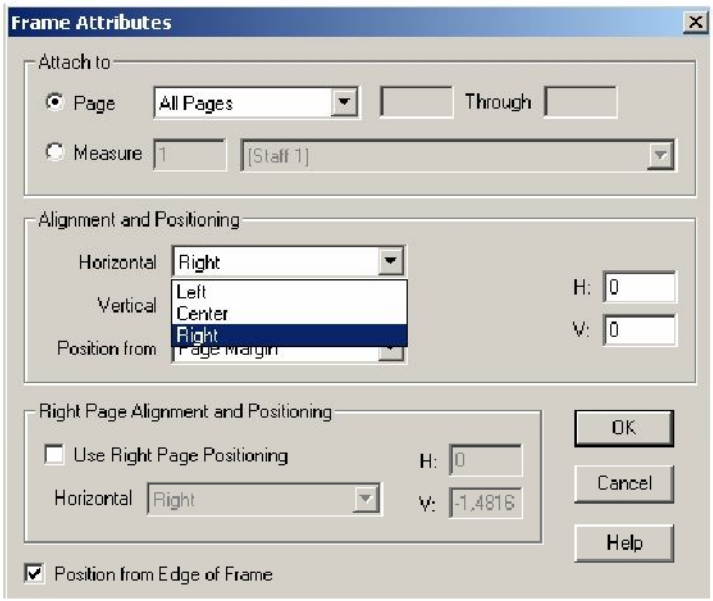

- **Edit Page Ofset:** Sayfa sayısı eklemede kullanılır.
- **Justification:** Metnin yerini ayarlamada kullanılır.
- Alignment: Metni ortalamada, sağa sola kaydırmada ya da sayfadaki kenar boşluğuna göre yerleştirmede kullanılır.
- **Line spacing:** Satır aralıklarını ayarlamada kullanılır.

17. MASS EDIT TOOL

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Mass Edit Tool" ikonu seçilir ve ana menüde "Mass Edit" menüsü açılır:

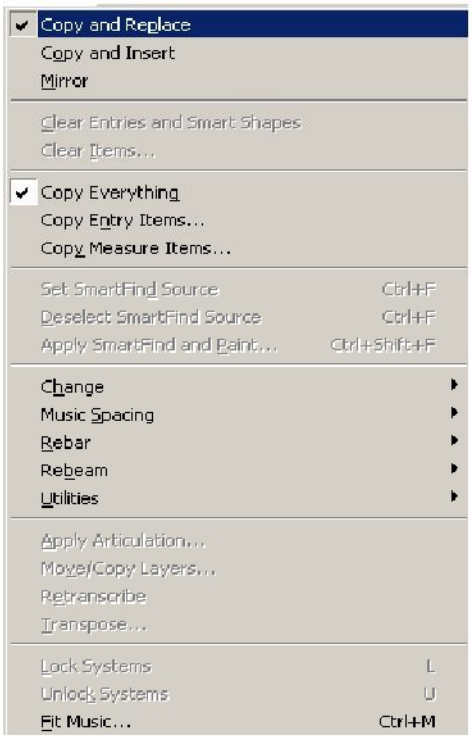

- **Copy and replace:** Seçilen bölgedeki nota yazımının kopyalanarak istenilen yerin üzerine yapıştırılmasını sağlar. Yapıştırılan bölgedeki yazım silinir.
- **Copy and Insert:** Seçilen bölgedeki nota yazımının kopyalanarak istenilen yere eklenmesini sağlar.
  - ⇒ **Ölçü kopyalama:** Kopyalanacak ölçüler seçilir. Ölçü seçimi ölçünün tamamı ya da ölçünün bir vuruşu seçilerek yapılır. Eğer ölçünün tamamı seçilmek isteniyorsa "Edit" menüsündeki "Select Partial Measure" komutu pasif hale getirilir. Eğer ölçü içindeki vuruşlardan herhangi biri seçilmek isteniyorsa "Select Partial Measure" aktif hale getirilir. Birden fazla ölçü seçimi iki yolla yapılabilir:

1-a) "TOOLS" menüsünden "Measure" seçilir, farenin sol tuşuna tıklanır, basılı tutularak sürüklenir ve ölçüler seçilir (Örneğin, üç ölçü).

b) "Copy" komutu verilir

c) Seçilen ölçülerin kopyalanacağı yere gidilir ve kopyalanılan kadar ölçü tıkla-sürükle-bırak yöntemiyle yapıştırılarak ölçüler seçilir. "Paste" (ctrl +V) komutu verilir.

Not:
"EDIT"menüsünden "Select Partial Measures" seçildiğinde tek bir nota seçilir.
Insert: araya ekleme
Copy: Ctrl +C

2- Fazla sayıda ölçüyü kopyalamak için:

a) Önce kopyalanacak partiler ve ölçü aralığı belirlenir. Bunun için "EDIT" menüsünde "Select Region" komutu verilir. Açılan pencerede "Staff" parti seçimi yapılır.

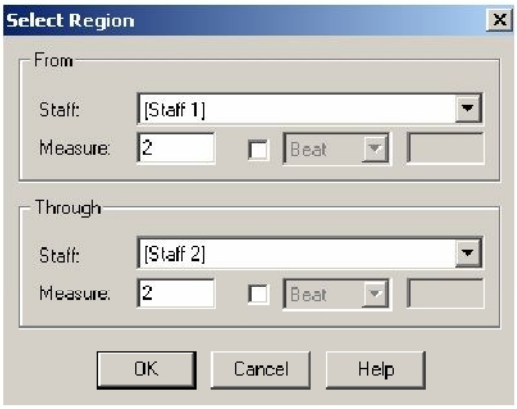

b) Kopyalanacak ölçü aralığın belirlenir. Başlangıç ve bitiş ölçü numaraları girilir ve onaylanır. Böylece kopyalanacak alan tanımlanmış olur.

c) "Copy" komutu verilir (Ctrl +C).

d) İkinci adımdaki işlem yenilenerek kopyalanan ölçülerin ve partilerin yapıştırılacağı ölçü ve partiler belirlenir. Bu işlem yine "EDIT" menüsündeki "Select Region" seçilerek yapılır.

Not: Kopyalanan parti-ölçü sayısıyla yapıştırılacak parti-ölçü sayısının eşit olması gerekir

e) Yapıştır komutu verilerek işlem sona erdirilir.

- **Change:** Note Durations: Seçilen notaların sürelerini değiştirir.
  Note Heads: Seçilen notaların kafalarını (görünümünü) değiştirir.
  Note Size: Notaların büyüklüklerini değiştirir.

- **Utilities:** Parti birleştirme, dizek ayırma.

  ⇒ **Parti Birleştirme İşlemi**: Birleştirilecek partiler seçilir ve "Utilities" den "Implode Music" komutu verilir. İsteğe göre birleştirilmiş partiye ait dizek en alt satıra yeni bir parti olarak eklenebileceği gibi birleştirme işlemi hazırda var olan partide yapılabilir.

  ⇒ **Parti Ayırma İşlemi:** Tek bir dizekteki 2-3 sesli partileri ayırmak için kullanlır. Ayrılacak parti seçilir ve explode music komutu verilir.

- **Move/Copy Layers:** Parti karışıklığından doğan sap hatalarını düzeltir.

"MASS EDIT TOOL" ile Sayfa Düzenleme:

- **Fit Music:** Bir satırdaki ölçü sayısını ayarlamaya yarar. "Ctrl +M" komutu kullanılır. Bu komutu vermek için belli bir bölgenin taranması/seçilmesi gerekir. Fareyle seçimde düzenlenmek istenen ölçülerin başından sonuna kadar fare basılı tutularak çekilir. "Fit Music" komutu verilir.

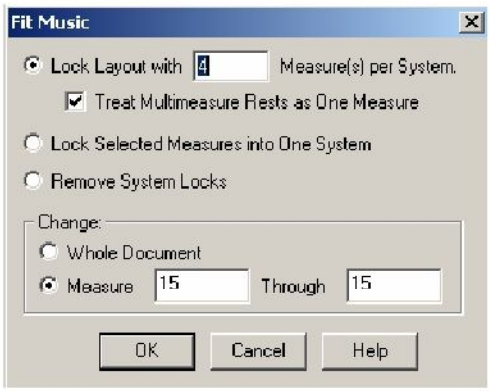

"Lock Layout with…" bölümünde 1.satırda kaç ölçü alınması isteniyorsa o seçilir.
"Treat Multimeasure Rests…" kutucuğu seçildiği takdirde daha önceden taranan ölçüler (sayısına bakılmaksızın) tek satıra sığdırılır.

18. RESIZE TOOL: Sayfa/nota ölçeklendirme aracı

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "ResizeTool" ikonu tıklandıktan sonra;

a) Sayfanın sol üst köşesine tıklanır. "Resize Staff System" penceresi açılır. Sayfa istenilen yüzde oranında küçültülüp, büyütülebilir. Bu işlem sadece bir sayfa için yapılabileceği gibi belirli bazı sayfalar ya da parçanın tamamı için de yapılabilir.

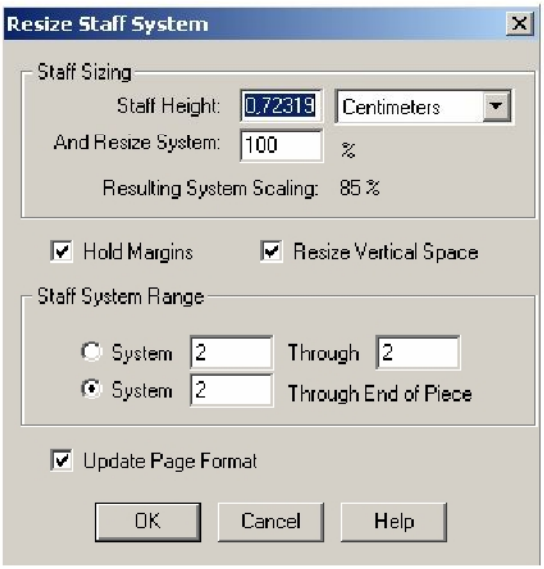

b) Bir partiyi olduğu gibi yeniden ölçeklendirebiliriz. Bunun için sol anahtarının üzerine tıklanır ve yüzde değeri girilir:

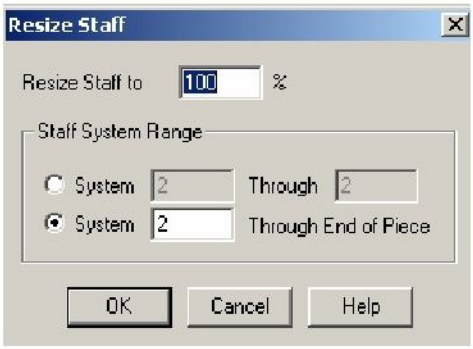

c) Nota Ölçeklendirme: Küçültülüp/ büyütülerek notanın üzerine fareyle tıklanır ve yüzde değeri girilir.

19. PAGE LAYOUT TOOL: Sayfayı baskıya hazırlama aracı

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Page Layout Tool" ikonu seçilir ve ana menüde "Page Layout" menüsü açılır:

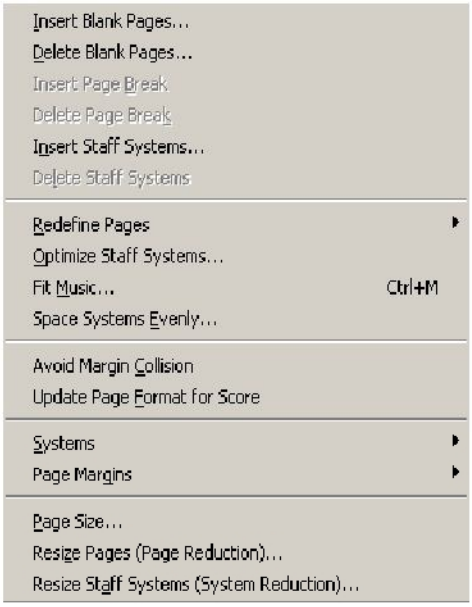

- **Insert Blank Pages:** Boş sayfa ekle
- **Delete Blank Pages:** Boş sayfaları sil
- **Insert Page Break:** Sayfada partiler arası açıklık ekle
- **Delete Page Break:** Partiler arası açıklığı kaldır
- **Insert Staff Systems:** Dizek ekle
- **Delete Staff Systems:** Dizek sil
- **Redefine Pages:** Sayfa sınırlarını yeniden düzenle(Bu seçildiğinde sayfalar üzerinde daha önce yapılan tüm düzenlemeler ortadan kalkar)

- **Optimize Staff Systems:** Dizekleri otomatik olarak en iyi biçimde yerleştirmeye çalışır. Boş dizekler silinir.

Sayfanın kenar boşluklarını ayarlama:

Kenar boşluklarını ayarlamak için "PAGE LAYOUT TOOL" seçildiğinde sayfada oluşan kare şeklindeki kutucukların üzerine fareyle sağ tıklanır ve "Edit Margins" seçilir.

Açılan pencerede:

"Top" üst boşluğu,
"Left" sol boşluğu,
"Right" sağ boşluğu,
"Bottom" alt boşluğu belirtir. Bu alanlara istenilen değer girilir.

Not: Genellikle soldan ve sağdan 2,5 ya da hepsi 2,5 seçilmesi uygun olur. Ölçü birimi santimetre olarak seçilmelidir. "OPTIONS" ana menüsünde "Measurement Units" "Centimetres" olarak seçilmelidir.

"Page Margins" menüsünden "Edit Page Margins" komutu verilerek yapılmış bir sayfa düzeninin tüm sayfalara uygulanabilmesi için "All Pages" seçili olmalıdır. Böylece bütün sayfalarda aynı kenar boşlukları kullanılır:

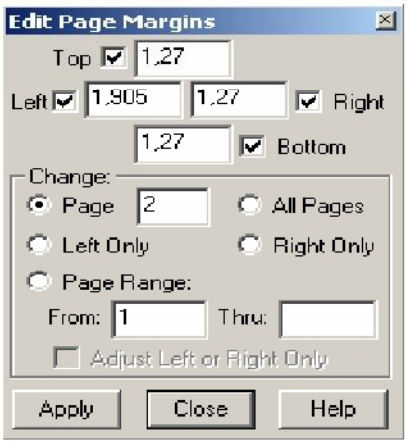

Eğer seçilecek ölçü sayısı fareyle taranamayacak kadar çok ise (birden fazla sayfa) "PAGE LAYOUT" menüsündeki "Fit Music" penceresi açılır ve "Change" kısmındaki "Measure" boşluklarına düzenlenmek istenilen ölçülerin başlangıç ve bitiş numaraları girilir. Düzenleme bütün eser için yapılacaksa "Whole Document" seçilir:

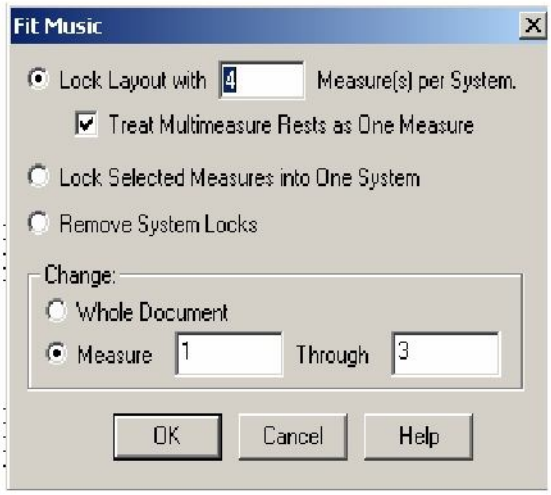

20. SPECIAL TOOLS

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Special Tools" ikonu seçilir ve sayfanın sol kısmında dikey düzlemde özel araçlar paleti açılır.

Note Position Tool: Notanın ölçü içinde yerini değiştirir.

Notehead Position Tool: Nota başını taşıma aracı.

Stem Length Tool: Sap uzunluğunu ayarlama tuşu.

Stem Direction Tool: Nota sapının yönünü değiştirme tuşu.

Double/Split Stem Tool: Nota sapını hem alttan hem üstten bağlar.

Dot Tool: Noktanın yerini değiştirir.

Tie Tool: Bağları ayarlar. Hepsi için nota sapına tıklanır. Tek bir nota için notanın üstüne tıklanır.

21. GRAPHICS TOOL

"MAIN TOOL PALETTE" üzerinde "Graphics Tool" ikonu seçilir ve ana menüde "Graphics" menüsü açılır:

- **Export Selection:** Seçili bölgeyi alır (Örnek vermek için kullanılır. Eserin yalnız başlangıcını ya da bir bölümünü eklemek için kullanılır.). Çift tıklanarak alınacak bölüm seçilir.
- **Export Pages:** Tiff Resolution arttıkça baskı kalitesi artar.
  - ⇒ **Tiff:** Üzerinde çalışılan dosyayı resim dosyası formatına çevirir. Müzik dosyalarının resim dosyasına çevrilmesi, bunların Word dosyalarına eklenebilmesini sağlar. Word programı açıldığında sırasıyla "EKLE-RESİM-DOSYADAN" komutlarıyla açılan pencerede "tüm dosyalar" seçilip taradığımız dosyalar bulunur. Dosya kendiliğinden Word belgesine yapışır.

22. PLAYBACK SETTING

Bu ikona tıklandığında çıkan pencerede "Play mode" (çalma biçimi) "Scrolling" olarak seçilirse, parçayı çalarken notaları izlememizi sağlayan yeşil bir çizgi görülür.

- "Always start at" bölümünde "Current Counter Setting" seçilirse, parça girilen ölçü sayısında başlar; parçayı baştan başlayarak çalmaz.
- "Click and Countoff" çalmadan parçaya giriş için ölçü sayar, başlangıcı ayarlar.

KISA YOLLAR VE ÖNEMLİ NOTLAR

TRANSPOSE

Transpose yapmak için:

1. "TOOLS" menüsünden "STAFF" seçilir. Ana menüde açılan "STAFF" menüsünden "Edit Staff Attributes" ve oradan "Transpose" seçilir. "Key Signature" seçiminden sonra, oradan kaç oktav ya da ne olduğu seçilir.

2. Genel Transpose: "Main Tool Palette" üzerinde "#" işareti seçilerek yapılır.

ENSTRÜMAN SEÇİMİ

Ana menüde bulunan "WINDOW" menüsünden "INSTRUMENT LIST" seçilir. Önceden seçilmemiş enstrümanların sonradan istenilen seste çalınmasını sağlar.

P: Tüm enstrümanları birlikte çalar. **S:** Solo olarak çalar.

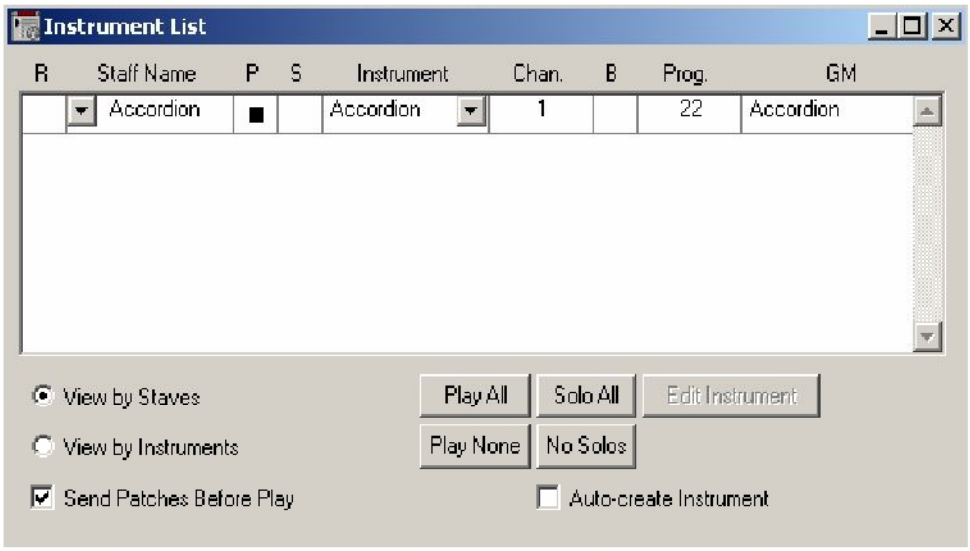

⇒ **Chan. (Channel)** Her ses farklı kanalda yer alır.
⇒ Seçilmiş olan enstrümanın yanındaki oklardan (Örneğin, yukarıdaki pencerede "Accordion" yazısının yanında yer alan oklar) istenilen enstrüman değişikliği yapılır.

PROGRAMIN AÇILIŞ AYARLARI DEĞİŞTİRME

Ana menü üzerindeki "OPTIONS" menüsünden "Program Options" seçilir. "New" seçilir ve "Startup Action" yardımıyla programın açılış ayarları değiştirilir.

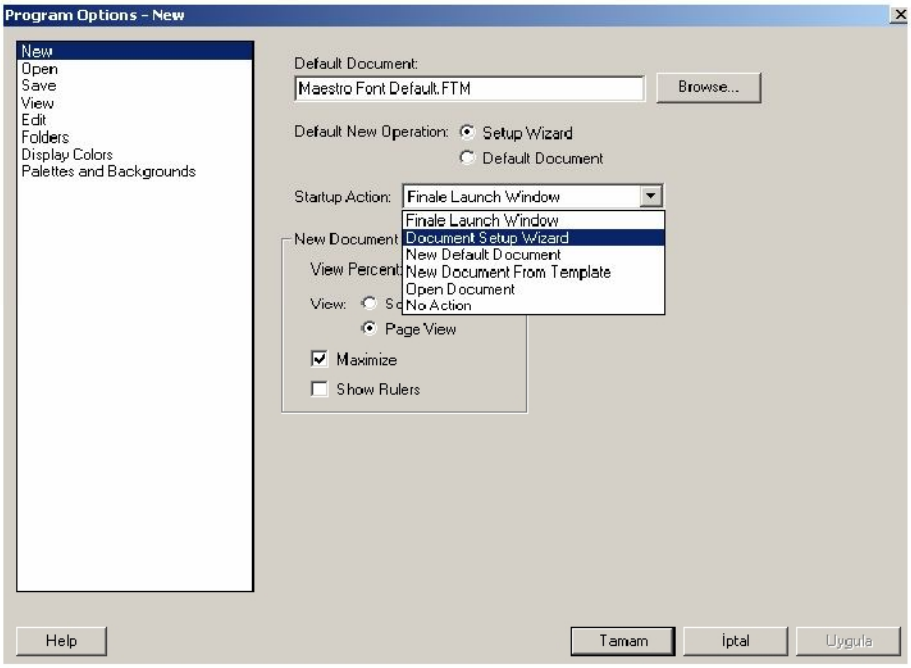

DOSYA YEDEKLEME (Back Up)

Belgelerim klasöründe Finale dosyalarının tutulacağı bir klasör açılır. Bu klasör "music" 1. satırdaki kısma tanımlanır. Aynı klasörün içerisine "back up" ve "auto save" adında iki klasör daha yaratır, bunlar da "back up" ve "auto save" klasörü olarak tanımlanır.

KISAYOLLAR

CTRL+N : Yeni sayfa aç (New-Document With Setup Wizard)
CTRL+O : Var olan dosyaları aç (Open)
Alt+F4 : Çıkış (Exit)
CTRL+A : Tümünü seç (Select All)
CTRL+X : Kes (Cut)
CTRL+C : Kopyala (Copy)
CTRL+V : Yapıştır (Paste)
CTRL +Z : Son yapılan işlemi geri al (Undo)
CTRL +S : Dosyayı kaydet (Save)
CTRL +3 : Hızlı yazımda üçleme yapmak için kullanılır.
L tuşu : Hızlı yazımda sapların yönünü değiştirir.
T tuşu : Hızlı yazımda hece bağı yapmak için kullanılır.
O tuşu : Hızlı yazımda notayı gizlemek için kullanılır.
Shift +Del : Dizekleri siler.